

delicet et primi explanatum. et pertinet secundo loco ad perfectosque ut patuit superius status perfectorum consistit secundo loco in caritate dei et proximi dilectione.

Distinctio tertia terti libri.

Filius.

Distinquam in formatum sum de caritate dei et primi. ac alijs quibus pluribus que spectant secundo loco ad statum perfectorum. Nunc de tertia in quo consistit seu finali ter dependet status eorum de perfectorum cupio edoceri a te o pater.

Ca. I. Pater

Sire debes

quod status perfectorum ut superius premissum est consistit tertia loco in dei contemplatione. in qua virtute quanto quisque est ferventior tanto est perfectior. Ad contemplationis vero dulcedinem qui pervenire desiderat. necesse est ut per gradus aliarum virtutum ascendere studeat ac perficere. ut tamen excellentem virtutem deum apprehendere valeat ac degustare. Operetur namque ut homo per sacre scripture lectionem perfectam meditationem ac devotam orationem necnon bonorum operum exercitacionem ad contemplationis sublimitates ascendat ac perveniat. De hoc hugo de sancto victore sic ait. Quatuor sunt in quibus nunc exerceat vita iustorum. et quasi per illos gradus ad futuram perfectionem subleventur. videlicet. lectio. meditatio. oratio et operatio. deinde sequitur contemplatio. De his quinque gradibus primus. id est lectio incipientium est supremus id est contemplatio perfectorum est. et de medijs quanto plures quis ascenderit. tanto perfectior erit.

Verbi gratia. Primo lectio intelligitur dat. secundo meditatio consilium prestat. tertia oratio petit. quarto operatio querit. quinto contemplatio invenit. hoc hugo. Beatus bernardus in libro de scala claustralium de hoc sic dicit. hoc est scala claustralium qua homines de terra in celum subleventur. scilicet lectio. meditatio et contemplatio. Beate vite dulcedinem lectio inquirat. meditatio inveniat. oratio postulat. contemplatio degustat. Lectio quasi solidum cibum orationi apponit. meditatio masticat et frangit orationi saporem acquirit. contemplatio est ipsa dulcedo que iocundatur et reficit. hoc bernardus. Debet ergo quilibet religiosus in studio et in lectione scripturę sacre se exercere. quia dilectio divina rum eloquiorum est dulcedo cordis et quaedam spiritualis refectio anime. Ad quod horatius beatus augustini. sic dicit. Nutri animam tuam lectionibus divinis. parabunt enim tibi mensam spiritalem. Delectatio enim divinorum eloquiorum dulcedo est palato cordis. In lectionibus cognoscimus quid agere debeamus. in oratione eadem recipimus que postulamus. Igitur in presenti vita nil puto iocundius pabulo scripturarum quo omnia mella superant. hoc augustinus. Hoc similiter testatur hugo de sancto victore. sic dicens. Nihil in hac vita dulcius sentit nihil avidius sumit. nihil ita mentem ab amore mundi separat. nihil sic animum contra temptationes roborat. nihil ita hominem excitat et adiuvat ad omne opus et ad omnem laborem sicut studium sacre scripture. hoc hugo. Etiam beatus iheronimus. ad amorem sacre scripture monent cum dicit. Ama scientiam scripturarum et carnis vitia non amabis. nunquam de manu tua aut oculis tuis recedat liber. fac etiam semper aliquid ut dya-

bolus semper te inueniat occupatum. in desiderio est ois ociosus. hxc ilxero. **O**is g̃ deuotus monachus in studio lectiois ⁊ orōis se exerceat. qz cū legit deus secū loquit̃ cū vero orat ipse cum dño sermocinat̃. **Q**ui g̃ vult semp esse cū deo frequenter aut orat̃ aut sacre lectioni intendat. **D**e hoc sic d̃t yfidorus. **O**rationibz mundamur lectionibz instruimur vtrumqz bonū si liceat. si nō liceat melius est orare q̃ legere. **Q**ui cum deo sp̃vult esse frequēter debet orare frequenter ⁊ legere. naz cū oramus ipsi cū deo loquimur cū vero legimus deus nobiscū loquit̃. **O**is p̃fectus ex lectione ⁊ meditatione p̃cedit. que em̃ nescimus lectione discimus. que aut̃ didicimus meditatione seruamus geminū p̃fert donum lectio sanctarū scripturarum. siue qz intellectum mentis erudit. seu qz a mundi vanitatibz abstractum hōiem ad amorem dei perducit. **E**xcitari em̃ sepe illius sermōe subtrahimur a desiderio vite humane atqz accessi i amore sapie tota vana spes mortalitatis huius euanesce nobis. q̃to amplius legendo spes eterna claudit. hxc yfido. **C**ertis itaqz hōis vt ait beatus berñ. lectioni vacandum est sed ⁊ de quoridiana lectione aliquid quoridie in ventrē memorie dimitrendus est. qd̃ fidelibz digerat̃. **E**t rursum reuocatus crebrius ruminet̃. qd̃ p̃posito pueniat. qd̃ munitioni p̃ficiat. qd̃ veniat aīm. vt aliena cogitare nō libeat. hauriendus est sepe de lectionis serie affectus. ⁊ formanda orō que lectionem interrumpat. nec eam impediāt interrumpendo qui p̃iorē p̃tinuo aīe affectum intelligentia restituat lectionis. hxc berñ. **D**e utilitate etiā lectionum in sacra scriptura scribit beatus gregorius. ij. moral. sic dicens. **S**criptura diuina mētis oculo quasi quod

dam speculum opponit̃. vt interna nra facies in ipsa videat̃. ibi etem̃ feda ibi pulchra nra cognoscimus. **N**arrat aut̃ gesta sanctorū vt ad imitationem p̃uocet corda infirmorū. dūqz illoz victicia facta p̃memorat. p̃travitorū p̃relia debilia mentē firmat. sicqz verbis illius vt eo minus mens in certamine trepidet quo aī se p̃cedentes tot viroz fortius triumphos videt. hxc greg. **N**onan etiā q̃ sunt nōnulli qui mandata dei ⁊ sacram scripturā exquirūt ⁊ scrutant̃. non vt faciant ea q̃ legūt s̃ vt habeant que alijs dicāt. **D**e talibz beatus aug. sic d̃t. **Q**uia sp̃s p̃sciuit multos p̃ter aliud q̃ p̃stitutū est a deo scrutari mandata vel testimonia dei. ideo p̃ ps̃ d̃t. **I**n toto corde exquirūt eū. **A**lq̃ ei scrutant̃. qz volunt magis esse docti q̃ iusti alq̃ aut̃ ad hoc vt habeant que dicant nō que faciant. quoz nulli sunt beati. sed solū illi qui toto corde. s. cū effectu exquirunt vt custodiant ⁊ faciant. vñ sancti viri non gaudent quia sacram scripturam intelligunt. sed potius euz illum per bona opera exequentur. **D**e hoc beatus gregorius. xxi. moral. sic ait. **N**on est secreta leticia in diuinis paginis vel fortia vel multa cognoscere. sed cognita custodire. q̃to enim intellectus latius extendit̃ tanto ad explenda opera em̃rius ligatur. **S**ancti etem̃ viri minime exultant cū cognoscunt que faciant sed cum faciunt que cognouerūt. hxc gregorius. **S**unt etiā nonnulli vt dicit idem beatus grego. **Q**ui p̃ter huiusmodi scientiam inflātur ⁊ extollunt̃. sed vera scientia afficit non extollit. nec superbientes facit quos impleuerit sed lamentantes facit qua quisqz cum repletus fuerit p̃imo loco se scire appetit. ⁊ iam sui conscius tanto pillā robustius sapit. quāto se infirmū ex illa verius cognoscit

atq; ad meliorem viam huius sciētie
peruenerit. tanto ipsa ei humilitatis
formā magis aperit. hxc grego. Debet
ergo quilibet religiosus in studio sacre
scripture se exercere et illa q̄ legit me-
morie commendare et cū vacat a lectione
mentē suā studeat occupare bōa et fru-
ctuosa meditatioe. q; meditatio sancta
que habet de rebo spūalib; siue de eter-
na vita facit hōies premere cupias
huius seculi et non grauari obseruātia
mandatorū dei. **De** hac medi-
tatioe dicit beatus bern. Felix cuius medi-
tatio in respectu dñi sp̄ est. qui in corde
suo delectatōes dextre dñi vsq; in finē
sedula cogitatioe reuoluit. Quid em̄ il-
li graue poterit videri qui sp̄ mēte tra-
ctat q̄ non sint digne passiones huius
tp̄is ad futuram gloriam. Quid p̄cu-
piscere poterit in seculo neq; cuius o-
culus sp̄ videt bona dñi in terra iuen-
tiū. sp̄ videt premia eterna. hxc bern.
Et notandū q̄ per studiū lectionis et
scē meditationis p̄ponit mens hōis et
efficac̄ habilior et deuotior ad exercēdus
opus salubre orōnis. q; quāto quisq;
est diligentior in sacre scripture lectō-
ne et pia ac fructuosa meditatioe. tan-
to p̄prioze animum habere poterit et
expeditioze ad fundendas p̄ces deuotio-
ne orōnis. **Oratio** autē s̄m cas-
siodorū est pie mētis et humilis ad deū
conuersio. fide spe et caritate subnixa.
Scdm̄ vero beatū bern. Orō est deuotio
cordis in deū intētio. p̄ remouēdis
malis et adipiscēdis bonis. Vñ vnus
quisq; qui sentit se in aliqua tribulati-
one aut temptatioe seu nccitatē p̄stitū-
tum currat ad remediū orōnis. Nam
ipse dñs dicit. **Petite et accipietis. q̄**
rite et inuenietis. pulsate et aperiet vobis.
Nisi em̄ oēs deus dona sue gratie
et mēte petentib; se dare vellet nequa q̄
hortaret nos ad petendum. **De hoc dicit**

beatus augu. Non tantum hortaretur
nos dñs ad petēdum nisi dare vellet.
Erubescat igit pigritia nostra. nā pl̄
vult dare q̄ nos accipere. plus vult il-
le miseri q̄ nos a miseria liberari. hxc
aug. **Oratio** autē ad hunc finē est inue-
ta et p̄stituta. vt per eam venia peccato-
rum obrineat. pena euadat. et gloria
vite eterne obrineat. **Unde** cassio. su-
per ps. de hoc dicit. **Oratio** posita est per
quam ira dñi suspendit. venia p̄cura-
tur. pena refugit. et premioz largitas
imperat. cum dño loquit. cum iudi-
ce fabulat. p̄ntem sibi facit que vide-
re non valet. ad penetralia iudicis pre-
cator admittit. et nullus inde respuit
nisi ille qui in ea tepidus inuenit. **Hec**
cassio. **Et** ergo quilibet deuotus intē-
tere studio orōnis. q; ipsa mentes ad
celestia eleuat. et facit hōiem cum deo
loqui. **De hoc** beatus bern sic ait. **Orō**
est hominis deo adhxrentis affectus et
familiaris quedam et pia allocutio. et
illuminate mentis statio ad fruēdum
deo dulciter q̄ diu licet. **Dicit** etiaz de
hoc beatus iheron. **Multum** valet fre-
quēs oratio et deuota. quia homines a
terra subleuat et ad celestia vehit. et fa-
cit hominē cum deo loqui. gratias ab
eodē obrinet. dū modo fuerit in ea deu-
otio mixta lacrimis. multum em̄ va-
let oratio frequēs conspersa lacrimis
ad p̄merendam diuinam clemētiā.
hxc iheron. **De** efficacia etiaz oratio-
nis sic dicit beatus augusti. **Oratio** ē an-
ime sancte p̄sidium. angelo bono so-
lacium. dyabolo supplicium. deo gra-
tum obsequiū. plerumq; autē hoc nego-
ciū plus gemitib; q̄ orationibus agi-
tur. plus fletu q̄ affatu. pura etiā ora-
tio vice boni nuncq; fungit ante deum.
hxc aug. **Ergo** ad orōnem deuotā nos
hortat ysaac abbas ita dicens. **Un-**
da teipm̄ coram dño. et semp habeas

memoriam eius in corde tuo. ne morā
 prealens extra memoriā dei sine secu-
 ritate stas. qz securitas apud deū ex ip-
 sius frequenti colloquio multaqz ora-
 tione. hxc ysaa cabbas. Inde est qd dicit
 abbas effrem. Oratiōes demiqz pfecte
 illoz qui ex toto corde diligunt deum
 cū magna exultatiōe ad celū ascendūt
 Angeli etiā et archangeli cum gaudio
 occurrunt eis et suscipientes eas vsqz
 ad thronū sancti pducunt. Etē mag-
 na gloria sanctoz angeloz est et ineffa-
 bilis leticie. cū sanctissimas et purissi-
 mas orōnes obtulerint. hxc effrem ab-
 bas Hanc etiā virtutē orōnis pmen-
 dans beatus bern. sic ait. Quid orōne
 pretiosius que deo est sacrificiū ange-
 gelis organum. sanctis puiuiū. oranti-
 bus presidūz. pccatis vnguentū. reis
 securum. penitentibz remediūz. hostibz
 iaculūz. et temptatis omnibz firmamē-
 tum. hxc bern. Et notandū qd deuota et
 humilis oratio cū ad deū effusa fuerit
 celos penetrat atqz alia multa efficaci-
 ter bona impetrabit vt testat beatus ber-
 nar. sic dicens. Que fidelis humilis
 et feruens orō fuerit. celum sine dubio
 penetrabit. vnde vacua redire nō pote-
 rit. ppter ea semp ad manuz habeatis
 tutissimū orōnis refugiū. nemo vestrū
 parvipendat orōem suam. dico em v-
 bis qz ipse ad quē oramus nō puipen-
 dat eam. priusqz sit ab ore vestro. ipse
 scribi iubet eam in libro suo. et vnū ex
 duobz indubitanter sperare debemus.
 qm aut dabit qd petimus. aut nouit
 nobis vtilius nō dedisse. nos em quid
 oremus sicut oportet nescimus sed mi-
 seret ille sup ignorantia nra et orōnez
 benigne suscipiens qd nobis aut oīno
 non est vtile aut non tācito dari neces-
 se est minime tribuit oīo tñ infructu-
 osa non erit. qm quidem supre cura est
 deo tuo vt quociens ignorans queris

qd tibi inutile est non te exaudiat sup
 hxc s3 mutet illd vtiliori dono. hxc ber.

Filius
Quam itaqz magnum effectum ha-
 beat oratio desidero vt de oratiōe
 dominica que ceteris est eminentior re-
 lieme informare.

Ca. II. Pater. **Q**
De oratione do-
 minica scire debes qd ipsa est
 quam xp̄us instituit excellens oēs ali-
 as in tribz. viz in dignitate. breuitate
 et secunditate In dignitate primo ex-
 cellit. qz a dei filio edita est et docta In
 breuitate excellit scdo. et hoc ppter. vñ.
 Primovt scias cito. Secundo vt me-
 moret melius. Tercio vt frequentius
 dicat Quarto vt dicens tedio nō affi-
 ciat. Quintovt nemo de eius ignora-
 tia excuset Sextovt dñs cito exaudi-
 re ostendat. Septimo vt magis affe-
 ctu qz voce roget. Tercio orō dominica
 alias orōnes pcellit in secunditate.
 qz in eo oīa petenda ptenent. naz oīs
 petitio aut est de bonis adipiscendis.
 aut de malis amouendis. **R** Om-
 ne aut bonū. aut est celeste. aut spūale.
 aut corpale. celeste petit ibi. adueniat
 regnū tuū. spūale ibi. fiat volūtas tua
 Petit etiā tpale cū dicit. panem nrm etc
 Et sic in hac orōne petit omne bonū
 Item omne malū. aut est pteritū et hū-
 ius amorionē petimus ibi. dimitte no-
 bis debita nra etc. Aut futurū. cuius a-
 morio petit ibi. et ne nos inducas Aut
 p̄sens qd amoueri petit ibi. sed libera
 nos a malo. Septima petitio est quasi
 oīm p̄firmatio. Et notanduz qd p. vñ.
 dona spū sancti et p septem petitōnes
 in oratiōe dominica vitat septem mor-
 tali vitia. et iperrant. vñ. brutudines
 et iō de his sunt pauca dicenda. P̄tia

igitur petitio hec est. **S**anctificet nomen tuum. tu qui nos feceris pater cuius nos filij. dominus cuius nos serui. **C**onfirmet in nobis hoc nomen ut non possimus desinere filij esse tui. non enim potest esse bonus filius nisi patri se humiliet. **P**er hanc excludit omnis superbia et introducitur timor qui est initium sapientie. **I**nde sequitur prima virtus. scilicet paupertas spiritus. ex qua sequitur prima merces. scilicet regnum celorum. **S**ecunda petitio hec est. **A**duecniat regnum tuum. hoc est. veniat totus mundus ad regnum tuum. sic excludit invidia que est dolor felicitatis aliene et introducit donum pietatis. et sequitur secunda virtus que est mansuetudo et impetrat possessionem terre viventium. **T**ercia petitio est. **F**iat voluntas tua. hoc est. oportet sic fiant homines in terra. sicut angeli in celo. et sic excludit ira que impedit ad cognoscendum que sit voluntas dei. et introducit donum scientie que docet equanimiter perferri. **I**nde sequitur tertia virtus. scilicet luctus pro peccatis propriis et alienis et impetrat solatium eternum. **Q**uarta petitio est. **P**anem nostrum quotidianum da nobis. hoc est. omnem cibum qui pertinet ad refectorem anime. sic excludit accidia que est fastidium divini verbi. et introducit donum fortitudinis. **E**t sequitur quarta virtus. scilicet esuries et sitis hic in presenti temporalium insufficiat vel spiritualium impetrat eterne beatitudinis satietatem. **Q**uinta petitio est. **E**t dimitte nobis debita nostra. id est. dimittimus proximis debitum si cut nobis desideramus a deo dimitti. que expellit avariciam introducendo suffragium quod est. vade et vende omnia que habes et da pauperibus. quam sequitur quinta beatitudo que est misericordia. que impetrat misericordiam dei. **S**exta petitio est. **E**t ne nos inducas in temptationem. et maxime contra gulam. **U**nde gula excludit et introducit donum intelligentie quod super

erat crapulam. **E**t sequitur sexta virtus scilicet mundicia mentis per quam visio dei impetratur. **S**eptima petitio est. **L**ibera nos a malo. hoc est contra luxuriam et sic excludit hoc vitium. quod per mulieres apostatant etiam sapientes. et introducit donum sapientie. et qui sapor huius gustaverit. a delectationibus luxurie elongabitur. et sequitur pax inter carnem et spiritum. vel inter se et proximum. per quam adoptio filiorum dei impetratur. **S**ic igitur septem petitiones numerus multum est insignis. **N**am septem sunt sacramenta quibus anima purgatur. **S**unt et septem dona spiritus sancti quibus anima illustratur. sunt et septem beatitudines quibus anima beatificatur. sunt et septem petitiones in dominica oratione quibus ad deum accedimus. quibus unimur deo in presenti per gratiam et in futuro per gloriam. **D**icamus ergo. **P**ater noster. **D**ominus quippe noster magis se voluit dici patrem quam dominum. quod ipse amari a nobis appetit non timeri. et ut quasi filij ab ipso celestia et spiritualia. non carnalia et temporalia petamus. **D**e hoc dicit crisostomus. **D**ominus patrem magis se voluit dici quam dominum. ut fiduciam daret impetrandi. quod servi non impetrant quod petunt. **P**atrem se vocat non dominum. ut ostendat orantes non servos sed filios esse. qui non cum ysaac mobilem. sed immobilia cum ysaac percipere petunt. **H**ec crisostomus. **D**icit etiam de eodem beatus gregorius. **S**i filium dei te credis. illa pete que tibi expediunt accipere et illum decet dare. si carnalia petis quomodo tibi illa prestabit. que et si habueris precipit tibi ut stemnas. **H**ec gregorius. **N**on vult ergo conditor ac pater noster. ut ab eo caduca et temporalia petamus sed potius eterna et que ad salutem anime pertinent. **U**nde abbas ysaac super oratione dominica sic ait. **V**ide igitur qualis nobis ab ipso qui per il

lam exorandus est iudice orationis sit
modulus et forma posita. in qua nulla
petitio diuitiarum. Nulla memoria dig-
nitatum. nulla potentatus aut fortitudi-
nis postulatio. nulla corporis sanitatis
seu temporalis vite merito preces. Nihil enim
caducum vult a se nihil vile. nihil tempo-
ralitatis propter ipsozari. Itaque ma-
gnificencie eius ac munificentie eius
maximam irrogauit iniuriam. quisque his
sempiternis petitionibus pretermis-
sis et transitoriis ac caudicibus ab illo malue-
rit postulare et offensam potius quam pro-
piciationem iudicis sui. utilitate orationis in-
currit. hęc ysaae. Ubi notandum quod mul-
ti sunt. qui vocant deum patrem et filium eius
non sunt. sed potius diaboli. cuius volun-
tatem persequendo faciunt. et tales in
suis orationibus non exaudiuntur. De quibus
richardus. de sancto victore sic dicit. Quam
multi dei donum deum deprecantur ingre-
diuntur. et quibus pauci exaudiuntur. Quam
multi vocant deum patrem in hac oratione
qui eius non sunt filii. sed illius patris
de quo scriptum est vos ex parte diaboli
estis. dei non sunt filii. qui perdidit
gratiam. et diaboli sunt filii. qui genuit eos
et nutrit per culpam. hęc richardus. Per hoc
etiam quod dominus iussit se a suis fidelibus pa-
trem appellari multa bona includit. que
assequuntur hos. qui diligunt deum. De
hoc crisostomus. super mattheum. sic ait. dicendo pa-
ter noster et veniam peccatorum et penarum interi-
um iustificationem et liberationem ac filio-
rum adoptionem hereditatem dei ac frater-
nitatem cum unigenito copulatam. sanctique
spiritus dona largissima uno sermone sig-
nificauit. hęc crisostomus. Cum vero dominus in hac
oratione dicit noster viz pater et non meus
ostendit per hoc quod non vnus sed multorum
pater est. Prius enim erat vnus pater. scilicet
christi per naturam. sed ex tempore factus pater
multorum per gratiam. Vult etiam deus vo-
cari ab omnibus communiter pater. ne quis

de nobilitate generis superbiat. Ubi dicit
beatus augustinus. per hoc quod dicit noster inuitat
nos ad humilitatem. vt nemo de nobili-
tate generis superbiat. nemo alium prece-
nat. omnes enim filii dei sumus. hęc augu-
stinus. Qui es in celis. Ubi thomas de aquino
dicit. Ac si diceremus da nobis quod pe-
timus. quod potens es in aula celesti. vbi
omne bonum redundat et effluit. Item de eodem idem thomas dicit. Cum
deus sit vbi dicitur in seipso in celis pro-
ter tria. Primo vt in seruire spiritus
adorat. quod spiritus est deus. et qui ado-
rant eum in spiritu et veritate oportet
eum adorare. Secundo vt mens ado-
rantis ad celestia eleuetur. hoc idem sen-
tit crisostomus. dicens. Qui in celis non ibi
deum cludens sic ait sed a terra abducens
orantem et excelsis regionibus affigens
orantis mentem. hęc crisostomus. Dicamus igitur.
Pater noster qui es in celis sancti-
ficet nomen tuum. Prima petitio in
choas. Super hac dominica oratione ysaae
abbas in prima sua collatione sic ait.
Cum vniversitatis deum ac dominum pa-
trem nostrum esse voce propria ostendimus
de conditione seruili in adoptione filio-
rum nos ostendimus ascetos adiacentes de-
inde qui es in celis. vt memoratio
nez presentis vite. qua in hac degimus ter-
ra velut peregrina atque a patre nostro
longissime nos septantem. toto horro-
re vitantes. ad illam potius regionem
in qua patrem nostrum commorari fa-
temur. summo desiderio properemus
nihilque admitteremus eiusmodi. quod
indignos hac nostra possessione et nobili-
tate tante adoptionis efficiat et heredi-
tate paterna velut degeneres priuet. et
nra faciet nos iusticie eius ac fenerita-
tis incurrere vinctam. In que filio-
rum gradibus profecto illa primo que est
in filiis bonis pietate flagrabim? et affe-
ctu. vt iam non per nris utilitatibus sed per

nostri patris gloria totū impēdamus
affectum. dicentes ei. Sanctificet no-
men tuū. nostz desiderū. nostz gaudi-
um. gloriā nostri patris esse restantes.
imitatores effecti illius qui dixit. qui
a semetipso loquit gloriā ppriā que-
rit. qui autē querit gloriā eius qui mi-
sit illū hic erat ē et iniusticia in eo nō
est. Deniqz vas electōis hoc repletus
affectū etiā anarxema optat fieri a xpo
dummodo ei familia multa aquirat
et ad gloriā sui patris salus totius isra-
helitice plebis accrescat. hęc ysaac ab-
bas. **¶** Debemus ergo desidera-
re ac petere cū dicimus. sanctificet no-
men tuum vt scitas dei ac gloria eius
omnibz hōibus innotescat. nec quicqz
sanctius a creatura rōnabili extra deū
estimef vel habeaf. De hoc dicit beatus
Augustinus. Sanctificet nomen tuū. qd sic
non petif quasi non sit sanctum dei no-
men. sed vt sanctū habeaf in hominibz
et ita innotescat deus vt nō estiment a-
liquid sanctius. hęc aug. Pōt etiā pe-
titiō hęc aliter recipi. Unde dicit beatus
Bernardus. Sanctificet nomen tuū. quō san-
ctificari p̄t ab hōie qui sanctificat om-
nes hōies. aut sanctū nomen quō san-
ctificari potest in quo sanctificant om-
nes sancti. Sed scificamus deū in no-
bis qn̄ scientes eum sanctū timemus
et sollicite vigilemus ne forte violē?
nomen sanctū eius in nobis per mala
opera. hęc bern. Dicit etiam de hoc an-
sel. vt sanctificet quotidie deprecamur.
opus est enim nobis p̄tinua sanctifica-
tione. vt qui quotidie delinqm̄s deli-
cta nostra sanctificatōe assidua purge-
mus. hęc ansel. Sanctificet inquā no-
men tuum. vt nois tui sanctificatō eo
plenus cunctis innotescat. quo te p̄se-
ctus agnoscere. amare et reuereri pos-
sumus et scificatōis tue similitudinē
inducendo tibi patri sicut veri filij p̄for-

memur. vt vnus tecū spūs efficiamur
in tuam transformari claritatem In-
cipit secunda petitiō. Adueniat regnū
tuum. regnū videlicet future glie. Un-
de thomas de aquino. adueniat regnū
tuum. i. eccia militans vniat triūphā-
ti. Dicit etiam de hoc cyprianus. Re-
gnū nostz petimus aduenire a deo nos-
bis repromissum. et xpi sanguine acq-
situm. vt qui in seculo ei seruimus.
postmodū in xpo regnante regnemus
Et itez beatus thomas de aquino. Ad-
ueniat regnū tuum iocundum sine p̄-
mutatione. tranquillū sine perturbati-
one. letum sine amissione. et p̄terenne
sine terminatōe. vbi erit vnus amor
omnium electoz. vbi deifica erit visio
cum interna mentis fruitōe que est ip-
se deus. hęc tho. **X** Et notanduz
q̄ triplex est regnum dei. Unum est fu-
ture glorie. de quo modo dictum est et
p̄missum. Secundum est qn̄ xpus in-
habitat et possidet corda fidelū p̄ fidē
et dilectōem suam. De hoc per ipsum
dominum dicit. Regnum dei intra vs
est. Tercium est quod dabit fidelibus
corpōibz iam glorificatis post finale
iudicium. De quo dicit. Venite benedi-
cti possidete regnum. Ista p̄memorat
ysaac abbas in expositōe dñice oratio-
nis ita dicens. Scda petitiō mētis pu-
rissime aduenire iam iā qz regnum sui
patris exoptat. vel illud. i. quo quoti-
die xps regnat in sanctis. qd ita fit cū
dyaboli impio per extinctōem ferenti-
um vicioz de nostris cordibz expulso.
deus in nobis per virtutū bonā flagrā-
riam ceperit dominari deuicta fornicā-
tione castitas. superato furore tranq-
litas. calcata supbia humilitas in no-
stra mente regnauerit vel certe illd qd
prestatuto tpe omnibz est perfectis ac
dei filijs generaliter repromissum. in
quo dicit eis a xpo. Venite benedicti

patri mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. hec ysaac abbas. Et considerandus quod anima deuota quasi sponsa dei in ipso unico dilecto suo qui escere desiderat. et eius seui amplexibus ardenter sciens. pro cuius amore omnia inferiora ei uoluerunt. quod desideria sua aliter reparare non sperat. nisi tota illic traseat. ubi eum facie ad faciem irrepussa a facie videat. flagitando precatur citius hoc adimpleri. cum apostolo dicente cupio dissolui et esse cum christo. quod quod diu sumus in hoc corpore. peregrinamur a christo domino. et in multis offendimus omnes. ita ut si dixerimus. quod peccatum non habemus nosmet ipsos seducimus. et ueritas in nobis non est. Cum enim peccatum dicatur auersio a summo bono. et e converso ad malum inferius. in quantum inde aduertimur. in tantum peccato non caremus. Et qui magis auertitur magis peccat et qui minus. minus non autem inde auerti non est peregrinantiu sed puenientiu. quod si uoluntatis intentio ei adhaeret. affectus tamen sepius hinc inde distrahitur. memoria multis alijs occupatur et intelligentia cecutiens ipsam ueritatis lucem non pure intuetur. et ex his fit quod aliquando in istis inferioribus impingimur et impellimur ut cadamus nisi dominus manu sua supponat. ut non collidamus. inde gemens dicit. Sicut uita mea ad deum fonte uinum hec oramus cum dicimus Adueniat regnum tuum. Ac si dicamus pondere peccati et corpore pregruati non ualemus ad illud uolare. Adueniat igitur regnum tuum et nos celeriter hinc assumat. ut ab ista miseria liberemur. interim in nobis opere tibi regnum in iusticia et pace et gaudio spiritus sancti. ut eo liberius post hanc peregrinationem celeste regnum possideamus. **A** Incipit tertia petitio. fiat uoluntas tua sicut in celo et in terra. super quo sermo thomas de aquino dicit. i. sicut in ciuibus celi ita

et in ciuibus terre. hoc est sicut illi profertur in uoluntate suam uoluntati diuine sic faciant omnes homines existentes in terra restri habitatione. hec thomas. Dicit etiam de hoc crisostomus. Fiat uoluntas tua quod si dicat. presta nobis domine puerfari onem imitari celestem. quatenus quodcumque tu uis. nos etiam uelimus. Et beatus augustinus. Fiat uoluntas tua etc. ut que odiamus. et que amas diligamus. et que precipis impleamus. et sic uoluntati tue erimus conformes. hec augustinus. De hac tertia petitione etiam abbas ysaac in collatione patrum sic ait. tertia supplicatio filiorum est. fiat uoluntas tua qua non potest iam esse maior quam operare ut terrena iam mereantur celestibus coequari. nam quid est aliud dicere fiat uoluntas tua quam ut sint homines similes angelis. Et sicut uoluntas dei ab illis impletur in celo. ita et hi qui in terra sunt non suam sed eius uoluntati faciunt uoluntatem. hoc quoque ex affectu nostro dicere preualebit. non is solus qui credit deum omnia que uidentur uel aduersa uel prospera pro nostris utilitatibus dispensare. magisque eum pro suorum salute et commodis prouidum atque sollicitum quam nos ipsos esse pro nobis. hec ysaac abbas. Et notandum prout dicit beatus augustinus. quod in illo beatitudinis regno uita beata perficitur in sanctis sicut nunc in celestibus angelis. et ideo post illam petitionem qua dicitur. Adueniat regnum tuum sequitur. Fiat uoluntas tua. Sicut enim in angelis qui sunt in celis uoluntas tua fit ut te perferantur. nullo errore obnubilante eorum sapientiaz. nulla miseria impediante eorum beatitudinem. ita fiat in sanctis tuis. qui in terra sunt. et de terra quantum ad corpus pertinet facti sunt. hec augustinus. Ubi considerandum quod quilibet religiosus ac deuotus

homo quasi filius patri per omnia pa-
tere et placere affectans patrem deuo-
te orat ut eum a voluntatis sue beneplaci-
to in nullo discrepare patiat. in acti-
bus involuntariis. in moribus sibi ita
proformetur. ut nihil in eo paternos oculos
offendat. hoc solum sibi reputat solacium
et se desiderans ut pater celestis tantum su-
am cum eo voluntatem perficiat. siue ex-
ercento in aduersis. siue consolatio in pro-
speris. vel quocumque alio modo sibi ma-
gis placet. vere filialis et fidelis affectus.
nulla que sua sunt querere. non com-
moda. non honores. non consolationes
sed solum placitum patri. Magna
est hoc a deo petere. et magnam obtinere
ut tales nos in hoc peccati corpore fa-
ciat. ut illi summe veritati placeamus
et ab eius directionis regula non deuiemus.
nihil melius. nihil utilius in mun-
do posset nobis proferre summus pater
quod tales nos faceret ut ei per omnia placeamus.
hoc igitur petimus cum dicimus **F**i-
at voluntas tua. ut sicut illi superni ci-
ues ad voluntatem tuam dispositi sunt.
ita et nos pro modulo ad voluntatis tue
beneplacitum disponamur. **B** Inci-
pit quarta petitio. **P**anem nostrum quo-
tidianum da nobis hodie. **S**uper quo ver-
bo **L**eo. de Aquino sic dicit. **P**anis qui
hic petitus est deus qui est cibo angelorum.
et refectio beatorum. qui de celo datur et in
terra comeditur. quo si quis usus fuerit
mortem in eternum non gustabit. **N**am ipse
ait. **E**go sum panis viuus qui de celo
descendit. si quis manducauerit ex hoc
pane viuet in eternum. hoc ille. **Q**uia igitur
per peccatum vulnerati sumus et quoties
die vulneramur. necesse est ut medicinam
spiritualem nostris vulneribus adhibeamus.
Medicina vero summa est venerabile
sacramentum corporis domini nostri ihesu christi.
De hoc dicit beatus bernardus. **Q**ui vulnus habet
medicinam querat. vulnus ei habemus

dum sub peccatis sumus medicina est
venerabile sacramentum. quod si quotidie acce-
peris quotidie curaberis. **H**ec ber. **H**oc
intelligendum est de illis qui carent pec-
catis mortalibus et in statu gratie existes.
secus vero facientes peccatum et indigne ac-
cedentes non salutem sed damnationem
incurrunt. **U**n de orandus est dominus ut pa-
nem hunc vite det nobis cum pura con-
scientia sic in presentia vite sumere. ut parti-
cipes illius in eterna patria existere va-
leamus. **D**e hoc ysaac abbas sic ait.
Panem nostrum substantialiter da no-
bis hodie. id est dum in hoc seculo pro-
mur presta nobis hunc panem. **N**oui-
mus enim his qui eum meruerint a te et in
futuro esse prestandum. sed rogamus ut
eum nobis hodie largiaris. quod nisi eum pro-
cipere quis in hac vita meruerit. in al-
ia eius princeps esse non poterit. **D**ec
ysaac abbas. **D**ebet ergo qui libet deuotus
quasi mendicus et pauper coram diuine et
benigno patre procumbens et inopia sua
ostendens flagitare ab ipso. ut panem gratie
amplioris quo profortetur quo prosoletur et
sustentetur ad resistendum malis sibi pro-
stare dignetur. **T**riplici namque pane in-
digemus quem nobis a domino deo no-
stro instanter postulare debemus hoc est
celestis. spirituali et terresti. **C**elestis est cor-
pus christi. de quo ipse dominus ait. **P**anem
datur vobis panem de celis. **S**piritualis est
verbum dei et gratia interna mente ab eter-
na inedia virtutum et donorum alimento
reficiens. **D**e hoc dicit per prophetam **E**t panis
cor hominis confirmet. **T**errestis est virtus
et alimentum quo hoc corpus necesse
habet sustentari. **D**e quo dicit crisostomus.
Potest hic panis sumi materialiter.
quem non solum petimus ut habeamus
eo quod communis est iustis et peccatoribus
sed ut quod manducamus de ma-
nu dei accipiamus. quod est tantum bono-
rum. nam illi deus datur panem. qui cum in

sticia acquirat panē. illi vero diabolus qui cū vira acquirat panem. hęc crisostomus. Et quod omni hora indigemus ut celesti aut spiritali aut corporali ideo semper iubemur postulare panē tam interioris quam exterioris hominis cū in oratione dominica dicimus Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. **E** Sequitur quinta petitio Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos. Supra quo dicitur thomas de aquino sic dicitur. debita dicuntur peccata. que nos debitores pene constituunt. que nobis a deo dimitti petimus si in nobis peccatis offensas relaxamus. hęc thomas. Et notandum sicut ait beatus augustinus. Si debitozibus nostris. i. eis. qui in nos peccant non dimittimus. ipsa nostra oratione inculpamur. et deū aduersus nos in iracundiā excitamus. et ipsi super nos inducimus maledictionē. sicque fit ut oratio eorum debeat esse salubris fit gloria et peccata nostra que debuimus minuire orando augemus. Dicit etiam de hoc crisostomus. Qui inimicitiam in corde et in ore seruat aduersus ledentē non deum orat sed irritat ipsum apud deum gratiam non obtinet sed eternam damnationē sibi postulat. hęc crisostomus. Unde est quod ait beatus bernardus. Venia dei peccatori non datur. cuius cor rancore aut liuore inuidie afficit. Si igitur vis ut tibi peccata a deo dimittantur. omnis rancor et indignatio a corde tuo euellatur. hęc bernardus. Dicit etiam beatus gregorius. Quis orat qui iracundiā aduersus proximum portat. non enim speret apud deū veniam peccatorum suorum. nisi prius ex corde indulerit proximo offensam culpā. nam putat ait yfido. Sicut nullum proficit in vulnere medicamentū si ferrus adhuc in eo sit sic nihil proficit oratio illius. cuius adhuc dolus est in mente vel odium in pectore. hęc yfidorus. Supra hac etiam clausula. Dimitte nobis. ysaac abbas in

collatione patrum sic ait. **O** ineffabilis dei clementia. que non solum nobis tradidit orationis formā et acceptabilem sibi in nobis morum nostrorum infirmitatē disciplinā. ut per necessitatē tradite formule qua se precipit a nobis semper orari ire pariter ac tristitie euellit radices sed etiam occasionez rogantibus retribuit. eisque reseruatiam. qua clemens et pius erga se dei presentat iudiciū. promulgarit vel perdit. et que admodum potestatem retribuit. quod iudicis nostri possumus sententiā temperare ad veniam delictorum nostrorum exemplo eū remissionis nostre effectū hortantes cū dicimus dimitte nobis debita nostra sicut et nos. Itaque securus huius orationis fiducia de suis admittis veniam postulabat. quisquis remissus erga suos durat non erga domini sui extiterit debitores. Solemus enim non nulli quod est deterius erga illa quidem que admittunt ad iniuriam dei quibus magnorum sint criminum placidos nos et clementissimos exhibere erga nostrorum vero vel puissimorum offensionum debitoz extractores immites atque inexorabiles inueniri. Quisquis igitur in se delinquerit fratri non ex corde remiserit. non indulgentiā sed damnationē de peccatione hac sibi metipsum impertabit. suamque professione semetipsum poscit durius iudicari dicēs. Remitte mihi sicut et ego remisi. Quod cū illi secundum suam petitionē fuerit repetitū quid aliud subsequetur quam ut exemplo suo implicabili ira et irremissā sententia puniat. Ideoque si clementer volumus iudicari nos quoque erga illos qui in nos deliquerunt oportet esse clementes. tamen enim remittetur nobis quantum nos remiserimus eis qui nobis quantumque malignitate nocuerunt. hęc ysaac Unde ea benignitate debemus dimittere in nos quolibet modo peccantibus. qua nobis desideramus dimitti. quod

peccauimus. ut eo abundantior in
 dulgentiā nostrorū peccaminū ab ipso
 dño sequi mereamur. **D.** Sequi
 tur sexta petitio. Et ne nos inducas in
 temptatiōem. **Qd** exponens thomas
 sic dicit. i. non pmittas nos succūbere in
 temptatiōe. non em̄ petimus ut non tē
 premur. qz temptari non est malū. sed
 magis est ad virtutis exercitium qñ vi
 riliter resistit. ppter qd̄ david dicit. pba
 me dñe et tempta me. sed petimus ne i
 temptatiōem inducamur. i. ne ab ipsa
 temptatiōe deuicamur. **hxc rtho.** Dicit
 etiam beatus augustinus. Non oramus ut
 temptatiōes non veniant. sed ne duca
 mur in temptatiōem. qd̄ est succūbere.
 qz temptatio cui resistit non est pecca
 tum. sed materia exercēde virtutis. **hxc**
augu. **E**t notandū q̄ sine adiu
 torio dei ipsis temptatiōibz resistere
 non valemus. et ideo dōsa nobis vult
 rogari ne inducamur in temptatiōem
 ut cepti a casu temptatiōnū hoc bene
 ficium ab ipso nos habere recognosca
 mus. **Qd** affirmat beatus ambrosius. ita
 dicens. Nihil sit nisi quod deus facit
 aut fieri pmittit. Potens est ergo et a
 malo in bonū deflectere. ac volūtares
 nostras in lapsum p̄nas p̄uerrere et di
 rigere in se planū gressum. Voluit er
 go deus a se posci ne feramur in temp
 tatiōem. qz voluit nos docere q̄ ab ipso
 hoc beneficiū accipimus. qñ dyabolū
 in temptatiōibz supamus. **hxc amb.**
Unde s̄m anselmus. nos monemur hic di
 cere et petere. ne derelicti ad iutorio di
 alicui dyabolice temptatiōi vel p̄sen
 tiamus decepti. vel cedamus afflicti.
Sed qz a dyabolo non temptari san
 ctos in p̄ntiuita est impossibile. et ideo
 ne in temptatiōibz derelinquimur hoc
 a deo flagitemus. qz resistere dyabolo
 non est nostre virtutis. sed est dñe pote
 statis. **De hoc dicit fulgenius.** Mandat do

minus ut petamus ne inducamur per
 p̄sensum in delectatiōem. s. carnis mū
 di et dyaboli. **Sup** quo etiā verbo. scz
Et ne nos etc. ysaac abb. in collatiōe
 patz sic dicit. Si em̄ oramus ut non per
 mitramur temptari vñd̄ erit in nobis
 virtus p̄stantie p̄probanda s̄m illam
 sn̄iam. **O**mnis vir qui non est temp
 tatus non est pbatus. **N**on ergo sonat
 ne inducat nos in temptatiōem quasi
 non pmittat nos aliqui temptari. s̄z ne
 permittat nos in temptatiōe positos
 supari. **T**emptatus est em̄ iob. sed nō
 est inductus in temptatiōem. nō enim
 dedit in sp̄iam deo. nec ad illā ad quā
 traheretur temptatoris voluntatem ore
 impio blasphemus intravit. **T**empta
 tus est abrahā. temptatus est ioseph.
 sed neuter illoz inductus est in temp
 tatiōem. qz nullus eoz p̄sensum p̄rebu
 it temptatori. **hxc ysaac abbas.** **F**
Considerandū aut̄ q̄ p̄ter infernalē
 damnatiōem nulla ira dei grauior est.
 q̄ non descēdere a peccato. hanc vero
 maxime meref̄ superbia. ingraturudo
 et incuria vt homo p̄fundius cadere p̄
 mittat. hoc est enim qd̄ oramus. **E**t ne
 nos inducas in temp. i. ne permittas
 nos cadere in p̄sensum peccari. **I**ndu
 cere deus dicit cū non custodit ne indu
 camur. sicut idurare dicit cor peccatoris
 cū hoc per grām non emollit sue inter
 neyctionis. hoc ergo impugnatōis
 et tribulatōis a nobis timendū est ne
 suo pondere nos opprimat. et per p̄ns
 ad eternam damnatiōem perducatur.
Sequit̄ septima. **S̄z libera nos**
 a malo. **Qd** exponens thomas de aqui
 no sic dicit. i. a peccato originali et actua
 li. ab amore mundi. a p̄prio sensu. et a
 p̄pria voluntate. quibz depositis fit hō
 pauper sp̄u. quod totuz sit per sp̄m ti
 moris. **U**nde cum dicit. **Sed libera**
 nos a malo. rogas tibi dari sp̄m timo
 R. j.

.i. p. quem factus pauper spiritu libe-
 ratur a malo. hec thomas Item sup eo
 dem dicit beatus aug. Libera nos a malo
 .i. a mundo vel a peccato vel a purgatorio
 vel ab inferno Et notandum qd multa
 sunt mala. quibz humana conditio mole-
 stat et quoz pssura p se minime evade-
 re valet. Que generaliter considerata
 sex modis distinguere possumus. naz
 aliud est malū corpis. aliud aīe Item
 aliud est malū qd est culpa. aliud qd ē
 pena. Item aliud malū pñris seculi.
 aliud est malū futuri. Ab oībz istis et
 ab alijs que p ista pphendunt vel sub
 istis pñent petimus liberari qñ ora-
 mus dicētes Libera nos a malo. Sup
 quo etiā dicit thxophi. sic dicit. a malo vi-
 delicet culpe et pene. Culpe quo ad gra-
 tiam. pene quo ad eternā penā et sic in
 hac orōne petimus ab omni malo libe-
 rari. s. a pñri pterito et futuro. et sumo
 bono vñri qd ē ipse deus bñdictus in se-
 cula seculoz Amen. Amen aut nec gre-
 cum nec latinū sed hebraicū est. et qñqz
 accipit dicitur p fiat ut in fine orōis
 dicimus Amen. i. fiat nobis deus qd
 a te humiliter petimus. Qñqz accipit
 tur adverbialiter ut xp̄us ait. Amen a-
 men dico vobis .i. firmiter et fideliter.
 Qñ dicit aug. Amen. i. vere et fideliter.
 vere quo ad intellectū. fideliter quo ad
 affectū. et ideo dñs ponit in fine amen
 qz hec orō potissime ex intellectu et af-
 fectu dicēda est. Et sic patet explanat-
 um de orōne dominica Deinde notā-
 dum qd etiam alie diuerse sunt species
 orationū fm statū conditionū seu indigē-
 riam diuersozum hoīm Aliter em̄ sup-
 plicat quis cū alacer est. aliter cū tristi-
 cie vel desperationis pondere p̄grauat
 Aliter cū spūalibz successibus viget.
 Aliter cū impugnationuz mole depri-
 mitur. Aliter cū veniam peccozū iplo-
 rat Aliter cū acquisitionē gratie seu cuius

libet virtutis exposcit vel certe extincti-
 onem cuiuscūqz virtū deprecatur. aliter
 cū consideratione gelenne ac futuri iudi-
 cij timore p̄pungit. aliter cū spe futu-
 roz bonoz desiderioqz inflamatur. ali-
 ter cū necessitatibz et piculis v̄getur.
 aliter cū in tranquillitate et securitate
 versatur. aliter cū factozū celestiu reuela-
 tionibz illustratur. aliter cum sterilitate
 virtutū ac sensuū ariditate p̄stringit.
¶ Qñ apls paulus orationuz sp̄s
 quadripartita rōne distinguit dicens.
 Deprecor itaqz primū oīm fieri obse-
 crationes. orōnes. postulationes. gra-
 tiaz actiones. Obsecratio em̄ est pro
 peccatis imploratio. qua pro presentibz
 bus vel preteritis admissis suis vnus
 quisqz compunctus veniam deprecatur.
 Orationes sunt quibz aliquid in pre-
 ce domino offerimus vel vouemus deo
¶ Nam oratio est mentis deuotio scdm
 aug. .i. conuersio mentis in deum per
 pium et humilem affectū. **¶** Affe-
 ctus vero orationis est spontanea que-
 dam et dulcis ipsius aīmi inclinatio.
 quo mouet ad oranduz deum. et istud
 agitur per orationē que fm damasce.
 est ascensus m̄ris in deū De qua etiā
 dicit beatus augustinus. Oratio est ascensio
 anime de terrestribz ad celestia. inquit
 sitio supnoꝝ inuisibilium desiderium.
 Nihil autē ira deū inclinatur ad pietates
 et misericordiam exhibendam homini
 quēadmodum purus mentis affectus
 quez homo gerit erga deum Oramus
 etiam cū renūciamus huic mundo. et
 sponдемus nos tota intentione deo ser-
 uituros. Oramus cū pollicemur secu-
 lari honore p̄empto et terrenis opibz
 sp̄eris in omni contritione cordis ac
 paupertate spiritus nos domino colē-
 suros. Tercio loco vnunqz postulario-
 nes quas pro alijs q̄diu sumus in ser-
 uore spiritus constituti solemus com-

mittere. vel p caris .s. nostris. vel pro
torius mundi pace poscentes. vel fm
verba apostoli p omnibz hominibz qui
in sublimitate sunt positi supplicam?
vel cū perimus affecutionem alicuius
boni vel alicuius mali nos pturbantis
euationē. **R.** Quarto loco grati
arum actōes ponunt quasmens vel cū
preterita dei recolit beneficia. vel cum
presentia ptemplat. seu cum in futurū
que et quanta p̄pauerit deus his qui
diligunt eum. p̄spicit grās dño refert.
Ad gr̄arum actōes p̄inet. beneficia
que accepimus diligēter recolare. sub
tiliter intelligere. fideliter intelligere
fideliter p̄tinere. studiose p̄seruare. be
neficium diligere. ac dei offensam ca
uere. et grām acceptam non ociose ne
gligere. Debet nōnunq̄ quilibet deuo
tus perpendere beneficia dei tā eximia
per que in nobis salutē operat. Quid
aut̄ potest dignius aut sublimius eē q̄
corpus et sanguis xp̄i vel gr̄a sp̄s san
cti et gloria regni celestis. que dat fidei
libz suis p̄ter alia que ab ipso p̄cipi
mus iustificatōem a peccato. gratiam
sanctitatis. ad optōnem filioꝝ dei. p̄so
latōem internā. defensionē a piculis.
p̄fortiū angeloꝝ. et beatitudinē corpo
ris et aie. et visionis dei fructōem. Pro
his igit̄ omnibz gratias agamus dño
deo nostro. non solū aut̄ p his. sed et
am p alijs donis et beneficijs que deus
suis electis quotidie p̄fert gratiarum ac
tio illi est p̄soluenda. Ex quibz quedā
tona p̄memorat beatus ber. ita dicens
Quotiens temptatio superat aut viri
um subiugat. aut imminens periculū
declinat. aut laqueus insidiantis dep̄
hendit aut annosa et inneterata quecū
q̄ animi passio semel p̄fecte q̄ sanas.
aut multū diuq̄ p̄cupita et sepius peti
ta vitrus tandem aliquā dei munere ob
tinet. totiens p̄sonari debet gr̄arum ac

ctio et ad singula queq̄ beneficia debet
benedici deus in donis suis. hec bernar
dus. Sunt et alia quedā a dño valde
accepta. vtz vox laudis. Sacrificiū
laudis honorificabit me. istud vero sa
crificiū deo nostro p̄soluimus q̄ cum
in psalmis dauidicis et ymnis lauda
mus. Quid enim dignius aut accepti
us os carnis ipsi dño potest deprome
re. q̄ psalmos deus magnificantes de
cantare. per quos creatura tam ratio
nalis q̄ irrationalis ad laudandū de
um excitat. cum d̄. Laudate dñm de
celis vel cum d̄. Benedicite omnia oꝝ
pera domini dño. vel q̄ d̄. Confitemi
ni domino qm̄ bonus. vel cum d̄. Te
deum laudamus. et similia que in can
ticis aut psalmis ymnisq̄ p̄inentur.
per que p̄ditōz noster summe landatur
Unde sancta ecclesia horas canoicas
decantare statuit. in quibz maxie psal
mi. ymni et cantica p̄prehendunt. vt si
deles in hac peregrinatōne positi lau
dantes et benedicentes deum post hoc
exilium in celesti patria eo perfectius
cum angelis et ceteris sanctis ibidem
laudare ipsum valeant in eternuz. De
quibz omnibz per psal. dicitur. Beati
qui habitant in domo tua domine. in
secula seculoz laudabunt te.

Filius.

Habita informatione de domini
ca oratione. alijsq̄ speciebz ora
tionū. nunc de distractōe mentis et ali
is impedimentis eiusdem orōnis que
orantibz occurrunt cupio edoceri.

Ca. III. Pater I.

DE hoc qd̄ que
ris scire debes q̄ quidam sunt
qui orant nullo corde. quidā cum me
dio corde. quidā aut̄ cū toto corde. Al
li em̄ orant cū nullo corde qui in orōe
positi nec h̄nt ibi intellectū p̄ intentōz.
R. ij.

nec affectū p̄ deuotionem De ralibus
 d̄r ysaie. xxix. plus iste labijs suis glo
 rificat me Cor aut̄ eor̄ longe est a me.
 Quidā sunt qui orant cū medio corde
 qui. s. ad ea que dicūt h̄nt intellectum
 sed nō affectū De quibz d̄r osee. x. Di
 uinum est cor eorū. Et q̄ in corde sunt
 intellectus ⁊ affectus. igit̄ illi orāt in
 toto corde qui orant cū int̄rione ⁊ af
 fectione. i. qui attente intelligunt. que
 dicunt ⁊ afficiūt ad ea que dicūt. talis
 erat beatus paulus qui dicebat. Ora
 bo spū orabo ⁊ mente. **U**bi r̄n̄ di
 ligenter est considerandū. q̄ triplex ē ef
 fectus orōnis. Primus effectus orō
 nis est p̄mūnis oībz actibz caritate in
 formatis q̄d est mereri. ad hūc effectū
 non ex necitate requirit̄ q̄ attentio af
 fit orōni p̄ totū. sed vis prime intentio
 nis qua aliquis accedit ad orandū red
 dit totā orōem meritoria sicut accidit
 in alijs actibz meritorijs. Secundus
 effectus orōnis est. prius q̄d est impe
 trare ⁊ ad hūc effectum sufficit prima
 intentio quā deus principaliter inten
 dit. Si aut̄ prima intentio orō nō est
 meritoria nec imperatoria. illā em̄ orō
 nem deus nō audit cui ille qui orat nō
 intendit. Tercius d̄o effectus orōnis
 est quē principaliter efficit q̄dam spū
 alis m̄ris reffectio. ⁊ ad hoc de necita
 te requirit̄ in orōne attentio. Et scien
 dū q̄ triplex est attentio. q̄ orōni vocali
 potest adhiberi. vna quidē qua attēdi
 tur ad v̄ba. ne quis in eis erret. Sc̄da
 qua attēdit̄ ad sensum verbor̄. Tercia
 qua attēdit̄ ad finē orōnis. s. ad deum
 ⁊ ad rē pro qua orat que quidē maxi
 me ē necaria. In spiritu ḡ ⁊ veritate
 orat qui instinctu spūs accedit. etiam
 si aliqua infirmitate mēs postmodum
 euaget. Si quis aut̄ ex proposito in
 oratione mente euaget. hoc peccatus
 est ⁊ impedit orationis fructum. Eua

gatio vero que fit p̄ter p̄positum ora
 tionis fructū non tollit. **U**n̄ basilius
 dicit. Si ex debilitate fixe nequis ora
 re. q̄tum potes. teipsum cohibeas. ⁊
 deus cognoscet. eo q̄ non ex negligē
 tia sed ex fragilitate vr̄ oportet assiste
 re coram domino. h̄c basilius. **U**n̄
 unde euagatio mentis peccatum est.
 q̄n̄ fit ex p̄posito vel negligentia est se
 cus q̄n̄ fit p̄ter p̄positum ⁊ cū mente
 quis cohibet quantum potest. Et notādū
 s̄m q̄ d̄r petrus damia. Cum ad eccle
 siam oraturi ⁊ psallaturi festinamus
 illic tenebrarum principes aduersum
 nos feraliter dimicant̄ p̄ illusiones
 fantasmatum ab his que p̄ labia resus
 unt vagabundas m̄tes euerant. h̄c
 pe. da. **N**ā sunt non nulli vr̄ d̄r beda in
 quadam omel. qui intrantes ecclesiā
 sermonibz multis orationem vel psal
 modiam plongat. sed alibi corde intē
 tendo nec ipsi quid dicunt recolunt.
 ore quidem orātes sed mente foris va
 gantes. omni orōnis se fructu priuant
 putantes a deo p̄cem exaudiri. quas
 nec ipsi qui fundunt audiunt. **Q**uanti
 qui hostis instinctu fieri nemo dubitet
 qui animaduertere velit. sciens em̄ vr̄
 litarē orandi ⁊ inuidens hoībz gratiā
 immittit multimodum oranti bz cogi
 tationū lenium. ⁊ aliquando etiā ruc
 pium nocentiumq̄ fantasmata. quibz
 orōnem impediatur a deo. vr̄ nonnunq̄
 tales tantosq̄ discurrentium cogitati
 onum fluctus p̄strati al̄s p̄ferat in ora
 tione toleramus. q̄les nec in lecto ia
 centes tolerare nouerimus. **U**n̄de nec
 cesse est v̄ragmitam dyaboli curemus
 superare maliciam. ⁊ ipsi v̄delicet ani
 mum ab hm̄oi nebulis quas hostis as
 pergere gaudet in q̄tum possumus fre
 nando. ⁊ p̄ defensoris p̄perum flagi
 tando subsidium. qui potens est q̄uis
 indignis peccatoribz ⁊ pure orandi ⁊

perfecte impetrandi pcedere gratiam
 hec beda. Non solū autē hec distractio
 que fit in orōnibz generat ex deceptio
 ne demonum. vtz etiam ex ppria negli
 gentia hoīm. Nam cū ante p̄s oratō
 nis occupamus nos cū vanitatibz mū
 di verbis aut factis. eadem etiam tpe
 orōnis occurrunt nobis. et cū assidue
 cogitamus terrena que p̄cupiscimus.
 hec eadē in orōne toleramus etiā cum
 nolumus. De hoc beatus greg. sic d̄t.
Itaqz namqz rez quas agimus et in v
 su habemus ymagines nobis versantē
 in mēte et puritatē intentionis et deuo
 tionis impediūt in orōne. et recto qui
 dem iudicio qd̄ volētes prius foris egi
 mus hoc demū interiūspatiamur in
 uiti. Et mēs nosira que terrena hec as
 sidue cogitat cū vult. hec etiaz tolerat
 in orōne cum non vult. **U**nde
 multi sunt inclusi in monastetis. aut
 in cellis. qui tñ cū toto mundo p̄ men
 tis distractōem et inutilem occupatio
 nem fabulant. et ideo lōge est a deo eo
 rum animus. qz in orōnibz positi cogi
 tationibz se occupant. De talibz sic d̄t
 beatus ilxero. Incongruū est latere cor
 pore. et mente vndiqz euagare. Multi
 sunt inclusi in ordine. qui tñ fabulan
 tur cū toto mundo. Unde fieri non p̄t.
 vt cum deo aliqn loquat. qui tacēs cū
 toto mundo fabulat. hec beda. ilxero.
Et sciendū q̄ hanc mentis in
 stabilitatē humanū genus p̄pter pre
 uaricatōem primi hoīs patit. qui pie
 ctus a facie d̄m. p̄pter peccatū inobediē
 tie eo p̄fundius ad desideria terrena ē
 inclinatus. quo magis gustu superno
 rum bonoz est priuatus. De hoc hugo
 de sancto victo. in lib. de archa noe sic
 ait. Videndū nobis est vnde tanta in
 corde hoīm instabilitas et vicissitudo
 oriat. Primum itaqz homo p̄ditus fuit
 it vt si non peccasset. p̄ p̄templationis

p̄ntiam vultui p̄ditoris sui semper affi
 steret. et eum sp̄videndo semp amaret
 sp̄ amando semp ei adhreret. semp ei
 qui immortalis est adhrendo viueret
 semp ipse vitā sine termino possideret
 sed pietus est a facie d̄m qñ p̄pter pec
 catū cecitate ignorantie p̄cussus ab in
 tima p̄templatōe illius lucis foras ve
 nit. atqz p̄fundius ad desideria terrea
 mentē inclinavit. quo magis superno
 rum dulcedinem quoz iam gustum p̄
 diderat obliuisci cepit. Sic itaqz faci
 tus est vagus et pfugus super terrā. va
 gus videlicet p̄pter inordinatam p̄cupi
 piscentiā. pfugus p̄pter peccatricem
 p̄sciam. Cor ergo hoīs qd̄ prius amo
 ri diuino affixū stabile perstitit. et vnū
 amando vnū permansit. postqz per desi
 deria terrena defluere cepit. qñ in tot
 diuisum est quot ea sunt que p̄cupiscit
Sicqz fit mens que vtz bonū ama
 re nescit nunq̄ valeat esse stabilis. qz
 desiderij sui finē in his que amplexat
 non inueniens dum sp̄ desiderio se ex
 tendit sequens qd̄ p̄sequi nō valet nū
 q̄ requiescit. hinc ergo nascit motus
 sine stabilitate. labor sine requie. cur
 sus sine peruentione. ita vt semp fit in
 quietum cor nostrū donec illi adhrere
 ceperit. vbi et desiderio suo nihil deesse
 gaudeat. et ea q̄ diligit sp̄ mansura p̄si
 dat. hec hugo. Ex quibz verbis collige
 re possumus q̄ instabilitas mētis ma
 xime causat ex carētia diuini amoris
 qz quanto minus deus diligitur tanto
 magis res terrene ac sensibiles aman
 tur. que sunt occasiones distractōis ip
 sius mentis. quanto vero magis dili
 git deus cum tranquillo corde ac sta
 bilitate ipse d̄ns exorat. De hoc maxi
 mus sic d̄t. Qui familiariter deū amat
 hic sine occupatōe orat. hic et deū pre
 cordialiter amat. non aut orat sine oc
 cupatione qui alicui terrenoz bz men
 R. iij.

tem affiram. non ergo diligit deū. qui mente terrenis alligat. mēs em̄ immo rans rei terrene sine sensibus oīno habet vitū. et nisi rem illā despiciat. a vitio liberari non potest. **h**ec maximus. **N**otandū tñ q̄ q̄diu homo in peregrinatione huius vite morat̄ distractiōe mentis infra diuinum cultū vel orōes perfecte carere non potest. q̄ corpus istud corruptibile quod portamus aggrauat aīam et deprimat sensum multa cogitatione. **H**oc affirmat beatus augustinus in libro glo. super psalmistā sic dicens **E**cce stat homo et cantat deo aliquā plūxius. et sepe labia mouent̄ ad cantū cogitatio aut̄ nescit p̄ que desideria volat. **E**rat ergo mens nostra quodāmodo ad laudem dei. et aīa nostra p̄ diuersas cupiditates vel curas negotiorum hac illacq̄ fluitat. et quasi desuper attendit mens ipsa hac atq̄ illac et ad eius inquietudinem molestiaq̄ quasi p̄uersa aīam alloquit̄. **L**auda aīa mea dominum. **Q**uid est q̄ de alijs rebus fatigis. quid est q̄ te occupat cura rerum terrenarū atq̄ mortalium. **S**ta mecum lauda dñm. **E**t quasi ipsa pregrauata et non valens ita persistere ut dignus est respondeat menti **L**audabo dñm in uita mea. quid ē in uita mea q̄ modo in morte mea sum. **E**rgo prius exhortare te et dic. **L**auda aīa mea dñm. responde tibi aīa tua laudo quantum possum tenuiter exiliter infirmiter. **Q**uare q̄ q̄diu sumus in corpore. peregrinamur a dño. **Q**uare sic laudas dñm nō perfecte non stabiliter. interroga scripturā. q̄ corpus qd̄ corruptū aggrauat aīam et deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantes. **T**olle mihi corpus quod aggrauat aīam et lauda dñm tolle mihi terrenam inhabitationem deprimentem sensum multa cogitantem et a multis in unum p̄fluant. et laudabo

dominū. q̄diu aut̄ ita sum non possum nā pregrauor. **h**ec augustinus. **Q**uis igit̄ mēs nostra nō possit esse stabilis in orōibus suis. non tñ p̄pter hoc desperandum est s̄ de magna dei misericordia p̄sidentū. q̄ si habundat infirmitas nostra sup̄habundat etiā et eius misericordia. quam frequenter exhibet nobis et oībus fidelibus suis. **D**e hoc iterum beatus augustinus in glo. super psalmistā sic dicit **A**tendat quisq̄ et uideat quanta agunt̄ in corde humano. quē admodū ipse orōnes plerūq̄ impediunt̄ uariis cogitationibus. ita ut uix stet cor ad deū suū. et uult se tuere ut stet et fugit quodāmodo a se. nec inuenit cācellos. in quibus se includat. aut obices quosdam quibus retineat auolationes suas. et uagos quosdam motus et stet iocūdari deo suo. uix est ut occurrat talis oratio inter multas orōnes. et tamen tolerat deus tot corda precantium et aduersas res cogitantium obmitto dicere et noxias obmitto dicere aliquā p̄uersas. et inimicas deo ipsas sup̄fluas cogitare. in iuria est em̄ ei cū quo loqui cepas oratio tua locutio est ad deū quando legis deus loquit̄ tibi. qñ oras deo loqueris. **S**ed nunq̄ desperandus est de genere humano nec dicendū ad damnationē omnem hominem peruenire cui subrepsit aliqua cogitatio oranti et interrumpit eius orationes. **S**i hoc dixerimus fratres que spes remaneat non video. **P**orro est aliqua spes ad deū q̄ magna est misericordia eius. **D**icamus ergo ei illō psalmistā. **R**etifica animam serui tui. quomā ad te domine animam meam leuauit. **E**t quomodo eam leuauit. quō portui. quō tu uires dedisti. quō eā fugientem apprehendere ualui. **S**ed quia ut psalmistā. **S**uavis et mitis es tolerabis me. **E**go egritudine defluo cura et stabo cōfirmatus et firmus ero. donec aut̄ facias toleras me. quia tu suavis es domine et mitis

et multum misericors. abundat enim iniquitas mea. abundet et misericordia tua. hec aug. Non ergo valde tristandum est si quis in oratione distrabit. Sed sicut ait iohannes abbas montis sinay. Certa inquit et locuta mentem rationem et intentionem meditando ad teipsum congregas indefinenter congregare et easdem revocare distractas et recuratas ne cesses. non enim in distracta et in recurata deus ab obedientibus requirit orationem. non persistens in oratione distractio mentis passus sed bono animo esto intellectum spiritum revocans et ad christum levans. angeli enim solius esse est impudabile. Agonisa ergo meditationem sursum ferre et mentem recludere in vobis orationis. et quis arborum propter puerile cadat. iteque eam sursum age. quoniam proprium est mentis instabilem esse. sed in deo est vniuersa possibile. Si igitur semper studueris mentem a deo non elongare et in mente apostitioe prope tecum erit. Si autem sine prohibitione errat nunquam tecum permanere valebit. Et quid sublimius bonum quam adherere domino et indefinenter apud deum in vniione perseverare. hec iohannes abbas. Quia igitur corde stabiles esse non possumus. nec mens nostra in eodem valet persistere. interim tamen quod diu in hac peragrinatione sumus saltim ab immoderata distractione corda nostra colligamus ut eo expeditius et deuotius preces ad deum fundere possimus. De his refert hugo de sancto victo. in. iij. lib. de archa noe sic dicens. Dum igitur corda nostra ad appetitum terrenarum rerum immoderate laxamus. ab ora mox inanum cogitationum turba ita in diuersa mens nostra rapit. ut ipse quoque naturalis discretionis ordo prurber. nam quod res mundane quas inordinare appetimus infinite sunt. Cogitationes quoque quas ex ipsarum memoria rerum intrin-

secus percipimus finite esse non possunt. nam dum per singula momenta alie ex alijs oriuntur multipliciter procedunt. ut nec ipsa comprehendere valeamus. quo ordine vel quo modo ad conueniunt. aut a corde recedunt. proinde si ordinatas et stabiles ac quietas cogitationes habere volumus ab hac immoderata distractione corda nostra cohibere studeamus. Hoc autem fieri poterit si certas quasdam et determinatas res nobis prescribamus in quibus assidue intentione cordis nostri versari et meditatio exerceri possit. Tres enim sunt. scilicet per infinita distrabi. in eodem semper persistere. moderate vagari quorum vnum habere non possumus. vnum habere debemus. et ideo hoc solum super est ut quod corde stabiles esse non possumus. interim saltim ab immoderata distractione corda nostra colligamus ut dum spiritumur minus instabiles fieri. semper magis ac magis viam studeamus veram per hoc imitari. Omnipotens enim deus cui nihil impossibile est posset vti quis vellet eis quibus misereri proposuit de laboribus et erumnis et periculis penitentis vite que temptationibus plena est subito et absque dilacione ad eterne vite stabilitatem transferre. sed vult ut electi sui per varias tribulationes et temptationes plurimas purgandi transeant et cum per multos dolores ad eum redeunt. discant quod longe ab eo peccato discesserunt. hec hugo. Et notandum quod ad mentis apostitioem multum valet ut ante tempus orationis a curis rerum temporalium et a cogitationibus immundis et inordinatis nos custodiamus. quod in quibuscumque mens nostra ante horam orationis se occupauerit. hec eadem nobis orantibus per recordationem se ingerunt et orationem impediunt. vnde quales orantes volumus inueniri tales ante orationis tempus preparare debemus. vix abstracte nos

ab actibus illicitis .a. finibus ociosis
 a leuitatibus et a ceteris omnibus . que nos
 tempore orationis impedire possunt. De quo habet
 beatus sanctus doctrinam in collationibus pa-
 trum ubi ysaac abbas in prima sua col-
 latione sic dicit . ut eo seruiore ac puritate
 te qua deus emitti possit oratio . hęc sunt
 omnimode obseruanda Primo sollicitu-
 do re ipsa generaliter abscondenda
 est . deinde nullius negotij cause ne
 non solum cura sed nec memoria quide-
 m penitus admittenda . detractiones va-
 niloquia scurrilitates quoque similiter
 amputande sunt . Ire pro omnibus siue tri-
 stitie perturbatio funditus erudenda . con-
 cupiscentie carnalis affectio . ac philar-
 gie notus fomes radicatus euellen-
 dus . et iras habet et similibus vitis erru-
 tis penitus et abscisis talibus ut dixi-
 mus repurgati emundatione premissa . que
 simplicitatis et innocentie puritate pre-
 ficunt . iacienda sunt primo profunde hu-
 militatis inconcussa fundamenta . que
 .s. turre pulsaturam celos valeat susti-
 nere deinde supponenda virtutum spua-
 lis extructio . et ab omni discursu atque
 euagatione lubrica animus inhibendus
 ut ira paulatim ad contemplationem dei ac
 spiritalis inuicem incipiat sublimari
 Quicquid enim animi orationis nostre horas
 anima nostra precepit mente . est ut hoc ora-
 tionibus nobis semper ingestionem recorda-
 tionis occurrat . quod obrem quales orati-
 ones volumus inueniri tales nos animi ora-
 tionis tempus preparare debemus Ex pre-
 cecenti enim statu mens atque animus sup-
 plicatione format eorumdemque actuum
 precibentibus nobis ad precem verborum
 quoque vel sensuum ante oculos ymago
 preludens aut irasci nos secundum prece-
 tem qualitate faciet aut tristari aut con-
 cupiscentias causas re preteritas re-
 tractare . aut risu fatuo quod etiam pu-
 det dicere cuiusque scurrilis dicti vel fa-

cri titillatione pulsari . vel ad primus
 priores facier voluntate discursus . et id
 circo quicquid volumus ne orationibus
 nobis irripiat . animi orationem te abditis
 nostri pectoris extrudere festinemus . ut
 ita illud aplicum possimus implere sine
 intermissione orate . Et in omni loco leui-
 res puras manus sine ira et discrepatione
 Alis namque mandatum istud proficere non vale-
 bimus nisi mens nostra ab omni vitio purga-
 ta oratione virtutibus tam velut naturalibus
 bonis delecta iugiter omnipotentis dei
 contemplatione pascatur Etiam quicquid anime non
 inepte subtilissime plume seu pennule
 lenissime prece que si humoris precepta
 extrinsecus corruptio vitiosa non fuerit .
 vel infusa mobilitate substantie siue te-
 nuissimi spiritus adiuuato velut natura-
 liter ad sublimia celestiaque sustollitur
 Si vero amoris cuiuspiam asperginem vel in-
 fusione fuerit pregrauata non modo in nul-
 los aercos volatus naturali mobilitate
 te captabit . sed etiam ad yma terre precep-
 ti humoris pondere deprimebit . ita mens
 quoque nostra accedentibus curis vitiosaque
 grauata non fuerit . nonneque libidinis
 humore in corrupta velut naturali pur-
 ritatis siue beneficio sublimata lenissimo
 spiritalis meditationis afflatu sublima-
 bit ad superna et humilia deserens atque re-
 terna . ad illa celestia et inuisibilia trans-
 ferens . **U**n prece satis precectis domini
 cis amonemur Videte ne grauentur cor-
 da vestra in crapula et ebrietate et seculari-
 ribus curis Et idcirco si volumus orationem
 non solum celos sed etiam ea que super
 celos sunt penetrare . curemus mentem
 ab omnibus terrenis vitis expurgatam
 cunctisque emundatam fecibus passio-
 num ad subtilitatem perducere natu-
 ralem . ut ita ad deum oratio eius nullo
 vitioz m pondere pregrauata ultra
 celorum vestigia possit ascendere . hęc
 ysaac abbas . Et de eodem dicit be-

da in quadam omelia. Vultum iuuat
 orōnis puritatē si in omni loco vel tpe
 nos ab actibus impemus illicitis. si sem-
 per ab ociosis sermonibus auditū piter
 castigemus et linguā. si in lege dñi am-
 bulare volumus. et testimonia eius as-
 suecamus toto corde scrutari. quecūq;
 q̄ em̄ sepius agere vel loqui vel audire
 solemus. eadē necesse est sepius ad aīn
 quasi solitā p̄riamq; recurrat ad sc̄dē
 etiam tpe orōis. hęc beda. Et ergo s̄m
 beatum augustinum. quicūq; puras affectō-
 nes eriger e vult in deū. disungat se a
 sensibus. recedat a corporalibus. claudat
 a viciis. In istis em̄ sunt omnes cor-
 poris passiones in quibus decipimur et
 illudimur tota die. hęc augustinus. **T**
 Et notandū q̄ si quidā in horis ad q̄s
 tenentur hi qui in sacris ordinibus sunt
 p̄stituti intermissum fuerit. vel negli-
 genter p̄plurim. vel p̄pter somnolenti-
 am obmissum tpe oportuno. nequaquā
 transeat hoc irrecensarū. q̄ ab ho-
 ris canonicis nullus potest absolui. Un̄
 beatus bernardus. dicit. Si quid aliqui inter-
 missum fuerit. si quid imperfectus suo
 loco. suo tpe. suo modo. non transeat
 impunitum vel etiā irrecensarum
 hęc bernardus. **U** Notandū etiā s̄m q̄
 dicit beatus gregorius. xxij. mora. q̄ vera
 orō siue postulatio que fit ad deū nō est
 in orōis viciis sed in cogitationibus cor-
 dis. valētiores nāq; voces apud secre-
 tissimas aures dei nō faciunt verba no-
 stra sed desideria. Etenim eternā vitā
 si ore petimus. nec tñ corde desiderā-
 mus clamātes tacemus. Si vero desi-
 deramus ex corde etiam si ore p̄cesci-
 mus tacentes clamamus. Intus est er-
 go in desiderio clamor secretus qui ad
 humanas aures non pervenit. et tñ an-
 ditum p̄ditōis replet. hęc gregorius. **N**ul-
 ti nāq; vt dicit beatus Augustinus. voce sonāt.
 et corde muti sunt. et q̄ multi tacent la-

bijs et clamant affectu. q̄ ad cor hoīs
 aures dei. **N**ulti ergo clauso ore exau-
 diunt. et multi magnis clamoribus nō
 exaudiuntur. Un̄ affectibus orare debet
 mu. hęc augustinus. **I**deo amor et desiderius
 faciunt puram orōnem et dirigunt eā
 ad dñm. Si quis igitur vult sp̄ orare sp̄
 debet desiderare. q̄ p̄tinuū desiderium
 p̄tinua est orō. De hoc beatus augustinus in
 glo. sup̄ ps̄. sic dicit. Sine intermissiōe
 orantes nunq̄ sine intermissiōe genu-
 flectimus. corpus p̄sternimus aut ma-
 nus leuamus. nō possumus hęc facere
 Est alia interior sine intermissiōe orō
 que est desiderium. quicquid aliud agis
 si desideras non intermittis orare. Si
 non vis intermittere orare noli inter-
 mittere desiderare. p̄tinuū desiderius
 tuus p̄tinua orō et vox tua est. **T**acebis
 cum amare destiteris. q̄ tacuerunt de
 quibus dictū est. **Q**uā abundavit iniqui-
 tas refrigeret caritas multorum. **F**rigor
 caritatis silentiū cordis est. **F**lagran-
 tia caritatis clamor cordis est. Si sp̄
 manet caritas. semp̄ clamas. si semp̄
 clamas sp̄ desideras. hęc augustinus. Un̄ s̄m
 beatum bernardum. Non clamor sed amor cla-
 mat in aure dei. nec tñ p̄pter hoc parui-
 pendēda est etiā orōnis modulatio q̄
 hęc dicta sanctorum doctorum idō p̄missa
 sunt. vt in dīno officio magis sp̄ intē-
 damus deuotioni q̄ clamori. **N**am q̄
 per officiū orōis laudandus sit ip̄ deus
 de hoc per p̄phetam dicit. **C**onfitemini illi
 in voce labiorum vestrorum. **E**t iterum ps̄
Cantate ei canticum nouū. psallite ei
 in viciis. **X** **U**nde cum can-
 tamus aut psallimus. hoc ip̄m agam⁹
 cum discretiōe et moderamine non mi-
 mis clamando. s̄ pur decet religiosos
 mediū modū tenendo. q̄ dō magis at-
 tendit cordis deuotiōem et puritatē. q̄
 vocis sonoritatē. **E**t cum cantamus
 vel psallimus cor nostrum quantum pos-

sumus dei adiutorio a cogitationibus et distractionibus inutilibus renocemus et proponamus. ut fructum ex hoc spirituale percipere valeamus. nam dicit beatus gregorius. Vox psalmodie cum intentione cordis agit. per hanc omnipotenti deo iter parat. ut intente meri vel prolece misterium vel gratia punctiois infundat. hinc gregorius. **E**rgo iterum sciendum quod non solum desiderium cordis sanctum laudat deum sed etiam bona vita et iusta. in qua homo se exercet laudat deum. Quicquid egerimus bene agamus et cum timore domini illud faciamus et laudamus deum. ille enim spiritus laudat deum. qui non cessat bene vivere nam tunc desinit quisque laudare. cum ceperit a iusticia declinare. **I**sta commemorat beatus augustinus in glo. super psalmum dicens. **T**ota die laudare deum quis dicat. **S**uggero remedium vni tota die laudes deum seruis. **Q**uicquid egeris bene age et laudasti deum. quoniam cantas ymnus laudas deum. lingua tua quid agit nisi laudet et proficiat tua. **T**u cessasti et ab ymno cantando discedas ut reficiaris. noli febriari et laudasti deum. discedis ut dormias. noli surgere ad maledicendum et laudasti deum. **N**egocium agis noli fraudem agere et laudasti deum. **A**grum colis noli limitem mouere et laudasti deum. **I**n innocentia operum preparaste ad laudandum deum tota die. ille enim semper laudat deum. qui non cessat benefacere. **T**unc desinit laudare deum quoniam a iusticia et ab eo quod illi placet declinas. nam si a vita bona nunquam declines lingua tua tacet. vita tua clamat et aures dei et ad cor tuum inclinas. **Q**uoniam enim aures nostre ad cor nostrum sic aures domini ad cogitationes nostras. **N**on autem potest fieri ut habeat mala facta qui habet bonas cogitationes. facta enim de cogitatione procedunt. **N**ec quisquam potest aliquid facere aut aliquid faciendum merito mouerem nisi primo precesserit iussio

cogitationis. **E**rgo fratres non tantum ad sonum attendite cum laudatis deum. totum laudate. **C**antet vox cantet et vita. contenta facta. et si adhuc est gemitus et tribulatio et temptatio spera transitoria omnia et illuventurum diem quo sine defectu laudabimus. hinc augustinus. **E**tiam sciendum secundum dictum venerabilis beatus de illud preceptum apostolicum. **S**ine intermissione orate proficere non valeamus nisi omnes actus sermones cogitatus ipsa etiam silentia nostra domino donante dirigamus ut singula hinc cum timore illius respectu temperent contra perpetue nostre salute per futura reddant. hinc beda. **S**ed et hoc notandum quod omnipotens deus illius preces non audit. qui preceptis obedire contemnit. nam ubi prava est actio ibi etiam inanis est oratio. **D**e hoc beatus gregorius sic dicit. **S**i id quod precipit deus facimus. id quod petimus obtinemus. valde namque apud deum vix quod hinc sibi necessario congruunt. ut oratione operatio et operatione fulciatur oratio. nam illius clamorem tempore angustie non audit dominus. qui in preceptis suis clamantem dominum non audiuit. **E**rgo qui ad aures dei viam precibus facere desiderat. voces actibus in unum se conferat. quia inanis est oratio ubi prava est actio. hinc gregorius. **U**nde necesse est. quod qui se in suis precibus et orationibus exaudiri desiderat. ut peccatum commissum prius per penitentiam deleat et a similibus caueat ac preceptis domini obediat. **I**sta commemorat beatus gregorius. moral. exponens illud verbum. **S**i non manserit in tabernaculo tuo tunc leuare poteris faciem tuam absque macula sic dicens. **I**nterna facies hominis mens est in qua nimirum recognoscimur. vix ab auctore diligamur. **S**ed eleuatam faciem macula iniquitatis si intendente mentem reatus sui conscientia accusat

Diffidit namq; accipe se posse qd ap-
petit. qui pfecto remiscit nolle adhuc
facere qd dimittit audire. **H**inc fa-
lomon ait. Qui auerit aure suam ne
audiat legē orō eius erit execrabilis.
Cor quippe nos in peritōne replendit
cū resistere pceptis eius quem postu-
lat meminit. et orō eius erit execrabi-
lis cū a censuris auertit legis. qz dig-
num pfecto est ut ab eius beneficijs sit
quisq; extraneus cuius nimir inssioni-
bus non vult esse subiectus. Quia in re
hoc est salubre remediū. ut cum mens
se a memoria culpe reprehendit ut hoc
prius in orōne desinat qd errauit. qua-
tenus erroris macula cū fletibus tergitur
in peritōe sua cordis facies ab auctore
munda videat. **S**ed curandū nimis
est ne ad hoc prius prius q se munda-
se fletibus exultat. ne dū deplorata itez
culpa pmittit in pceptu iusti iudicis
ipsa etiā lamenta leuigent. **S**olent
quippe debemus memisse qd dicit. nō ite-
tes verbū in tua orōne. **Q**uovidelicet
dicto vit sapiens nequaq; nos phibet
sepe veniam petere. sed culpas iterare.
Ac si apre dicat. cū mala gesta de leue-
ris nequaq; rursum facias q in preci-
bus itez plangas. **U**t ergo ad pces fa-
cies sine macula leues. ante orōnis tē-
pora sp sollicitate ppeci quicquid p in
orōne reprobari. talēq; se mens et cur
ab orōne cessat exhibere festinet. qua-
lis apparere iudici in ipso oratōnis tē-
pore exoptat. **H**ec gregorius.

Filius.

Uellem scire quare omnipotēs de-
us nonnunq; etiam deuotoz ho-
minum orōnes exaudire dissimulat

Ca. .III. **P**ater

Scire debes qd
plures sunt cāe quare deus nō
statim exaudiat pces clamantiū ad se

Una causa est ppter elationē mentis.
quā incidere possent si effectū petiti-
onis sue cito obrinent et hoc maxime in
virtutibus et rebus spūalibus. **A**lia cā est.
qz post a securōem donoz possent neg-
ligētiores existere. **D**e hoc iohēs abb.
montis sinay sic dicit. **N**ō prestemur dū
aliquid postulantes et in longis tēp-
oribus nō exauditi fuerimus. qm̄ velle dñs a
virtus fieri mūdos in vno momento tē-
poris oēs postulantes et postulatōnes
nō reportantes. penitus ppter vnā ha-
rum causarū nō suscipiunt postulātes.
vel qz ante tēp petunt vel qz indigne et
vane gloriose. seu qz suscipiētes futu-
ri erant in superbiā extolli ut deiceps
post petitionis possessionē viuerent ne-
gligenter. **H**ec iohēs abb. **D**iffert ergo
deus dare qd rogat ut possit donatus
fuerit custodiat diligentius et humili-
ter seruet. **H**oc affirmat cassiod. sic dicit.
Sicut ignis flatu et ventis impellit ut
viniacius animet. sic oratio dicitur ut
postq; exaudita gratior inueniat. **D**if-
fert ergo deus dare qd petit ut dilata-
ta ardentius collarū seruet diligentius
et habeat humiliter. **H**ec cassiod. **E**t
ideo ut dicit quedā glo. deus sepe petita
non exhibet. qz meliora puidet. **U**n di-
ctū est paulo. **S**ufficit tibi grā mea ad
vincendū stimulū quē refugis. quem
ad inferendū petis. qz virtus spūs et
mentis in infirmitate carnis perficit.
scz edocta et expta ad resistendum. **H**ec
glo. **E**tia ut dicit beatus ihero. dñs nē sci-
ens clementie pondera atq; mēsuras
interdū non exaudit clamantē ut eum
pber et magis puocet ad rogandū et q
si igne excoctum puriorē et iustiorē fa-
ciat. **H**ec ihero. **B**eatus etiam gregori-
us. **M**ora. de hoc sic dicit. **D**eus deus
quid nobis pfuturū esse valeat sciens.
dissimulat audire dolentium vocem.
ut augeat vtilitatem. ut purgetur vira

Liber .III.**Dist.** .III. **Ca.** .III.

per penā. ⁊ quietis tranquillitas que
hic inueniri non valet alibi querat. ⁊
hanc dispositionis grām nōnulli etiā
fidelīū ignorāt. hxc greg. Et g̃ vt d̃r ibi
dem beatus gre. xxvi. moē. Nemo dis-
ficere d̃z. qui tardius audif a d̃no. nec
credat q̃ a supna cura negligat. sepe
em̃ n̄ra desideria q̃ celeriter nō sūt ex-
audiunt. ⁊ qd̃ impleri citius perimus
ex ip̄a melius traditare. p̄sperat. Desi-
deria itaq̃ n̄ra p̄ dilectionē extendūf
vt p̄ficiant vt ad hoc qd̃ p̄cepturi sunt
p̄ualefcāt prius in tribulationē labor̄ p̄-
trahif p̄ugne. vt crescat corona victo-
rie. Suos g̃ d̃ns cū velociter non exau-
dit quo repellere credif trahit Interi-
us q̃ppe est medicus ⁊ pctōz in nobis
cōragia q̃ inesse medullitus reprobat
secat. abscindit virus putred̄is ferro
tribulationis. ⁊ quo voces egrī audire
dissimulat. eo egritudinis finē p̄curat
Hinc em̃ p̄p̄ra ait. Clamabo p̄ diē ⁊
nō exaudies. ⁊ nocte ⁊ non ad insipi-
mi. ac si diceret nequaq̃ mibi ad insi-
pientiā p̄ficat q̃ die ac nocte clamantē
me p̄tine nō exaudis. qz vñ me in tri-
bulatōe t̄pali q̃si deseris. inde ad eter-
nā sapiām plus erudis. hinc etiaz d̃z.
Adiuor̄ in oportunitatibz in tribulari-
one. Tribulationem quippe diciturus
oportunitatē p̄misit. qz sepe ⁊ in tribu-
latione p̄uertim̄ ⁊ tñ oportunū nōdum
est. vt desiderio creptionis adiuuemur
sed cū clamor̄ noster q̃si negligif spes
que cordi inerat infirmat ⁊ supna ad-
iutoria de futura credimus. qz tardius
impetramus. Sed cū nos desperatio-
nis p̄cella p̄turbat. p̄cussa mēs citius
in portū spei se collocat. si causas suas
subtiliter cuz d̃no pensat. si bona eius
ad memoriā reuocat. si mala que bo-
nis eius reddidit apud semetip̄m cal-
lide non excusat. Si p̄pendit quid ab
eo iuste meruit. ⁊ quid clementer acce-

pit. Si vitā suā vinaciter discurit ⁊ an-
dei oculos oē qd̃ agit exaians semetip̄-
sum sibi non abscondit. si faciā se que
nō erat meminit. si illuminatā se atq̃
subleuatā que in tenebris iacebat ag-
noscit. Nec ergo in semetip̄a cū cetera res
colligens. dū bona accepti cōsiderat
aduersa que tolerat nō accusat. nec de-
speratione frangif. que tanroz muner-
um p̄solatione roborat. qz spem de fu-
turis recipit. dum transacta beneficia
recognoscit. Pensandum est igit̄ quā-
ti est periculi transacta munera cerne-
re ⁊ futura desperare. quanti est piculi
si in hac p̄cella tribulationū desperati-
onis naufragio frangimur qui ad portū
spei velut immensis fumbz p̄teriti-
tis bonis ligamur. hxc gre. **P**lu-
res etiā sunt cause quare orantes in su-
is precibz non exaudiunt. Prima est
p̄pter excessum culpe sicut sunt illi qui
sunt in peccatis mortalibz p̄stituti. De
quibz d̃z ysaiē. v. Cum multiplicauerit
vris orationes non exaudiam vos. Et
subiūgit causam. manus em̄ vestre san-
guine plene sunt. Item p̄pter teporem
orantis qz feruenter ⁊ deuote non orat
Vñ ilxre. ix. Orabit̄ ⁊ non exaudiat̄
vos cū quesieritis me in toto corde ve-
stro quasi dicat non aliter. nam que sie-
ritis me orando tepide ⁊ negligenter
nō exaudiat̄. Item qz orans non p̄seue-
rat orādo donec obrineat. Luce. xi. Si
p̄seuerauerit pulsans p̄pter improbi-
tatem eius. p̄surgat ⁊ dabit ei. Et iudith.
iiij. Scitote qz exaudiet p̄ces ve-
stras si p̄māseritis in ieiunjs ac orōni-
bus in p̄spectu d̃ni. Item p̄pter diffidē-
tiam exauditōnis. vñ d̃z iaco. v. Qui
em̄ hesitat non existimet q̃ accipiat
aliquid a domino. Et eccl. xvij. Ante
orōnem prepara animam tuam ⁊ noli
esse quasi homo qui temptat deum. s.
fidelis audire. Item ex eo qz nociū ⁊

indiscretum est quod petimus ut filij zebe
 dei quibus dicitur. nescitis quid petatis. Et
 iaco. iij. Petitis et non accipietis eo
 quod male petatis. Item ut huiliter orans
 dum tardius exaudiat. et sic duo bona pro
 ueniunt. ut viz insolens reprimat elati
 onem et in petitionis non caset affectus
 vel ut in aliud tempus exauditio differat
 magis prout et vtile petenti. Item
 aliquando negat unum quod forte minus ex
 pediat. ut pro eo de aliud vtilius et meli
 us ut paulo prouidit cui stimulus carnis
 non est ablatum ut virtus in infirmitate
 proficeret in eo. Utilior est enim sepe
 exercitatio tribulationis. quam quies pro
 uitatis. licet hanc plus optemus. Sed
 sublati istis et alijs impedimentis que
 sunt orationis bonum impedire. absque omni
 hesitationis infidelitate precibus est in
 sistendum nobis. obrenturosque nos eam
 vegetate cuncta que secundum deum poposcere
 mus minime dubitandum. horat enim
 nos dominus volens ea que sunt eterna ce
 lestiaque prestare. ut eius importunitate
 nostra quodammodo coartemus qui im
 portunos nos non solum non respicit
 nec refutat. sed etiam inuitat et laudat
 eisque prestat. se quicquid perseueranter
 orantes sperauerint benignissime polli
 cet dicens. Petite et accipietis. queri
 te et inuenietis. pulsate et aperiet vobis.
 Et iterum. omnia quecumque petieritis in oratione
 ne credentes accipietis et nihil impos
 sibile erit vobis. Et ideo pro certo non ex
 audiendum se supplicans quisque non du
 bitet cum se dubitauerit exaudiri. **E**
Unde in oratione duo maxime sunt
 necessaria. videlicet perseuerantia et confiden
 tia. Perseuerantia ut in precibus stan
 ter perseueremus. Confidentia ut illa que
 petimus a deo obtinere non diffidamus.
 Sic igitur agentes orationis fructu nequaquam
 priuabimur. Et notandum quod miseri
 corum deus aliquando videtur benignè deuote

orante respicere et clementer eius ora
 tionibus sensum prebere et fauorabili
 ter annuere desiderio obsecrantis. et
 hoc deuote mentis perfidia solet iudici
 um exauditiois esse. nam cum orantes nos
 nulla interpellauerit hesitatio et fiduci
 am nostre petitionis nulla despatio deie
 cerit. sed obtinuisse nos in ipsa orationis
 effusione quod poscimus senserimus non
 ambigamus preces nostras ad deum efficaci
 ter penetrasse. tantum enim quis exaudiri
 atque obtinere merebit quantum vel inspi
 cia deo vel deum crediderit posse prestare.
 irretectabilis namque est dominus nostri illa
 sententia. Quecumque orantes petitis credite
 quod accipietis et eueniet vobis. **H**ec autem
 exauditiois fiducia maxime de persc
 puritate procedit. quod quanto quis magis
 purgatum cor habuerit. tanto maiorem
 confidentiam ad orationum obtentum habet.
 nec tamen diffidat de exauditioe quam non sta
 tim propterea succedit oranti. sed perseuera
 re debet pulsando donec amicus quasi pro
 tus improbitate supplicantis det ei quod
 postulat. **N**otandum etiam quod non
 nunquam tempore orationis mentem hominis cogitati
 ones immunde et cure seculares occupa
 pant et impediunt. hoc debet prouidit inter
 dum propter peccata prius commissa. interdum
 ex negligentia propria. interdum etiam per
 teptamenta dyabolica propter peccata pre
 terita. tale impedimentum euenire solet. quod
 nouerit ad deum propter peccata commissa versus dum oratione
 in insitit mala prius gesta que ad animam ve
 niunt que mentem eius confundunt et multum im
 pediunt. **D**e hoc beatus gre. in quadam omel.
 sic ait. **D**um ab hoc modo ardētius animam
 ad deum inuitamus. dum ad orationis opus
 peruenimus ipsa que prius delectabile gessi
 mus importuna atque graua postea in oratione
 ne toleramus. **V**ix eorum cogitatio ma
 seculi desiderij ab oculis cordis abigitur vix
 eorum fantasmata propter peccata commissa
 sed quanto grauiori tumultu cogitationum

carnalium p̄mimur. tanto ardentius
orōni insistere debemus. hęc greg. Ex
negligentia vero ppria talia impendi
menta eueniunt. qñ aliquis extra orō
nem positus se illicitis cogitationibz
occupat ⁊ mentem suā curis seculari
bus implicat. Cū autē ad orōem reuer
tis prius cogitata ad memoriam reuo
cantur. ⁊ idcirco p̄ easdē cogitationes
orōnis deuotio impedit. hęc tangit be
atus greg. x. moral. sic dicens Sepe nā
q̄ immunda vel illicita quedā in aīo
versamus. quoriēs a p̄cibz vacamus.
sed cū mens ad studiū orōnis erexerit
se eaz ymagines reuerberata patitur.
quibz libenter prius ociosa p̄mebat. ⁊
qñ iam faciē aīa ad deū leuare nō suffi
cit. qz in se nimirū inquinata mēte ma
culas pollute cogitatiois erubescit. sepe
curis mūdi libenter occupamur. Cūqz
post hęc studio orōnis intendimus ne
quaqz se mēs ad celestia erigit. qz pon
dus hanc terrene sollicitudinis in pro
fundum merfit. ⁊ in p̄ce facies mūda
nō ostendit. qz cogitatiois infime luto
maculat. hęc gre. Immunde etiā cogi
tationes deuotis uiris p̄ rēptamenta
dyabolica eoz cordibz tpe orōnis im
mittit ⁊ qñ illis repugnēt. tñ p̄pter
hęc in sua orōe impediunt De hoc idē
grego. ix. moral. sic dicit. Preci itaqz in
tendendū est cū recte agimus ut omne
quo iuste uisimur ex humilitate p̄dia
mus. Sed plerūqz ip̄a nostra de p̄ca
tio tā multis temptationibz quatit. ut
pene a spectu iudicis repulsa uideat.
Et sepe hanc creator misericors perci
pit sed qz illibatam se ut uult exercere
non ualet. sup se iudiciū reprobatiois
pauet. An p̄ iob dicit. Et cū inuocantem
me exaudierit nō credo qz exaudierit
uocē meam Plerūqz etem mens igne
diuini amoris stimulata accendit. atqz
qz intūda celestia ⁊ archana subleuat

tur. sed repentina temptatione p̄cussa
que intentione forti erecta in deo fue
rat. abortis cogitationibz transfixa cur
uat. ita ut seip̄am discernere nequeat
atqz inter uicia virtutesqz de p̄hensa ex
qua p̄te sit ualentior non agnoscat. nā
sepe ad hoc usqz p̄ducit ut miret q̄o
tam summa p̄p̄tendit. quam cogita
tio illicita polluit. ⁊ rursus quomodo
illicitā cogitatioem recipit quā ad sup
navalide seruoꝝ sp̄s rapit. Quos al
ternātes cogitationū motus in aīo bñ
p̄s intuens ait. Ascendūt usqz ad cel
los ⁊ descendūt usqz ad abyssos. Usqz
ad celos quippe ascendimus cū summa
penetramus s̄z ad abyssos usqz descen
dimus. cū repente a p̄tēplatiois p̄rui
pia temptamēta det̄icim. motus itaqz
aīe dū inter uicia se alternant. nimirū
sibi rectitudinē exauditionis obnubi
lant Recte igit dicit. Et cū inuocantem
me exaudierit qz q̄tumcūqz mens ex
ip̄a sua mutabilitate sit trepida. ⁊ p̄ter
hoc qz nolēs patriē repulsam se abiectā
qz suspicaf. hęc greg. Tales autē male
cogitationes ut dicit glo. quedā dūmodo
resistit eis ⁊ que sunt p̄ter uoluntatem
nō frustrant. nec tollūt fructū orōnis
faciūt tñ insipidā deuotioem. hęc glosa
Sciendū etiā s̄m beatū gre. xxxij
moral. qz sunt nōnulli intra sanctā ec
clesiā. qui plixas p̄ces ad dñm habent
sed uita ⁊ mores de p̄cantium non ha
bent. nā celestia p̄missa petitionibz se
quunt opibz fugiunt hi nōnūqz lacri
mas etiā in orōne p̄cipiūt. sed cū post
orōnis tpa eoz mentē supbia pulsauerit.
illico fastu elationis intumescunt.
Cū auaritia instigat mox auide per in
cendia cogitationis exestuant. Cū lu
xuria rēptauerit. illicitis desiderijs an
helāt Cū ira exarserit mox māsfuetudi
nem mētis flamma infamē cōcremat.
ut ergo diximus fletus in orōne perci

piunt. sed expletis precibus cum vitioꝝ
 suggestione pulsant. nequaquam per eterni
 regni desiderio se fleuisse meminerunt.
Virtutis ergo pondus oratio non habet
 quam nequaquam perseverantia primum amo-
 ris tenet. Veraciter etiam orare est amo-
 res pro punitionis gemitus et non pro posi-
 taverba sonare. hxc greg. Qui etiam pa-
 tris temptatorem quocumque modo dicit ysi-
 do. ille torrens orationem suam fundat. quia
 frequens oratio impugnationem vitioꝝ ex-
 tinguunt. hxc yfido. Dicit etiam beatus
 ambro. Bonum secretum est oratio quo ad ver-
 sarum ignita spicula repellunt. Unum dominus
 monet dicit. Vigilate et orate ne intratis
 in temptatorem. vigilate inquam viriliter
 impugnationes repellendo. et orate divini
 non auxilium implorando. ut non intratis
 in temptatorem peccati presentiendo. Quo-
 tiens etiam ut dicit crisostomus. in oratione sumus po-
 siti. non voce clamorosa deus est orandus
 sed conscientia pura et recta placandus. quia
 non est vocis sed cordis auditor. Oratio
 nihil novum faciat. vix aliquos gestus
 notabiles que aspiciant homines. nec voce
 clamat. nec manus expandat. nec oculos
 tollat ut notabilis fiat. Oratio eius est
 quasi quoddam tributum spirituale quod anima
 offert de visceribus suis. Quanto ergo
 gloriosior est. tanto cautius servanda
 ne propter homines videlicet per vanam glori-
 am vilescat. hxc crisostomus. Non au-
 tem solum propter vanam gloriam evitanda
 est silentio est orandum. sed etiam propter
 alias causas quas commemorat cyprianus
 ita dicens. Non clamorosa voce oramus
 deum sed tacito corde. propter tria.
Primo. quia non vocis clamorosa est au-
 ditore sed magis cordis. et ergo conscientia
 pura et recta in oratione est pulsandus.
Secundo quia secretas petitiones tuas non
 oportet alteri scire nisi te et deum. Tercio
 quia clamorosa orans non permittit alteri
 iuxta te orare. hxc cyprianus. Debemus et

go clauso ostio et cum silentio patrem et
 dominum nostrum exorare. Et quomodo hoc fieri de-
 beat ysaac abbas. in collatio. patrum de-
 clarat sic dicens. Sane ante omnia illud pre-
 ceptum evangelicum diligentius est obser-
 vandum. ut intrantes in cubiculum nostrum
 clauso ostio oramus patrem nostrum. quod a
 nobis tunc implet si intra cordis cubi-
 culum supplicemus et cum ab omni cogita-
 tionum siue sollicitudinum strepitu cor no-
 strum penitus amouentes secrete quodam
 modo et familiariter preces nostras domino
 referamus. Et clauso ostio oramus cum
 strictis labijs omnique silentio supplica-
 mus non vocem sed cordium secretatori.
In abscondito oramus quoniam corde intimo et
 interiora mente petitiones nostras soli deo
 pandimus. ita ut ne ipse quidem ad ver-
 se valeant preces genus nostre petiti-
 onis agnoscere. propter quod cum summo est
 silentio orandum. non solum ne fratres oran-
 tes nostris susurris vel clamoribus au-
 cemur et orantium sensibus obstupamus
 sed ut ipsos quoque inimicos nostros qui
 orantibus nobis maxime insidiant la-
 teant nostre petitionis intentio. hxc ysaac
 abbas. **I**tem hoc etiam sciendum quod. iiii
 sunt que orationem deo appropinquare et ad ip-
 sum pervenire faciunt. Primum requiritur
 tur vite merita. Unum actu. x. Oratio est tue
 et elemosine ascenderunt ante deum. et dat
 spirituales alas precibus quibus ad deum sanctum
 oratio pervenit. Secundo mentis mundicia
 quia quanto mens purior. tanto oratio
 deo propinquior. Unde beatus augustinus super
 illud psalmus. Clamaui in toto corde exau-
 di me. sic dicit. Tunc in toto corde clama-
 tur. quoniam in oratione non aliunde cogitat.
Tercio orandi instantia. quia quasi dis-
 fidit qui instare obmittit. Unde domi-
 nus dicit. Quicquid orantes petitis
 credite quia accipietis. Dicit autem iaco-
 bus. Vultum valet de peccato iusti assidua
Quarto cordis humilitas. De hoc dicit

Eusebius Securus de precū suay ob
tentu ad xpm ꝑt accedere. qui se indi
gnū nō cessauerit estimare. Et de dño
ꝑ ꝑs dñ. Resperit in orōem hūilium ⁊
nō spreuit ꝑcem eoz. Unde ꝑm dictū
beati gre. Ille verā orōem exhibet. qui
semetipsum qui puluis est hūiliter vi
det. qui nihil sibi virtutis tribuit. qui
bona que agit esse de mīa ꝑditoris ag
noscit. hęc greg. **R** Sed ⁊ sciendū
hoc q̄ tres sunt modi orādi. Primus
fit ꝑ ꝑba ꝑposita ⁊ visitata cū ꝑs. ꝑm
nos ⁊ collectas aliasq̄ orōnes vel lau
des ꝑpositas ad excitandū deuotionez
vel ad soluendum debitū vel horay ca
nonicay recitamus. legimus. ⁊ decā
ramus. Scđs modus orādi est qui fit
ꝑ ꝑba ex ꝑprio affectu formata ⁊ est ef
ficacior vt qñ homo cū deo familiari
ter ꝑfabulaf ꝑbis affectui suo ꝑsonan
tibz q̄si cū deo ꝑsente coz suū effundēs
vel necessitates suas ei ꝑquerens. vel
ꝑctā ꝑsitens. ⁊ mīam postulans. gra
tiam petens. ⁊ auxilium implorans
ꝑtra temptatiōnū ꝑicula ⁊ tribulatio
num grauamina vel quascūq̄ suas vel
suoz necessitates. hic modus orandi
requirit oportunitatē solitudinis als
silentij circa se ⁊ ocij vt eo plenus ⁊ se
curius suū in deum affectum effundat
Tercius modus orandi est mentalis
cū tacito ore sola mens desiderij suū
pandit. ⁊ affectū cordis effundit ⁊ eū
intus ꝑ amorē amplectif. et cū reuerē
tia adorat. ⁊ veneraf tanto lacius se in
deū effundēs q̄to plura valet affectus
ꝑꝑlexndere q̄ exprimere dicēs. Dñe
aū te omne desiderij meū ⁊ gemitus
meus a te nō est absconditus. De hoc
dñs dñ. Veri adoratores adorabiliter
adorabūt patrem in spiritu ⁊ veritate
Spūs ē deus. ⁊ qui adorāt in spū oz
adorare Et hęc orō magis videt ꝑpria
cū deus magis coz attendat q̄ verba.

sed verba ideo apponimus vt cū mēs
pigra est ad se eleuandum in deū ꝑter
ba orōnis suffulta inuef. vt memoria
deo inlcreat. intellectus sursum tendat
affectus ꝑ deuotionem inflāmatuſ gust
stet. q̄ suauis est dñs ex intentione sa
cre orōnis inflatus. Valde etiam dele
ctabilis deus in hoc vt oret ꝑpter multi
plicem orātiſ vtilitatē. s. vt deo inde
finenter inlcreat qđ summe ē hominū
vtilis inter oīa. iuxta illud. **M**aria aut
optimā ꝑtē elegit. Item vt habundā
tiori affectu deuotiōis in amore dei ex
crescat in deo. benigne ꝑrouidet nobis
occasionē. qua sepius ad orōem stimu
lemur siue ꝑ nobis ꝑsitis siue ꝑ alijs
orando. aut ꝑ malis amouendis. aut
ꝑ bonis ꝑsequendis. vt cum affectus
deuotionis repescit ad vnū. in alio re
calescat. sicut ignis subijciendo ligna
ꝑtinue ne deficiat restantaf. magna sil
ua habunde ligna supplicatiōnū mimi
strans sunt ꝑpria ꝑctā quotidiana ⁊ an
tiqua. **M**agna silua negligētie nostre
⁊ miserie ⁊ defectus virtutū ⁊ gratiarū
ac vitia tam spūalia q̄ carnalia temp
tationes ⁊ varij euentus. quibus pul
samur incommoda que parimur ⁊ tri
memus ꝑ quibz tolemus taz. ꝑ nobis
q̄ ꝑ alijs. quoz miserijs ꝑparim. hęc
sunt que multā deuotionis materiam
q̄si ꝑꝑetui ignis nurrimenta ministrāt
quos supposito opis holocaustum odorē
reddat suauitatis. **A**ffectus em̄ amor
ris ⁊ sancti timoris cum feruore bone
voluntatis in spū humilitatis ⁊ moru
ꝑieratis ⁊ gaudio sp̄i nunq̄ debet in
corde dei extinguī. **I**sta nāq̄ sunt in
quibz virtus deuotiōis maxime ꝑsistit
semper etiam debet mens ꝑ aliquam oc
cupationem assuescere se ad deum eri
gere. orando supplicando ⁊ deo grās
agendo laudando ꝑo diuersis causis
se omni tempe offerentibz. iuxta illud

Oportet semper orare et non deficere. Et ps Benedicā dñm in omni tempore semp laus eius in ore meo. Quāto em̄ quis frequencius orat tanto fit ei oratio delectabilior. et q̄to rari⁹ tāto infidior et rediosior fit. sicut experientia sepe docet. Qui ergo orationi vult itendere assuescat oratōi aliquādo vacare. deinde sepius ad orationē recurrere. postea diucius in orōe persistere. tandē frequenter orōi incubere. nec p fastidio vel leuitate desistere nisi quādo vel corporalis debilitas. vel vrgens necessitas. aut rōabilis vtilitas interueniat et itē reuertatur in idipsum ne p diuinā abstractōz redeat i diuinitudinē orandi et refrigerescat affectus. Percurrat ad singulos modos orandi. et diuersis modis petitōes suas format ac diuersas petitōes at̄pret vt tandē in aliqua deuotione affectū cōcipiat et illi inhxreat q̄ diu sapiat. si at debilitas capitis aut totius corpis i pedir tunc breuis et sepius orat et euagationes mentis cohibeat et sensus exteriorē sub disciplina retineat. et dei auxiliū ad singula humiliter inuocet vt patienter si p̄voto assidue nō succedat sustineat ac in oratiōis virtute loco et tempore p̄gruo iugiter p̄seueret.

Filius

Desidero etiā scire aliqua de deuotione ac amorosa p̄punctōe que solent ex oratiōis virtute nōnūq̄ generari seu procedere.

Capitulum V Pater

Scire debes qd̄ deuotio sepius solet excitari tpe orationis. precipue cū hūiles ad dñm fundunt orōes. Est aut̄ deuotio ip̄a pius et humilis affectus in deū ex p̄scia p̄prie infirmitatis. Pius ex cōsideratōe diuine clementie. De q̄ dicit

Rich. d̄ sancto victo. Deuotio est feruida mentis in deū dilectio. que virtus magna est. Nam virtus vere deuotio nis hōiem filiū dei facit. anīm hūanū deo coniungit. et cū eo quasi vnū spūz efficit. qui em̄ adhxret deo vnus spūs est. **O** Et notādū q̄ deuotio cordis multū valet ad opus orōis. q̄ ip̄a preces que orādo offerunt reddit valde acceptabiles corā deo. nā mens deuoratur vt d̄t beatus Gre. xv. mo. in precibus ad auctoris sui speciem anhelat diuinis desiderijs inflāmata supernis coniungitur. ab inferioribz separatur a mor feruoris sui se aperit. vt capiat et capiens inflāmet et supna amare iaz rursus ire est. dūq̄ magno desiderio ad celestia inhyat. miro modo hoc ip̄s qd̄ accipe querit degustat. lxx gre. In de etiā ē q̄ d̄t beatus Ambro. Cū anīme deuotionē cognouerit crīstus venit et pulsat ianuam dicens. Aperi mibi foroz mea. Et bñ dicit Quia nupcie spūales sunt verbi atq̄ anime ait ergo Aperi mibi noli apire aduersario neq̄ locū des dyabolo. Aperi te ipsam mibi noli coartari sed dilatare et adimplebo te. Et q̄ de curso orbe terrarū plus molestiaz et offēsiōes repi. nec facile habui vbi requiescerem. iō tu aperi mibi. vt filius hōis caput reclinet. cui nō est nisi sup humilē et mansuetū requiescere et si adhuc corpe mibi adesse nō vales. mente adesto. mibi em̄ omnes p̄ntes sunt. quoz fides mecū est. Adē mibi qui exijt de seculo. Adest mibi q̄ me cogitat. qui me intuet. de me sperat. cui ego portio sum. lxx Ambrosi⁹ Et notādū q̄ nō solū deuotio necessaria est in actu orōis verū etiā omne opus bonū qd̄ exercemus necesse est. vt deuotōis gratia impinguet et i hylaritate cordis oīa faciamus. Sed q̄ banc grām hōie desiderat oportet vt se

cularia desideria relinquat qz non mi-
seri vera pnt vanis eterna caducis .
spūalia corporalibus bono modo vni-
ri poterunt. **U**nde animuz secularibz
7 carnalibus desiderijs poccupatū de-
uotio 7 spiritalis declinat delectatio .
N De hoc beatus ber. ita dicit. Ne-
cesse est vt querat deuotōis grām quis
quis seminauerit bona operū semina
vt bona opa feruore deuotōis 7 dul-
cedine spūali condiantur. **N**imiruz
pūte opera 7 labores abstinentie deu-
cionis gracia necesse est impinguari .
Oportet em̄ vt in hūilitate omnia fa-
ciamus. **N**empe res cordis est gracia
deuotionis . sed hoc munere ipse se pri-
uat qui internū ei dissimulat recepta
culum exhibere . poccupatum nempe
secularibus desiderijs animū delecta-
cio sancta declinat nec misceri poterūt
vera vanis eterna caducis spūalia cor-
poralibz . summa ym̄s vt pariter sapi-
as que sursum sunt 7 que sup̄ terram .
Renuat anima tua p̄solari in alijs si-
vis in dei memoria delectari . precio-
sa quidē diuina p̄solatio est . nec omni-
no tribuitur admittentibus alienam
Cuius mens ad alienas p̄solationes
inhyat 7 non pemitus rēnuir i caducis
7 transitorijs cōsolari ipse sibi . p̄fecto
subtrahit graciā p̄solationis celestis .
Errat omnis si quis celestem dulcedi-
nez huic cineri diuinū illud balsamū
huic vermi carismata illa spūs misce-
ri posse huiusmodi illecebris arbitrat-
tur . **L**ongo putes te posse illū meracis-
simū spūm suscipere . nisi carnis istis
p̄solationibz renunciaueris . **H**ec bern̄ .
Nulla etiā vt dicit Eusebius excogita-
ri poterunt in hac vitā ueriora gaudia
q̄ sint mentis ip̄a tripudia que ex de-
uotione internā delectatōz 7 ex laude
p̄tingūt diuina . **H**ec Eusebius **O**
Et norandū q̄ p̄fecta deuotio tūc per-

ficitur in hōie . cū perfecte fuerint ani-
me rationalis potentie hoc est cū rō fu-
erit ueritatis luce illustrata uolūtas af-
fectione caritatis inflāmata . memoria
vero in deo stabiliter put in uia licz q̄
etata . nam in creatiōe hōis rō ei data
fuerat . vt deum p̄gnosceret . uolūtas
vt deū p̄gnitum diligeret . **M**emoria
vt in deo p̄gnito 7 amato dulciter req̄-
esceret . **S**ed per peccatū ratio facta ē
cecavit sepe uelut malum p̄ bono uolū-
tas feda 7 memoria instabilis vt ma-
gis uelit in fediis delectari 7 uilibus
occupari q̄ deo vacare . **H**ec uero tres
potentie anīe sic deformatē cū p̄ sp̄i-
tualia exercicia 7 p̄tinuū conatus bo-
noz operū reformate fuerint . tunc dici-
tur deuotio hōis interior esse p̄fecta .
Est aut̄ ratio p̄fecte reformata cum p̄-
mentis excessum sup̄ se rapit 7 lumi-
ne diuine intelligētie illustrata puris-
sima mente deū q̄tum in hoc mortali
corpe possibile fuerit p̄templat . **P**ri-
miter uolūtas p̄fecte reformabitur
cū ip̄a trāsmutata in amorem dei fue-
rit . 7 deo adhxrens p̄ conformitatem
uolūtatē vnus cū deo spūs efficiat .
Itez memorie reformatio tunc plene
perficitur cū tota hōis memoria in dō
ē absorpta p̄ mētis excessū q̄tū i hac
p̄grinatione possibile est sui q̄ ipsi
7 oīm que sūt obliuiscerā iā gustās sa-
pientia 7 inebriata ab ueritate dom̄
dei feliciter requiescit . **P** **D**eī
uidendū est de p̄punctōe . q̄ etiā frequen-
ter generari solet ex uirtute orōis . hō
nāq̄ deuotus cū i actu oratōis fuerit
p̄stitutus occurrūt mētī eius peccata
p̄terita . p̄ quibz p̄pungit uel si iā pur-
gatus est ab eis dē facinoribz tūc cōci-
pit sp̄e futuroz bonoz . 7 magno desi-
derio afficit diuine caritatis . nā quis
quis ad deū p̄uertit . prius timore pe-
ne deinde amore celestis patrie p̄pun-

gū. De hoc in quodā sermōe sic dicitur.
Quisquis dñō p̄uersionē iūgit. p̄u
 us tormentoꝝ timore. post amorē p̄u
 miorē p̄ungit. **U**n̄ peccata nostra fle
 tibz amarissimis diluamus ut in spe
 venie robusti p̄surgamus. Cūq; lōgo
 vsu penitentie minutus fuerit metus
 penarū succedit desiderū sedū beatarū
 p̄curiet illapsu suauissimo cor nostꝝ
 totus ipeditus diuine caritatis. quaz
 prius torā nō admittit pondus formi
 dulositatis. **U**bi p̄sideranduz q̄ post
 peccata p̄petrata s̄m maius ⁊ minus
 requirit penitētia ⁊ p̄punctio seu es
 fusio lacrimarū an̄q; hō reformetur ad
 spem venie ⁊ ad fidutiā beatitudis eter
 ne. **H**abita dō fidutiā multo anxi⁹ ⁊
 deliximēcius ingemiscit ex desiderio
 futuroꝝ bonoꝝ q̄ prius fecerat ex for
 midine maloz aliqñ p̄missioꝝ. **H**oc
 affirmat rich. de sanc. vic. ita dicens
Post multas penitētie lacrimas tant
 dem ad spem venie reducim. ⁊ vix ali
 quando multis fletibz gemitibz ⁊ su
 spiri⁹ inenarrabilibz ad beatitudis
 certitudinē reformam. semel aut̄ sum
 pra eternoꝝ fidutiā. multo anxius ml
 to vberius igemiscim? ⁊ flemus q̄ p̄
 fecimus sub formidine maloz qñ cu
 pimur dissolui esse cum xp̄o certi de
 reposita nobis corona iusticie. **A**mor
 ris ei lacrimę ⁊ acrius ⁊ vberius d̄cur
 runt ⁊ afficiunt. **H**inc p̄quendā dicit
 tur. **E**cce ī pace amaritudo mea ama
 rissima magna nāq; amaritudo est in
 conuersione qñ quis renuncians secu
 lo ad religionem p̄uertit. maior aut̄ ī
 temptatōe qñ abnegans semetip̄m in
 numeris inimici tēptatōibz fatigatur
Marīe aut̄ in eterne atq; interne dul
 cedis expectatōe. ⁊ in īpatientis desi
 rii dilatione. qñ in pace illa que exupe
 rat omnē sensum ex pte degustata ad
 illā tam plene nō admittitur. **M**ultū

quidē verat hōies cū dereliquit amor
 mundi multo amplius siue arcibus tūc
 cruciat cū calcaat amor suiveruntū sup
 omnia trāssigit ⁊ penetrat cor hōis et
 excoquit desiderij estibz amor dei **U**n̄
 est vox illa. **S**ituit anima mea ad de
 fon. vi. **B**eatus etiā gre. de hac dupli
 ci p̄punctōe sic ait. **N**otandū q̄
 p̄ncipaliora grana cōpunctōis sunt
 duo. qz deūsciens anīa prius timore
 p̄pungitur. postea amore prius ei sese
 in lacrimis afficit. qz dū maloz suozū
 recolit. p̄ his pati sup̄plia eterna per
 tinescit. **S**ed cū longa meroris anxi
 etate formido fuerit p̄sumpta quedaꝝ
 iaz de p̄sūptōe venie securitas nasci
 tur. ⁊ in amore gaudioꝝ celestiu anī⁹
 inflāmat. ⁊ qui prius flebat ne duce
 retur ad sup̄liciu postmodū flere ama
 rissime incipit qz differet a regno. **C**ō
 templat̄ em̄ mens qui sunt illi angelo
 rū chori. que ip̄a societas beatoꝝ spiri
 tuum. que maiestas interne visibz dei
 ⁊ aplius plāgit qz a bonis p̄b̄nibus
 deest q̄ flebat prius cum mala eterna
 metuebat sicq; fit vt p̄fecta p̄punctio
 formidinis trahat anīm ad p̄punctōz
 dilectōis. **S**ed ip̄a gratia lacrimarū
 querenda est a creatore nostꝝo cū mag
 no cordis gemitu. **H**ec gre. **N**otanduz
 etiā q̄ p̄punctio timoris amaritudinē
 habet p̄punctio vero amoris d̄cedinē
 naz p̄puncto timoris tristes lacrimas
 p̄ducit. amor autē letas lacrimas mo
 uet. **D**e hoc d̄t Rich. de sanc. vic. **P**ri
 us omnis homo p̄pungitur timore.
 postmodū dō compungit̄ amore. **C**ō
 punctio timoris amaritudinē hz. con
 punctio amoris d̄cedinē. **Q**ui igif
 solo adhuc timore p̄pungit̄ cibus qui
 dem spiritalibz minime tū dulcibz pa
 scit. qui vero iā eternoꝝ gaudioꝝ desi
 derio lacrimas fūdit ip̄e p̄fecto dul
 cibus cibus spiritalibz serehicit. **C**ū ḡ

cepit homo ille interior domesticū suū talibz cibis reficere. pōt de covera ceter psallere. Qui mecū dulces capi ebas cibos talibz g studijs q̄brovter q̄ hō ad puritatē āplius p̄ficat. rāto vti q̄ alacrius currit. hxc Mich. **Beatus** etiā gre. de hoc sic dicit. **Aliter** em̄ quisq̄ p̄pūgit. cū interna incuens maloz suoz pauore terref. **Alif** cū gaudia sup̄na p̄spiciēs spe q̄dā ⁊ securitate roborat. illa p̄pūctō afficientes ac tristes hxc vero leras lacrimas mouet. **Om̄i**⁹ potens nāq̄ dñs vnde mentē nostraz visitans ad amorē suū sublimiter erigit. in hanc p̄ lacrimas suauiter affligit. ⁊ dū p̄pletū intus ad sūma rapit. penā suā libens gaudensq̄ mirat. ⁊ dulciter cruciet ⁊ penaliter p̄soletur. **Compunctō** em̄ cordis nostri dies se sius ē dñō. cū i lacrimis p̄ amore ei⁹ assidue mens mouet. hxc gre. **Sed** et hoc norandū q̄ lacrimae deuotōis non querūt remissionē peccatoz. sed potius bñplacitū ⁊ grām dei patris. **Unde** differentia est inter lacrimas deuotōis atq̄ lacrimas p̄nitē ⁊ confessionis. **Longe** tñ amplius p̄cellūt lacrimae q̄ p̄cedūt ex affectu sup̄ne cōpassionis. **De** hoc bea. ber sic dicit. **In** lacrimis deuotōis nō indulgētia peccatoz s̄ bñplacitū querit̄ dei patris. cū descendit in nos spūs adoptōis filioruz testimoniū p̄hibens spūi nō q̄ filij dei sumus ⁊ mellis suā de celo mereamur vocē audire. **Quia** vere deus pater in nobis p̄placet sibi nec p̄p̄distat inter lacrimas deuotōis ⁊ lacrimas p̄nitē ⁊ confessionis. **Verūtñ** longe amplius vtrisq̄ p̄cellūt. **Alie** quidē lacrimae quibus infundit̄ sapoz vini. illas vō lacrimas in vinū mutare dixerit. que frater ne p̄passionis affectu in seruoze p̄deūt caritatis. p̄ qua etiā ad horaz rui p̄si⁹ imemor esse sobria quadā ebrietate p̄

deris. hxc ber. **Teste** nāq̄ beato Gre. **Qui** p̄ peccatis alienis interueniūt et p̄pūgunt. sua añ dei oculos tergūt. q̄ ipsa caritate se iustificat. qua p̄ alienis iniquitatibz se in lacrimis maculant. nec duz d̄ esse. p̄ alienis peccatis lacrimas fūdere. q̄ cristus nostra p̄tauit in cruce. hxc gre. **Acceptioz** est q̄ orō corā deo quā nō necessitas sed caritas fraternitatis transmittit. **Un̄** cū so. sup̄ mat̄. de hoc sic dicit. p̄ se necessitas orare cogit. p̄ alijs autē caritas fraternitatis hortat. **Dulcior** autē est añ dei orō nō quā necessitas rāsmittit. sed caritas fraternitatis p̄mendat. **Hec** cris. **S** **Sūt** etiā. iij. genera p̄punctōis quibz añia iustavehement afficitur. **De** quibz beatus gre. xxiiij. moralium sic ait. **Quatuor** quippe sunt qualitates quibz iustivivi añia in cōpunctōe vehementer afficit̄ cū aut maloz suoz reminiscit̄ p̄siderans vbi fuit aut iudicioz dei sententiā metuens ⁊ secū querens cogitat vbi erit aut cum malavite p̄fētis solerter intendens merēs p̄siderat vbi est. aut cū bona superne patrie p̄templat̄ que q̄ necdus adipiscit̄. lugens conspicit vbi non ē **Malozum** suoz **Paulus** meminerat ⁊ ex eis se in quibus fuerat affligebat cum diceret. non sum dignus vocari aplus q̄ persecutus sum ecclesiā dei. **Rursum** diuinū iudiciū pensans i futuro mala esse metuebat dicēs. **Cassio** go corpus meū ⁊ in seruitutē redigo. **Rursum** mala p̄nitē vite pensans ait. **Dū** sumus i copoze pegrinam̄ a dñō **Et** video aliā legez in membris meis repugnantē legi mentis mee. **Et** rur suz bona eterne vite p̄siderabat dicēs. **Videmus** nunc p̄ speculū i enigmate tunc aut facie ad faciē. **Tunc** cognosco ex p̄te. tūc aut p̄gnoscā sicut ⁊ cognitus sum. hxc gre. **Et** norandū q̄ per

hæc duovicz p fernidã devotionez 7 p
amorosã punctionẽ sentiã 7 agno
scitur deus aduenisse et p̄ncipaliter
adesse in corde 7 ania vniuscuiusq; de
uori hõis dilectum dñm suum adue
nisse senserat. cū deuotione fernida es
set p̄stitutus bea. **Augu.** cuz sic diceret
**Quid est illud dulce qd̄ in recordatõe
dei mei me tangere solet 7 tam suauẽ
afficere. vt iam totus quodãmo a me
meripso alienari videoz 7 nescio quo
abstrahi incipiã subito innouoz 7 to
tus imutoz 7 bene mihi esse incipit vlt
tra q̄ dicere sufficiã. ex hylarat p̄sciẽ
tia in obliuionem. venit omnis p̄teri
toz dolor miserã. exultat animus. cla
rescit intellectus. cor illuminat. desi
deria iocundãtur. iam iamq; alibi ne
scio vbi me esse video 7 quasi amplex
ibus amoris intus teneoz 7 nescio qd̄
illud sit 7 tñ illa retinere semper 7 nũ
q̄ p̄dere toto misu laboro. lucrat qdã
modo delectabiliter animus. ne rece
dat ab eo qd̄ semp amplecti desiderat
quasi in illo desiderio oim finem in
uenerit summe 7 ineffabiliter exultat
nihil amplius querẽs. nihil vltra ap
petens. semper sic esse volens. **¶** Nun
quid ille est dilectus. vere ille est dile
ctus meus. qui visitare me venit. s; ve
nit inuisibilis. venit occultus. venit
vt tangat me. non vt videat a me venit
non vt totũ se infundat. sed vt gustan
dum se p̄beat. non vt impleat desideriu
sed vt trahat affectũ. hæc **Augu.** q̄ etiã
amorosa p̄unctõ sit signũ aduentus
dñi in animã. **De hoc beatus ber.** i tra
ctatu de scala claustrali. sic ait. **Osten**
de qñ hæc facies. qñ experient. 7 quod
signũ aduentus tui. nunquid h? solat
ionis 7 leticie nuncij 7 testes sunt sus
piria 7 lacrimæ. Et si ita est noua est
ista significatio 7 inusitata. que em̄ est
duencioz solationis ad suspiria 7 leti**

cie ad lacrimas si tñ iste sint lacrimæ 7
non potius toris interioris desuper in
fusi superfluens habundat ad interio
ris hõis indicium 7 exterioris hominis
expurgamentũ. **¶** In sicut in baptismo
p̄unloz p̄ exterioris hõis ablutionem
figurat 7 significat interioris aie abso
lutio ita ecõũso ex interiorẽ ablurõẽ ex
teriorẽ p̄cedit purgatio. **¶** Felices la
crime p̄ q̄s interiores macule purgãt p̄
quas peccatoz incendia extinguũt. be
ati qui sic lugeris qz ridebitis **¶**
**In his lacrimis agnosce ania sponsũ
tuũ amplectere desideratũ. nũc torren**
te voluptatis te inebria. fuge ab vtere
p̄solatõis lac 7 mel. hæc sunt em̄ mun
da munuscula 7 solatia. que tibi cõtu
lit sponsus scz gemitus 7 lacrimæ 7 at
tulit tibi potũ in his lacrimis in men
sura. hæc lacrimæ sũt panes tibi die ac
nocte. panes itaq; p̄firmantes cor hõ
minis 7 dulciores sup mel 7 fauũ. ¶
dñe Iesu si ado vices sunt iste lacrimæ
que ex memoria tua 7 desiderio tui ex
citantur q̄ dulce erit gaudium qd̄ ex
manifesta tua visione capiet. si a deo ẽ
dulce flere de te q̄ dulce erit gaudere.
hæc Berũ ¶ Duo aut̄ lxxvicz fer
uida deuotõ 7 amorosa p̄unctio max
ime p̄inent ad arrã desponsatiõis. q̄
geritur inter cristũ 7 aniam. nã ille q̄ i
futuro se nobis ad videndũ 7 p̄petuo
ad possidendũ dabit. nũc i p̄nti vira a
liqñ vt q̄ dulcis sit agnoscamus se no
bis in gaudiũ p̄bet. vt eo seruẽtiũ
ipm in hac peregrinatõe diligamus
7 ad eũ puenire ac ipz eternaliter pos
sidere p̄cupiscamus. **¶** Consideranduz
etiã q̄ sunt multa deuotõnũ vel p̄punc
tionũ genera. possunt tñ in. viij. distig
ni differentias. iuxta singuloz affecti
onũ varietates. aut em̄ surgit deuot
tio ex timore. aut ex dolore. aut ex desi
derio. aut ex p̄passione. aut ex amore.
¶ .iij.

aut ex gaudio. aut ex admiratōis stu-
pore. Ex timore. ut cū q̄s p̄pūgīe rō-
re futuri supplicij. vel cū timet delin-
qui. p̄pter demeritū peccatorū suozū di-
cens deo. **N**e remiscaris dñe pecca-
ta mea neq̄ vindictam sumas de pec-
catis. **S**cōdo ex dolore cuz quis dolet
se offendisse et grām eius amisisse. vel
cū dolet se tam paz. p̄fecisse et tam pui-
meriti esse se apud deū et in tantis dei
oculis displicere. **T**ercio ex desiderio
cū spirat et anhelat ad gratiā virtutum
ampliorē et ad familiaritatē diuine su-
auitatis. vel ad xp̄i p̄nciam in celo v̄l
ad talia sancta desideria adimplenda
Quarto ex cōpassione vt cristo passo
pie p̄partimur et gladius ille anīaz deo
fidelē trāsuerberat et vulnerat. qui ma-
rie matris eius anīam p̄transiuit. aut
cū p̄rimoz incōmodis aut anīaz picu-
lis p̄partit. et zelus domus dei et iniu-
rie deo illate p̄medunt eā. nec finit eā
dormire somno dissimilatōis. quino
ratur ad singuloz scandala et torquea-
tur ad singuloz calamitates. **Q**uinto
ex amore diuino cū recolit q̄ benigne
secum egerit. et quanta sibi beneficia i-
digno et imerito p̄tulit. v̄l cū pensat
generalia bñficia omni humano gene-
ri ip̄sa p̄ incarnatōis et passōis bñfi-
cia et sacri altaris et sp̄s sancti sacro-
sācta carismata. **S**exto ex gaudio sur-
git deuotio cum homo exultat in dño
memoz beneficioz eius vel cum in spe
gratie eius p̄fidit se esse d̄ numero sal-
uandoz vel gratulaf saluti et p̄fectui p̄-
rimoz. vel cū exultatōe sp̄s p̄gaudet
glorie beatoz. **S**eptimo ex admiratō-
nis stupore cū illuminato intellectu ful-
gore sapientie stupet magnitudinē po-
tentie dei. p̄funditatem sapientie. et
suauitatē benignitatis eius vel distric-
tionē iudicioz ei. et quicquid de natu-
ra diuinitatis ei. et gloria maiestatis

eius menti occurrerit. **E**x tali inq̄ cō-
sideratione obstupescit animus et pio
quodā affectu erga eū accendit et affi-
citur. **A** Sed et hoc notandum q̄
plerūq̄ hoīes deuoti etiā duz magis
conant habere deuotōis gratiā min⁹
habeant. et cū vehementius instant ari-
diores et duriores corde sunt. **E**t m̄-
ri ex hoc grauitet p̄stant inter p̄ran-
tes et asserentes q̄ forte idigni sint vi-
sitatōe diuina. **S**ed cū h̄mōi incertuz
estoz sint digni amore diuini vel odio p̄-
sumus tñ fm̄ p̄dicturas aliquas colli-
gere ratōes cur deus subtrahit bonis
gratiā deuotōis cū eā libenter haberēt
et instancius querunt et possunt super
hoc quinq̄ assignari rōes. **P**ria ē hu-
militatio. qz magis humiliat homo cū
nō habet tunc deuotōis gratiā q̄ eaz
diligenter querit et eam desiderat ha-
bere. v̄t puta in diebus solemmibus vel
q̄ vult cōicare. naz tali tpe in seipso
confunditur p̄pter carentiā gratie diu-
ine et ideo hūiliat. **S**cōda rō est purga-
tio peccati. qz forte per aliq̄ exercitia
minus purgatus est homo vel aliq̄ ha-
bet d̄licta. que nō recolitur dignus ac-
cedat ad eucharistiā et amplius purge-
tur a peccato in hoc punitur i quo ma-
gis dolet qz quilibet deuotus maxime
dolet de subtractōe gratie et iō quanto
dolor est grauior tanto purgatio est ef-
ficatior et maxime qz forte alto tempo-
re min⁹ studiose q̄huit deuotōis gra-
ciā vel oblatā negligencius cepit nec
dignas p̄ ea gratiaz actōes retulit. pu-
nit mō in quo peccauit. vt tūc illa care-
at gratia cū desiderat quā añ neglexit
cū h̄e poterat et cautior d̄ cetero i hac
p̄te fiat. **T**ercia rō est vt ex priuatione
gratie fiat eruditio magna hoīm. qz
deo sit ip̄a grā nō ab hoīe et nō p̄ eam
hō p̄uolūtate arbitrij sui h̄e sed a deo
qui dat ex se et q̄n vult infundit et quā

do vult subtrahit, put sibi placet et put
 accipienti videt provenire. Ergo ex gra
 tia sua dat affectum devotionis non pro me
 rito hominis quod si semper daret cum querit
 et non daret nisi quereretur, putaretur
 ideo dare tantum quantum merita require
 rent, et non secundum libertatem. ideo quod si
 diose querentibus negat ex iustitia et non
 querentibus quod dat ex gratia ut ad se
 trahat. Quarta ratio negat devotionis
 est, cum quod vehementius et studiosius
 querit, quod querenda est, quod quod ex im
 petuoso cordis conatu libertas mentis
 obstruitur, dum quasi per violentiam et ex
 tortione accelerat affectum devotionis ex
 mere, et si non iuxta desiderium cordis
 statim potest elicere gratiam quaesitam con
 tristatur, et amplius ex hoc indurat et
 quo impetuosius se cupit ad devotum
 cogere minus proficit et amplius arescit
 sic qui botros in torculari et olivas in
 pressulo subito et nimis vehementer com
 mit, liquor magis turbidus et insipidus
 fluit quam si paulatim et moderatius con
 pressisset, quo enim liberior eo pinguior
 devotionis affectus. Ideo alio tempore sepi
 us devotior, quod tunc spiritus sue libertati
 relictus sponte se elevat in sublime, vi
 olenta namque acceleratio provocat spiritum
 sicut in corpore morosa respiratio cor
 dis refrigerat est. Quinta ratio esse po
 test meritum maiore gratie et glorie, dum
 desiderium non adimpletum affligendo pur
 gar animum per patientiam desolationis quod
 humilis sustinentia meroris quasi li
 ma reddit animam clarior, et magis su
 sceptibile splendoris divini et ampli
 oris gratie et glorie capacem, lux enim vul
 tus dei et fulgor claritatis eius omnibus et
 qualibus supfulget, Qui a vicio obscu
 rate liberior est et purior, magis capax
 est luminis et illuminationis desuper in
 fluentis, sicut vitrum clarum vel metallum bene
 limatum et politum radios luminis ampli

us recipit et splendidus, quod ergo afflic
 tio lima est anime, que rubiginem vicio
 abradit ut deterso peccato quod sua ob
 scuritate radios divini fulgoris velut
 oculus ab anima excluderet, lucem gratie re
 cuperat. Purgat enim deus aliquem devo
 torum corda per subtractio gratie et illius
 solationis, cuius carentia maxima est
 eis afflictio, ut sic purgati aptiores fi
 ant habundantioris gratie recipiendi
 in patri et glorie in futuro, si in afflictio
 one hanc quam patitur homo propter devo
 tionis defectum spiritalem, per culpam meritum
 et negligentiam propria non retraxit.

Filius

Habita informatio de virtute ora
 tionis et quibusdam alijs, que videntur
 dant ad actum contemplationis, nunc de
 ipsa contemplatione cupio edoceri.

Capitulum VI Patet B

DE vita contemplativa

platina super qua informari de
 sideras, primo hoc scire debes quod du
 plex est vita activa scilicet et contemplativa
 De qua duplici vita, Beda in quadam
 omel. sic dicit Activa vita est studiosum
 cristi famulum insistere iustis laboribus
 et prius quidem seipsum ab hoc seculo in
 maculatum custodire mentem manum lig
 uam ac cetera corporis membra, ab omni
 inquinamento culpe temperantem co
 tinere, ac divinis perpetuo subiugare
 iunctis, Deinde primis in necessitatibus
 succurrere esurienti cibum, potum sicien
 ti, argentum vestitum ministrando, ac ceteris
 se mancipando fraterne dilectionis
 obsequijs, Contemplativa autem vita
 est cum longo quiete boni actus exercitio
 edoctus divine orationis dulcedine instru
 ctus crebra lacrimarum punctio a se
 factus, cunctis mundi negotijs vacan
 te et in sola dilectione mentis oculum in
 tepe didicerit, gaudiumque eterne beati

S. iij.

tudinis quod in futuro suscepturus vita
 etiam in presenti cepit ardentem desiderans
 de gustare. et aliquando etiam quantum mor-
 talibus probas est in excessu mentis sub-
 limiter elevari hęc beda. Ysidorus etiam
 de hac duplici vita sic ait. Actiua est
 que in operibus iustitie et proximi utilita-
 re versatur. Contemplatiua est. que vacans
 ab omni negotio in sola dilectione
 dei figitur. vna in operatione bone pueri
 fatioris. Altera in contemplatiua immutabi-
 lis veritatis. Actiua vita mundanis
 rebus bene vtilis. Contemplatiua vero mun-
 do renuncians soli deo vivere delectatur
 hęc ysidorus. Ubi considerandum quod ad
 vitam contemplatiuam desiderat descendere
 oportet quod prius in vita actiua ex-
 erceat. quia merito ad virtutem contemplati-
 omnia sustollit. qui in actiua vita vtilis
 inuenitur. De quo idem ysidorus sic ait.
 Actiua vita innocētia est bonorum operum
 Contemplatiua speculatio supernorum
 illa enim cōis multorum. ista vero paucorum
 Actiua vita rebus mundanis bene vtilis
 Contemplatiua vero mundo renunci-
 ans soli deo vivere delectatur. Qui prius
 in actiua vita proficit ad contemplationem
 bene ascendit. Merito enim in ista sus-
 tollit. qui in illa vtilis inuenitur. In ista
 enim prius per exercitium boni operis cūtra
 exhaurienda sunt vitia. ut illa iam pura
 mentis acie ad contemplandum deum quis
 que pertransseat. Et licet peruersus statim
 ad peruersionem aliam ad contemplationem con-
 scendere cupiat. tamen ratione cogitur ut prius
 in actiue vite operatione versetur. hęc ysi-
 dorus. **C** Et notandum putat dicit
 beatus gre. quod sine contemplatiua vita possunt
 intrare homines ad celestem patriam. que
 bona que possunt operari non negligunt
 sine actiua autem vita intrare non possunt
 si negligunt operari bona que possunt.
 Et tamen contemplatiua vita maior est meri-
 to quam actiua. quia actiua in usus presentis tenet

poris laborat. Contemplatiua vero fa-
 pore intimo iam venturam requiem degu-
 stat. quod contemplatiua vita maior sit
 merito quam actiua sacris euangelij ver-
 bis ostenditur. in quo mulieres diuerse
 egisse memorantur. Maria quippe
 ba redemptoris nostri audiens ad pedes
 illius residebat. Martha autem corpora-
 libus ministerijs insistebat. Cuius contra
 marie oculum martha quereret audiuit
 Martha martha sollicita es et turba-
 ris erga pluma. Quid enim per mariam
 quereretur domini refidens audiebat nisi con-
 templatiua vita exprimitur. Quid per
 martham exterioribus obsequijs occupa-
 ta. nisi actiua designat vita. Sed mar-
 the cura non reprehenditur. Mariæ vero
 laudatur. quia magna sunt actiue vite
 merita. sed contemplatiue potiora. Unde
 nec auferri vnquam marie potest. quia ac-
 tiue vite opera cum corpore transseunt. Contem-
 platiue vero vite gaudia melius ex se
 nequalescunt. Quod bene et breuiter eze-
 chiel propheta exprimit cum volatilia aialia
 contemplatus ait. Similitudo manus homi-
 nimis sub pennis cooperat. Quid enim
 per pennas aialium nisi contemplationes pos-
 sumus sentire sanctorum. quibus ad sum-
 ma transvolant et terrena deserentes
 sese in celestibus librant. quid per manus
 nisi operationes accipimus. Quia cum in
 primorum amore se dilatant. bona que
 preualent etiam corporaliter administrant.
 Sed manus eorum sub pennis eorum sunt.
 quia actiois sue operum virtute contemplationis
 vincunt. hęc gre. **D** Sed et hoc no-
 tandum quod non omnibus vita actiua nec
 etiam contemplatiua eque expedit quo-
 niam multi ita quietas mentes habent.
 qui si laboribus et occupationibus exterio-
 ribus implicentur in suis actionibus suc-
 cumbant. Sic e converso multi sunt ita
 inquieti ut si eos vacare contingerit graui-
 us laborant. Ergo quietis cordibus vi-

ta contemplatiua expedit inquietis ho-
 mentibus prouenit uita actiua. De hoc
 dicit beatus gregorius in li. vi. mora. valde in-
 ter se diuerse sunt perfectiones animarum. non
 nulli namque ita otiose mentis sunt. ut
 si eos labor occupatio excipiat. in ip-
 sa opis inchoatione succumbant. Et sunt
 nonnulli ita inquiete mentis. ut si oc-
 cupatio laboris non habuerint. graui-
 us laborant quod tanto deteriores cordis
 tumultus tolerant. quanto eis licentius
 ad cogitationes vacat. Quia necesse est
 nec quieta mens ad exercitationem se-
 imoderari opis nec dilaret nec inqui-
 era ad studium contemplationis angustet. se-
 pe enim qui contemplari deum quiete pote-
 rant occupatioibus impressi ceciderunt. et
 sepe qui occupati bene humanis uisibus
 uiuerent. gladio sue quietis extincti
 sunt. hinc gregorius **Filius**

Scire etiam uelle quid est quod im-
 pedat uitam contemplatiuam.

Capitulum VII **Pater E**

DE hoc scire de-
 bes. quod uitam contemplatiuam
 maxime impedit uita otiosa. qui enim
 ut ait quidam ad apicem diuine contem-
 plationis aspicit necesse est ut se ab om-
 nibus peccatis et uicijs debeat elongare.
 omnia terrena sub pedibus calcare. bonis
 operibus se exercitare. affectum suum sanctis
 desiderijs inflammare. crebris suspirijs
 euagatione mentis ad deum reuocare. et
 ad hanc gratiam contemplationis spiritus aspira-
 re. et uisitatione sancti spiritus uelimen-
 ter desiderare. et in his omnibus quousque
 accipiat contentiose laborare. hinc ille.
 Quia homo deuotus contemplationi insistens
 sola celestia meditatur. sepa a terre-
 nis. a turba carnalium cogitationum elo-
 gatur. dulces carnis refugit affectus.
 uagos sensuum motus restringit. in do-

mino delectatur angelica dulcedine fru-
 tur. Et ergo quod diu sapore scelerum premi-
 tur. illam inestimabilem iocunditatem cele-
 stium nec desiderare nec gustare poterit
 in eternum. Oportet namque secundum dictum casti-
 fiam omnes sensus uelari. carnem macerari
 conscientiam turbari a quibus anima celestia uale-
 at meditari. ac dei dulcedine oblectari
 nec solum ab illicitis uerum etiam a necessa-
 rijs nonnumquam cura carnis est postponen-
 da ut humanus affectus eo liberius ce-
 lestia possit contemplari. Quia purus dicit beatus
 Richardus de sancto victore. nonnumquam huma-
 nus affectus ad eternitatis desiderium
 perfecte inflammat. nonnumquam humanus intellectus
 ad eternorum contemplationem plene acui-
 tur. nisi carnis cura in rebus etiam licitis
 multumque necessarijs frequenter fortiter
 repellat. hinc richardus. **F** Beatus
 etiam bernardus. quedam enumerat que mundicia
 cordis efficere solent. ita dicens.
 Ad uel lumen contemplandum que oculo-
 rum subleuari possunt. sunt hinc seculares
 uide absconditio. carnalis afflictio. cordis
 pruritus. frequens pura delicti confessio
 lauacrum fletus. et cum foris amissa fue-
 rit omnis immundicia. sursum eos attollunt
 meditatio admirabilis dei. et caste ue-
 ritatis inspectio. oratio munda et ualida
 iubilus laudis. et desiderium ardens in
 deum. hinc bernardus. Dicit etiam hugo super iij.
 ca. angelice Hierarchie. Oportet inquit
 quod mens que deum uult contemplari pri-
 mum purgetur. postea illuminetur. et
 deinde perficiatur. quia nisi precede-
 ret purgatio non sequeretur illumina-
 tio. Et nisi esset illuminatio non ueni-
 ret consummatio siue perfectio et tales
 magis appropinquant diuinitati. et quan-
 to magis appropinquant tanto uerius
 contemplantur. hinc hugo. **E**t
 notandum quod ad actum contemplatio-
 nis multum ualeat iocunditas eterne deo

tōis sed illā frequenter ipedit leticia
 siue solatiois spalis delectatō. **U**n̄ d̄r
 beatus Iero. subtrahit tibi solatio
 diuina si solatione tpaneā gaudes.
Dicit etiā de hoc fulgen. Dulcedinē
 iocunditatis interne sola reprimat d̄r
 cedowoluptatis illicite et imunde. naz
 ut d̄r Orosius iuste ei dulcis dei cōso
 latio denegatur. qui in hūano solum
 modo solatio delectat. **h**ec Orosius.
Sed valde diligenda et querenda ē de
 uocio cordis. qz nūq̄ pōt homo bona
 spalia p̄temere nisi interiora bona p̄
 gustū spūalem meruerit sentire. **E**t de
 hoc dicit rich. de sanc. vic. **N**ō potest
 ad p̄fectam exteriorū bonorū fastidium
 p̄ringere. qui interiorū bonorū dulcedi
 nem nōdū meruit gustādo sentire. pu
 to q̄ p̄p̄ta nisi prius gusta sset q̄ sua
 uis est d̄ns et q̄ magna multitudo d̄r
 cedis eius. **P**uto nisi hoc exp̄metuz
 didicisset illud omnino ex sentētia vi
 cere n̄ posset. **R**ēnuīt solari aīa mea
hec rich. **O**portet ergo ut non solum a
 grauioribz verū etiā a leuioribz pecca
 tis ab̄stineat. quisquis in hac pegrina
 tōe spūali dulcedine inebriari deside
 rat. **T**estaf hoc idē rich. **N**ihil leuita
 ris in se habeat. nil caducū. nil carnale
 sapiat. et ad magnā maturitatis gra
 uitatē anīm cōponat. qui esurit et sitit
 de petra melle saturari de torrente vo
 luptatis in via bibere et inebriari. **h**ec
 richar. **D** **E**t considerandū s̄m dic
 tū beati gre. q̄ inter delicias cordis et
 corpis hoc distare solet. q̄ corporales
 delicie cū nō habent graue in se deside
 riū accendunt. **C**ū vero habite edunt
 comedentē prius in fastidiū p̄ facie
 ratem vertunt. **A**t contra spūales deli
 cie cū nō habentur in fastidio sunt cuz
 vero habent in desiderio. **T**ātoq̄ a co
 medente amplius esurit q̄to ab esuri
 ente amplius p̄medit. in illis appeti

tus placz. experiētia displicz. **I**n istis
 aut̄ vilis est appetitus experientia ma
 gis placet. **I**n illis appetitus famē p̄e
 stat saturitas fastidiū generat. **I**n istis
 appetitus saturitatem saturitas autē
 appetitū parat. **A**ugent em̄ spiritalis
 delicie desiderii in mente dū satiāt.
 qz q̄to magis eoz sapor p̄cipit eo am
 plius p̄gnoscitur qd̄ auidius ametur.
Et idcirco nō habite delicie amari nō
 possunt qz eoz sapor ignozatur. nullū
 ei amare valet quod ignozat. **P**roide
 nos p̄s. ammonet dicens. **G**ustate et
 videte qm̄ suavis est d̄ns. **h**ec greg. **E**t
 sup̄ eodē verbo p̄s. p̄sequit̄ quedam
 glosa sic dicens. **G**ustate. quasi dicat
 illud exp̄imentum p̄bate qm̄ suavis
 est dominus. **E**t loquitur ad modum
 hoīm dulcedinē vini potantiū qz p̄rio
 modicū gustant. et exinde eius dulce
 die p̄gnita alliciunt ad amplius degu
 standum. **S**ic hoīes deuoti primo p̄
 cipientes aliquid de dulcedine. all
 ciunt ad amplius fenciendū. **S**ed at̄
 aduertendū q̄ p̄bantes dulcedinez vi
 ni illud modicū qd̄ degustant sup̄ lig
 uam diu retinent. **S**ic fenciētes di
 uinā dulcedinez d̄nt eā q̄ diu possunt
 retinere. qz hoc dulcedo est qd̄ daz plu
 diū beatitudis future. nā talis p̄gusta
 tio diuine dulcedinis auget spes beati
 tudis future. et talibz ex eo q̄ fenciūt
 in se diuinā p̄nciā sufficit eis. p̄ omni
 bono ymmo oīa alia bona eis desipi
 unt nisi q̄rū necessitas exigit. **h**ec glo.
Quidō dulcedinem diuine gratie de
 gustant hi frequenter in d̄no gaudent
 quia eorū gaudium ipse deus est. **D**e
 hoc beatus Augusti. in libro confessi
 onū sic ait. **A**bsit ut quocūq̄ gaudio
 beatū me putet. **E**st em̄ qd̄ non datur i
 p̄is. sed eis qui te gratis colunt quoz
 gaudium tu ipse es et ipsa est beata vi
 ta gaudere ad te de te propter te ipsa

ē et nō altera. Beata quippe vita ē gau-
diū de veritate. hoc est gaudiū de te qui
es veritas vera vita es deus meus. Lu-
dulce lumen. verū bonū et securitas.
suauitas salus anīe mee. **Q**uerebā eē
sine offensione iocūdari tibi hoc pos-
sem nō inueni preter te dñe. **H**ec augu.
Hoc est verū gaudiū vīcī in dño gaude-
re. **A**d qđ horat aplūs dicens. Gau-
dere in dño. **L**etitia vero seculi. putat
Beatus augu. quid est nisi ipunita ne-
quitia. **L**uxuriari. inebriari. p̄messari
omnibus vacare. vanitatibz intendere.
et p̄ his in hac vita sustinere securi-
tas est. **P**utant em̄ securos se mali in-
delitqs. cū nō corrigūt et ignorant qz
nī infelici? felicitate peccantiū. **U**nd
p̄m beatū bern. **R**idere et gaudere cum
hoc seculo nō est hōis sensati. sed fre-
nerici. qz mundū cor nō cū hoc seculo
sed cū deo iocundū est et letū. nā illud
solum verū ē gaudiū qđ nō de creatura
sed de creatore qui omnes res p̄didit
p̄cipit et habet. **D**e hoc idē beatus ber-
nar. sic ait **I**llud reuerenter est gau-
dium et solū qđ nō de creatura sed de
creatore p̄cipit qđ cum conceperis et
possederis nemo tollet a te. cui p̄para-
tū omnis aliunde iocūditas meror est. et
oīs suauitas dolor et omne dulce ama-
rū et omne de cor fedū est. et omne aliqd
qđ delectari possit molestū. **H**ec bern.
Bonū est ḡ gaudere in dño. qz ipse solus
est qui cor hōis faciare pōt et nō crea-
tura alia teste **H**ugone q̄ sic ait. **O**m-
nis iocunditas. omnis suauitas. oīs
opulētia. omnis creatura afficere cor
humanū possunt. faciare nō possunt.
huc hugo. **E**t qz sine deo esse nō possunt
mus necesse est vt illi p̄ fidem et dilec-
tionē inheremus. ac in ipso gaudea-
m. vt eū nobiscū sp̄ habere valeam?
Nam. putat dicit augu. **M**agna homi-
nis miseria est cū illo nō esse. sine quo

non potest esse. in quo em̄ est. p̄culdu-
bio sine illo non est. et tamen si ei? nō
meminit eumqz nō intelligit. nec di-
ligit cum illo non est. **H**ec Augustin?
Filius

Sic etiam affecto. que sunt illa.
que p̄parāt mentē hōis ad diuī-
norum p̄templationē. **E**t super hoc a-
te pater cupio edoceri.

Capitulū VIII Pater I

Ad contempla-
tionem diuinorū sex sunt p̄pa-
rancia. **P**rimū est exercitatio in opibz
vite active. qz nō potest ad diuī cōtē-
plationē aliquis puenire nisi i bonis
operibus prius se studuerit exercere.
Und dicit ysidorus. **N**ō p̄dest facere bo-
num nisi correctū fuerit malus. nec po-
test quisqz ad p̄templationem profice-
re. nisi se studuerit prius in bonis acti-
bus exercere. **H**ec ysidorus. **E**t beatus
grego. vi. moralium. **P**rius mens ab
appetitu glorie tēporalis. atqz ab omī
carnalis p̄cupiscentie delectatiōe ter-
genda est. et tunc ad aciem p̄templaci-
onis erigenda. **Q**ui igitur perfectōis
culmen apprehendere nituntur. cū con-
templationis arcem tenere desiderāt
prius se in campo opis p̄ exercitium
probent vt solcite sciant. si nulla iam
mala proximis irrogant. si irrogata a
proximis equanimiter portant. si obie-
ctis hōis t̄palibz neqz mēs leticia sol-
uūt. si subtractis nō nimio merore sau-
ciatur et deinde perpendant. si cū ad
seipos introitus redeunt in eo qđ spi-
ritalia rimātur nequaqz secū verū cor-
poraliūz ombrastrahunt. vel forte se
tractas manu discretionis abigunt. si
i circūscriptū lum̄ videre cupiētes cū
etas circūscriptōis sue ymagines dep-
māt et p̄ eo qđ supna p̄tigere appetūt vī

cant quod sunt vir quippe perfectus pri-
 us arte vite opera congregat et postmodum
 carnis sensum contemplatione mortu-
 um huic mundo funditus occultat.
 hec gre. **R** Secundum quod disponit
 ad gratiam contemplationis est solitudo siue
 vita solitaria que apta est ad speculan-
 dum siue contemplandum. **U**n dicit **Isa.**
ca. **D**ucam eam in solitudine et loquar
 ad cor eius. **p**s etiam videns non posse
 vacari orationi in turba. id dicit **Elonga**
ui fugiens et mansi in solitudine. **A**d
 hanc vitam solitariam sequendam. **Bea-**
tus **bern.** vnaquamque deuotam animam hor-
 taf ita dicens. **O** sancta anima sola esto
 vt soli creatori omnium seruias te ipsam
 que ex omnibus tibi elegisti publicum
 fuge et ipsos domesticos. secede ab
 amicis. an nescis verecundum te habe-
 re sponsum. qui nequaquam suam tibi indul-
 gere poterit presentibus ceteris.
 hec **bern.** **O**portet igitur qui desiderat
 vacare deo. vt turbas hominum fugiat. et
 curas seu occupationes terrenas abiciat.
 vt eo liberius possit mente contempla-
 tionem insistere. **A**d quod faciendum mouet
Anselmus cum sic ait. **E**ya nunc hominum
 fugi paululum occupationes tuas ab-
 sconde occupationes tuas. absconde de
 te modicum a cogitationibus tuis. abice
 nunc onerosas curas vaca aliquantulum
 deo tuo et requiesce aliquantulum in eo. fu-
 ge occupationes operancium in homine exteri-
 ore. abice curas rationis. postpone dissen-
 siones voluntatis vt possis aliquantulum
 vacare mente deo. vaca igitur vt videas
 vide intellectum vt concupiscas affectum.
 hec **Ansel.** **T**ertium quod promouet
 ad gratiam contemplationis est mentis humi-
 litas. **N**am cordis humilitas libenter a
 spiritu sancto inhabitatur et ideo per presentiam su-
 am mentes hominum que visitat erigit ad di-
 uina contemplanda. **U**n ipse dominus ait. **C**on-
 fiteor tibi domine pater. quia abscondisti hec a

sapientibus et prudentibus et reuelasti ea
 paruulis. **P**er sapientes enim et prudentes
 intelliguntur superbi. per paruulos
 vero humiles. quibus dominus per suam gratiam
 reuelat ea que sunt spiritualia et ad actum con-
 templationis pertinentia. **D**e hoc beatus **bern.**
 sic dicit. **S**ub oculo deus non videtur
 sincero patet. **A**bsconditur enim a sapi-
 entibus et prudentibus. et reuelatur paru-
 uulis. **M**agna fratres gratis et subli-
 mis virtus humilitatis que per meritum
 non docetur. digna adipisci quod non va-
 let addisci digna a verbo et dicitur con-
 cipere. quod suis ipsa verbis non potest
 explicare. hec **bern.** **E**tiam de hoc in li-
 bro **Job** sic dicit. **N**on audebunt cum con-
 templari omnes qui sibi vident esse sapien-
 tes. **Q**uod exponens beatus **greg.** sic ait.
Contemplari dei sapientiam non possunt
 qui sibi sapientes esse vident quia tanto
 ab eius luce elongati sunt. quanto apud
 semetipsos humiles non sunt. quia dum in
 eorum mentibus tumor elationis crescit. ac-
 tum contemplationis claudit. et non se per cete-
 ris lucere estimant. inde se lumine ve-
 ritatis priuant. si ergo veraciter sapien-
 tes esse atque sapientiam contemplari appera-
 mus. stultos non humiliter agnoscamus
 hec gre. **Q**uartum quod reddit
 hominemabilem ad actum contemplationis
 est puritas seu mundicia cordis vt dicit
Luc. **xvi.** **B**eati mundo corde quoniam ip-
 si deus videbunt. **O**portet namque vt cor
 mundum habeat. qui in summum bonum
 hoc est in deum mentis intuitum fige-
 re desiderat. **Q**uia sicut dicit beatus
Augustinus. **S**ummum bonum non
 nisi mentibus purgatissimis cernitur
 mentis enim humane inualida acies in tam
 excellenti luce non figuratur. nisi per in-
 stitiam fidei nutrita purgetur a se purge-
 tur. hec **Augustinus.** **U**n deo vt dicitur
 fidus. non potest ad contemplan-
 dum deum mens esse libera que desiderat

huius mundi et cupiditatibus inhiat. nec enim alia inspicere poterit oculus. quem pulvis claudit. *lx c ysidor.* **U**bi notandum secundum quod habetur in libro de spiritu et anima. quod oculus anime est mens ab omni labe corporis pura. **B**ertrandus aspectus est ratio. intellectus visio. **T**ria hec anime necessaria sunt. ut sanos oculos habeat cum a mortalium cupiditatibus est purgata atque immota. **A**spicit cum in lumine dei oculos figit et videt cum in illa contemplatione respicit. quanta sunt gaudia quanta leticia. quanta iocunditas. quanta serenitas. **S**erenitas facit illam securam. aspectus rectas visio beatam. **C**um enim ab omni sece fuerit libera maculisque diluta. tunc indigentia quadam et incredibili fiducia pergit in deum id est in ipsa contemplatione veritatis. *lx c in libro de spiritu et anima.* **I**stos oculos interioris hominis sui id est anime. **B**eatus augustinus mundari et illuminari a domino desiderabit. cum in libro soliloquiorum sic diceret. **Q**uis est iste ignis. qui calcificat cor meum. nonne tu es domine. **I**gnis semper ardens et non extingueris accende me. **L**ux que spiritus lucet illi in me. **U**t in a ardere ex te ignis sanare quod dulciter ardes. quod secrete lucet quod indefinenter aduris. **U**t his qui non illuminantur ex te. **U**t his qui non ardent ex te. **U**t caligantibus oculis qui te non possunt videre. **U**t avertentibus oculos ut non videant veritatem. **E**t non avertentibus oculos ut non videant vanitatem. nequeunt enim oculi tenebris consueverunt sumos veritatis radios intueri nec sciunt de lumine aliquid aut sentiunt. **Q**uorum est in tenebris habitatio. **L**ux beatissima que non nisi a purgatissimis oculis videri potest. **M**unda ergo oculos meos ut sanis te contempler oculis quem non nisi sani intuentur oculi. **A**ufer squamas caliginis antique et radios il

luminacionis tue splendor inaccessibilis super me cadat. ut te videre valeas irreuerberatis obrutibus. et in lumine tuo videam lumen. *lx c Augu.* **Q**uintum quod disponit hominem ad gratiam contemplationis est fervor caritatis. **U**nde dicit beatus Augu. **D**uo multum preparant ad contemplationem scilicet puritas et fervens caritas. **D**ebet namque semetipsam diligenter discutere quantum amat quisque ad contemplationis studium festinat. ac pervenire desiderat semetipsum prius subtiliter interroget quantum amet. **M**achina quippe mentis est vis amoris. que hanc dum amando trahit in alta sustollit. prius ergo discutiat si summa inquirens diligit. si diligens timet. si novit incognita. aut amando preprehendere. aut non preprehensa timere de venerari. in contemplatione enim mentem si amor non excitat torpor sui obscurat. *lx c gregori.* **Q**uanto autem propinquius est amans amato. tanto verius subtilius et perfectius sibi revelatur amatum. **U**nde hugo in libro. vi. angelice Hierarchie de hoc sic dicit. **P**stat quod qui ardentius diligunt profundius perspicunt et subtilius discernunt. **E**t qui evicino magis respiciunt. perculdubio. evidencius cognoscunt. **E**rgo rectissime quanto eterna magis amant. tanto perfectius cognoscunt. *lx c hugo.* **E**t notandum secundum eundem hugonem quod per studium divine dilectionis aperit via cordi non vultus ad contemplandum lumen divinitatis ut illuc quasi de fonte vite aqua spiritualium donorum descendant per radii contemplationis ad irrigandum et splendendum sinum mentis nostre. **H**ec hugo. **S**extum quod valet ad virtutes contemplationis est mentis stabilitas. quia mens distracta per terrenas cupiditates seu occupationes non est habilis ad spiritualium rerum contemplationem. **N**am cum per diversas concupiscen

Liber. III.

cias rapitur. per multas etiā spēsa se
metipā abducta dissipat. De hoc bea.
gre. xxxi. mo. sic ait. Cum mens corpo
re frigescit. intrinsecus amore dāna
bili mollescit. virtus foris. seq̄ seip
sam p̄siderare nō valet. q̄ cogitare se
minime studet. cogitare vero se nō po
test q̄ tota ap̄d semetipā nō ē. Totā
vō ap̄d semetipā esse nō sufficit per
quorū cupiditas rapit̄ prot̄ a seip
sa spēsa dissipat. et sparsa in infimis
iacet que collecta ad sūma p̄surgeret.
si vellet. vñ iustorū mens q̄ p̄ custodia
discipline a cunctorū visibilium fluxu
appetitū cōstringitur collecta apud se
metipā mens intrinsecus integrat̄ q̄
lis deo esse debeat plene se p̄spicit. q̄
nil suū exterius dereliquit. et q̄to ab
exterioribz exterius abstracta p̄pescit̄
tur. tanto aucta in int̄mis inflamma
tur. hęc gre. Oportet ergo vt mens di
stractōe rez mutabiliū se excuriat. et i
fima hęc deserens paulat̄q̄ se in vnū
colligat. vt tandē aliq̄n in diuine cō
templatōis lumine intuitū figere va
leat. De hoc habet̄ sic in libro de sp̄i
tu et anīa. Deus est in sūmo. mundus
est in ymo. ille in eodē statu eternita
tis sue semp̄ p̄sistit. iste cursum muta
tibilitatis sue semp̄ instabilis fluit. hu
manus animus quasi i quodā medio
collocatus. p̄ditōis sue excellentia et
huic mutabilitati sue que deorsus est
sup̄eminet. et ad illā que est apud deū
verā imutabilitatē necdū p̄rigit. Si
vero his que deorsus transeunt se per
cupiditatē imersit. stat̄ p̄ infinitas di
stractōes rapit̄. et semetipō qdā mo
do diuisus dissipatur. Si aut̄ ab hac
infinita distractōe que deorsum est se
erexerit et hęc infima deserēs. atq̄ pau
lat̄ in vnū colligens. secū esse dedice
rit. tanto amplius in vnū colligef. q̄
tomagis cogitatione et desiderio sur

Dist. III. Ca. VIII.

sus eleuabit̄. donec tandē omnino im
mutabilis sit. et ad illā verā et vnicam
que est apud deū imutabilitates pue
riat̄ vbi p̄peruo sine omni mutabilita
tis vicissitudine requiescat. Ab hui
modi ergo mundi distractōibz cor no
strum colligamus et ad interna gau
dia reuocemus et si cor nostrum semp̄
terinere nō possumus saltem ab illiciti
s et vānis cogitationibus restringa
mus vt aliquando in diuine p̄templa
tionis lumine frigerere valeamus. hęc ē
em̄ requies cordis nostri. cū i dei amo
re p̄ desiderium figitur. hęc est vita cor
dis nostri cū deū suū p̄templat̄ et i ip
sa sua contemplatione suauiter reficit̄
tur. et dulce est illi semper ad desiderā
dum amandū et laudandū est semper
suauē. Nihil em̄ ad beatā vitam p̄stāt
tius esse videtur. q̄ velut clausis car
nalibus sensibus extra carnē mundū
q̄ affectū quempiā intra semetipsum
conuerti alienūq̄ affectū a mortalibz
cupiditatibz sibi soli et deo loqui. hęc
in libro de sp̄u et anīa. Rich. etiam de
sanct. victo. sic ait. Quādiū amor ad
multa spargitur et ad yma derivat̄. nū
q̄ ad plenā pacē cor perducitur. nūq̄
ad vere serenitatis tranquillitatē fere
natur. O anima infelix et misera. vsq̄
quo sollicita es. et turbaris erga pluri
ma. porro cū vnū sit necessariū tan
tū aliq̄n fige desiderū ad vnū. di
lige vnū. hęc Rich. P̄ Sunt et
alia qdā q̄ p̄mouēt ad p̄templationē
diuinorū quorū primū est p̄sideratio
creaturarū quas deus p̄didit. Nā cum
anima p̄ oculos cordis respiciens cre
aturarū pulchritudinē et ex tali intuitu
intelligit deū. q̄ illā creauit opa eū mira
tur. laudatq̄ eū. qui cūcta plasmanit.
Ad hmoi animā vita ingreditur p̄ se
nestras oculoꝝ. hoc attestatur Origen
nes super cantica dicens. Cum anīa

intuens mundi ornamentū et pulchritudine creaturarū. conditorē omnium intelligit deū. et opa eius mirat. laudatque opum creatorē. Ad hanc animā vitā ingreditur per fenestras oculorum hęc **O**rigenes. De hoc etiā beatus bernardus. sup. can. sic ait. Quid hęc tāta formarū varietas. et numerositas specierū in rebus conditis sunt. nisi quidā radiū diuinitatis demōstrantes quidē quod vere est a quo sunt. nō quid sit diffinitio mentes itaque de ipso vides sed nō ipsum vñ hoc genus videnti cōe est ī p̄mpto vt iuxta apostolū. Omnes vtentes ratione inuisibilia dei per ea que facta sūt intellecta possint asp̄icere. hęc **B**ern. Et notandū putat **D**ugo de sanc. vict. dicit. q̄ tria sunt inuisibilia dei videlicet. potentia sapientia benignitas. Potentia manifestat reū imensitas. Sapientia decoret. Benignitas utilitas. imensitas creaturarū p̄stat in multitudine et magnitudine. decoret creaturarū est in situ motu specie et qualitate. Utilitas creaturarū constat in grato ap̄modo et necessario. Vñ mundus iste sensibilis quasi quidāz liber est scriptus digito hoc est virtute diuina creatus. et singule creature quasi figure. Vñ duo sunt genera contemplationis vnus quod primū est et incipientius in creatura tum consideratione. Aliud quod vltimum et p̄fectior est. in consideratione et contemplatione consistit creatoris. Sp̄s enim reū visibilium quasi vne quedā t̄m̄mōdo sunt. per quas inuisibilis pulchritudo se manifestas ad nos vsq̄ emanat. et tō cū ita sensum nostrū atq̄ affectū naturaliter puocant nō quidē desiderium replēt. s̄ ad inquirendū creatoris sp̄m et eius pulchritudinē cupiscendam irritant. hęc **D**ugo. Sciendū etiā amor dicit ysidorus in libro de summo bono. q̄ sicut ars laudē torquet in artifi-

cem. ita reū creator per creaturam suā laudatur. et quō fit excellencior ex ipsa operis conditōe monstratur. ex pulchritudine circūscripte creature pulchritudine suā que circūscribi nequit facit deus intelligi. vt ip̄is vestigijs reuertatur homo ad deū. quibz auersus est vt quod p̄ amorē pulchritudis creature a creatoris forma se abstulit. rursum per creature dōcorē ad creatoris pulchritudinē reuertatur. quibusdam gradibus intelligencie. Per creaturā em̄. p̄greditur homo ad intelligendū deum creatorē id est ab insensibilibus surgēs ad sensibilia ad rōnalia a sensibilibz cōsurgens. a rationalibus surgens ad creatorē. Intelligibilia per se collaudāt deū. Irrōnabilia nō per se et visibilia s̄ per nos dū ea p̄siderantes deū laudamus. Et dicuntur laudare ip̄a quod eandem laudē eorū p̄turit causa. hęc ysidorus. **R** Itē scōm quod p̄mouet ad diuinorū contemplationē est sup̄ius cognitio. Vñ dicit bea. ber. Quantū in cognitione mei p̄ficio tantus ad cognitionē dei accedo. Sed fm̄ interiorē hōiem tria in mente mea inuenio per que deus recolo asp̄icio et cupisco. Sunt autē tria hęc. memoria intelligentia et voluntas siue amor. per memoriā reminisco per intellectum intueor. per voluntatē amplector. Per memoriā patri similes sumus. per intellectus filio. sp̄i sancto nihil in nobis tā simile est quō voluntas siue amor. hęc **B**er. Si igitur ex cōsideratōe creaturarū irrationabilium ip̄e deus intelligi seu cognosci possit. quō magis hō per sup̄ius cognitōz qui ad ymaginē di creatus est poterit p̄uenire ad cognitionē dei. Ip̄e nāq̄ hō. putat dicit glo. in libro de diuinis nominibus nō solus ex consilio sancte trinitatis a conditore conditus est. sed etiam ad ymaginē et similitudinē suā creator om̄m

Lib. III.

enim creauit, quod nulli alteri ex creaturis donauit, que ymago diligentius interioris hominis nobilitate consideranda est, nam sicut deus vnus sempiternus est, ita anima in suo corpore. Et sic nec crescentibus creaturis deus crescit nec decrescentibus creaturis decrescit, sic anima nec minutis membris minuitur nec aduictis augetur. *hxc glosa.* **S** Unde ymago dei consistit in anima quantum ad proprietates naturales scilicet memoria intelligentiam et uoluntatem. Similitudo autem in gratuitis est. Et ideo similitudo est quedam perfectio ymaginis, quia gratia perficit naturam, quod autem anima fit creatura ad ymaginem et similitudinem sancte trinitatis. **Beatus bernardus** ita dicit. *Beata est illa et sempiterna trinitas pater et filius et spiritus sanctus vnus deus scilicet summa potentia, summa sapientia, summa benignitas creauit quandam trinitatem ad ymaginem et similitudinem suam, animam uicem rationalem, que in eo preterest uestigiū quoddam illius summe trinitatis, quod ex memoria ratione et uoluntate consistit. Sed hxc trinitas creata cecidit per suggestionem delectationem et consensum ab illa summa et pulchra trinitate in quandam prauam et fedam trinitatem scilicet infirmitatem cecitatem et imundiciam memoria enim facta est impotens et infirma, ratio impotens et ceca et tenebrosa, uoluntas impura. *hxc Bern.* **Quisquis** igitur desiderat cordis oculum erigere ad uidentium deum, prius cognoscere discat seipsum, per et quedam alia commemorat **Rich.** de sancto victo, super **Beniamin** adolescentulus sic dicens. *Frustra cordis oculum erigit ad uidentium deum, qui nondum idoneus est, ad uidentium seipsum. Prius discat uideri homo inuisibilia sua quam presumat agnoscere inuisibilia diuina, si uero non potes agnoscere te, qua fronte presu-**

Dist. III. Ca. VII.

mis apprehendere ea que sunt super te. **Pri-** cipale enim speculum ad uidentium deum absque dubio est animus rationalis inueniens seipsum. **Si** inuisibilia dei per ea que facta sunt conspiciuntur ubi queso quam in eius ymagine agnitionis uestigia expressius impressa reperientur. **homo** enim secundum animam ad dei similitudinem factum et legimus et credimus idcirco quam diu per fidem et speem ambulamus et adhuc per speculum et in enigmate uidemus ad eius ueritatem dixerim ymaginariam uisionem apertius speculum quam spiritum rationalem inuenire non possumus. **Tergat** ergo speculum mundetque spiritum suum, quisquis scilicet uideat deum suum, hoc itaque speculum non desinit uerus penitens tenere tergere et indefinenter inspicere. **Tenere** ne deorsum corruens terre per amorem inhereat, tergere ne in animum cogitationum puluere sordescat. **Inspicere** ne ad inania studia intentionis sue oculum reflectat. **Exterso** autem hoc speculo ac mundato et diligenter inspecto, incipit ei quedam claritas diuini luminis interlucere et inensus quidam insolite uisionis radius oculis eius apparere. **hxc** lumen oculis eius irradiauerat, quod dicitur. **Signatum** est super nos lumen uultus tui domine dedisti leticiam etc. **Ex** huius igitur luminis uisione quam admittatur in se mirum in modum accendit animus et animatur ad uidentium lumen quod est supra se. **Uis** ergo uideri deum discere cognoscere teipsum, uides igitur quam utilis sit suspensus plena cognitio. **Sed** ad celsitudinem huius agnitionis sine triplici studio non perducimur, scilicet per studium operis, per studium meditationis et per studium orationis per ista paulatim promouemur et quandoque perducimur ad perfectionem cognitionis, multa enim experimur operando multa inuenimus inuestigando, multa

extorquemus orando Innumera siqui-
dem que neq; per experientia operis .
nec per inuestigatōem rōnis inuenire
valeamus . per importunitatē orōnis
edoceri meremur ex reuelatōe diuine
inspiratiōis . Sed qm multos vide-
mus studiosos in lectōe . desidiosos in
ope . repidos in orōe . psumentes tñ co-
gnitōem sup̄ se posse apprehendere .
Sed qñ queso apprehendēt qui duces
xpm non hñt . neq; em ducit eos xps
q; ascendere nō vult nisi cū trib; disci-
pulis . Jungat igit studio lectōis stu-
diū operatiōis et orōnis qui puenire
desiderat ad sup̄ se cognitōem et sic
tandem ad dei p̄templatōem Sed sci-
endū q; qui ad huc cogitatōe vel p̄-
sentatōe in ymo sunt huius muneris dig-
natōe indignos se esse ostendunt . Nam
mens que adhuc p̄varia spargit desi-
deria . que vanis cogitatiōib; huc il-
lucq; distrabit . qñ putas hanc gratiā
accipere merebit . que nondū p̄t se ip-
sam in vñ colligere . que nondum no-
uit ad se ipsa; intrare . qñ poterit ad ea
que sup̄ ipsam sunt p̄templatōe ascen-
dere . Studeat ergo euagatōnes men-
tis restringere . assuescat in intimis su-
is immorari . exteriora oīa obliuisci .
qui ad celestiū p̄templatōem anhelat .
qui in diuinor; noticiam suspirat . Di-
scat v̄ bonum solum amare et ipsum
solum indefinenter cogitare . Et si per-
senseris desideria tua circa exteriores
delectatōes affici et cogitatōes tuas in
eis iugiter occupari . cū magna sollici-
tudine p̄pelle intrare . Quotiens enim
euagatōes mentis in vñ colligimus
et oēs cordis motus in vno eternitatis
desiderio figimus . quid aliud q̄ de il-
la interna familia synagoga . i . p̄gre-
gatōem facimus . Sed cuz illa deside-
rior; nostror; cogitatiōib; frequētia
illius interne dulcedinis degustatiōe

allecta ad nutum ratōnis sponte occur-
tere et in intimis fixa stare didicerit ec-
clesia . i . puocatio digne censeri pore-
rit . Discamus q̄ sola interiora bona a-
mare . discamus sola illa frequēter co-
gitare et ecciam in nobis deo efficim;
In hac siquidē ecclesia xps libēter im-
morat et mirabiliter delectat . Cū ip̄e
per sapientem d̄t . Delicie mee est esse
cum filijs hoīm . hęc richard . **L. S.**
et hoc attendendū diligenter q; aīa de-
uota et p̄templatiua per desiderium sp̄
debet se ad sup̄na extendere . diuineq;
visitatiōis hor; oīm tempe expectare
p̄out hęc et quedā alia idem Rich . in
iij . lib . p̄templatiōis sic p̄memorat
di . Debemus cordis nostri illas sp̄ per
desideriū extendere et diuine reuelatō-
nis horam sub oī hora imo sub oī mo-
mento expectare . vt quacumq; hora di-
uine inspiratiōis aura mentis nostre
nubila deterferit . vt q; solis radios a-
mota oīs caliginis nube detexerit . ex-
cussis statim cōtemplatiōis sue aliis .
mens se ad alta eleuet et auolet . et fixis
obrutib; in illud eternitatis lumen qd̄
desup̄ radiat in aquile volātis impetu
oīa mūdane volubilitatis nubila trās-
uolat atq; transcēdat . vt cū xps bñ pla-
citi dei aduenerit et aura spirantis ḡe
afflauerit ydoneus possit inueniri . qui
ad illud diuinor; secretor; spectaculuz
bz admitti . debet em̄ aīa sancta et veri
sponsi amica ad dilecti sui aduentum
sp̄ cum desiderio inbiare . p̄ta sp̄ r̄o-
canti occurrere et pulsanti ap̄ire . Des-
bemus inq; sp̄ in hoc sollicita esse et p̄-
ta inueniri . ne subito et inop̄iate adue-
niens minus ornatā inueniat . vel diu
exclusus diuine p̄solatiōis vllā mo-
lestiaz sustineat . Molestia satis verba
sunt estuantiq; desiderio multū onero-
sa . Vanda remāda . expecta reexpecta
modicū ibi modicū ibi . v̄ba sane sunt
L. j.

anime. pigre a se tepide minus circū
specte et nimis ingrata. **S**aiā vocē di
lecti tui audi pulsantis. **A**pi mihi so
ror mea. amica mea. colūba mea **A**udi
vocantē api pulsanti. cur nō statim ex
illis occurris apprehendis. et oscula iū
gis **Q**uid adhuc dicis expecta. **E**cce
iterum vocat **S**urge prope amica mea
formosa mea et veni **Q**uid tu dicis re
expecta adhuc modicū **S**aiā ingrata
S viscera dura usquequo fatigas dile
ctū tuū. pulsat et non vis apire. vocat et
nō vis exire pulsat semel et iterum et tu eū
expectare et reexpectare iubēs modicū
et modicū protrahis in longū et in hunc
modū fraudas amicū tuū et fatigas di
lectū tuū. **L**aceo de illis qui foris sunt
quod spūalem dilectiōem necdū scire po
terūt. qui dñi mādata ex doctorū dictis
audiunt quotidie. nec tñ acquiescunt
quotidie peccātes pñe tpa quotidie si
bi dari postulantēs **E**x q̄b dū quidaz
v̄ba vite libenter audiūt. q̄d aliud q̄ p
studīū nisi māda remāda dicūt. **E**t cū
quotidie p̄c̄s p̄c̄tā accumulāt **Q**uid
aliud q̄ expecta reexpecta p̄ desiderīū
clamāt. quotidie spaciū pñe postulan
tes. et resipiscēdi tps quotidie p̄ponē
tes quotidie plangentes **C**erte ad fas
tiandū desiderīū suū totū huius vite
spaciū carnali als corpali m̄te videt
p̄modicū **E**t cū eiusmodi aīa que modo
in novitio. nō in altero multa tpa ex
pandit. totūq̄ tñ velut momētaneum
reputat **Q**uid q̄so aliud in dīne patie
aure q̄ modicū ibi. modicum ibi reso
nat. **S**ed de his interim tacētes
quid de nobis obsecro dicturi sumus
qui habitum religionis suscepimus.
qui spūalibz exercitijs mancipari sus
cepimus. qui diuine dilectiōis assidue q̄s
dā velut arras accepimus. qui nil ali
ud iniūcti officij habemus nisi legere.
psallere. orare. meditari speculari et

preemplativa care et videre q̄ suavis ē
dñs **N**ū. quid nō nos pudebit eadē di
cere. et dilectū nostrū in his v̄bis fati
gare. manda remanda. hinc sepe fit vt
vitā nostrā corrigere disponamus. sp̄
tñ differimus et dū in futuro p̄ponim⁹
fit vt illud futurū semp fit futurū. v̄mo
fortassis nunq̄ futurū. **S**epe autē aliq̄d
certū futurū determinat. quo corrigat
vita n̄ra. et d̄: iterim dilecto nostro ex
pecta et cū illud futurū in p̄s vertit ite
rum in aliud futurū transferet et d̄: reex
pecta **S**z vere dilecta mea et vere dile
cti mei amica. vt dictū est supra semp
para esse debet et p̄mpta. et pulsantē a
micū absq̄vulla dilatiōis iniuria susci
pere et vocantē cum omni alacritate oc
currere. **S**cimus autē q̄ singularis a
moris p̄fortem non recipit sociū non
admittit. **V**ide q̄ ne tñc primū incipi
as p̄strepentium turbas eijcere velle.
cū iā ipse cepit ad hostiū pulsare. alio
quin quid iam eris dictura cuz apud
te tñc tps fuerit eiusmodi turba inuē
ta. **Q**uid inq̄ erit dictura nisi expecta
reexpecta. **E**xpectandū sane itemq̄ re
expectandū ad efficiendaz turbā extra
neoz ad efficiendā familiā tuoz. **D**ēs
cogitatus tā boni q̄ noxij extranei in
dicandi sunt. qui mille nostre vitiatū
deseruiunt. **Q**m̄vero singularis amor
solitudinē amat solitariū locū querit
totam h̄mōi turbā non solū cogitatio
num verūeriam affectionū oz eijcere.
vt dilecti nostri amplexibz q̄ro liberi
ustanto iocundius liceat inlaxere. **I**xx
richardus.

Filius
Habita informacione de his que
disponunt et preparant ad virtutū
tempreplationis. nunc de ipsa vita
preemplatiua et quid sit preemplatio pe
to informari.

Scire debes quod
 contemplatio secundum Augustinum est mentis
 suspensio in deum quedam elevatio. eterne
 dulcedinis gaudia degustans. **V**ita ve
 ro contemplativa dicitur prospera esse et
 tum latentium futurorum que noticia siue
 vacatio ab omnibus mundi occupatio
 nibus. siue divinarum studiorum literarum siue
 quod his probatur perfectius dei visio. **D**e
 contemplativa etiam vita Gregorius super eze
 chie. sic dicit. Contemplativa vita est ca
 ritatem quidem dei et proximi retinere. sed
 ab exteriori opere quiescere. soli deus
 terio conditoris adhaerere. ut nihil iam
 agere libeat sed calcatis curis omnibus
 ad videndum faciem sui creatoris ani
 mus inardescat. ita ut iam non verit car
 nis corruptibilis pondus cum merore
 portare. rotis desiderij appetere. illis
 ymudicis choris interesse. admisceri
 celestibus ciuibus. de eterna incorruptio
 ne in conspectu dei gaudere. **C**ontempla
 tiva etiam vita amabilis valde dulcedo
 est. que semper ad seipsam rapit animam
 celestia aperit. terrena autem debere esse
 contemptui ostendit. spiritalia mentis oculo
 patefacit. corporalibus abscondit. **H**ec
 Gregorius. **D**eber autem anima deuota appo
 pinguare deo per contemplationem. quod ut
 dicitur Fortunatus. nequaquam deus deuote
 anime se applicat aut inclinatur nisi se to
 tam in contemplatione positam erigit.
Cum igitur eterna felicitas invisibilis
 one dei consistat. necesse ergo est ut dicitur da
 masenus ut qualis in futuro esse debe
 at. talem in presenti se exhibeat et cum fu
 tura nostra felicitas in contemplatione di
 vine essentie consistat. ad hoc necesse est ut
 in contemplatione quisque nostrum spiritum se exer
 ceat. **H**ec Damascenus. **E**t notandum quod deus
 carnalibus oculis non conspiciuntur sed men
 te et ideo deum videre intuitu mentis que
 tum possibile est poterimus. si cor pur

gatum et mundum habuerimus. **Q**uod
 affirmat Johannes anachorita sic di
 cens. **S**i mundi corde ante deum steter
 rimus. deum videre poterimus quantum
 possibile est eum videre. **V**idemus enim
 eum invisibilem mente non corpore. scien
 tie intellectu. non carnis aspectu. **N**emo
 enim putet se posse ipsam sicut est di
 vinam substantiam intueri ut spiritum sibi ali
 quam vel ymaginem corpoream in corde
 figuret. **N**ulla enim forma in deo est.
 nulla circumscriptio. sed sensus et mens
 qui sentiri quidem possit et mentis affe
 ctu perstringi nec carne prehendendi aut
 describi aut enarrari. ideo oportet cum
 omni reverentia et metu accedere et ita
 vibrari in eum mentis intuitum ut quic
 quid potest splendoris claritatis maie
 statisque mens humana conspiciat. super
 hec omnia sentiat eum spiritum esse. **S**po
 ret autem vacare. unde dicitur. vacate et vide
 te quem ego sum deus. **E**t quanto puri
 or in eo mens fuerit. tanto plura ei de
 us revelabit et misteria eius cognoscet
 hec iohannes. **E**rgo putat dicitur Gregorius super ix
 libro celestis ierarch. **I**ntellectualis
 visio est mentis intelligentia qua di
 vinum lumen invisibiliter videtur. **S**ic
 ut igitur lucem visibilem valentius con
 spicit qui sermores habet oculos. qui autem
 aliquantulum debiles minus acute pre
 platur ea. qui vero cecus est pene vix ea
 tenuiter videt. qui autem ex toto cecus est
 nec in modico valet eam cernere. **Q**uod
 lux ipsa quantum in se est equaliter omni
 bus luceat. **S**ic de creatoris lumine sen
 tiendum est. nam divina et paterna boni
 tas est in se superabundans. sui tamen luminis
 dona unicuique prout dignus est distribu
 it. nam secundum uniuscuiusque mores ac studium
 unicuique adiacet deus. et sicut magis
 et minus de deo quisquis intelligit. sic et
 lux divina vel maior est illi vel minor.
Qui vero deum ignorat lucis eius splen
 dorem.

dozem nec in modico videt. **U**nde
 oꝑs deus menti nostre que ob culpam
 cecata est ⁊ ad verū lumē spiciendum
 inualidum. ignem ꝑpunctionis ⁊ tri-
 bulatōis immitrit. vt oīs impuritas
 vitiōꝝ in ea cremet. ⁊ sic interioribꝫ
 oculis mūdatis postmodū manifestius
 celestia possit ꝑꝑlari. **D**e hoc beatus
 greg. xxiij. moral. sic ait. **V**eri nostre
 de ꝑꝑderatione cecitatis sue ꝑꝑius ig-
 nis tribulatōis immitrit. vt oīs vitiō
 tū origo ꝑcremet. ⁊ tūc mūdatis ocu-
 lis cordis illa leticia patrie celestis a-
 perit. vt ꝑꝑius purgemus lugendo. qđ
 fecimus. ⁊ postmodū manifestius ꝑꝑe-
 pleū ꝑ gaudia qđ queramus. **P**rius
 em̄ a mentis acie exurente tristitia in-
 terposita malaꝝ caligo tererit. ⁊ tūc
 resplendente raptim choruscatione in-
 circūscripti luminis illustrat quo vtrū-
 qꝫ ꝑꝑpecto in gaudio cuiusdā securita-
 tis absorbet. ⁊ qđ post defectuꝝ ꝑꝑit-
 vite ultra se rapta aliquo modo in qua-
 dam nouitate recreat. ibi mens ex im-
 mense fonte infusione sup̄mi rois asp-
 git. ibi se non sufficere ad id qđ rapta
 est ꝑꝑemlat ⁊ veritatē sentiēdo videt
 quia quanta est ipsa veritas non videt.
Cui veritati tāto magis se longe existi-
 mat. quāto magis appropinquat. quia
 nisi illā vtrūqꝫ conspiceret. nequaqꝫ eā
 ꝑꝑpicere se nō posse sentiret. **A**d misus
 ḡ animi dū illo tendit imensitate eius
 choruscante circūstantia reuerberatur.
Nō s̄a quippe cūtra implens cūtra cir-
 cūstatur ⁊ idcirco mens nostra nequaqꝫ
 se ad dei ꝑꝑhendendam incircūscrip-
 tam dilatat substantiā. qꝫ eam in opie
 sue circūscriptōis angustat. **U**bi ⁊ ad se
 metip̄am citius labit ⁊ ꝑꝑpectis quasi
 quibusdā vitatis vestigijs ad suā yma-
 ginē aꝑꝫ ad sua yma reuocat. **H**ec greg.
De hac etiam compunctione qđ fit via
 ad grāꝝ ꝑꝑemlatōis. hugo de sancto

victo. in. iij. libro de archa noe sic dē
 Compunctio est quasi palus acurus.
 qui terram nostri cordis fodit. ⁊ qua-
 si ignis rubiginē exurit. ⁊ qđ splēdor
 tenebras pellit. **P**ostqꝫ aut̄ per ignem
 ꝑꝑunctionis rubigo fuerit a mente cō-
 sumpta. ⁊ ille interior fulgor in corde
 micare cepit ꝑꝑestim aīmus in quedā
 ꝑꝑemlatōis specula subleuat. ibiqꝫ
 quodammodo seꝑꝫo aliorū effectus.
 quandā vt ita dixerim lucidā regionē
 ⁊ terram nouam eminens ꝑꝑicit. qua-
 lem nūqꝫ antea vel vidisse se meminit
 vel esse estimat. **V**itaf ⁊ ip̄e qui videt
 ⁊ ꝑꝑe gaudio ꝑꝑit̄is luminis ꝑꝑeritas
 ignorantie sūt tenebras accusat. mira-
 tur sup̄ se in summo quo eleuatus ten-
 dit. **E**t fit grā diuina aspirante vt cur
 ꝑꝑfecte aīmus a corporeis passiōibꝫ ⁊
 terrenis desiderijs exutus fuerit. qđdam
 statim insolita leticia ꝑꝑfundat. vt eo
 amplius amāꝝ esse cognoscat. qđ dese-
 ruit. que magis dulce sentit quod inue-
 nit. **S**opira etiā terrenorū desideriorū
 strepituꝝ ꝑꝑtinuo mens ad quietē inter-
 ne pacis ꝑꝑponit. ⁊ vt capax esse possit
 celestis gratie ex ip̄a sua tranquillita-
 te ꝑꝑeparat. **S**ap̄ia em̄ que est xꝑꝫ ha-
 bitare nescit. nisi in corde pacifico. ⁊
 ideo illi in quibꝫ adhuc terrena deside-
 ria perstreperunt. que sit dulcedo gratie
 dei nō nouerunt. **H**ec hugo. **C**oꝑꝫ
 tet igit qui ꝑꝑemlatōni vacare desi-
 derat vt cogitationes mūdanas ⁊ ter-
 rena desideria ꝑꝑstponat. **U**nde d̄r bea-
 tus greg. **N**ecessē est vt cor intus habe-
 at. qui lumē ꝑꝑemlatōis habere desi-
 derat. nā qui adhuc exteriora immote-
 rarius cogitant. que sunt de eterno lu-
 mine diuine ꝑꝑemlatōis ignorāt. qꝫ
 dum sola visibilia cogitant lumen in-
 uisibile ad mentem non admittit. **S**i
 ergo interna ꝑꝑemlati volumus. ab
 eterna implicatōne dormiamus. qui a

dei secreta non cognoscimus. si inter
tenis desiderijs vigilemus. hxc grego.

D Et notandū qd oēs deus men
tes electoꝝ ad cognoscenda celestia se
creta illuīat. sed a reproboꝝ cordibꝝ
iusto suo iudicio occultat. De hoc bea
tus greg. xxx. mora. exponens illa vba
Quis enarrabit celoꝝ rōem ꝛ ꝑcentū
celi quis doꝝ mire faciet. sic ait. Celoz
rōnem dñs narrat. dū nunc insinuan
do superna secreta. electoꝝ suoꝝ men
tes illuīat. Concentū vero celi doꝝ mi
re facit dum ꝑ cordes ymnos angeloz
atqꝫ illa celestium virtutū gaudia a re
pboꝝ cordibꝝ iusto iudicio abscondit.
Qui ꝑcentus celi quis in se intrinse
cus vigilet. in ipsa tñ reproboꝝ igno
rantia extrinsecus doꝝ mit. Narrat er
go celestis secreti ratio. ꝛ tñ cōcentus
celi doꝝ mire permittit. qꝫ ꝛ alijs ꝑ in
spiratōem superne retributionis scien
tia pandit. ꝛ alijs que sit interne lau
dis suauitas occultat. Narrat celoꝝ
ratio. qñ electoꝝ mentibꝝ que sit eter
na siue superna retributio indefinēter
aperit. vꝛ nimirꝫ sine cessatōe ꝑficiant
ꝛ transcurretes visibilia sese ad inuis
ibilia extendant. Omne em̄ visibile
qd in hac vita reproboꝝ figit. hoc ele
ctos ad aliam impellit qꝫ dum bona q̄
facta sunt respiciunt. in eum a quo fa
cta sunt inardescunt tantoqꝫ eū ꝑstā
rius amant. quantum illū hoc qd ipse
bonum ꝑdidit ꝑreire ꝑsiderāt. Loqui
tur quippe hoc eis intrinsecus silenter
inuisibilis lingua ꝑpunctionis. qꝫ ran
to plenius intus audiunt. q̄to ab exte
rioz desiderioꝝ strepitu ꝑfectius auer
tunt. **D**is namqꝫ ꝑcentus celi non doꝝ
mit. qꝫ eaz mens que sit laudis supne
suauitas apposita a moris aure cognos
cit. Intus enim qd appetant audiunt
ꝛ de celestiu bonoz ꝑm̄is ipso diuini
tatis desiderio instrunt. **U**n ꝛ ꝑntem

vitam non solum aduerfantē. sed etia
am fauentem grauitet tolerant. qꝫ eis
onerosum est omne qd cernit. dum ab
eo qd intus audiunt differunt. omne
qd sibi ꝑstestō est graue estimant. qꝫ il
lud non est ad qd anxiant. Qui tñ cō
centus reproboꝝ doꝝ mit. qꝫ eoz cordi
bus nequaqꝫ ꝑ ꝛcē ꝑpunctionis in
notescit. non em̄ ꝑsiderare illam delcā
bilem supnoꝝ ciuium frequētiā stu
dent. nullo ardoris radio illa solēnita
tis interne festa ꝑspiciunt. nulla in in
timis ꝑtemplationis penna subleuan
tur. Solis namqꝫ visibilibꝝ seruiunt.
ꝛ idcirco nihil superne suauitatis in
trinsecus audiunt. qꝫ oēs in aure cor
dis curaz secularium surdum tumultus
ꝑremunt. hxc greg. **E**tia ꝑfides
randū est ꝑut dñs richard. de scō victore
qꝫ multi sunt qui sciunt vacare corpore
minime tñ ꝑreualent vacare corde. ne
scientes facere sabbatū ex sabbato. ꝛ
idcirco nō valentes implere qd legē
in ꝑs. Vacate ꝛ videte qm̄ ego sum de
us. Vacantes siquidē corpore. sed va
gantes vbiqꝫ corde. Nequaqꝫ videre
merent qꝫ dulcis est dñs. ꝛ qꝫ bonus
isrl̄ deus his qui recto sunt corde. **U**n
necesse est vt discant requiescere nō so
lum ab opibꝝ malis sed etia a cogita
tionibꝝ supuacuis vt possint eo liberi
ꝛ vacare. nā absqꝫ dubio nihil sic cor
ab oī mundano amore mundat. nihil
sic aīm ad celestiu amorē inflammat.
quemadmodū ꝑtemplatio Ipsa itaqꝫ
est que emundat. ipsa q̄ sanctificat. vt
ꝑ assiduā veritatis ꝑtemplatōez fiat
mundus ꝑ ꝑemptū mundi ꝛ scūs ꝑ
dilectōez dei. hxc rich. **S**z etia
dꝫ sensus suos exteriores hō ab illicitis
restringere ꝛ seipm̄ in vnū collige
re. deinde videre q̄lis sit collectus. vt
possit aīa eius siue mens supra semet
ipsam surgere ꝛ ꝑreplatōi sui autoꝝis
L. iij.

intendere. **I**sta memozat beatus gre. sup ezechielē sic dicēs. **S**epe volumus oīporentis dei naturā inuisibilē p̄siderare. sed nequa q̄ valeamus sed et ip̄is difficultaribz fatigata aīa a semetip̄a recedit. sibiqz de seip̄a gradus ascēsiōnis ut primū semetip̄am sivalet p̄sideret. ut tūc illā naturā que sup ip̄am est in q̄trum potuerit inuestigat. **S**z mēs si carnalibz ymaginibz fuerit sparsa. nequa q̄ vel se vel aīe naturā p̄siderare sufficit qz p̄ quot cogitationes ducit. q̄si p̄ tot obstacula cecat. **P**rimus ergo gradus est ut se ad se colligat. **S**e cūdus ut videat se qualis sit collecta. **T**ercius ut sup seip̄am surgat ac se auctoris inuisibilis p̄templationi intendendo subiiciat sed se ad se nullo mō colligit nisi prius didicerit terrenarū atqz celestiu ymaginūz fantasmatā ab oculo mentis p̄pescere. **Q**uicquid de visu. quicquid de auditu. quicquid de odoratu. de tactu. et gustu cogitarōi occurrerit. respicere atqz calcare dēmus. **H**ec gre. **E**t sciendū q̄ humana aīa hōim vitio a paradisi gaudij expulsa lucem inuisibilitū pdidit et totā se in amorem visibilitūz fudit. tantoqz ab interna speculatione extranea est. quanto foris deformiter sparsa. vñ sic ut ita dixerim palpando cognoscit. hōmo em̄ qui si p̄ceptum seruare voluerit etiaz carne spiritali futurus fuerat peccando etiam factus est mēte carnalis ut sola cogitet que ad animū p̄ ymagines corporeas trahit. **C**orpus quippe celi et terre a quā. aīa alium. cunctarū rez visibilitūz quas indefinenter intuetur in quibz dū totā se delectata mēs p̄p̄cit. ab interne intelligentie subtilitate grossescit. et quia ad summa erigi non valet in his infimis libenter iacet. **C**ū dō miris conatibz ab his exurge

te nitit magnū valde est si ad cognitōnem suā repressa corpali specie anima perducatur. ut semetip̄am sine corporea ymagine cogitet et cogitādo se sibi visū vsqz ad p̄siderandā eternitatis celsitudinē parat. hoc igit mō q̄si q̄dam scalam exhibet semetip̄am. p̄ quā ab exterioribz ascendendo nisi transeat et a se in auctorē tendat. **C**uz em̄ corporeas imagines deserit in semetip̄am veniens non modicū ascendit. nec tūc debet aīa ibi quiescere sed debet ulterius p̄cedere sanctorū angelorū agmina rimanda qualia sunt et que sit in eis sine fine sc̄stuitas visionis dei. que leticia sine defectu. et quo modo p̄templando semper eternitatē sint eterni. **S**ed et hos videlicet choros angelorū transeat et omnē ne qd creatum est deserens. ultimo in sui conditoris lumine fidei oculos figat. et in eius contemplatione dulciter requiescat. **I**stos. nūq. ascēsus siue gradus tangit beatus greg. exponens illō ezechielis. **C**um fiat vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabat et submittebant alas suas ita dicens. **Q**uerendū nobis est que sit vox que supra firmamentum fit sed eandē vocē melius intelligimus. si ab ymnis ad superna gradientes quasi quibusdā passibz ascendamus. **S**icut em̄ auditus corporis excitatur voce. ita sensus mentis excitatur intellectu. vox ergo in mente est quasi sonus intelligentie. **S**z sciendum est qz nostris sensibz aliquādo vox carnis loquit. aliquando vox anime. aliquādo vox firmamenti. aliquādo vox que supra firmamentum est. **P**otnamus em̄ ante oculos q̄ qui sp̄ia fit lesus a primo. qui ex humana ratione cogitat ut vicez lesioni reddat. malum pro malo retribuatur huic vox carnis loquit in mente. qz cū diuina mandata p̄cipiant bene nos facere his qui

oderunt nos. quisquis malefacere se odientibus cogitet. in eius animo vox carnis clamat. **U**ltra etiam terrena quotidie agimus. post hoc ad orationem redimus. accedat ad punctum animi. sed earum res quas egimus ymagines fantasmata in mente et intentionem punctio nis prepediunt in oratione. et quod volentes foris egimus hoc iterius patimur inuiri. ut quedam cogitationum fantasmata mentes per ymagines corporeas dissipant. ne strictam se totam in oratione colligat. hoc quoque vox carnis est. **C**um vero et ista subigimus atque ab oculis mentis cunctas ymagines corporeas effugamus. ipsam in nobismetipsis naturam anime querentes qualis sit que carnem viuificare potest inuenimus quendam intellectualem spiritum per creatoris potentiam viuente corpus quod sustinet viuificat. sed tamen oblivioni subditum. mutabilitati subiectum. quem spiritus afficit leticia extollit. **I**psa namque intellectus anime vox eius est. quod sonat quod est. que tamen ad huc vox sub firmamento est. sed transcendens animam vocem de firmamento querimus. cum illa sanctorum angelorum innumera multitudo in omnipotentis domini conspectu qualis sit inuestigamus. que sit in eis sine fine festiuitas visionis dei. que leticia sine defectu. qui amoris ardor non crucians sed delectans. quantum in eis sit desiderium visionis dei cum satietate. et satietas quanta cum desiderio. **I**n quibus nec desiderium penam generat. nec satietas fastidium parit. quod in hereditate sunt beati. quod preimplando spiritus eterni. quod diuini vero luminis facti sunt lux. quod aspicientes spiritus incommutabilem murati sunt in incommutabilem. **S**ed cum ista de angelis cogitamus adhuc vox de firmamento est super firmamentum **T**ransseat ergo animus et ab ipso transseat omne quod creatum est

in solo creatoris sui lumine fidei oculos figat. quod vnus viuificet omnia qui ea creauit deus quod vbiq; est et vbiq; totus est. quod incircumscribitus et incomprehensibilis sentiri potest. videri non potest. quod nusquam deest. et tamen ab iniquorum cordibus vel cogitationibus longe est. quod nec ibi deest vbi longe est. quod vbi deest per gratiam adest per vindictam. quod omnia tangit nec tamen omnia equaliter tangit. quedam enim videntur. nec tamen viuunt vel sentiant. ut sunt cuncta insensibilia. **Q**uedam tangit videntur. viuunt. sentiant. et discernant. sicut est humana natura et angelica. cum ipse nunquam ipsi sit dissimilis. dissimiliter tamen tangit dissimilia. quod vbiq; presentis est et inueniri potest. quod stantes sequimur et apprehendere non valemus **D**onamus ergo ante oculos mentis que illa natura sit. que tenet omnia et implet omnia. circumplectitur omnia. supercedit omnia. sustinet omnia. neque alia supercedit. neque alia ex parte sustinet. implet. atque alia circumplectitur sed circumplectendo implet. implendo circumplectitur. sustinendo supercedit. supercedendo sustinet. **D**iuini nature potentiam cum stricte in ea cogitat animus vox super firmamentum sit. quod eius intellectus percipit qui et angelorum sensum sua incomprehensibilitate transcendit. **C**um ergo vox super firmamentum sit stant animalia et submitunt alas suas. quod sanctorum mentes cum creatoris sui potentiam intenta contemplatione considerant. vilescunt eorum animo virtutes quas habent. et tanto faciunt apud se humiles. quanto eis illud altius est quod super angelos sonat. **H**ec greg.

Notandum etiam quod quantalibet intentione mens humana tetenderit. etiam si iam fantasias ymaginum corporalium a cogitatione respiciat. si iam omnes circumscriptos spiritus ab oculis cordis amoueat. adhuc tamen in carne mortali positus

videre gloriam dei non valet sicut est. Unde paulus dicit videmus nunc per speculum in enigmate. Neque enim opus deus iam in sua claritate respicit. sed quedam sub illa in presenti vita speculari anima unde recreata et resecta perficiat. et post resolutionem corporis ad visionis eius gloriam pertingat. De hoc dicit beatus bernardus. Quicquid de dei visione hic fidelibus impletur speculum est et enigma. tamen distans a futura vita. quantum a veritate fides. tempus ab eternitate et hoc ipsum breviter et raptim. De hoc etiam dicit beatus gregorius. viij. libro moralium. super illo verbo. vltimo quo non parcis mihi nec dimittis me ut glutinam salivam meam. Saliva in os ex capite labitur ab ore vero ad ventrem ducitur. dum glutinatur. Quid itaque est caput nostrum nisi divinitas. quid venter noster nisi mens. quid salivae nomine nisi sapor intus contemplationis significatur. Sed saliva que ad os labitur a divinitate labitur. ut vero ad ventrem veniat non glutinatur. quia divinitatis contemplatio sensum tangit sed plene mentem non reficit. quia animus perfecte respicere non valet. quia adhuc caligo corruptionis prepedit. sed raptim videt. Et ecce enim electorum mens iam desideria subicit. iam cuncta que considerat preterire transcendit. iam ab exteriori delectatione suspenditur. et que sunt bona inuisibilia rimatur. atque hoc agens plerumque in dulcedine supernae contemplationis raptim iamque de intimis aliquid quasi per caliginem respicit. et interesse spiritualibus angelorum ministerque ardenti desiderio conatur. gustu in circumscriptione luminis passitur et ultra severtit ad semetipsum reuehi redignatur. Sed quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam inherere diu lucinon valet. quam raptim videt. Ipsa quippe carnis infirmitas transcendentem se animam retrahit ad cogitanda ymagines ac ne-

cessaria suspirantem reducit. Saliva ergo defluens a capite os tangit. sed ad ventrem non pervenit. qui rigore supernae contemplationis iam quidem intellectus noster infunditur. sed nequaquam mens plene faciat. in ore enim gustus est sed in ventre facietas. Salivam igitur glutire non possumus. quia superno claritatis bono faciri non permittimur quod adhuc extenuitate gustamus. Sed quia hoc ipsum quod vtrumque iam superna cognoscimus ex pietate parcens est. quod vero hoc percipere perfecte non possumus adhuc extenuata est veritate damnationis. hinc gregorius. Unde et dicit beatus gregorius. xxj. moralium. exponendo illud. oculi eius de longe respiciunt. Quotolibet in hac vita positus quisque profecerit necdum deum per speciem sed per enigma et per speculum videt. Enigma namque cum respicimus verius cernimus. cum vero longius aciem tendimus sub incerto caligamus. Et igitur sancti viri in alta contemplatione se erigunt. et tamen deum sicut est videre non possunt. Unde dicitur. Oculi eius de longe respiciunt ac si diceret Intentio nis aciem fortiter tendunt. sed nedum propinquum aspiciunt cuius claritatis magnitudinem nequaquam potest penetrare possunt. a luce enim incorruptibili caligo nostre corruptionis obscurat. Cuius et videre aliquatenus potest. et tamen videri lux ipsa sicut est non potest. quia longe sit in dicat. quam si mens ut cumque non cerneret. nec quia longe esset non videret. Si autem perfecte iam cerneret. perfecte hanc quasi per caliginem non videret. Igitur quia nec omnino cernitur recte dictum est quia de longe deus videtur. hinc gregorius. Ergo deus per quasdam ymagines in hac corruptibili vita videri potest. sed per nature sue speciem videri non potest. Si vero a quibusdam potest in hac adhuc corruptibili carne videri

tibus quodam contemplationis acumine
 dei claritas videri. oportet ut tales inest
 stimabili virtute polleant. **S**z quisquis
 deum quantum licet lumine contemplationis
 videt. huic mundo funditus moritur.
 nec ultra eius amore teneat. **I**sta pme
 morat beatus greg. xvij. mora. sic di
 cens. **Q**uandiu hic mortaliter vivitur
 videri per quasdam ymagines deus pot
 sed per ipsam nature sue spem non pot
 ut aia gratia spu sancti afflata p figu
 ras quasdam deum videat sed ad ipsum vim
 essentie non ptingat. qz in hac morta
 li carne p sistentibus videri pot p quas
 dam circumscrip tas ymagines. et vide
 ri non pot per incircumscrip tum lumē
 eternitatis. **S**i vero a quibusdam pot in
 hac adhuc corruptibili carne viventi
 bus sed tñ inestimabili virtute crescē
 tibus quodam contemplationis acumine
 eterna dei claritas videri. p nature tñ
 sue spem videri non pot. **S**z quisquis
 deum in quantum p has est in luce ptepla
 tionis videt. huic vite funditus mori
 tur. nec iā eius amore teneat. **N**ullus
 quippe eum videt qui adhuc carnalis vi
 vit. qz nullus pot amplecti deum et seculum
Qui enim deum videt eo ipso mori quod
 vel intentione cordis vel effectu operis
 ab huius vite delectationibus tota men
 te sepatur. **N**ullus vnqz deum videt spi
 ritualiter et mundo vivit carnaliter. **V**n
 paulus qui adhuc de invisibilibus sic
 ipse testat ex parte cognoverat. iā huius
 mundo totum se mortuum perhibebat di
 cens. **S**ihi mundus crucifixus est. et
 ego mundo. **I**xc greg. **E**t quis
 p m cōem cursum divina essentia in p
 senti vita pspici non valeat. tñ illā cre
 dere et ardentem cupiscere quodam o
 do est illam videre. **Q**d affirmat bñs
 aug. sic dicens. **Q**uod illa summa et in
 cōmutabilis lux vera. lux indeficiens
 angelorum a nemine pspici valeat in hac

vita. que solum sanctis reservat in ces
 lesti patria. illud tñ credere et intelli
 gere et sentire et ardentem cupiscere vel
 inhyare quodam o illud cernere ē et te
 nere. **I**xc aug. **D**e contemplatione etiā mo
 yses abbas in prima collatione. **C**ontem
 platio inquit dei multipharte pscipit.
 nā deus non solum incomprehensibilis il
 lius substantie sue ammiratōe cogno
 scit. qd tñ adhuc in spe pmissionis ab
 sconditū est. **S**ed etiā creaturaz suaz
 magnitudine vel equitatis sue p sidera
 tione vel quotidiane dispensationis au
 xilio pvidetur. qñ. s. que cū sanctis su
 is per singulas generatōes egerit mē
 te purissima pstramus **C**ū potentia
 eius q vniuersa gubernat moderat ac
 regit. cum immensitate scie eius et o
 culū quem secreta cordiū latere nō p
 trementi corde miramur. cū arenatū
 maris vndaqz numez dimensuum
 et ei cognitū pauidi cogitamus. cum
 pluuiaz guttas. cū seculoz dies et ho
 ras. cū preterita futura vniuersa ob
 stupescentes scie eius assistere ptepla
 mur. **C**ū ineffabile clementia eius q
 innūera flagicia. q singulis quibusqz
 momentis sub ipsius pmittunt aspectu
 indefessa longa itate sustentat. **C**ū in
 tuemur vocatōem qua nos nullis pre
 cedentibus meritis gratia sue miserati
 onis asciuit. **C**um demiqz quot occasio
 nes salutis tribuit adoptandis cū quo
 dā ammirationis intuemur excessu q
 ita nos nasci pcepit. ut ab ipsis cuna
 bulis gēa nobis legisqz sue noticia no
 bis traderet. q ipse aduersariū vincēs
 in nobis p solo bonitatis ascēsu eter
 na bñtudine ac ppetuis nos p m m m
 nerat. ac postremo dispēsatoz incarnat
 tōis sue p nra salute suscepit. ac mira
 bilia misterioz suoz in cūctis gentibus
 dilatavit **S**ūt autē alie quoqz bñdī in
 numere pteplationes q p qlitate vite ac

puritate cordis in nostris sensibus oritur. quibus deus vel videtur mundis obtutibus vel tenetur. quas profecto nullus prope tuo retentabit in quo adhuc aliquid carnalium vivit affectum. quod non poteris aut deus videre faciem meam. non enim videbit me homo et vivet. scilicet mundo huic deditus affectibusque terrenis. hoc moyses in prima collatione. **Sed** hoc considerandum quod perfecti viri cum in oratione vel in gratia contemplationis sunt constituti si mentibus eorum interim cogitationes vane vel improbe occurrunt valde moleste hoc ferunt. et ideo quicquid ab illo vero lumine mentis aspectum retrahit execratur. fastidiunt enim universa in quibus mundus iste versatur. sed tamen impossibile est ut non ad eum videlicet mundum tempore orationis vel contemplationis vel brevi cogitationum rapiantur excessu. De hoc et quibusdam alijs Cassianus in collationibus patrum sic ait. **Quo** enim beato paulo quem ad summum perfectionis culmen pervenisse constat illud poterit pervenire quod dicitur. **Non** enim facio bonum quod volo. **Sed** quid sit principaliter bonum quod apostolus non proverit perficere cum vellet diligentius indagemus. Est enim bona caritas. laudabilis continentia. miranda prudentia. larga humanitas. circumspecta sobrietas. modesta temperantia. sancta iusticia que omnia in apostolo paulo eiusque confortibus ita plena atque perfecta fuisse non dubium est. ut virtutum potius quam verborum magisterio ab eis religio doceretur. **Sed** una et sola est theoria. id est contemplatio dei cui merito omnia iustificationum merita. universa virtutum studia postponunt. et eius contemplatione fuscantur. **Bonus** ergo summum. id est dei conspectu frui. id est christo iugiter inherere. quod ut perfecte amplius possit adipisci dissolvi oportet corpore quod caducum et multum fragilitatis sue necessitatibus impeditum non potest a christi consortio auelli. **Quod** tam primarum

studium sanctorum quod tam arduum potest esse propositum cui non aliquando ille insidiat illudat. **Quis** itaque solitudinem sectatus est. ut nunquam a cogitationibus superfluis laberetur. **Quis** tam familiaris est deo tanquam coniunctus qui apostolicum imperium quo sine intermissione nos orare precipit vel uno die gaudeat se executus. **Que** licet anima non nullis qui sunt gravioribus virtutibus involuti levia atque a peccati pena alienantur. scientibus tamen perfectionis bonum etiam mirarum rerum multitudo gravissima est. **Multis**que sibi maculis videntur aspersi. si non dicam vane cogitationis improbitas in atria mentis irrepperit. **Sed** vel psalmi qui dicitur. **Recordatio** orationis tempore intentionem supplicantis avertit. **Nec** levi peccato astringitur qui deo prope fundens subito a conspectu eius quasi ab oculis non videntis nec audientis cogitationis improbe vanitatem secutus abscesserit. **Unde** qui summam rationis voluntatis gaudij et beatitudinis sue in divinarum spiritualium rebus tamen contemplatione constituunt. cum ab ea vel invidiis vel paululum violenter cogitationibus abstrahuntur. velut quoddam in se sacrilegij genus presentis plenitudinis ultione puniunt ac vilissimam creaturam ad quam fit detorsus mentis introitus. creatori suo se pretulisse lugentes. pene impietatis sibi crimen ascribunt. **Et** quicquid ab illo vero lumine mentis aspectum retrahit execrantur. fastidiunt ergo universa. in quibus mundus iste versatur. **Et** impossibile est. ut non ad eum vel brevi cogitationum rapiantur excessu. nullusque etiam nunc minimum excepto salvatore nostro naturalis pervagationem mentis ita testis in dei contemplatione continuit. ut nunquam ab ea raptus mundaneque cuiusdam

Liber .III. **Dist.** .III. **Ca.** .IX.

te dilectionem desiderans peccat. di-
cente scriptura. **S**idera ipsa non sunt
munda in conspectu eius et inter sanctos
eius nemo mundus. **C**um ergo semetip-
sos quotidie sentiant sancti cogitationis
terrene pondere pregrauatos. ab illa
mentis sublimitate decidere. et inuiri-
mo etiam nescientes in lege peccati mor-
tisque transduci. bene profecto per quibus ad
deum ingiter ingemiscant. et in uitate hu-
militati atque puncti ad gratiam dei que
impios iustificat uolantes cum apostolo per-
testant. **I**nfelix ego homo quis me libe-
rabit de corpore mortis huius. et dele-
ctant quidem legem dei secundum interiorum ho-
minum qui uisibilia uniuersa transcen-
dens conatur deo spiritum. sed uidetur aliam
legem in membris suis. uere enim lex pec-
cati est quam humano generi per uicari-
um induxit. quod maledicta in operibus nostris
post agnitionem boni et mali cogitatio-
nis spinas cepit ac tribulos germinare.
quarum aculeis naturalium uirtutum se-
mper suffocant et prefocant. ne illum panem
qui de celo descendit et confortat cor hominis
edere absque uultu nostri sudore possu-
mus. hoc ergo in euirabile corpus est mor-
tis. per quod profecto quibus qui gustauerunt
quod dulcis est dominus quotidie sentiunt cum
apostolus quod malum sibi et amarum est discede-
re a domino deo suo. hoc est corpus mortis
quod celesti eos intuitu retrahens et ad ter-
rena reducit quod per fallentes eos uel ordo-
ni perstratos. uel humanas effigies uel
sermones uel negocia uel actus facit su-
perstus retractare et uolentes deo iugiter
inlaxere. perfectiorem tamen huius boni
quod mortis corpus obstitit inuenire
non possunt sed faciunt malum quod uolunt. id
traducunt mente etiam ad illa que ad pro-
fectum non pertinent. idcirco quotidiana
suspensionis sue fragilitatis puncti dum
cogitationum uarietates et proficere late-
bras perscrutant suppliciter clamant.

No intres in iudicium cum seruo tuo
Et illud quis gloriabitur castum cor se ha-
bere. et ita infirmam hominum imperfec-
tamque iusticiam. ac sine misericordia dei
se indignam esse sentiunt. proinde quia
omnibus ociosis atque superfluis rebus uo-
lucrum humane mentis excursus fate-
mur carere non posse. per hoc utique con-
sequitur sine peccato nos non esse ueraci-
ter profiteri. **Q**uanto magis profecerit
mens humana et ad interiorum pre-
plationis puenerit puritatem tanto se
immundiorum quasi per speculum sue pu-
ritatis inspiciet. **Q**uia necesse est ut dum
animus ad sublimiorum se tendit intui-
tum. ad maiora quam agit prospiciens con-
piscit illa in quibus est inferiora sper-
nat. uiliora atque despiciat. plura siquidem
denotat sincerior obtutus. pariterque
maiorum reprehensionis dolorem irrepre-
hensibilis uita et multiplicat gemitus
atque suspiria emendatio morum et emula-
tio attentorum uirtutum. **N**emo enim illo in
quo est potest esse pretius. et quanto fur-
erit quis mente purgatus. tanto se for-
didiorum uidens magis humilitatis
quam elationis inueniet causas. quantoque
magis ad sublimiora ascenderit. tan-
to amplius preuenit sibi superesse quo-
tendat. **D**emum qui carnem suam cru-
ciferunt cum uirtutibus et concupiscentiis.
et quibus uere crucifixus est mundus cum
de cordibus suis non solum radicibus
uicia uniuersa pulserint. uerum cogita-
tiones ac memoriam peccatorum conen-
tur excludere. nihilominus tamen quo-
tidie fideliter profitentur ne una quidem ho-
ra macula se posse carere peccati. nec tamen
ex eo debemus nos a dominice promissi-
one suspendere. quod nos cognoscimus
peccatores. sed ad eam magis ac magis
esse propter anime medicinam et purifi-
cationem spiritus aude festinandum. **U**-
tunt ea humilitate mentis ac fide ut

indignos perceptione tante gratie in
dicantes potius nostris remedia vulne-
ribus expectamus. Alioquin nec annuer-
saria quidem digna presumenda est coio
ut quidam faciunt qui ira sanctorum celesti-
um dignitate et sanctificatione menti-
unt. ut estimet ea non nisi sanctos et im-
maculatos debere presumere et non poti-
us ut sanctos mundosque nos sua precepti-
one perficiant. Qui perfecto maiore arro-
gantia presumptione quam declinare sibi
vident incurrunt. quia tunc cum ea precipi-
unt dignos se eorum iudicant preceptio-
ne. Vultis autem iustius est ut cum cordis
humilitate credamus et fateamur illa
sacrosancta misteria nunquam pro merito
nos posse tingere. quam ut una persuasio
cordis elati vel post annum dignos eo-
rum preceptone nos esse credimus. hinc
cassianus. **N** debent etiam hi qui
studio contemplationis intendunt curare
magnope ut mentem in humilitate sem-
per custodiant et nunquam se de gratia que
infunditur extollant. Quia hi qui vere
speculatores sunt semper sensum in hu-
militate custodiunt atque ad eorum men-
tes intelligentia contemplationis intrat
sed iactantia elationis non intrat. quia
et apta est in mentibus gratia qua replen-
tur. et tamen aduersarium ingredi pro super-
biam non permittunt. Nullum etiam donum
se veri luminis habere estimet priuatum
qui in eo quod se habere precipuum est
mat sepe alter ditior est. quem habere
apud se bonum aliquid non purat. hinc gre-
gorius. **Filius**

Quam itaque contemplatio sicut ex pre-
cedentibus intelligo sit quedam men-
tis directio siue intuitus in deum. nunc
ergo desidero ut de deo trino et uno vel
lismibi aliqua enarrare.

Ca. .X. Pater
DE deo trino et

uno ut informationem habeas. primo
scire debes quod summa contemplationum
genera sunt duo. Primum versatur circa
diuinitatis unitatem. Secundum vero
circa personarum trinitatem. De hoc richardus
de sancto victore dicit. Summa contemplati-
onis genera sunt duo. pro duo clarebit
designata. qui extenti fuerunt super apici-
atorium. Primum est super rationem nec tamen
preter rationem. Secundum vero est super
rationem et tamen videtur esse preter rationem.
Primum versatur circa diuinitatis unita-
tem. Secundum autem circa personarum tri-
nitatem. Illa sane supra rationem sed preter
rationem non sunt. que quibus ratio pa-
titur esse. nulla tamen humana ratione in-
uestigari possunt. ut est de unitate tri-
nitatis. Illa autem dicimus et super rationem
esse quibus videtur omnis humana ratio preter-
ire qualia sunt ea que de trinitatis unita-
te credimus. et multa que de corpore
christi sunt in dubietate rationis. fidei au-
toritate tenemus. quod enim in una sim-
plici essentia triplex persona sit vel quod
vnum idemque corpus eodem tempore in diuer-
sis locis esse possit nulla humana ratio pati-
tur. et his assertionibus omnis ratio absque ra-
tiocinatione reclamare videtur. hinc richardus
dicit. **N**unc igitur videndum est de pri-
mo genere contemplationis videlicet de diuinitatis
unitate. De hoc idem richardus in
libro de contemplatione sic ait. Primum ge-
nus contemplationis versatur circa diuini-
tatis unitatem. Deus enim est simplex et
summe vnus et in illo vno et simplici bo-
no est omne bonum. quantum ad essentiam
nihil illo simplicius. quantum ad effica-
ciam nihil illo multiplicius. Deus quippe
omnipotens est et ubique potest. Potentia
liter ubique et ubi locus est et ubi locus
non est. Si vero potentialiter et essen-
tialiter quia non est alia eius poten-
tia et alia eius essentia. Essentialiter
ergo est intra omnia. et extra omnia.

Liber .III. **Dist.** .III. **Ca.** .X.

infra omnia. et supra omnia. Si infra
omnia nihil eo secretius. si extra omnia ni-
hil eo remotius. si infra omnia nihil illo
occultius. si supra omnia nihil illo subli-
mius. Quid ergo illo incomprehensi-
lius quo nihil secretius. nihil remoti-
us. nihil occultius. nihil sublimius.
Ite si non est aliud eius prae et aliud
eius felicitas. ubicumque est eius sum-
ma potestas ibi et summa felicitas. Su-
ma ergo felicitas ubique est. quod ergo in
inferno summe miserie esse potest locus.
vel quod potest quisque miser esse. cui nu-
quam potest abesse summa felicitas nec un-
quam deesse. Haec omnia mira et vere incom-
prehensibilia sunt. Multa et pene innume-
rabilia circa diuinitatis unitatem et ve-
re unitatis consideratio ratio approbat
que tamen non comprehendat. haec richardus. Bea-
tus etiam bernardus de deo et eius effectibus ad
eugenium papam sic ait. Quid est deus vo-
luntas operis. benignolentissima virtus. lu-
men eternum. incommutabilis ratio. sum-
ma beatitudo creans mentes ad se perti-
cipandum. viuificans ad sentiendum. affi-
ciens ad appetendum. dilatans ad capi-
endum. iustificans ad promerendum. accen-
dens ad zelum. fecundans ad fructum. di-
rigens ad equitatem. formans ad beni-
uolentiam. moderans ad sapientiam. robo-
rans ad virtutem. visitans ad consolatio-
nem. illuminans ad cognitionem. perpetuus ad
immortalitatem. implens ad felicitatem
circumdans ad securitatem. haec bernardus. De
deum etiam per quendam sic dicit. Deus
est cuius totum esse est inseparabile. quod
dam sine fine substantie pelagus. nul-
lis terminis nullis limitibus circumda-
tus. omnem sensum. omnem creaturam. omnem
naturam. omne tempus supergrediens. nec
quod est augeri potest qui immensus est. nec
minui qui vnus est. nec loco mutari qui
ubique est. nec tempore qui eternus est. nec af-
fectu qui optimus est. Ipse longitudo

propter eternitatem interminabilis. ipse
latitudo propter caritatem immensurabi-
lem. sublimitas propter maiestatem inat-
tingibilem. profunditas propter sapientiam
inscrutabilem. haec sancti secundum apostolum compre-
hendunt. haec ille. Non est quod dicit beatus augustinus.
Nihil dignum de re deo humanus ser-
mo loquitur. quia nec secundum qualitatem aut quod
ritatem. situm vel hunc seu motum alio-
quid de re dicit. Et tamen latitudo. longitudo
altitudo et profunditas tibi inesse quodam-
modo leguntur. sed altitudo caritatis qua
nos ab errore colligit et praeuenit in veri-
tate. Longitudo vero quae nos tua longa
nimitate malos peccatores nec emenda-
tos future patrie restituas. Altitudo
autem qua omnem sensum hominum et angelorum
immensitate scie supercellis. Profun-
ditas quoque qua damnandos inferius
iuxta equitatem dispositionis atque recto
iudicio iudex iustus praeparat. Om-
nem igitur supergredias creaturam et men-
tis intuitum ultra omnia dirigat. qui aliquid
voluerit de tua prelibare proprietate sum-
ma boni veritas. **Q** Secundum ge-
nus contemplationis versat circa perso-
narum trinitatem. De hoc richardus de sancto vi-
cto. in libro contemplationum sic ait. Secun-
dum genus contemplationis versat circa per-
sonarum trinitatem trinitatisque speculato-
rum nam multa firmiter credunt veraciter as-
serunt quae tamen non solum supra rationem. sed
etiam contra rationem esse videantur. Credi-
mus unum deum patrem et filium et spiritum sanctum
patrem a nullo. filium a patre so-
lo. spiritum sanctum a patre et filio. filium na-
scendo. spiritum sanctum procedendo. Credi-
mus unum eundemque in personis trinum et in
substantiis unum. Unde alius est pater. alius
est filius. alius est spiritus sanctus. nec ta-
men aliud pater quam filius. nec aliud pa-
ter vel filius quam ambo spiritus. nam
alia est persona patris. alia filii. alia spi-

trinitatis cū sit oīb; vna substātia ea-
dem eētia ⁊ sola natura. hęc oīa credi-
mus. hęc oīa p̄stentur ⁊ p̄stant veraci-
ter esse. ⁊ tū in oīb; si iuxta humanaz
estimationē pensent. videt hūana rō
fortiter repugnare. hęc rich. **R** Et
notandū q̄ pater qui est fontalis oīm
bonitas. q̄ potuit ⁊ voluit filium dile-
ctum genuit. cui beatitudinis sue deli-
cias plenissime cōicā. Coeternum ge-
nuit. q̄ nūq̄ sine illo fuit. Consubstan-
tiales quoq̄ ne diuinitatis substantia
duplice. Dicif tū genuisse alterz a se.
s. alterā p̄sonā que est hoc qd̄ ip̄e. Ex
vtrōq̄ etiam spūs. p̄cedit vt ambo se-
mutuo diligentes terciū quoq̄ p̄dile-
ctū haberent. cui caritatis sue delicias
oīno cōicarent. in quo etiā ⁊ p̄ quem
creature rōnales. p̄ modulo sue capa-
citat̄ eisdē p̄ciparēt. ip̄e em̄ est cari-
tas vtrūq̄ p̄iūgens nosq̄ subiūgens
a fonte. A fonte igif bonitatis q̄ pater
est. p̄cedit donū amoris. qui amor sp̄-
ritus est. Si aut̄ a patre p̄nt ⁊ a filio q̄
pater nihil sibi retinuit qd̄ nō filio suo
gignendo dederit sicut ip̄e ait. Oīa
que pater h̄z mea sunt. p̄pterea dixi q̄
de meo accipiet ⁊ annuntiabit vobis.
Est aut̄ spūs sanctus equalis vtrūq̄. q̄
ex summa libertate oportuit summum
donū. p̄cedere. q̄ ⁊ summū bonum. Et
etiā deus q̄ donū intrinsecū est ⁊ quic-
quid est in deo deus est. Ob hoc ⁊ vtri-
q̄ coeternus est q̄ donū intrinsecum
prius in deo fuit q̄ esse vel aliud quic-
q̄ creaturis cōmunicat et exterius vel
distribueret. **S** De p̄prietatib; p̄so-
naz q̄ i dīna natura p̄sistūt. th̄o. de aq̄.
sic d̄t. In dī natura tres p̄sone subsistūt
⁊ hi tres sunt vnus deus ⁊ solis relati-
onib; distingunt̄. Paternitas a rōne
filiationis. Pater aut̄ ⁊ filius a spūs san-
cto spiratōe vt tra dicant̄ spūs sanctus
a patre ⁊ filio p̄cessiōe amoris qua ab

vtrōq̄ p̄cedit. p̄ter has nō est quar-
tam in diuina natura ponere p̄sonam
Dicit etiam de hoc beatus augustinus
in libro de v̄bis apostoli. Audiuimus
d̄m dicentē. ego suz qui sum. ⁊ deus
summe bonus est. Cū audis deus sum
me bonus noli putare de deo patre tū
dictū sed de deo patre ⁊ filio ⁊ spūs san-
cto. hęc em̄ trinitas vnū ē ⁊ vn̄ d̄s est ⁊
summe bonus est. Ita plane vnus est
deus. vt quando de ipsa trinitate inter-
rogatus hoc respondens ne forte cum
audieris est deus p̄tes ipsum esse pa-
trem. ipsum esse filium. ipsum esse spi-
ritum sanctum. non est ira. Sed qui pa-
ter est in illa trinitate nō est filius. qui
filius est in illa trinitate. non est pater
qui spiritus sanctus est in illa trinitate
nec filius est nec pater sed spiritus pa-
tris idemq̄ spiritus filij ip̄e em̄ est
vnus spūs sanctus ⁊ patris ⁊ filij coe-
ternus patri ⁊ filio consubstantialis ⁊
qualis. hęc tota trinitas vnus d̄s sum-
me bonus. hęc augustinus. Est igitur
solus ⁊ verus deus eternus immensus
⁊ incōmutabilis om̄s ineffabilis pa-
ter ⁊ filius ⁊ spūs. Tres quidem p̄so-
ne sed vna essentia substātia seu natu-
ra simplex omnino. pater a nullo. filij
us a patre solo spūs sanctus ab vtrōq̄
absq̄ initio ⁊ absq̄ fine. p̄ generans.
⁊ filius nascens. spūs sanctus a patre
⁊ filio p̄cedens. hęc tres p̄sone sunt
⁊ p̄substantiales coeternę omnipoten-
tes coequales vnum vn̄uersoz p̄in-
cipium creator oīm visibilium ⁊ inui-
sibilium spūalium ⁊ corp̄alium crea-
turarum. hęc aut̄ sancta trinitas scdm̄
suam essentiam est indiuidua ⁊ p̄m p̄-
sonales p̄prietates ē discera ⁊ nature
sue simplicitate nō admittens diuisio-
nem nec in p̄sonali p̄prietate recipiēs
vnitatem. Sed semper in essentia vni-
tatis ⁊ in p̄sonis pluralitas inuenit̄

a qua omnis profusio et mutua admixtio remouetur. quia cum alius sit pater. alius filius. alius spiritus sanctus. pater non poterit esse filius. nec filius pater vel spiritus sanctus. Est ergo pater qui generat. filius qui gignitur. et spiritus sanctus qui procedit ut simplex distinctio sit in personis et in natura unitas teneatur. Unde licet alius sit pater. alius filius. alius spiritus sanctus. non tamen aliud. quia idem quod est pater est filius est spiritus sanctus. Pater vero generando totam substantiam ei dedit sine diuisione et tamen totam retinuit sine diminutione. et sic una et eadem res est pater gignens et filius nascens et spiritus sanctus ab utroque procedens.

De hac sancta trinitate beatus augustinus sic dicit. Trinitas diuinarum personarum est summum bonum et purgatis simis mentibus cernitur. una est enim indiuisibilis essentia. personae tres. et haec tres personae sunt una essentia et unus deus. et quaelibet earum est una essentia et unus deus. pater a nullo. filius a patre nascendo. spiritus sanctus a patre per filium procedendo. Pater filium generat. filius gignitur et pater cum filio spiritum sanctum spirant. Et quod filius spiritum sanctum spirat. hoc habet a patre. Quicquid enim persona habet vel facit hoc a persona habet a qua est. et ideo quod filius est a patre et ab ipso omnia habet. et quod spiritus sanctus est a patre et a filio. ideo hoc quod habet communiter ab utroque habet. Sed propter hominum nascibilitatem pater non est maior filio nascente vel spiritus sancto procedente. quia unitas diuinae essentiae est equaliter in ipsis.

Et notandum quod quicquid ad se dicuntur pater et filius non dicitur alter sine altero. id est quicquid dicuntur quod substantiam ipsorum ostendat simul dicuntur. non ergo pater est sine filio. nec filius sine patre. sed ambo simul deus etiam et unus deus. Quo circa quicquid secundum substantiam vel eter-

nitatem de eis dicitur. ambo simul sunt. Et quis de filio dicat deus de deo. lumen de lumine. ambo tamen simul et spiritus deus et unum lumen. Unde sciendum primum et filium et spiritum sanctum unum esse naturaliter deum. nec tamen ipsum primum esse qui filius. nec filium ipsum esse qui pater est aut spiritus sanctus. una est enim essentia patris et filii et spiritus sancti. in qua non est aliud pater. aliud filius. aliud spiritus sanctus. Quis personaliter alius sit pater. alius filius. alius spiritus sanctus. Et notandum quod tota deitas est in parte tota in filio. tota in spiritus sancto. nec minor in patre solo quam simul in patre et filio et spiritus sancto. simile de filio et de spiritus sancto intelligendum est. De hoc et quibusdam alijs ad sanctam trinitatem spectantibus. hugo in libro de sacramentis sic ait. Creator omnium rerum unum profuturum deum et eternum. trinum in personis quia essentia deitatis una est. et in essentia una tres personae. Pater et filius et spiritus sanctus trinus est sine diuisione unitatis. et unus sine profusione trinitatis. Tres autem personae nihil esse quam essentiam unam. quia propter tres unum sunt. sed tres unus non sunt. quia si tres unum non essent. una essentia trium non esset. si tres unus esset tres non essent. idcirco tres unum sunt ne substantia diuidatur et tres unus non sunt ne personae profundantur. Quod ergo pater est filius est. quia una est natura patris et filii et spiritus sancti. Sed non qui pater filius est. quia alia est persona patris. alia filii. Item que de deo secundum substantiam dicuntur. equaliter dicuntur de patre et filio et spiritus sancto. quoniam substantia patris et filii et spiritus sancti una est. et equaliter. Deus nomen est substantiae et hoc deo esse est quod substantiam esse. Ideo pater deus est. filius deus est.

spūsanctus deus est. Non tres dñi sed vnus est deus qm̄ vna est substātia. Et similiter alia que de deo s̄m substātia dicunt equaliter dicunt et de oibus s̄m mul nō pluraliter s̄ singulariter et eq̄liter. Et cū de singulis singulariter dicunt nō minus d̄r. Et cū de oibus vnus m̄ter dicunt. nō amplius p̄nūciat. Cū em̄ d̄r pater est deus nō minus d̄r q̄ cū d̄r pater et filius et spūsanctus ē deus. Tota em̄ veritas in patre et in filio tota. et tota in spiritu sancto est. nec minor in patre solo q̄ simul in patre et filio et spiritu sancto intelligendum est.

X Notandum etiam q̄ cum potentia patris aliud non sit q̄ essentia eius nec sapia filij aliud sit q̄ essentia eius nec amor spūsancti aliud q̄ essentia eius. Necessario oīno est vbi vna est essentia vna eē potentia et vna sapiam. Dicit ei pater potēs et nō solus pater potens q̄ potens ē pater et filius et spiritus sanctus et non tres potentes sed vnus potens. q̄ potentia vna in natura vna et substantia vna. Et est filius sapiens sed nō solus q̄ sapiens est pater et filius et spūsanctus et nō tres sapientes s̄ vnus sapiens q̄ sapia vna in natura vna et substantia vna. Et d̄r spūsanctus benignus et bonus et est quidē benignus et bonus spūsanctus s̄ nō solus q̄ benignus et bonus est pater et filius et spūsanctus nec tamē tres benigni et tres boni sed vnus benignus et vnus bonus. q̄ benignitas vna et bonitas vna in natura vna et i substantia vna. Ixc hugo. Sciendū etiā q̄ pater non est maior filio nec pater et filius maior spiritu sancto nec maius aliquid due persone sunt simul q̄ vna. nec tres simul magis aliquid q̄ due. nec maior est essentia in tribus q̄ in duabus. nec in duabus q̄ in vna q̄ tota est in singulis. Unde damascenus ait. Cōfitemur diuinitatis

naturā omnem p̄fecte esse in singulis suarum p̄postasum. i. personarum omnem in patre omnem in filio omnem in spiritu sancto. Ideoq̄ perfectus deus pater. perfectus deus filius. perfectus deus spūsanctus. Et inde est q̄ pater dicitur esse in filio et filius in patre et spūsanctus in vtroq̄ et singuli in singulis. Unde aug. in libro de fide ad petrus sic d̄r. Pater vnitatis nature totus pater in filio et spūsancto ē. totus quoq̄. s. in patre filius est. nullus eorū extra quemlibet illoz est p̄pter nature diuine vnitatē. **A** Ecce hic apparet aliquatenus. non em̄ plene potest tantum referari ab homine archanum ex qua intelligentia dicat singula personarum tota esse in alijs. Unde etiam hylarius ista interius p̄quirens in libro de trinitate ait. Affert plerisq̄ obscuritatem sermo domini cū dicit. Ego in patre et pater in me est. nec immerito. natura em̄ intelligentie humane rationem huius non capit dicit nec exemplum aliquod in rebus diuinis p̄paratio hūana p̄stabit s̄ quod in intelligibile est homini deo possibile est. Cognoscendum itaq̄ intelligendum est quid sit illud. Ego in patre et pater in me est si tñ cōplēdere hoc ita v̄t est non valebimus. Patrem ergo in filio et filium in patre esse credamus et plenitudo in vtroq̄ diuinitatis p̄fecta est. Unde eandē in vtroq̄ et virtutis similitudinem et diuinitatis plenitudinem p̄stitemur. **D**ia em̄ filius accepit a patre nam si patre eiusdem qui genuit accepit. neuter ergo p̄fectus est. deest em̄ ei vnde deest sit nec plenitudo inerit qui ex portione p̄stiterit. neuter ergo p̄fectus est si plenitudinem suam et qui genuit amittit nec qui natus est p̄sequit. Fateamur ergo q̄ pater est in filio et filius est in patre. deus in deo. Et his verbis p̄t

humana pmitit infirmitas potest intelligi ex quo sensu dixerit xps se esse in patre et patrem in se. Ex eodem sensu etiam intelligit spūs sanctus esse in utroque et singula personarum in singulis quod scilicet in singulis est eadem plenitudo divinitatis. quod non est maior natura divina in aliqua harum personarum. sed unius et indifferentis nature sunt hec tres persone. ideoque una in altera esse dicitur predictum est. Unde beatus ambrosius. predictorum verborum sententiam nobis aperiens super illud verbum Deus erat in xpo mundum reconcilians sibi sic ait. Per hoc intelligit pater esse in filio et filius in patre. quod una est eorum substantia. ibi enim est unitas ubi nulla est diversitas. Ecce trium illustrius virorum testimonium. scilicet augustini. hylarii et ambrosij. in idem currentibus relatione spūs sancti in eis loquentis pie credere volentibus ostendit tamen quasi per speculum in emigmate qualiter accipiendum sit cum dicitur. Pater in filio vel filius in patre vel spūs sanctus in utroque. Nec etiam est aliqua trium personarum pars dei vel divine essentie. quia singula harum plenus et verus deus est et tota et plena divina essentia. et ideo nulla istarum in trinitate pars est. Unde ergo tres qui unus sunt propter ineffabilem diuinitatem qua ineffabiliter copulantur unus deus est. Pars ergo trinitatis esse non potest quicumque est unus in tribus. In trinitate ergo qui deus est et pater deus est et filius deus est et spūs sanctus deus est et simul hi tres unus deus. nec huius trinitatis tercia pars est unus. nec maius aliquid duo quod unus est ibi. nec maius aliquid sunt omnes quam singule persone. quod spiritiva lis non corporalis est illa magnitudo. Qui potest capere capiat. qui autem non potest capere credat et ore et corde credat

etiam intelligat. **U**terque est enim quod per prophetam dicitur. **N**isi credideritis non intelligetis. **B** Nam secundum beatus augustini. inquirere de trinitate pueris curiositas est. credere et tenere sicut sancta ecclesia docet fides et securitas est. **U**tere autem eam sicut est summa et perfecta felicitas est. hec augustinus. **U**nde sciendum quod acies mentis humane invalida est ad aspiciendam divine maiestatis excellentissimam lucem nisi iusticie fidei et dilectionis divina donante gratia illustretur fide. **Q**ua propter divina veritas omnibus postulanda est gratia. ut mundetur oculi cordis ad videndum quod proprie trinitas sit unus deus et solus et verus deus et quod recte pater et filius et spūs sanctus unus eiusdemque substantie vel essentie dicatur credatur et intelligatur. **A**d huius sacrosanctissime visionem beatitudinis nemo nisi per fidem mundato corde attingere potest. dicente ipsa veritate. **B**eatum mundo corde. quoniam ipsi deum videbunt. **E**t quod per fidem venimus ad agnitionem. ergo per beatus hortatur **A**ugustinus. credendum est pariter in patrem et filium et eorum spiritum et in singulos et simul in tres. quod singulus pater et singulus filius et singulus eorum spiritus est summa essentia. et simul pater et filius cum spūs sancto sunt una eademque summa essentia. in qua solum omnis homo credere debet. quia est solus finis quem homo in omni cogitatione et actu suo per amorem debet intendere. **H**ec augustinus. **H**anc summam trinitatem beatus augustinus in suo speculo profiteatur sic dicens. **C**onfiteor te patrem et filium et spūs sanctum in personis trinum. in substantia unum verum deum omnipotentem. visibilem et invisibilem. patrem et filium. non corpus aut in corpore positum. nec ex diversis speciebus admixtum. aut membro tum propagimibus effigiarum. sed unius simplicis et incorporee invisibilis et in-

circumscripte nature. **T**e quidem verum patrem summe bonitatis et totius divinitatis principium incircumscripte et ingemite maiestatis deum ex nullo initium ducentem sed omnino initium dantem **C**redo et profiteor non corpali progenerie neque extrinsecus non necessitate neque voluntate sed natura filium generantem **C**onfiteor et verum te filium ex patre sine initio ineffabiliter verum deum unigenitum per quem omnia facta sunt et verbum patris verbum non factum non creatum non adoptatum sed genitum et unius cum patre substantie vere atque ita per omnia equalem deo patri. ut nec tempore. nec gradu. nec parte esse possit inferior. tamen te esse profiteor. qui genitus es quibus est ipse qui genuit te **N**on autem quod dico genitum a patre filium divine ineffabili generationis aliquid tempus ascribo sed nec patrem aliquando cepisse nec te filium quod semper fuit pater. nunquam igitur non fuisti filius. non enim aliter profiteri possumus eternum patrem nisi te etiam profiteamur coeternum filium. **E**x filio enim pater dicitur et quia spiritus pater fuit semper habuisse filium dubium non est. **T**e quoque credo spiritum sanctum verum deum non factum nec creatum nec genitum neque ingentum sed ex patre filioque inenarrabiliter procedentem et in patre simulque filio substantialiter permanentem **S**ic igitur ab utroque procedis. ut inseparabiliter in utroque permanens. atque ita per omnia deo patri et filio equalis coeternus et substantialis. ut neque potestate neque voluntate neque eternitate neque substantia differre possis ab eis vel precidi a quibus procedis. **I**gitur eternum patrem sine natiuitate. eternum filium cum natiuitate. eternum spiritum sanctum cum processione sine natiuitate totum patrem in filio et spiritu sancto totum filium in patre et spiritu sancto. totum spiritum sanctum in patre et filio permanentes patrem et filium et spiritum sanctum unum

deum omnipotentem una potestate unoque regno. una maiestate. una eternitate. et nunc et semper ubique pregnantem corde credo. ore confiteor et mente diligo **H**ec augustinus. **U**nde secundum quod dicit richardus de sancto victore in. iij. libro de contemplatione. **C**aute nobis est observandum et diligenter precauendum ut sic in summis illis et divinis asseruamus substantie unitatem et tamen non euacuemus personarum trinitatem. et sic asseruamus personarum trinitatem ut tamen non dissipemus substantie unitatem. **Q**uia multi in eo quod de summe divinitatis unitate sentiunt veram trinitatis fidem euacuare intendunt **E**t item quia multi in eo quod de trinitate asserunt diuine essentie unitatem dissipare volunt **A**rrius dicit aliud est pater. aliud est filius. aliud est spiritus sanctus. **R**ecte quidem diceret si alius diceret non alius. **I**s utique in eo quod dicit aliud diuinitatis unitatem dissoluit **S**abellius dicit **I**dem deus quoniam vult pater est. quoniam vult filius est. quando vult spiritus sanctus est. ipse tamen unus est. **E** **I**ste autem in eo quod loquitur vere trinitatis fidem euacuare conatur. **D**ebet igitur dicitur illi clerico rubin per quos duo summa genera contemplationum designant se ipsos mutuo respicere. nec vlla intelligentie sue processionem a mutuo procedit sensu speculationis sue oculos in contraria diuertere. **S**ed secundum predictos hereticos clerico rubin nostri ab alterutro aspectu faciem auerunt. quod contraria assertione multum diuersis et sibi ipsis oppositis intendunt et acquiescunt. **S**ecundum primum clerico dicimus quod unus et solus deus est qui cuncta ex nihilo creauit. **I**uxta secundum dum clerico affirmamus. quod alius est qui genuit. alius est quem genuit. et alius est qui ab utroque procedit. **S**ed clerico isti duo respiciant se mutuo et dicamus quod unus idemque deus sub

stantialiter vnus et psonaliter trinus
Dicimus p̄m p̄mū ch̄rubin q̄ p̄ et
filius et sp̄s sanctus vnum sunt in sub
stantia. vñ in essentia. vñ in natura
vna. Dicimus iuxta ch̄rubin secū dū
q̄ alius est pater in p̄sona. alius est fi
lius in p̄sona. alius est sp̄s sanctus
in p̄sona. Respiciant se ch̄rubī mu
tuo et p̄stemur absq̄ dubio q̄ nō sunt
aliud pater et filius et sp̄s sanctus. q̄
uis veraciter sit alius. et alius. Alius
itaq̄ est pater. alius filius. alius ē spi
rituscūs iuxta ch̄rub secū dū. nec tñ
aliud est pater. aliud filius. aliud spi
rituscūs. Juxta ch̄rub p̄mū et secū
dum mutuū respectū veraciter affirme
mus. q̄ pater et filius et sp̄s sanctus.
nō tñ tres dī sunt. sed vnus deus. Jux
ta secū dū ch̄rub p̄stemur q̄ filij sub
stantia n̄e substantie vnita in vna p̄so
na vnita est. Juxta p̄mū ch̄rub indu
bitanter affirmamus. q̄ patris et filij
et sp̄s sancti substantia vna et indivi
dua est. veruntñ iuxta mutuū respectū
p̄stemur q̄ solus filius d̄aciter incar
natus est. Ch̄rub itaq̄ respicit quādo
vnus dicit alius non p̄tradicit. et illa
que sue sunt p̄sideratōis sic vnus asse
rit. vt tñ que alterius sunt omnino eua
cuare nolit. Ch̄rubin se mutuū respi
ciunt qñ summa duo p̄templationum
genera inuicem sibi et occurrunt et mu
tua sibi veritatis p̄cordia alludunt. Et
notandū si illa que de p̄sonarū trini
tate. et substantie vnitate in deo credi
mus per mentis excessum videre et pu
ta perspicuaq̄ intelligentia capere ne
quimus. Nihilominus tñ ea q̄ in cat
holica traditōe accepimus fide tene
mus. put nobis possibile est in frequē
tem p̄sideratōem adducamus vt eius
modi studio diuinā reuelationū cor
p̄m p̄mereri possimus. puto siquidē
q̄ diuinā reuelationum p̄solatio nō

omnino peregrina erit eis qui diuino
rum sacramentorū archana fidei oculo
tam frequenter q̄ libenter aspiciūt. q̄
romagis illis maxime familiaris erit
qui eam intelligentie oculo assidue cō
templando per mentis excessū sepe vi
dendo desiderio suo satisfacere nō p̄nt
Heerich. **S** Et notandū p̄sequit̄
p̄m thomā de aquino q̄ deus cū omni
no sit simplex et inuisibilis nō determi
nat ad aliquem locum. vt esse dicatur
vbicq̄. q̄ videlicet vna p̄eius sit hic.
alia illic. sed immensitate virtutis sue
tangit omnia que sunt in loco. cum sit
causa vniuersalis essendi. Nouēs em̄
et motū oportet esse simul. deus autem
omnia mouet ad suas op̄ationes igif
est in omnib. Unde sciendum q̄ res
corporea est in aliquo loco p̄m p̄tractū
quantitatis dimensue. sed res incor
porea p̄m p̄tractum virtutis cum careat
omni quantitate dimensua. Si autē
esset aliquod corpus habens quantita
tem. dimensiuam infinitā oporteret il
lud esse vbicq̄. Ergo si sit aliqua res in
corporea habens virtutē infinitā oport
ter q̄ sit vbicq̄. deus autē est h̄mōi. ergo
est vbicq̄. Et quis sit vbicq̄. tñ a nullo
eorū que sunt p̄prehendit̄. Unde dicit
scotus. deus est in omnib. sup̄ omnia.
Ipse quidem essentia omnium quare
re solus. Et cum in omnibus totus sit
extra omnia totus esse non desinit. dū
enim per omnia que sunt diffunditur a
nullo eorū que sunt p̄prehendit̄. Quia
esse quidem de deo predicat̄. quid autē
sit p̄mitus ignorat̄. h̄c scotus. Ergo
put dicit augustinus intelligamus de
um si possumus quantum possumus si
ne qualitate bonum. sine q̄nitate ma
gnum. sine indigentia creatorem. sine
situ p̄sentem. sine habitu omnia p̄ri
nentem. sine loco vbicq̄ rotum. sine tē
pore sempiternū. sine vlla mutatione
U. ij.

mutabilia facientē. nihilq; patientes
Hec aug. **S** De hoc autē quō deus
 voluntate sua cūtra creauit et quō in ip
 so oīa fuerunt anteq; ad formā suā
 visibiles pcederent spēs et quō p mo
 les corpis nusq; ē. et tū p incircūscrip
 tā substantiā nusq; deest De his et qui
 busdā alijs ad dimitatis potētiā pīnē
 ribus. Petrus da. sic ait. Volūtas dei
 oīm res siue visibiliū siue invisibiliū cā
 esset existant a deo pdira queq; anteq;
 ad formā suā visibiles pcederent
 species. iaz veraciter atq; essentialiter
 viuerent in sui opificis volūate qd fa
 ctum est in ipso vira erat. Et idem in a
 pocal. Tu creasti oīa et ppter tuā volun
 tatem erant et creata sunt. prius d; qz
 erant et postmodū fuisse creata. qz que
 foris expressa sunt p additionē opis iā
 intus erant in puidētia et p silio p dī
 toris Constat itaq; deum oīpotentem
 oīa solū interne sue sapie thesauro cō
 cludere. vt nec ad se quid accedere nec
 a se quicq; p rpm valeat momēta trā
 sīre. Illa igit inēffabili sue maiestatis
 arce p sistentis sic oīa in pīrie sue p sītu
 ra p s pectū vno ac simplici p remplatū
 intuitu. vt sibi nūq; penitus vel p rēra
 transeant vel futura succedant Cui dū
 semp esse ad idem esse est p rēmitatē
 dū oē qd labīr circūscribit. et intra se
 in et ipsum oīm cursū tempoz claudie
 Et sic intra se sine transira cohibet oīa
 tempora. Ita nihilominus intra se si
 ne spacio vniuersa continet loca hinc
 est qd ait Celum et terram ego impleo.
 Item p pphetam dī Celū mihi sedes
 est. terra aut scabellū pedū meoz. Fur
 sumq; de eo scriptum est. Celum meri
 tur palmo et oēm terrā pugillo conclu
 dit. Sedi quippe cui p rēdit interior
 et superior manet. nam celū palmo me
 tiens et terram pugillo p tinentis et pclu
 dens ostendit. qd ipse sit circūquaq; re

bus cunctis quas creauit exterior Id
 nam quod interius pcludit a pcluden
 te exteriori continet. p sedem ergo cui
 p rēdit esse interius ac supra p rēdit
 tur Per pugillum vero quo cūtra esse
 exteriori subterq; signant demonstrat
 tur. quia em ipse manet intra omnia.
 ipse extra omnia. Ipse infra omnia et
 superior est p potentiam et inferior est
 per sustentationem. et exterior p mag
 nitudinem. et interior per subtilitatem
 Ubi ergo sit aliquid absq; eo. qui cum
 per molem corpis nusq; est per incir
 cumscriptam substantiam nusq; deest
 De quo ait aplos Quia in ipso p sīant
 omnia Et rursus qm ex ipso et per ipm
 et in ipso sunt oīa. Est em vt ira dicit
 rim locus in localis. qui sic in se conti
 net omnia loca. vt non moueat ipse p
 loca et tamen omnia simul impleat. nō
 per partes sui occupat partes loci sed
 totus vbiq; est. nec per ampliora loca
 distractio. nec per angustiora contra
 ctio. nec alior in excelsis nec plus bu
 miliatus in infimis nec maior in ma
 gnis sed vnus idemq; simplex et equa
 lis vbiq; nulla indigens creatura. nā
 et antequam virtutes angelicas con
 didisse anteq; tempus aut temporale
 aliquid existeret plenas atq; pfectas
 immortalitatis glorie diuitias possi
 debar. Ad creandum igitur quod non
 erat non eum alicuius inopie necessi
 tas impulit. s; sola p rē clementie bo
 nitas prouocauit. nec beatitudinis re
 rum conditio sibi conferre aliquid po
 tuit cum ita p se et in se sit plenus atq;
 perfectus. vt nec existente creatura ali
 quid sibi accedat nec ea pereunte rece
 dat. hēc petrus dami. Unde considerā
 dum qd deus non loco continet. ipse
 enim est sibi locus. quia in se habitat
 et existit. et ideo in se continet omnia
 loca. nec tempore variatur. nec alicubi

Liber III. Dist. III. Ca. X.

est. qz corpus non est. sed omnia in ipso
et ipse in omnibus non partialiter diui-
sus. sed ubique totus. intra omnia non
inclusus. extra omnia non exclusus. su-
per omnia non elatus. infra omnia non de-
pressus. Ubiqz namqz est per diuinita-
tis pñtiam. in sanctis aut familiariter
per inhīratōem. ppter qd nō dicimus
Pater noster qui es ubiqz. licet hoc sit
vex. sed qui es in celis. i. in sc̄tis quo-
dam. s. excellentiori mō. Celum autē
qd dicitur trinitatis non est aliquis locus
corporeus extra mundū vel intra. s. vbi
habitat trinitas sicut angeloz in ce-
lo empirreo. s. est ipsa trinitatis excel-
lens maiestas que ubiqz est et omnia im-
plet p̄tinet et excedit et sup̄ omnia non
loca p̄tione. sed nature dignitate. et
omnipotentie sublimitate. Un̄ lucifer
ait. In celum ascendā. i. ad equalitatem
dei. Et sciendū qd deus incompara-
biliter in se existit p̄tialiter. essentialiter
et potentialiter est in omni creatura si-
ne sui diuisione et in omni loco sine cir-
cumscriptōe et in omni tpe sine sui mu-
tabilitate. Unde yfido. in lib. de sum-
bono. Diuine magnitudinis immen-
sitas est ista vt intelligamus eaz intra
omnia sed non inclusum et ideo exteri-
orem als̄ cum incircūscripte magnitu-
dinis immensitate oīa p̄cludat. per il-
lud qd exteriōr est oñditur eē creator.
per id vero qd interiōr gubernare om-
nia demonstratur. ac nec ea que creata
sunt sine deo essent. Intra oīa deus est
entia ne extra deū essent. Deus exteri-
ōr est vt omnia extra p̄cludant ab eo.
Et norandū qd intelligibiliter quodā-
modo dei essentia sciri p̄t̄ dum esse
credif. h̄c yfido. **S**ciendū eti-
am vt dicit beatus greg. xxi. mora qd om-
nipotens deus sic intendit omnibus. vt
assit singulis et simul omnibus nunqz de-
sit. nam et si quosdam peccantes dese-

rit. eisdem tamen adest per iudicium.
quibus desse cernit per adiumentum.
Sic itaqz exteriora circumdat vt inte-
riora impleat. sic interiora implet. vt
exteriora circūdet. sic summa regit vt
yma non deserat. sic ymis p̄ns est vt a
superioribus nō recedat. fit latet in sua
specie vt tñ cognoscat in opatione. sic
cognoscat in suo opere vt tñ p̄prehendi
non valeat agnoscentis estimatiōe. sic
adest vt videri nequeat. sic videri non
valet vt tñ eius p̄ntiam ipsa sua iudi-
cia testent. sic se nobis ad intelligēdū
p̄bet. vt tñ ipsum nobis radiū sui in-
tellectus obnubilet. Et rursum sic cali-
gine ignorantie nos reprimat vt tamē
mēti nostre claritatis sue radijs inter-
micet. quatenus et subleuata quippias
videat et reuerberata p̄tremiscat. Et qz
eum sicut est videre non potest. aliquā-
do videndo agnoscat. h̄c greg. **D**e
hoc etiā qd deus ubiqz est intra om-
nia. extra omnia. supra omnia. et infra
omnia. beatus greg. ij. moral. exponēs
illud dictum. Egressus est sathan a fa-
cie domini. sic ait. Quid est qd sathā a
facie domini egressus dicitur. Quomō em̄
erit ab eo qui ubiqz est. ipse enim ma-
net et intra omnia. et extra omnia. ipse
supra omnia et infra omnia. et superior
est per potentiam. et inferior p̄ susten-
tationem. et exteriōr per magnitudinē
et interiōr per subtilitatem. Sursum
regens et deorsum p̄tinentis. extra cir-
cumdans. interius penetrās. nec alia
ex parte superior. alia inferior. aut alia
ex parte exteriōr atqz ex alia manet in-
teriōr. sed vnus idemqz totus ubiqz p̄-
sidento sustentans. sustentando p̄sidentis
circūdando penetrans. penetrando cir-
cumdans. vnde superius p̄sidentis in-
ferius sustentans. et vnde exteriōr ambi-
ens inde interius replens. Sine in-
quietudine superius regens. sine labo-
re. **U. ij.**

propterea negativa in diuinis significa-
tionibus preponit affirmatiue. et vere di-
cimus ipsam que supereminet omnia non
esse aliquid eorum que sunt. quia ignora-
mus quid ipsa sit eius superessentiali-
tas et inuisibilitas et ineffabilitas et in-
finitas. Quod enim infinitum est scia hu-
mana estimari non potest. quod ineffabile est
non dicitur. quod inuisibile est non cognosci-
tur. quod uero superessentialiale non prece-
ditur. Qui uero recto ratiocinandi ite-
nere deum querunt. eum super omnia subli-
matum esse cognoscunt. At per hoc eorum
ignorantia uera est sapientia. et nesciendo
deum in his que sunt melius eum sciunt
super omnia que sunt et non sunt. Unde
augustinus. Qui melius nesciendo scit. Et de-
omnibus. cuius ignorantia est uera sapi-
entia. Quia creatoris immensitas om-
nem creature possibilitatem transcendit.
cum ad semetipsam apprehendendam ne-
quaquam creatura sufficiat. De ipso ergo
mens aliquid humana capere potest. ip-
sum non potest. ergo nulla ratio uel intel-
lectus est qui similitudinem ipsius (quam
incomparabilis possit attingere. De se-
rit ergo et uilescit omnis creatura uisibi-
lis dum comparatur summe et supernaturali
nature que est super omnia. Deus enim
nihil est aliud quam infinitum pelagus quod
dam perfectionis in quo reseruant esse
et uiuere et intelligere et simul omnes perfe-
ctiones. Et quod intellectus noster non po-
test apprehendere illud esse diuinum quod
est infinitum pelagus uno conceptu. uocat
eum ipsum multis nominibus nunc ipsum
uiuere. nunc ipsum intelligere et cetera. Nam
nulla res creata potest recipere illud pel-
agus infinite perfectionis. sicut nec tota
aqua maris se commendare modico uasi
Sed unaqueque creatura de esse recipit
suum modum suum. nam ignis ipse diui-
nus illucet quidem mentibus uiatorum.
sed per naturam innominabilis. ut pote

inuisibilis. nam qui in effectibus suis
quod est multipliciter discitur. quid secundum
naturam sit penitus ignorat. hec glo.

O Et notandum quod cum aliqua cor-
poralia in sacra scriptura dicuntur de
deo. ut puta de oculis uel auribus et cete-
ra similia. ut etiam psalmus ait. Oculi domini
super iustos et aures eius et cetera. Hec et huius-
iulmodi occultam quandam et spiritualementem
intelligentiam habent. Unde damascenus
de deo loquitur et appellat dei oculos
et palpebras consideratiuam uirtutem uir-
tutum aures et auditum eius propriam
onem et nostre deprecationis susceptio-
nem. Os et loquelam uoluntatis sue de-
monstrationem. cibum et potum nostrum ad
eius uoluntatis percursum. Orationum
eius acceptationem. faciem eius propa-
tionum demonstrationem. manus eius
per operationum perfectionem. Dexteras
auxilium eius in prosperis. palpationem
eius deuotionem et exquisitorem eorum que
apud nos sunt. pedes incessum auxili-
um indigentium uel uisionem inimicorum
Iuramentum intransmutabilitatem con-
sistit eius et uoluntatis. Iras et furores
peruersionem ad malitiam et iniquitatem
uindictam. Obluionem autem et som-
nium et dormitionem dilacionem eius que
est ad inimicos uisionis et auxilium retar-
dationem aliam recordationem. Et simpli-
citer dicendo omnia que corporaliter
dicuntur de deo occultam habere quan-
dam intelligentiam ex his que sunt a-
pud nos ea que sunt supra nos edocen-
tem. Quod de angelis similiter modo
suo licet incomparabiliter inferiori in-
telligendum est. hec damascenus. **P**
Circa quod etiam sciendum quod in homine qui
ad ymaginem dei est creatus duo sunt
sensus. Unus exterior. et alius interio-
rior. uterque bonum suum habet in quo refi-
cit. Sensus exterior reficit exterius in
contemplatione humanitatis. sensus inte-
U. iij.

rior in contemplatione diuinitatis. ppter
ea em̄ deus homo factus est vt totum
hōiem beatificaret ⁊ tota puerfio eius
esset ad ip̄m ⁊ tota delectatio eius eēt
in ip̄m. cū a sensu corporis videt p car
nem ⁊ a sensu mētis videt p contempla
tionem. hoc est totū bonū hōis vt siue
ingrederef siue egrederef pascua inue
nirer in suo scōre. Pascua facis in car
ne saluatoris. pascua interioris in verita
te recreatoris. Cū aut̄ homo existat ex
carne ⁊ aīa ⁊ in carne sunt quinq; sen
sus. s. visus auditus gustus olfactus
⁊ tactus quos tñ nō mouet sine aīe so
cietate ita aīa simili modo hz quinq;
sensus suo modo qz spūales res corpa
libz non scrutant sed spūalibz sensibz
rimande sunt vnde diuina vox in deu
tro. ait. Videte qz ego sum solus deus
ecce spūalis visus Et in apocal. qui hz
aures audiēdi audiat quid spūs dicat
ecēqs ecce spūalis audit? Et in ps Gu
state ⁊ videre qm̄ suauis ē dñs ecce gu
stus spūalis Et apostolus Xpi bonus
odor sumus. ecce spūalis odor als olfa
ctus. Et in euan. Mulierem fide se te
tigisse magis q̄ corpe ostendit dicēs
Quis me tetigit. ecce tactus spūalis.
Sic ergo cū omni cautela obseruāduz
est quid ad corporis sensus ⁊ quid ad di
gnitatem aīe p̄m sensus interioris pri
ner Ex his plane patet q̄ sicut expien
tia corporatum fit sensibz corporalibz. ita
expientia spūalium fit in mente sensibz
spūalibz Vñ sicut gustus exterior
sensus cū attingit gustabile vel attingi
tur ab illo tñc vere habet noticiā expi
mentalem illius. Sic est de gustu in
teriori ⁊ alijs sensibz spūalibz. nā cum
aliquis legerit vel audierit ab aliquo
q̄ dulcis sit dominus ppter hoc tñ non
habet noticiā expimentalē de hoc nisi
gustus spūalis attingat dulcedine di
uina. vt dicere possit fructus eius dul

cis gutturi meo **Cañ.** .ij. vbi loquit de
gustu spiritali vt d̄ glo. Quid nāq;
p̄dest multum cognoscere nec illa ex
periri nec aliq̄ visum. **Q** Illa ha
bere ad hanc experientiā exhortat. **P**e
trus in sua cano. j. dicēs Si tñ gusta
stis qm̄ dulcis est dñs. Isti aut̄ sensus
nostri interiores spūales impediuntur
ab illa expimentali noticia. ⁊ hoc du
plici impedimento. vnum impedimē
tum p̄cedit ex natura corrupta. aliud
ex negligentia ppria **R** De impe
dimēto nature d̄ beatus bern. sup cañ.
Sapozē interiorē pdidimus ab ip
so pene exordio generis nostri ex quo
cordis palatū sensu carnis p̄ualete
nerat virtus serpentis antiqui extūc
cepit nō sape bonum ac sapoz noxius
subintrare ⁊ insipiētia mulieris ⁊ sen
sualitas sapozem boni excludit. qz ser
pentis malicia ⁊ asturia mulieris insi
pientiam circūuenit. hoc bern. **S**
Ille namq; morsus serpentinus fecit
sensus languescere interiores ⁊ tabes
cere. extūc eī visus spūalis interior ob
tenebre scit. auditus surdescit. olfactus
tabescit. gustus amarescit. ⁊ tactus
grossescit. Vñ clamat p̄p̄ta **O**culos
hñt ⁊ nō videbūt aures hñt ⁊ c. Tales
em̄ manēt in tenebris exterioribz car
nis **D**e scdo impedimento d̄ in libro
de spiritu ⁊ anima hoc bonū magnum
quod habuit homo ex duplici sensu. s.
exteriori ⁊ interiori bene ordinato ma
gnum malum secutum est. quoniam p
dito bono quod intra erat egressa est
anima ad bona aliena que foris erant
⁊ pactum fecit cū delectationibz secu
li requiescens in illis non attendens
boni sui interioris absentia. eo q̄ p̄so
lationes suas cernebat in bonis alienis
nam cū exterior sensus carnalis bono
suo vtit. interior sensus q̄si obdormit
nō eī cognoscit bona interioris sensus

qui iocunditate exteriorum bonorum rapitur. Hec in libro de spiritu et anima. Qualiter autem huiusmodi sensus interiores reformantur et reparantur de hominis impedimentis. De hoc sciendum quod primum impedimentum scilicet corruptionem nature tollit christus quando suam sapientiam et gratiam infundit cordibus et per eam exterminat concupiscentiam malam et consequenter intellectum hominis et affectum purificat et cordis palatum sanat. De hoc beatus bernardus super cantica sic ait. Sapientia assidue vincit malitiam. id est concupiscentiam in mentibus ad quas intraverit saporem et affectum mali quem illa inuenerit saporem meliorem exterminans. Intrat enim sapientia dum sensus carnis infirmat. intellectum cordis purificat. palatum sanat et reparat. sanato iam palato iam sapit bonum. sapit et ipsa sapientia qua in bonis est nihil melius. hoc beatus bernardus. Contra impedimentum secundum. id est nostram negligentiam necesse est ut sensus exteriores sopiantur et a sua vagatione restringantur. quia tunc sensus exteriores excitantur et exercitantur. Unde dicit beatus gregorius. Si exterius euagatione sensus claudis interior sensus aperitur. Cuius rationem reddit hugo de sancto victore. in libro de archa noe ita dicens. Venientes quas cure carnales exagitant non apprehendunt sapientiam sapientiam. sed qui minoris actu ille inuenit eam. quia dum animus ab exterioribus abstrahitur et ad semetipsum colligitur et robustior ad eternam contemplanda subleuatur et cum a delectatione carnali abstrahitur et ad seipsum colligitur necesse est ut statim inde aliquid gaudij spiritualis preguustare incipiat. ne si mens omnino a delectatione remanserit aliena. quasi in se sit arida et sine humore ad germen sapientie non possit peruenire. Fir ergo diuina gratia aspirantur mens sic abstracta et a terrenis desiderijs exuta statim quasi insolita leticia perfundatur. et amplius amarum cogit

noscit esse quod deseruit. quo magis dulce sentit quod inuenit. hoc hugo. Ex quibus colligere possumus quod quanto magis sensus exteriores a carnalibus desiderijs retraxerimus. tanto validius sensus interiores et spirituales ad gustandum diuina et celestia conualescunt.

Filius.

Desidero etiam scire quod modis species siue qualitas contemplationis varietur.

Ca. XI Pater et

Scire debes quod tribus modis contemplationis variatur qualitas. Primo enim modo contemplatio agit mentis dilatatione. Secundo mentis subleuatione. Tercio modo mentis alienatione. Mentis autem dilatatio est quando spiritu sanctus cor hominis ingreditur. et per suam gratiam omnes affectiones carnales. siue seculares de ipsa mente eliminantur. et cor magno ardore amoris dei inflammatur ac etiam dilatatur. modus tamen humane industrie non supergreditur. Mentis vero subleuatio est quando intelligentie viuacitas diuinitus irradiata humane industrie meta transcendit. nec tamen in mentis alienationem transit. ita ut et supra sit quod videat et tamen ab assuetis penitus non recedat. Mentis autem alienatio est quando presentium memoria menti excidit et in peregrinum quendam humane industrie status diuine transfiguratione transit. **U** Prima species contemplationis agit mentis dilatatione. Exclusis namque vitijs de cubiculo cordis et decenter virtutibus adornato subintrat dilectio dei. Qui vero deum diligit. et mandata eius seruat videlicet peccatis resistendo et honeste viuendo. illius mentem libenter

deus visitare dignat. ac in illa mansio-
nez desiderat facere. Telle dicitur q̄ ait
Si quis diligit me sermonē meū ser-
uabit. Et pater meus diliget eū et ad eū
veniemus et mansionem apud eū facie-
mus. Cuius hō cor op̄s deus p̄ suam
p̄ntiam sic visitat. illius mentem diu-
nus amor inflammat et exclusis oibz
cupiditatibus feruens caritas dei oīa
interiora anime occupat. et p̄ suam di-
lectionē dilatat. Talis vero p̄ amorem
dei sic dilatarus videt deū qd̄ p̄tingit
cum deus qui spiritus est visitans ani-
mam principaliter adesse sentit et in-
telligit. Unde dicit beatus hier. Oculis
meis intelligentia mea. Videre ergo
deum dicimur. cū eius p̄ntiam in aīa
p̄ intellectū vtrūqz percipimus et senti-
mus. Cum ergo sentis grām cognosce
dei p̄ntiam. nam put dicit beatus greg.
Qui mente integra deū desiderat. p̄fe-
cto iam habet quem amat. Neqz enim
quisqz posset deum diligere si eū quez
diligere non haberet. hxc greg. Anima
vero p̄ grām sibi infusam sentiens ad
esse p̄ntiam sui creatoris. suū intuitus
et totum affectum dirigit in ipsum su-
per oīa amando. In quo aut talis lati-
tudo caritatis est fortiter currit viam
mandatorum dei. Un̄ dicit ps̄. Quā man-
datoꝝ tuozum cucurri cū dilatasti cor
meū. Ad hanc latitudinē cordis habē-
dam hortat dñs per ps̄ dicens. Dila-
ta os tuū et implebo illud ac si dicat.
Extende et dilata per desideriuū sanctū
ostiuū cordis vīz et ego implebo illud
multiplici dono spūs mei. Aīa hō de-
uota que sic a dño visitat habens et p̄ti-
nens illum in seipm̄ intruet p̄templa-
tionem amplectat p̄ dilectionem de-
osculat per deuotionē. De hoc richard.
de sancto victore in. iij. libro contem-
plationum sic ait. Deus auditur vide-
licet ab anima per reuelationem videf

per p̄templationem deosculat per de-
uotionem astringit per dulcedinis sue
infusionem. Audif p̄ reuelationem do-
nec voce eius paulatim inualescere to-
ta p̄strepentiū tumultuatio solaqz illi-
us vox audiat donec oīs illa randē tur-
bulantiū turba dispeat. solusqz cū
sola remaneat et solū sola p̄ p̄templati-
onem aspiciat et p̄ p̄templationē vide-
at donec ad solite visionis aspectū pul-
critudinis admirationē paulatim aīa
incalescat. ac randē aliquā tota incan-
descat. donec ad verā puritatē internā
qz pulcritudinem tota reformet et ille
interne habitationis thalamus vndi-
qz virtutibus adornetur. Tandem ali-
quando adornato thalamo et intro ex-
istente dilecto fiducia iam inualescen-
te desiderioqz perurgente. cū se vlteri-
us cohibere non valet. subito in oscula
ruit et impressis labijs intime deuotio-
nis oscula figat. p̄ deuotionē sepe et mul-
tiformiter deosculat. dum interim cubi-
culum sternit. donec intimus anime
finis ad summā pacem et tranquillita-
tem p̄ponat. Donec randē dilecto in-
ter vbera collocato ad ineffabilem quā-
dam diuine dulcedinis infusionem in-
illius desideriuū liquecat. et spūs ille
qui domino adhaeret vnus spūs fiat. pu-
to qz experita tanta dulcedine cum in-
tima suauitate de cetero iam nō possit
aīa illa pulsanti dilecto aliquas mo-
lestias innectere. vel illa expectatione
fatigare p̄sertim cum sibiqz omnis
mora nimis longa sit et expectatio vici-
tur onerosa. Deinceps vt arbitroz ad
habitationis sue introitum libēter ob-
seruabit vt ad dilecti sui susceptionē
semper parata sit. Sed quis iam pa-
rata sit. tunc temporis huiusmodi ad-
uentem suscipere nescit si et eque pa-
rata sit et expedita vocanti occurrere.
Puto enim non esse eiusdem facul-

tatis suscipere venientem et sequi vocantem. Aliud est cum ipso introire. atque aliud est exire ibi anima ad seipsum reverti et cum dilecto suo usque ad intima cordis sui penetralia ingredi. hic extra semetipsam et ad sublimia preplananda subleuat. Quid namque est eius introire nisi se totam in seipsum colligere. quid vero est eius exire. nisi seipsum extra semetipsam totam effundere. Nihil itaque aliud est animam cum dilecto suo in cubiculum introire et sola cum solo mortari dulcedineque profui. nisi exteriorum omnium obliuisci et in eius dilectione summe et intime delectari. se solam cum dilecto videt. quam exteriorum omnium oblita expressa consideratione in dilecti sui dilectione desiderium suum purget et ex his que in intimis suis considerat animam suam in eius amore affectum inflammat et tam ex malorum quam bonorum suorum consideratione in gratiarum actum assurgit. hinc per impensa gratia et hic per indulgentiam intime devotionis victimas exolvit. usque in intimum dilectus perducit. et in optimo collocat quam ex intimo affectu et super omnia diligit. Cogita quid sit quod in vita tua ardentius dilexisti. anxius cupisti. quod te iocundius afficiebat. ceterisque omnibus profundius delectabat. Considera ergo si eandem affectionis delectationisque abundantiam sentias. quam in summi dilectionis desiderium inardescis quam in eius dilectione requiescis. Cui dubium sit quod intimum illum affectionis tue finem necdum teneat. si intime dilectionis aculeus animam tuam in divinis affectibus minus penetrat. tepidius exagitat quam in alienis affectibus aliquando penetrare vel exagitare solebat. Sed si tantam persusum vel forsitan validiore dilectionis vel delectationis violentiam in intimis tuis circa divina profunderis quam alio vnde exprimitur fueris vide adhuc si forte aliquid

aliud sit in quo delectari vel consolari possis. Certe quod diu possumus ex aliena qualicumque consolatione vel iocunditatem percipere. nondum audeo dicere eum intimum ardentissimi amoris finem tenere. **Sarage. festina. traxeris adhuc ad interiora tua et secretiora cordis tui penetralia quecumque eiusmodi omnia es.** Certe si alienam aliquam consolationem queris vel recipis. deum tuum quibus forsasse summe nondum alio tam singulariter diligis. Nondum ergo in intimum perducis. nondum in optimo collocas. Si ergo non satagis introducere eum ad intima tua. quomodo credam te posse sequi eum ad sublimia sua. Certum ergo signum tibi sit quecumque es anima quod dilectum tuum minus diligis. vel ab illo minus diligis. si ad theoreticos illos excessus non dum vocari vel vocante sequi nondum merueris. **he rich. X** Secundus modus siue species contemplationis agit mentis subleuatione. mens enim presentia sui creatoris visitata. et ex eius amore dilatata. propter ferventem caritatem dei quam in se sentit ultra non valens se continere interiori ac spiritali intuitu sursum se librat. desiderans illum videre a quo tam dulciter visitatur ac consolatur. cum vero mens siue anima sic sursum elevata per ferventem amorem christo inhaerit. incipit inter brachia eius aliquo modo consopiri. ut non solum delectabiliter sed et tenaciter deo inhaereat. et quasi vi abstracta ab omnium visibilium sensu et memoria. sic tamen ut non plene suimet oblita. nec tamen vere propositus sit sui. Juxta illud cantu. **Ego dormio et cor meum vigilat.** Est enim talis iste somnus illorum qui incipiunt dormire. et tamen non vident si bi ea que circa se sunt aliquo modo sentire et intelligere. sed pro sopore non advertunt. Sic amor dei cum intelligentia conditus inebriat mentem et ab exte

rioribus abstractam suavitute deo con-
glutinat et coniungit. et quanto amor vel me-
tior et intelligentia lucidior. tanto va-
lidius mentem in serapit quousque tandem
omnem que sub deo sunt abijcit. ut in solo
diuine contemplationis radio libere figu-
tur. licet breuiter velut in quodam cho-
rusco lumine celitus emicantis. Quia
corpus quod corruptis aggrauat animam et
deprimat. terrena inhabitatio sensum
multa cogitantem. Sensus enim hominis per se
paucus est et vix tenuiter cogitare suble-
uatus aut a statu superni luminis tanto
plura simul intuetur. quanto supra se sub-
limius eleuatur. Sed corruptio terreni
corporis et vere huius vite occupationes
deprimunt animas et renouant ad seipsas ut
gemens cogat clamare cum apostolo. Infe-
lix ego homo quis me liberabit de corpore
mortis huius. Quanto enim plus mens
peruersa est ad ista inferiora et humana co-
gitanda et tractanda. tanto plus a superio-
ribus et celestibus per deuotionis intima
elongatur. et quanto feruentius ab inferiori-
bus memoria affectu et intellectu ad su-
periora sustollitur. tanto perfectior est de-
uotio et purior contemplatio. quia simul perfectio
et non potest utriusque esse intenta. que ab
inuenit sicut lux a tenebris sunt diuisa
nam qui deo inhaeret in lumine versatur.
Qui vero inhaeret mundo in tenebris est.
Et notandum putat beatus gregorius. v. mo-
tal. quod mens cum in contemplatione suspen-
ditur cum carnis angustias superans per spe-
culationis verum deliberate aliquid intus
me securitatis rimas. stare diu supra
semetipsum non potest quia et si hanc spiritus ad-
summa euehit. caro tamen ipsa adhuc cor-
ruptionis sue pondere deorsum premit.
vnde in libro iob dicitur. Et cum spiritus me
presente transiret quasi inuisibilia cognos-
scimus et tamen hoc non solide sed raptim
videmus. neque enim in suauitate contem-
plationis intus diu mens figitur. quia

ad semetipsum ipsa immensitate lumi-
nis reuerberata reuocatur. Cumque interna
dulcedinem gustat amore estuar ite super
semetipsum miratur sed ad infirmitatis
sue tenebras fracta relabitur et magna
virtute proficiens videtur. quia videre non
potest hoc quod ardentius diligit. nec tamen arde-
ter diligere nisi aliquantulum videret.
Non ergo stat sed transit spiritus quia super
nam lucem nobis contemplatio inhiabit
bus aperit et morum infirmitatibus abscon-
dit. De hoc iterum beatus gregorius super eze-
chielem sic ait. Sepe animus ita in di-
uina contemplatione suspenditur ut iam se
percipere de eterna illa libertate quam oculi
non vidit nec auris audiuit aliquid
per quandam ymaginem letetur. sed cum morta-
litate pondere reuerberatus ad yma-
gelabatur quasi quibusdam pene vinculis li-
gatus tenetur. humana quippe mens cum
superiora atque celestia utriusque in emigma-
te aspiciat. iam de claustro habitationis
corporee per subleuatam cogitationem erit
atque illum humiliter adorat. cuius et
videre substantiam non valet iam ta-
men eius potentiam per illuminatio-
nem spiritus rimatur. hoc gregorius.
Ubi sciendum quod sancta anima cum ad superio-
ra subleuatur. puula ibi facta mora statim
ad inferiora relabitur. et postmodum
ex memoria illorum que vidit suauiter
pascitur. De hoc beatus bernardus. Alma
ma quam prius in scola humilitatis sub ma-
gistro filio dei ad semetipsum intrare
et se cognoscere didicit et de scola hu-
militatis duce spiritu puenit ad cellaria
caritatis. deinde suffultra floribus et fructibus
pata malis. id est virtutibus et bonis moribus
bus ad regium tunc cubiculum digna ad-
mittitur. cuius amore languit ibi motus
dicum quasi hora media silentio factus
cto in celo. inter desideratos amplexus
suauius quiescens ipsa quidem cor-
mit. sed cor eius vigilat. quousque iterum

veritatis archana rimatur. quoz post
modū memoria statim reditura pasca
tur. **Felix** em̄ ista hora. sed pua moza.
ibi videt ineffabilia. carpit invisibilia
hec ber. **Uñ** etiā deuotiviri quibz mēte
a p̄emplarōe eleuari. de incircūscrip
to lūe furtim aliquid ⁊ tenuiter artin
gunt. tñ statim ad seipos reuerfi. ab ea
luce quā viderunt ad suas tenebras su
spirando redeunt. **Qd̄** beatus greg. tā
git. exponens illud **Genes.** Jacob in
via angelū inuenit. ⁊ ecce vix luctabaſ
cum eo. sic dr̄. **I**s qui certat in luctaie
aliquñ se superiorem. aliquñ eū cuz quo
p̄tendit inuenit inferiorem. **E**st em̄ p̄tē
platiua vita magnamimitaris p̄rentio
cū se p̄emplator ad celestia erigit. cuz
in rebz spūalibus aīm tendit. cū trans
gredi m̄tis omne qd̄ corruptibile vide
tur. cū sese angustet vt dilates aliquñ qz
vincat. ⁊ quidē reluctantes tenebras
sue cecitatis exupat. vt de incircūscrip
to lūe quiddā furtim ⁊ tenuiter vide
at. sed tñ ad seipsam p̄tinus reuerbera
ra reuertit ab ea luce a qua respirando
transit ad sue cecitatis tenebras suspi
rando redit. **Q**uasi ergo vincit angel?
quñ intellectu intimo apprehendit d̄s.
qz intelligendo ⁊ sentiendo de incircū
scrip̄to lūe aliquid degustat. **Q**uasi
etiam deuotiviri homo. quñ subtracta in
tima luce nolens remittensqz ad assue
tas tenebras redit. **S**i igit ad partes
alio p̄entes p̄prios. i. ad scōs in celo re
dire cupimus. teneamus in via ange
lū vt suauitate intima apprehendamus
deū. **T**enentes vero angelum vno clau
dicamus pede. ⁊ sit nervi refractio. p
qd̄ intelligit carnaliū desiderioꝝ res
pressio siue extinctio. **O**mnipotēs em̄
deus cū iam per desiderū ⁊ intellectu
p̄gnoscat oēm in nobis voluptatē car
nis restringit. ⁊ qui prius q̄si duobus
pedibz innitentes ⁊ deū videbamur q̄

tere ⁊ seculum tenere. post agnitōnem
suauitatis dei vn̄ in nobis pes sanus
manet. atqz alius claudicat. qz necesse
est vt debilitato in nobis amore seculi
solus p̄ualeat amor dei. vno claudis
camus pede. qz dñ̄ crescit in nobis for
titudō amoris intimi. infirmas p̄ocul
dubio carnis fortitudō. qz oīs qui clau
dicat vno pede soli innitit quem sanus
h̄z. qz cui terrenū desiderū iam arefa
ctum fuerit in solo pede amoris dei to
tavitute se sustinet ⁊ in ipso stat. qz pe
tem amoris seculi quē ponere in terre
na p̄sueuerat. iam a terra suspensū por
tat. **h**ec grego. **E**t sciendum q̄
etiā diuerse sunt deuotionum sp̄s qui
bus sacra scriptura nota diuersa impo
nit. vt sunt. iubilus. ebrietas spūs. li
quesfactio ⁊ spūalis iocunditas. **J**ubi
lus vero quid sit oñdit beatus greg. **x**
xiiij. moral. sic dicens. **J**ubilus d̄ qñ
ineffabile gaudiū mente p̄cipitur. qd̄
nec abscondi potest. nec sermonibz a
periri. ⁊ tñ quibusdam moribz p̄ditur
quibz nullis p̄prietatibz exprimat̄ur.
Unde dauid p̄p̄ta intruens electoꝝ
animas tantum gaudiū mente p̄cipere
quantum non valet sermone apire ait
Beatus populus qui scit iubilationem
Non enim ait qui loquit̄. sed qui scit
iubilationem. quia sciri quidem iubi
latio mente potest. sed dictu exprimi
non potest. **S**entit̄ per illaz quippe qd̄
vltra sensum est. ⁊ cum vix adhuc cō
templandum sufficiat conscientia sci
entis quñ ad hoc exprimendum nō suffi
ciceret ⁊ lingua dicentis. **h**ec gregori.
Iste aut̄ iubilus nasci solet ex sc̄tā me
ditatione. deuota oratione. ac cordis
iocunditate. que de p̄scientie procedit
puritate. **D**e hoc beatus bern̄. sic dicit
Renuat consolari anima mea nisi in
deo viuo. **H**ec enim consolatio est sua
uissimus radius quo anima per cincin

num capitis eleuat cū meditatione ex
ardescence ⁊ oratione inualefcente Ex
tali em̄ meditatiōe orōe ⁊ p̄templatiōe
nascit̄ in corde iubilus quidā melliflu
us ⁊ cordis risus. quem nemo scit nisi
qui sentit. nemo sentit nisi qui exptus
est. qui cito trāsit. **Felix** hora s̄ breuis
est mora **Narrant** ex p̄ri que dico qui
hęc magis ex p̄ria didicerunt q̄ in
corde. q̄ feruor orōis cū admisceat ar
dori meditationis erūpit ille p̄templa
tionis radius de media caritate q̄ si spe
cies electri hoc est de medio ignis su
spirioꝝ. s̄. p̄scie iubilantis. hęc bernar.
Ubi norandū q̄ sancti viri p̄m dicitur
cassiani. felicitatis sue gaudia tam in
p̄nti accipiūt q̄ in futuro **In** p̄nti qui
dem p̄ iubilū iocūditatis interne. **In**
futuro d̄o p̄ plenitudinē beatitudinis
sempiternę. hęc cassia. **Hūc** iubilū sua
uissimū beatus ber. desiderabat h̄ere cū
diceret **D** si ueniat sup̄ cor meū facies
illa que uidet̄ in iubilo. quid dulcius
quid suauius. quid uē iocūdius in me
epulare domine iesu xp̄e ⁊ post epulas
reclina sup̄ aīam serui tui. si p̄mis nō
grauor. si grauor non lassor. iuguz em̄
tuū suauē est ⁊ onus tuū leue. hęc bern̄.
B ebrietas aut̄ sp̄s d̄ici p̄t queli
bet amoris ⁊ magni gaudij deuotio. ex
qua q̄ si ex uim̄ fortitudie feruor sp̄s
intantuz crescit q̄ se intra se cohibere
non ualeat. **Uñ** apli sancti sp̄s feruor
re estuantes musto pleni dicebāt **De**
hoc in libro iob d̄r. **Venter** meus q̄ si
mustum absq̄ spiraculo qd̄ languen
las nouas distūpit nouas d̄r non uere
tes. q̄ ueteribz cordibz non infundit̄
talis deuotio. sed nouis. s̄. in nouitate
uirt̄ ambulātibz uel nouas d̄r q̄ talis
feruor sp̄s nouis. i. nonduz exercita
tis mentibz nup̄ infusis minus ualeat
se cohibere. quin erumpat in inuisita
tos gestus uoces uel singultus sicut uir

num in uase ebullit. quod in ueteratum
quiescit **Nec** etiam mirum si ex mag
na spiritus hylaritate quam spiritus
sanctus cordi infundit. aliquando erū
pit in aliqua apra hilaritatis indicia.
uel si q̄nq̄ singultibz ⁊ fletibz apertis
impare non ualeat ⁊ h̄mōi interne de
uotionis motus abscondere cū uidea
mus aliquos sepe ex stulta leuitate a ri
su ⁊ insolentibz cachinnis nō posse co
hibere se etiā ubi pudor hūanus impat
disciplinā. **Et** aliquñ ex humana tristitia
aborra fletui nō possit homo q̄ uis
libenter faceret imperare **Cū** em̄ scrip
tum sit. **Deus** ignis p̄sumens est ⁊ de
us caritas **Ergo** quid mirum si feruor
diuine caritatis cordi infusus totum
hominem commouet. si ut p̄dictuz est
leuitas aut tristitia tantam uim in ho
mine operari potest. nam cor diuini a
moris gaudio uel diuine feruorionis de
siderio inflammatur in se dilatatur ⁊ ex
tendit̄ ⁊ q̄ si inter angustias pectoris
se capere nō sufficiens p̄pter ardoris
uolentiaz extra se erumpit ⁊ amoris
magnitudinem quem in se p̄tinet p̄ ex
teriora indicia euaporat. **Liquefactio**
d̄o anime aliud non uidet̄ esse nisi que
dam emollitio a sua duricia per quam
flexibilis reddit̄ ⁊ uoluntaria ad amā
dum deum ⁊ liquefscens ad diuine uir
tutis recipiendā impressionem. ut si
cut liquor liquorū ita sp̄s dei spiritui
hominis influens misceat̄. ut unus si
at sp̄s anima cū deo **De** hoc sup̄ cassi.
Orosius sic dicit. **Animam** uiri d̄r lique
facta. dū in dulcedine celestis gl̄e celis
tus fuerit resoluta ⁊ suo d̄no dilecto af
fixa ⁊ inseparabiliter anera. hęc orosius
Unde scdm̄ dictum origenis. **Diui**
ne contemplationis felicissimus effe
ctus est liquefactio. liquefcit em̄ mens
dum deuotione mollescit. ut sponsus
in ea suauiter cubet et nihil duri ei

obfistat. Liquefcit dum deuotione cal-
 lefcit. vt dilectus in ea calores diuini
 amoris inueniat & quafi quidam pra-
 ctus fpūalis fiat. qui maximā delecta-
 tionem generat. Liquefcit dū deuotō
 ne fupreffuit. vt deus folus folū domi-
 niū & plenum in ea obtineat. tunc oīs
 motus. omnis vifus. oīs imper? eius
 feliciter in eternitatē terminat. hec ori-
 ge. **U**n beatus bern. fup cantica expo-
 nens illud. **A**īa mea liquefacta eft. fic
 ait. **D**ulcis pfabulario dei in aīa.
 cum aīa que fine lingua & labiorū for-
 mat ftrepitu. & fine aure percipit in fili-
 tio. folus qui loquit & cui loquitur audi-
 unt & alienus excludit. quoz virtute
 & auditu corda liquefcunt. liquefcendo
 deficiunt ab eo qd fuerunt. & deficien-
 do perficiunt in eo in quē fluunt. **H**ec
 bern. **E** Spūalis aut iocunditas
 dici potest gaudium qdlibet in fpūfcō
 qd a fpūfanto infundit gaudet aīus
 in deo p pceptis bñficijs vel pmiſſis.
Notandum qd fpūalis leticia duplici-
 ter accipit. generaliter & fpecialiter.
Generaliter. qñ eft generalis motus
 gaudij in fpūfanto ex intuitu benefi-
 ciorū dei & future glorie ac bonitatis di-
 uine. **S**pecialiter qñ eft quedā mētis
 hilaritas & confidentia bona ad deum &
 de bono pfcie testimonio reddens ho-
 minem beniuolū & deuotū. & ad omnia q
 agenda & fufferenda p deo & omnia q
 dei funt diligenda & pmouenda. **I**do
 bis dicit apls. **G**audete in dño femp
 itez dico gaudete. primo generaliter.
 fcoo fpecialiter. **D** **H**is ergo de
 curſis videndū eft de tercio mō ptem-
 plationis. **T**ercius modus ſiue ſpēs
 ptemplationis agit mentis alienatōe
 mentis aut alienatō ex triplici cauſa
 bz pceſſum. **A**liqñ em pze magnitudi-
 ne deuotionis. nōnunq̄ pze magnitu-
 dine admirationis. interdū etiam pze

magnitudine exultationis. **D**ostres
 modos rich. de ſcōvicto. in. v. li. de cō-
 templatōe declarat ita dicens **E**
Tribo de cauſis in mentis alienatōem
 abducimur. nā mō pze magnitudie de-
 uotionis. mō pze magnitudie admira-
 tionis. mō pze magnitudie exultati-
 onis vt ſemetipſam mens oīno non ca-
 pīat. ſed ſupra ſemetipſam eleuata in
 alienatōem tranſeat. **M**agnitudie de-
 uotionis mens hūana ſupra ſemetipſam
 eleuat qñ toto celeſtis defiderij ig-
 ne ſuccendit. vt amoris intimi flāma
 ultra humanū modū excreſcat que aī-
 mam humanā ad cere filitudinem liq-
 factā a priſtino ſtatu penitus reſoluat.
 & inſtar fumi extenuata in ſupua ele-
 uet & ad ſumma emittat. **M**agnitudi-
 ne admirationis aīa humana ſupra ſe-
 metipſam ducit qñ diuino luce irradi-
 ata & in ſumme pulcritudis admiratō-
 ne ſuſpenſa tā veloxi ſtupore pcuti-
 tur. vt a ſuo ſtatu funditus excutiat. &
 in modū fulguris chozu ſcātis quantū
 pfundius p deſpectū ſui immēſe pul-
 critudis reſpectu in yma deſcendit. tanto
 ſublimi. tanto celerius p ſummoz de-
 fideriū reuerberatā & ſupra ſemetipſam
 rapta in ſublimia eleuat. **M**agnitudi-
 ne iocunditatis & exultatōis mens hoīs
 a ſeiſa alienat qñ in intia illa interne
 ſuauitaris abūdātia porata imo plene
 inebriata qd fit qd de fuerit penitus ob-
 liuiſcit & i alienatōis exceſſū tripudij
 ſui mimietate traducit. & inſup ſupra
 mundanū quendā affectū ſub quodaz
 mire felicitatis ſtatu rapri trāſformat.
Quādiu igit hmoi exceſſus in nobis
 metipſ nō ſentimus qd aliō de nobis
 ſentire dēm uſiſi q? min? diligim? niſi
 q? min? diligimus **S**i ei qſq̄s es ple-
 ne pſcēq̄ diligeres forte dilectōnis tue
 mimietas eſtuāſq̄ defiderij anxietas i e-
 iſtū dī rapiet exceſſ? q̄les tibi ex pte d

scripsimus iam sane si diuina dilectio
one plene dignus extiriffes. si rāta di
gnatione te ydoneuz exhiberes. forte
tanta luminis sui claritate intelligētie
tue oculos irradiaret. rāta intime dul
cedinis sue suauitate cordis tui deside
riū inebriaret. que temetipm super tes
metipm raperet. ⁊ p mentis excessum
in superna eleuaret. **H**os aut anagogi
cos excessionis modos mystice quidez
descriptos in canticis cāticorū inueni
mus. **D**e primo quidē recte illd intel
ligit quo dicit. **Q**ue est ista q̄ ascendit p̄
desertū sicut virgula fumi ex arō. mir.
⁊ thubē. ⁊ vni. pul. pig. **D**e secūdo que
est ista que p̄gredit q̄i auroza p̄surgēs
De tercio. que est ista que ascendit de
deserto delictis afluēs inmixta sup dile
ctū suum. **H**ec richar. **N**ūc de vno
modo ipsius excessus mētis dicendus
est in sp̄ali. **E**t primus excessus mētis
vt dicit richar. in eodem libro. v. fit ex de
siderij anxietate ⁊ magnitudine deuot
ionis fumus qui semp̄ surgit de igne
Quis aut neget amorē sp̄ialem ignē
eē. **R**ecte itaq̄ illa mētis in supna ele
uatio. q̄ ex seruoze dilectionis orif̄ fu
mo mi fallat p̄paf. **Q**uid aut̄ intelli
mus p̄ h̄mōi fumū nisi deuote mentis
desideriū. **Q**uasi q̄ aīa in supna eleuat̄
⁊ ascēdit q̄n dilectioe seruēte ⁊ in hoc
ipm v̄gēte suū desiderium per semet
ipsum rapit. **E**st aut̄ virgula vt oēs no
uimus ⁊ gracilis ⁊ recta. vt q̄ v̄gule si
militudinē in se trahat ascētio tua. sit
anxiū sit vnicū desiderij tuū ⁊ surgēs
ex intentione recta. **S**i aut̄ p̄mirram
carnis p̄ritionē. p̄ thus dō cordis de
uotionē. p̄muerfum dō pigmentarij
puluerē virtutū oīm intelligimus cō
summationis artē. de quo h̄c omnia
in eandem sententiam p̄currunt. que
omnia p̄ se facile intelligunt̄ nam hoc
satis constat. qz quisquis caritate ple

nus est cetera virtutū insignia non ha
bere non potest. **S**i em̄ apostolo credi
tur. consummatio virtutis est caritas
Illud sane notādum q̄ anima sancta
tunc veraciter quasi fumus ⁊ per deser
tum ascendit. quando suum affectum
in celestis spon̄i desiderij accendit.
Maior aut̄ sed quantum ad meritum
inesse videt̄ mentis eleuatio illa. que
fouente quidē gratia surgit ex intensi
one ⁊ intentione p̄pria q̄ illa que sur
git ex sola reuelatione vel aliqua inspi
ratione diuina. vt erga digna inuenia
tur anima. oportet primo quasi p̄ deser
tum ascendere. **V**eruntamē vt eadez
ip̄a velut virgula fumi fiat q̄uis p̄ de
sertum fieri incipiat oportet vt supra
ipm desertum assurgat. alioquin mētis
ip̄a in mentis excessum non rapit nisi
supra semetip̄sam eleuet̄. nisi semetip̄
sam in ymo deserat ⁊ seipsam deserenti
do desertum faciat. que deserta in mo
rem fumi magis magisq̄ in sublimia
transcendat. **S**olet tū h̄mōi mētis ex
cessus fieri mō ex sola desiderij feruen
tis estuatione q̄ ex adiuncta sibi diu
na reuelatioe. sic em̄ sp̄ialis ille ignis
⁊ incorporeus diuine dilectiois candez
vim nō obrineat in sp̄ialibz. quā ille
ignis corporeus in rebz corp̄alibz h̄e
cōsuevit. **S**atis nouimus q̄ ignis iste
corporeus in vase q̄nis modico liquo
re perfuso operari soleat. primum qui
dem incipit liquorem ipsum ab ymis
euertere. postea vero in hanc prem̄ nūc
in illam nunc sursum nunc deorsum iā
ctare. ⁊ paulatim quidem ad superio
ra attollere. totūq̄ vas ex modico quo
uis vsq̄ ad summū replere. tandē aut̄
supra illum attollere. ⁊ cum violen
tiam quadam interiora euacuare ⁊ fo
ras effundere fortiterq̄ eijcere. **S**ic
sane animus humanus diuino igne
succēsus vt seipso in seipso p̄tra seipm̄

feruens et fremens estuans sibi ipsi irascens seipsum despiciens sibi quae vellemus indignans semetipsum vehementer pculcans sumis ibyans. et cum est motus estu diuini vultu per inferiora pretempus ab infimis repellit et per superiora desiderium ad superiora trahit. sic sepe ut ipse spiritus impellente desiderio extra semet ipsum et supra semetipsum erectus suique penitus intus oblitus et in extasi subleuatus torus in superiora rapitur. In hunc modum celestis desiderii ardor cum vehementer exestuat animam humanam diuino amore feruida super semetipsum leuat. hec rich. Qui igitur diuino amore sic accenduntur. et supra semetipsum ad illa superiora rapiuntur. hi pculdubio ab omnibus vitiis et maculis moribus se exeunt. seculum cum mundi cupiditatibus premunt. et spe ad inuisibilia se extendunt. De talibus beatus gregorius super cantica exponens illa verba superius promissiva. **Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi.** sic ait. In deserto itaque aut est in hoc mundo ecclesia siue queque anima sancta vivit. dum a regno exul inter bestias demones degit. hec et si omnino a sponso non deserit. tamen quod diu in carne est nodum ad certam eius visionem admittit. dum ab eo pericula et temptaciones peregrinat. et quod adhuc cum eo non regnat deseri sibi ab eo videtur. **Ob hoc semper laborat ut ascendat ut que valde diligit magis ac magis sentiat et quod perfecte eum in deserto non revolabit ab ipso eius desiderio se reficiat.** ut sic in via roborata quaeque ad hoc quod diu conueniat perveniat. Sunt enim nonnulli qui dum omnia visibilia fastidiunt. mentem in celestia erigunt. et quod in infimis nihil quod eis dulcescat percipiunt. torus cor ad superna convertunt. **Hi ab omnibus malis moribus se exeunt censum mundi cum cupiditatibus premunt. spe ad in-**

visibilia tendunt. et quo ampliori desiderio illis iterum. eo magis ac magis molestie corruptorum ferunt quaeque habent hi nimis per desertum descendunt quod dum in hoc mundo inter temptaciones vivunt quo amplius dum hic morantur deseri metuunt eo fortius ista deserunt. et ad ea gradiuntur in quibus cum fuerit nihil amplius quod eos amoveat iam timebunt. **Be-ne autem sicut virgula fumi ascendere dicuntur non autem quarumlibet rebus fumus esse iste dicitur sed ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii esse declarat.** **Virra** quippe mortuorum corpora condunt. ne putrescant **Thura** vero accenduntur ut redoleant. **Per mirra** ergo carnis mortificatio designatur per thuris odor mundicia intelligitur. **Sancta** igitur anima carne sua a putredine vitiis mortificat. dum omnes voluptates mundi per continentiam abnegat ut per iudicium a corruptione eterna libera permaneat. **Cum** vero ad celestia maiori desiderio accendit. et cum a cordis cubiculo omnes cogitaciones superfluas abicit. quasi thuribulum cor suum coram deo facit in quo cum dilectione et virtutes congregat quasi carbones in thuribulo coaptat quibus seipsum mens in conspectu dei igne caritatis accendat. **Dum** que ferventes et mundas orationes ad deum emittit quasi fumum aromatatum ex thuribulo educit ut coram dilecto redoleat suaviter et proximis ad eius amorem per bona exemplaritate non desinat. hec gregorius. **De mentis etiam alienatione et fructu que tales assequitur qui homini gratia portum Rich. de sanc. vic. sic ait.** **Quoniam** contemplationis dulcedinem supra nosmetipsos rapimus. quoddam quasi suavitatis vinum fumentes inebriamur et humanum quodam modo sensum excedentes in divinum quendam affectum a nobismetipsis alienamus. **nihil in hac vita hac dulcedine**

Liber .III.

socondius sentitur. nihil sic animū ab amore mundi elongat. nihil ira mentem contra temptatōes roborat quez talis gustus iebriauerit ad omne op? et ad omnē laborē bilarescit laborat nec lacessit. festinat nec deficit. tolet nec sentit. lacerat et nescit. irridet nec aduertit. hęc rich. Et hęc de mentis alienatōe que surgit ex deuotōis magnitudine. **S**ecundo videndum ē in spēali de mentis excessu que euenire solet ex admiratōis magnitudine. De hoc rich. idem in .v. li. de pteplatoe sic ait. Quis nesciat inde admiratōis fieri cū aliquid cernimus pter speciem et supra estimatōz. **A**ouitas ira qz rei et visionis vix credibilis adducere solet admiratōz mentis qñ aliquid inceperit videri qd vix possit credi. hic mentis excessus bene describit i eo qd dicitur. Que est ista que p gredif quasi aurora surgens. **A**urora siquidē paulatim eleuatur eleuando dilatat. dilatādo clarificat. **S**ed mizo modo dū tantem in diem definit p p mōis sue incrementa ad defectuz venit. vt in accipiat vt maior sit tādē qz etiā accipit vt omnino non sit. **S**ic itaqz hūana intelligentia diuino lumine irradiata. dum intelligibiliū ptemplatōe suspendit dū in eoz admiratōe distēditur. quanto semper ad altiora et mirabiliora ducit. tanto amplius tanto copiosius dilatatur et vñ i simis remotior i de i semetipsa purior et ad sublima subtilior inuenitur. **S**ed in eiusmodi subleuatione dū mens hūana semper ad altiora crescit dum diu crescendo tantem aliquñ hūane metas transcendit. **F**it demū vt a semetipsa sic penitus deficiat. et insuper mundanū quendā affectū trāformata tota supra semetipsam eat. **E**t sic matutina lux crescēdo definit nō quidem esse lux sed esse lux

Dist. III. Ca. XI.

matutina vt ipsa aurora iā non fit aurora. ita humana intelligentia ex dilatatiōis sue magnitudine qñqz accipit vt ipsa iam nō sit ipsa nō quidem vt non sit intelligentia sed vt iam nō sit humana. **D**ūmodo mirabiliter mutatōe qz incōprehensibili efficiat plusqz humana dū gloriā dñi speculando in eandē ymaginē trāformatur a claritate in claritatem tāqz a dñi spū. **E**t notādū qz si vas aque. solis radio supponas ipsam mox aquam videbis lūmīnis splēdorē ex se in superiora trāffūdere et claritatē quidez absqz calore tñ in summa leuare. **E**t quid est aqua nisi cogitatō humana que semper ad inferiora labitur nisi sub discretōis magne moderamine cobiteat. **A**qua i va se collecta cogitatio meditatōi intenta et p intentōz defixa. **A**que collectō cordis meditatio. **E**iufmodi aque solis radius se infundit. qñ diuina reuelatio meditatōi occurrit. **S**ed cuz aqz radiū in se supmī luminis accipit fulgorem quoqz luminis et ipsa ad superiora emittit et mirū i modū illic vterqz radiū luminis ex se leuat. quo ipsa per se nullo modo ascendere valet. **E**t cū tanta sit differentia aque et luminis radiū ei tñ quē de se luminis emittit. nō nihil sue similitudis imprimat. ita vt tremula tremulū. quieta quieta. purior puriorē. diffusior diffusiorē efficiat. **J**uxta hanc sane similitudinē tñ i accessibilis illius et eterne luminis in humanū cor reuelatio irradiat humanam intelligentiaz supra semetipsam ymmo supra omnē humanū modum leuat et illuc intelligentie radius diuine luminis infusione admiratōisqz reuerberatione de ymis ad summa reflit. vbi nulla ingenij perspicacitas. nulla artis industria. aut humana ratiocinatio ascēdere sufficit. et quo me

lius mentem hominis diuine claritatis splendore profundius penetrat. eo alcius stuporis sui magnitudine excussa et per rasm subleuata in diuinorum archanoꝝ sublimitatibus sublimius resultat. illud autem omnino constare dicitur. quod quanto plenius atque perfectius ad intimam animus pacez et tranquillitate proponere se preuenit. tanto firmiter tantoque tenacius in hac subleuatione summe luci per contemplationem adhaerebit. Et proculdubio quanto purior ad integritatem quanto diffusior ad caritatem. tanto perspicacior tanto capacior inuenit ad supernum danum et supercelestium contemplationem. hinc rich. **I**sta vero ratio excellens contemplatio que in extasim et in excessum mentis perducit requirit cor mundum et bene purgatum. Quod affirmat bea. ber. ita dicens **P**recipua et maxima contemplatio est amicitio maiestatis. hinc requirit cor purgatum a vicij liberatum atque exornatum a peccatis. ut se facile possit ad superna leuare ut in se dum per aliquas maculas stupore et extasi suspensum teneat admiratorem hinc ber. **Q**ui etiam sic a semetipso alienatur ea que interim in spiritu cernit verbis exprimere non valet. **D**e hoc bea. gre. sic dicit. **T**unc dei maxime maiestatem miramur cum in contemplatione eius obstupescere obmutescimus plus inuisitare cupientes quam verbis exprimere valeamus non inuenientes verba idonea ad ratio sublimia exprimenda hinc gre. **H**ic etiam excessus mentis siue alienatio figuratur per reginam Saba. que videns sapientiam salomonis non habebat ultra spiritum. Quod exponens rich. de sancto vict. de anima deuota ac contemplatiua in vno libro contemplationum sic ait **R**egina austri a finibus terre venit audire sapientiam salomonis. **Q**ue est ista regina nisi quilibet anima sancta sensibus et appetitibus carnis cogitationibus et affectibus mentis forti-

ter presidens et summi regis verique prorsus salomonis dilectione feruens. vnde dicitur desiderio ardens huiusmodi regina summe sapientie reges propositis enigmatibus et frequentibus interrogatibus imperit. quoniam quilibet anima deuota de diuino adiutorio presumens inuestigandem rerum tantis studio vehementer insistit audit quod querit. quoniam et illa que ex propria industria non sufficit habere sepe inter orationum suspiria ex diuina reuelatione cognoscit videam? adhuc quod de hac regina dicat **V**ides autem regina saba omnes sapientias salomonis et domum quam edificauerit etc. non habebat ultra spiritum. prius querit et audit. postea videt et intelligit. tandem autem obstupescit et deficit **I**nterrogat quod discat. contemplatur quod miretur. stupet ut mente excedat mentemque excedat. **P**rimum est meditatio. **S**ecundum est contemplatio. **T**ercium est extasis **E**cce quibus gradibus subleuat animus humanus. **M**editatione perfecto surgitur in contemplationem. contemplatione in admirationem. **A**d mirationem in mentis alienationem. **M**anifestum est ergo quod ex magnitudine admirationis incidat homo in excessum mentis. **Q**uid ei aliud illi fuit spiritum non habere nisi mente excedere vel vni ei hoc accidit nisi ex multa admiratione. **Q**uomodo queso regina sine spiritu fuit nisi quia spiritus eius a semetipso alienatus fuit. **E**t illud hoc loco in memoriam venit. quod iohannes dicit. **E**go inquit iohannes fui in spiritu **E**cce iohannes in spiritu se esse testatur et regina austri spiritum non habere asseritur. **U**bi notandum quod hoc est spiritus in spiritu esse semetipsum intra semetipsum totum colligere et ea que circa carnem seu etiam in carne geruntur interim penitus ignorare. spiritum autem sine spiritu esse in semetipsum extra semetipsum et supra

semetipsum totum effundere et que sub ipso vel in ipso sunt omnino inter se ignorare et illud diuinitatis archanum totum intrare. nonne in spiritu spiritus esse tunc recte asserit. quoniam exteriorum omnium obliuiscit pariter et ignarus eorum omnium que in corde corporaliter agunt et in illis solis interest per memoriam vel intellectum que in spiritu vel circa spiritum accitant. Cur non recte dicat spiritum semetipsum non habere quoniam incipit a semetipso deficere et a suo esse in supernum quendam transire plerumque humanum statum transire. et mirabili transfiguratione spiritus ille ab humano videat in diuinum deficere ita quod ipse iam non sit ipse eo dumtaxat tempore quo domino incipit alius inherere. Qui enim ad heret dominus spiritus est cum eo et psallere potest qui huiusmodi est. Defecit in salutem tuam anima mea. In spiritu itaque est quod summum mentis ascendit et quasi a suo spiritu deficit qui summum mentis transcedit. **¶** **Tercio** videndum est de mentis excessu qui euenire solet ex magnitudine exultationis. De quo idem richardus. in eodem. v. libro sic ait. **¶** **Restat** tercio loco ostendere quomodo ex iocunditatis et exultationis magnitudine mens humana soleat in extrasum cadere et semetipsum excedere. hic sane excessionis modus videtur mihi satis puenienter expressus in illis verbis. **¶** **Que** est ista que ascendit de deserto delicias affluens in mira super dilectum suum. **¶** **Si** per desertum recte intelligitur cor humanum. quis erit iste de deserto ascensus nisi mentis humane excessus quasi de deserto humanus animus ascendit. quoniam supra semetipsum mentis alienatione transcendit quoniam semetipsum in ymaginem deserens et ad celum usque pertransiens solis diuinis se totum per contemplationem et deuotionem immergit. **¶** **Sed** huius ascensionis causa sequenter annectit in eo

quod hec que ascendit delicias affluere debet. **¶** **Quid** est affluere delicias nisi spiritualium gaudiorum plenitudine affluere. **¶** **Quid** inquam est hec deliciarum affluentia nisi vere et interne suauitatis habundantia celitusque data uberrimam infusa leticia harum deliciarum copiam sicut necesse est gaudiorum fallaces diuitie exhibere non possunt alioquin fallaces non essent si veras delicias et eorum affluentiam veraciter exhiberent. **¶** **Has** sane exteriores fallacesque diuitias etiam impii habere possunt. qui tamen gaudium omnino habere non possunt nisi forte mendacem eum facimus que in prolixitate veraciter protestantem audimus. **¶** **Non** est impius gaudere dicit dominus. **¶** **Quociens** itaque intermis veris delicias careres etiam si exterioribus diuitiis habundans cum prolixitate veraciter psallere potes. quoniam in opes et pauper sum ego hanc itaque deliciarum affluentiam verorumque gaudiorum habundantiam non expectare debeas. non enim vnde habere valeas. nisi ex intima illa animi iocunditate diuinitusque infusa dulcedine. **¶** **Que** est ista inquit que ascendit de deserto delicias affluens non dicit delicias habere sed delicias affluens eo quod non quilibet deliciarum harum experientia sed earum affluentiam etiam huiusmodi ascensus qui de deserto fit gignit atque perficiat. **¶** **Constat** autem quod quantumcumque proficimus. has delicias in hac dumtaxat vita perinuas habere non possumus. **¶** **Eo** itaque tempore quo huiusmodi affluentia anima caret. ad hunc de quo modo loquimur ascensus surgere vel assurgere delicias affluere oportet. **¶** **Puto** autem quia aliud sit affluere ascendere et ascendente affluere sicut aliud est affluentiam esse causam affluendi. **¶** **Deliciarum** itaque affluentia ascensionis tunc causa existit quoniam ex illa diuine dulcedinis infusione

quam in intimis sentit seipam anima sancta pre gaudio et exultatione non capir. intm vt exultationis et iocunditatis sue magnitudo eam extra semetipsas effundat. et supra semetipsam rapiat. Et sane sic vellemus imēsaq; leticia dū sup hūanū modū excreuit toties sup hōiem extollit et supra humana subleuata in sublimibus suspendit. Huius sane rei formā in piscibus videmus. nam pisces dū in aquis ludunt supra aquas exiliunt et nature illius als nature habitatōis sue terminos excedūt dū seipos vel ad modicū paera suspēdunt. Sic pculdubio aīa sancta dum interno quodā tripudij sui applausu a semetipsa excutit. dum supra semetipsam ire mentis alienatione vrget. dū celestibus tota suspendit. dum angelicis spectacul' tota imergit. nature als nature possibilitatis terminos supgressa videt. nemo aut tantam cordis exaltationē vel subleuationē de suis viribus psumat vel suis meritis ascribat. Constat sane nō meriti hūani sed meritis esse diuini. Quā et illa quecūq; aīa que de deserto ascendisse describitur dilecto suo inmixta phibet. Quid est em dilecto suo inmixta nisi virtute illius nō p'p'is viribus pmoueri. Quid inq; est illi dilecto suo incubere q; de p'pria virtute p hac pte nihil omnino psumere. Quantū mibi videt nihil d' p'pria industria nihil de p'pria puidencia recte psumitur. presertim in eo loco vbi de deserto ascenditur sed nec in deserto quidē qn p desertum itur. Scit hoc sane ipse dilectus eius et idcirco d' ducit eā in nube diei et tota nocte in illuminatōe ignis. Quo em modo sustineret pondus diei et est? nisi sub umbra illius quem diligit aīa sua sederet vel quis ei locus tutus a timore nocturno p'sertim in loco horrois eruat

ste solitudinis nisi ipse emittat lucē suā et veritatē suā. Deniq; nō hēet quo est? p'cupiscēcie temptaret. virtus sibi altissimi obumbraret illi mblominus d' esset vñ ignorantie sue tenebras illūinaret. nisi in lumine illius videret lumen. Quā est qd ille d'it. Quā tu illuminas lucernā dñe deus meus illu. re. m. Accipit itaq; dilecta ex munere dilecti sui et bñficio sponsi suo duo imedia p'ra duo p'ncipalia mala. refrigerij nubem p'ra p'cupiscēciā carnis. et reuelatōis nubem p'ra ignorantia mentis. Et notādū q; uis sponsi dilecta sp' et vbiq; dilecti sui adiutorio egeat. ita vt sine ipso nil facere valeat. nisi q; tam coopanti gratie vel mēcius incubit vel incubere oportet q; eo loco vbi de deserto ascendit. tunc ipis maxime cū delicias affluit. Si em p' desertū intel'ligit cor hūanū quid erit d' deserto ascēdere nisi supra semetipsam ire. Quid ergo homo ibi possit vbi homo supra hominē ascēdit vbi humana natura humane possibilitatis metas transcēdit nullo tñ tpe dilecto suo vel mēcius innititur q; cū spiritalibus delicias aīa sancta affluere videt. Et sciendum q; spiritalis delicie animam delicatā afficiunt vultis audire q; delicatā facere p'sueuerunt pene supra id quod credi possit. In tantum deniq; q; nulla exterior delectatio possit et aliquatinus sapere. nec aliqua huius mundi gloria aliquid p'solationis afferre. ita v'raaciter audeat profiteri et dicere. Rēnuic' solari anima mea eo q; v'raaciter sentiat et p' certo diffiniat q; omnis caro fenum et omnis gloria quasi flos feni. Deniq; tēdet animam suam vite sue quociens non dat consuetas leticias p'voto habere. et quociens illa iterne solēnitatis gaudia aliq; diu subtrahūt. Sed quicquid ad eius

Solatōz quicquid ad eius iocundita-
tem valeat ex alieno arbitrio ex alie-
no beneficio. Recte ergo illius viribus
imitatur. de cuius munificentia totus
recte psumit qd speratur desideratur.
amatur. hęc rich. Cuz vero mens pur
dicitur in libro d spū r aīa semetipaz
ppurā intelligentiā excedere intuef
r in illā incorporee lucis claritatē to-
ta intrare. in hoc mentis excessu par-
illa que exuperat omnē sensum inuei-
tur atq; obinetur ut fiat silentiū in ce-
lo quasi media hora. ita ut pēplātis
animus nulla alternantiū cogitantiū
tumultuacōe perturbetur. sed intra pē-
plātōis tranquillitatē totus collectus
intromittit eē ī quendā affectū mul-
tū inuicitatū mersus. Et nescio quā dī-
cedinē. qui si sic semper sentiret. pfecto
magna felicitas esset ubi nihil agit
sensualis ymaginatio sed omnis īse-
rior vis aīe. pprio interim viduat offi-
cio. superior aut vis aīe in illud itime
quietis secretū r sūme tranquillitatis
archanū flectitur. hęc in libro de spū r
anima. Et notandū q pur-
mentis excessus in deū siue pius descē-
sus dei in animā sit in spū. qz deus est
spūs r pcupiscit decorē anime que in
spū ambulat r carnis curā nō facit in
desiderijs. De hoc beatus bern. super
cañ. sic ait. Fidelis panympbus scili-
cet angelus vniuersusq; anime q mu-
tui amoris psciens sed nō inuidus nō
suam querit gloriā sed dñi. discurret
medius inter dilectam r dilectū vota
offerens referens bona excitat illam
placat illū interdū quoq; licet raro re-
presentat eos pariter sibi siue hanc ra-
piens siue illū adducens. Siquidez
domesticus est r notus in palatio nec
veretur repulsam r quotridie videt fa-
ciē patris Vide aut rñ ne quid me in
hac urbi aīe q; p mīxtōe corporeuz qd

sentire existimes id loquimur qd apo-
stolus dicit. Qui adheret deo vnu? spi-
ritus est. Excessum pure mentis in de-
um siue dei piū descensum in aīaz. qui-
bus possumus exprimimus verbis.
Itaq; in spū sit ista pūctio. qz spū
tus est deus r pcupiscit decorē anime
illius quā forte aduertit in spū ambu-
lantem r curā carnis nō pcientē ī de-
siderio. r pferetis si sui amore flagra-
tem pspexerit habetq; aīa talis pfecto
quē desiderat non figuratum sed infu-
sum non apparentem sed afficientem.
nec dubiū quin eo iocundiorē quo in-
tus non foris. Verbū quippe est nō so-
nans sed penetrans. nō loquax sed ef-
ficax. nō obstrepens auribus sed affec-
tibus blandiens. facies nō formata s;
formās s; pstrigens oculos corpōis
sed faciē cordis letificās. grata quip-
pe amoris munere non colore. non tñ
adhuc illum dixerim sicuti est q; nō
omnino ad hoc mō exhibeat q; qd est.
Necq; eī vel sic pūctio pfecto erit q; nō
deuotissimis mentibus sed nec vni for-
miter omnib. S; oportet nāq; p varijs
anime desiderijs diuine pēsentie gu-
stum variari r infusum saporem super-
ne dulcedinis diuersa appetenda ante
aliter atq; aliter oblectare palatū. hęc
bern. Considerandū est s; m di-
ctum richard. de sancto victo. q mens
cuiuslibet pfecti ad celi secreta tunc ra-
piē cū eterne illius felicitatis pelago
absorbet r supcelestis torrente volup-
tatis eozsq; inebriat. ut non soluz ex-
teriora p memoriā nesciat sed ipse eti-
am sibi in obliuionē veniat ita ut post
modum ad se reuersus cum apostolo
proclamat r dicat. Siue in corpore
siue extra corpus nescio deus scit. In
de quando cum intentio penitus auer-
titur a sensibus corpōibus ita q nec
pēsentia videt nec audit tūc dicitur

extasis. hoc rich. **O** hoc vero tam excellens donū p quod videlicet nonnulli vsq; ad excessum mentis rapiuntur alij hoc accipiūt ex solavacante gratia. Alij autē vt hoc possint sibi pparant cū adiutorio tñ gratie ex magna aī industria. De hoc rich. de san. vict. in. iij. libro ptemplatōnū sic ait **Q**ui in suis ptemplatōib; sup semet ipsos ducuntur vsq; ad mentis excessus rapiunt et alij hoc expectant et accipiunt ex solavacante grā. Alij vero et hoc pparant cū gratie tñ adiutorio et copante ex magna animi industria. Et illi quidē hoc donū quasi fortuitū hñt isti vero iaz quasi ex virtute possident. Quasi fortuitū cuiq; est qd qñ vulvel putat nullo mō potest velut fortuitum. Igit̄ hoc habent qui in hoc nihil ex ppria industria valent sed solavacantis gratie horā expectant. iam vero velut ex virtute hmōi gratie efficaciam habere dicendi sunt. qui ex magna iaz pte id possunt cū volunt sed ad tantaz grāz nō nisi cū magno labore pueniūt. **U**n et moyses ī mōte. vi. dieb; moratur et in. vij. de medio nubis ad dei colloquiū vocat. Sex dieb; vt notuz est opa nostra paginamus et ī septimo req̄escimus. Quasi. vi. ergo dies transimus in hoc monte. qñ cū magno labore et magna animi industria in hmōi sublimitatis statu assuescimus diuici; pmanere. tunc aut̄ quasi ad septimū diem veniūt qñ tanta mentis subleuatō menti in oblectamentū vertitur et sine vllō labore subscit. quasi ad septimū iam diē pringit. qñ in illo sublimitatis statu tandē aliqñ ad summaz anī tranquillitatē pponitur. vt non solum omnē curam et sollicitudinē deponat ymo vniuersas pene hūane possibilitatis metas accedat ad colloquiū comi; ni dñi vocante admittim. non ex diui

na inspiratōe et reuelatōe in illā diuinoꝝ iudicioꝝ abyssum intramittimur **I**n mediū nebule Moyses ingredit̄ qñ humana mens ab illa diuini lūis immensitate absorpta summa sui obliuione sopitur. ita vt mirari valeas et iuste mirari debeas quō ibi concordet nubes ignorantie cū igne illuminate intelligentie. ignorantia et obliuio vtorum et exptoz cū reuelatōe et intelligēcia prius ignotoꝝ et eoz vsq; in exptoz nā vno eodēq; tpe humana intelligēcia als mens et ad diuina illuminatur et ad humana obnubilaf. hanc subleuatōe cū pacem obnubilatōz et subleuatōne ps. paucis verbis pprehendit. cū dicit. **I**n pace in idipsum dormiā et requiescam. Veraciter tunc anima pacem inuenit qñ supra semetipam ducta humane passibilitatis molestias animo nō sentit. **I**n hac obdormit quādo ad summam tranquillitatem consopita quicquid sobria cogitare p̄suevit et in obliuionē venit. **Q**ui em̄ dormit que circa ipm sunt ymmo et seipz non nouit. Recte ergo per soporē mentis alienatō exprimit. p quā ab assuetis absentaf et quasi p somnum occupata a rebus humanis diuinaz reruz ptemplatōe pegrinatur. **E**t tunc quietem in idipz obdormit quando in eo per ptemplatōz et admirationē requiescit. cui vnū idemq; est esse omne qd est. qui solus veraciter dicere potest. **E**go sum qui sum. **P** Et notandum q per mentis excessum supra sine itra nosmetipos ī diuinoꝝ p̄tēplationem rapimur. exterioroꝝ oīm statim ymo nō solum eoz que extra nos vtz etiā eoz que intra nos sunt omnū obliuiscimur. **E**t recte cum ab illo sublimitatis statu ad nosmetipos redimur illa que prius supra nos vidimus ī ea veritate et claritate qua prius p̄spexi

Liber .III.

Dist. III. Ca. XI.

mus ad nostrā memoriā reuocare omnino non possumus. Et quibus in aliqd in memoria teneamus et quasi p̄ mediū velū et velut in medio nebule videamus. nec modū quidē viuendi nec quilitatē visionisprehendere vel recordari sufficimus. Et in ip̄i modū remiscientes nō reminiscimur. dū videntes nō p̄uidemus et aspicientes nō p̄spicimus et intendentes non penetramus. hec rich. Tantā talemq̄ gratiā absq̄ dubio. put̄ idēz rich. dr. Nemo accipit sine ingenti studio et ardenti desiderio. nemo etiā existimet ad illiū diuini luminis claritatē argumētādo posse penetrare nemo se credat humana illud racinonaciōe posseprehēdere. Si em̄ aliqua argumentatōe adiri potuisset lumen illud diuinū. vtiq̄ inaccessibile nō fuisset. Deniq̄ apostofolus ad illud se gloriāf non quidem isse sed raptū fuisse. Scio iquit hōies siue ī corpore siue extra corpus nescio deus scit raptū vsq̄ ad terciū celum. Ad hoc itaq̄ celū hōies rapiunt. ascēdere aut nō possunt. **P**ossumus tñ illam que ī hac vita haberi potest dei p̄gnitōz tripliciter distinguere. Aliter siquidē deus videt p̄ fidem. aliter p̄gnoscit p̄ rationē atq̄ aliter certitur per p̄templationem. Prima ergo visio ad p̄mū. Scōda ad scōz. Tercia ad terciū. Ad primū itaq̄ p̄templatōis celum et scōz hōies ascendere possunt. sed ad id quod est supra rationē nisi p̄ mentis excessū supra semetip̄os rapti nūq̄ pertingunt. Cum ḡ mens hōis sic supra semetip̄az rapit omnes humane racōcinaciōis sup̄gredif angustias. ad illud em̄ quod se eleuata et in extasim rapta de diuinitatis lumie p̄spicit. omnis humana ratio succumbit. et nisi humane rōcinaciōis angustias deserat ad capiendum diuine ac

chanū intelligentie finū non dilatat. Quisquis etiāz huius dilecti dñi desiderio flagrat q̄to em̄ familiaris notuit tanto amplius amat. eoz frequencius eius desiderio estuat. Eius siquidem frequens cōturbemur solet sane desiderium non minuere sed augere et amoris incendiū acrius inflammare. **Q**ui igif talis sponsi et dilecti dulcedine fruitur et inter humeros illiū refquiescens eius amore iugiter delectatur q̄ puras frequentes mentis excessus paritur q̄ sepe in extasim raptus supra semetip̄m ducitur pulchritudinis eius magnitudine attonitus ī eius admiratōe suspendif. cuius nimirum aīa cū seip̄am p̄e gaudio iam capere nō poterit supra seip̄am ducif et p̄ excessum mentis in supna eleuatur. hec rich. **Q**uivero p̄ excessum mentis aliquid de supne felicitatis dulcedine degustant tales interim a miseria h̄ frāgilis vite liberi existunt qz felicitas et miseria simul esse nō possunt. hec p̄bat beatus bern. in libro de gratia et libero arbitrio ita di. **F**atendum ē eos qui p̄ excessum p̄templatōis rapti qñ q̄ in spū q̄stulūm cūq̄ de supne felicitatis dulcedine degustare sufficiūt rociēs eē liberos a miseria quociēs sic expcedunt. **S**i plane qd negandum non est et in hac carne licet raro rapti q̄ cōplaciti libertate fruunt. qui cū maria optimā p̄tem elegerunt que non auferret ab eis. **Q**ui em̄ iam tenent qd auferendū non est. experientur vtiq̄ qd futurū est sed qd futurū est felicitas est. **P**orro felicitas et miseria eodē tempore esse nō p̄nt sil quociēs igitur p̄t sp̄m illā p̄cipiant rociēs istā nō sentiunt. **I**taq̄ in hac vita soli p̄templatiui possunt vtraq̄ frui. libertate p̄laciti et hoc ex p̄te et parte satis modicaviceq̄ rarissima. hec ber. **R** Sed miruz

videat cum deus propinquus sit omnibus hominibus et quod tam pauci sunt qui ipsi in seipsum speculant ac etiam in contemplatione extra seipsum rapiunt. Sed ratio est in parte pro quod mens humana sollicitudinibus distenta non intra ad se per memoriam fantasmatibus obnubilata non redit ad se per intelligentiam percipientis illecta ad seipsum neque reveritur per salutis desiderium interne et spiritualis leticie. ideo taliter in his sensibus iacens non potest ad se tamquam ad dei ymaginem reverti. Et quod ubi quis cederit necesse habet ibidem iterum bere. Non poterit ergo anima nostra ab his sensibus relevari ad intuitum sui et eternitatis in seipsum. nisi veritas asumpta forma humana in christo fieret sibi scala repans priorum scalam que fracta fuerat in adam. Ideo quod cum quis illuminatus lumine nature et scientie acquisite non potest intrare in se. ut in seipso delectetur et in domino nisi mediante christo qui dicit. Ego sum hoc scilicet per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Ad hoc autem hostium si appropinquamus nisi in christum credamus speremus et amemus. Necessesse est igitur si intrare volumus ad fructus veritatis tanquam ad paradysum. quod ingrediamur per fidem et spem et caritatem mediatoris dei christi. Ihesu qui est tanquam lignum in medio paradisi plantatum. Superest igitur ymago mentis nostre tribus virtutibus theologis quibus anima purificat illuminat et perficit et sic ymago reformata et conformis celesti iherusalem efficitur. Anima igitur credens et sperans et amans ihesum christum qui est verbum increatum inspiratum et incarnatum scilicet via veritas et vita dum per fidem credit in christum tanquam verbum increatum quod est verbum et splendor patris recuperat spiritalem visum et auditum suscipiendi christi sermones. Visum

ad considerandum illius lucis splendorem. Dum autem anima suspirat ad suscipiendum verbum inspiratum per desiderium et affectum recuperat spirituales olfactum. Dum vero anima amplectitur verbum incarnatum suscipiens ab ipso dilectionem. et transiens per extaticum amorem recuperat spirituales gustum et tactum. Quibus sensibus repletis dum sponsum videt et audit odoratur et gustat ac amplectatur decantare potest talis anima tamquam sponsa dilecta a christo illud canticum. Dilectus meus mihi et ego illi. In hoc namque gradu repletis sensibus interioribus ad suscipiendum summe pulchrum. ad audiendum summe armoniacum. ad odorandum summe odoriferum. ad degustandum summe suave ad apprehendendum summe delectabile disponit anima ad mentales excessus. et erit spiritus noster ierarchicus ad ascendendum sursum ad illam iherusalem supernam ad quam nemo intrat nisi gratia priorum ipsa in cor descendat. Tunc autem ad cor descendit quod per reformationes theologicas virtutes et prolectationes spiritualium sensuum et suspensiones excessuum efficitur spiritus noster ierarchicus scilicet purgatus. illuminatus. et perfectus. Anima autem sic purgata et illuminata et perfecta intrat seipsum intrando in seipsum intrat in supernam iherusalem ubi angelorum ordines considerans videt in eis deum qui habitans in eis omnes eorum operum operationes. **S**icut dicitur. ad euge. Deus in seraphim amat ut caritas. in cherubim novit ut veritas. in thronis sedet ut equitas. in dominacionibus dominat ut maiestas. In principibus regit ut principium. In potestatibus tuetur ut salus. In virtutibus operatur ut virtus. In archangelis revelatur lux. In angelis assistit ut pietas. Ex quibus omnibus videtur deus omnia in omnibus per contemplationem ipsius in mentibus in quibus habitatur per dona effluens caritatis

Lib. III

Dist. III. Ca. XI.

Et notandū p̄r dicit Rich. de sancto victore. q̄ duo sunt p̄templarō num excessus vnus in intellectu alter in affectu vnus in lūmīe alter in amore. vnus in agnitōe. alter in deuotiōe. Cuiusq̄ horū copia dat̄ de dicere p̄t Introdūxit me rex in cellā vinariam lxx rich. De hac etiā affectōe p̄gnitiōne quedā glo. sup̄ illo verbo Gustate et vide. sic ait. In gustare. diuinorū affectionē. In videre. eorūdem p̄gnitiōis infinuans. Magna sunt quippe ista duo bona et nō repiunt̄ eis maiorā nec felicitati creature intellectualis et rōalis plus p̄moda q̄ lumen p̄gnitiōis et dulcedo affectōis. nam si illuminaris lūmīe p̄gnitiōis et nō faciaris dulcedine affectōis magnū bonū est sed nō plēnū. Si autē econuerso faciaris affectōe et nō illuminaris p̄gnitiōe magnum bonū itē est sed non p̄fectū vtrumq̄ igit̄ ad gaudiū plēnū diuine refectiōis exigif. vt p̄ bonū bono ad ditū beatitudis felicitas p̄fectius cumuletur. lxx glosa. **U**bi tamē p̄siderandū q̄ actus dilectōis excellit actum p̄gnitiōis in aliquo gradu. Dātur nāq̄ xōi a deo diuersi habitus sup̄ naturales ad suū finē p̄sequendum. q̄ est sup̄naturalis. dantur etiā intellectui habitus sup̄naturales ad suū finē p̄gnosendum vt fides scīa diuinorū et c. dantur etiā voluntari habitus sup̄naturalis ad deū diligendum. vt caritas siue amor gratuitus. sed habitus caritatis excellit omnes habitus intellectuales vt fidem spem et c. Quod expresse oñdit̄ ap̄lus ad cor. xij. vbi primo enumeratis aliquibz actibz. intellectus et voluntatis infert maior autēz hoc p̄est caritas. Et ostendit̄ ibidem q̄ nullus habitus vel actus est meritorius sine actu voluntatis q̄ ē caritas et habitus intellectus aliq̄liter euacuabunt̄

p̄pter ip̄fectōz eoz in p̄tia habitus at̄ caritatis p̄pter suā p̄fectōz manebit̄ in patria. S3 p̄fectiores habitus p̄fectiores eliciunt̄ actus et iō actus dilectiōnis p̄ferf̄ huic actui p̄gnitiōis tāq̄ p̄fectiōz. **U**n̄ mat̄. xxij. Dilectio ē p̄mū et maximū mandatū. Itē actui dilectiōis p̄uenire v̄n̄ et t̄āfformare cōuenit̄ vel videt̄ vt d̄t̄ dyonisius. Nā diligere nihil aliud ē q̄ copulare crīsto se amantē cū amato. qz caritas est v̄n̄ta copulans amantes cum amato. Et h̄is p̄z sane q̄ actus dilectiōis excellit et excedit actū p̄gnitiōis intellectualis in aliquo gradu inq̄r̄t̄ aut̄ excellit in t̄m̄ excedit eum in attingendo deū in aliquo gradu dilectiōis ad quē actus p̄gnitiōis intellectualis nō potest extēdi qz sup̄ intellectual̄ est. **U**t d̄t̄ augu. Incognita nequaq̄ p̄sunt amari iō est ibi aliqua noticia non intellectual̄ sed affectualis seu experimentalis. **X** Cum predictis p̄cordat hugo sup̄ per. vij. libro angelice ierarchie ita d̄t̄ cens. Sic intelligas quanta est vis amoris et dilectiōis si t̄m̄ intelligi potest qm̄ dilectio sup̄eminet̄ scīe et maior est intelligentia plus em̄ diligif q̄ intelligitur Intreat em̄ dilectio et appropinquat vbi scīa foras stat. Et reddit rationē qz maior inquit p̄sumēs et confidens amato sua acncie penetrat omnia et impetum sequens ardētis desiderij sui nec dissimilare valēs donec ad amatum pueniat et eo amplius adhuc sitiens intrare ip̄m et esse tam p̄p̄t̄ fieri possit hoc idēz sit quod ip̄e. Ecce expresse dicit q̄ verus amor v̄n̄t̄ deo i mediaci q̄ intellectus et q̄ hoc intellectus non capit. Ergo talis noticia affectualis est superior intellectuali. Cū h̄is concordat̄ excellē. super cant̄. dicens. q̄ intellectus et affectus fil̄ coambulāt vsq̄ ad nominissimū intellectū

ubi habet sue cognitionis et sui luminis
 summationem affectus adhuc tenet
 principalia in deum suspiria et supintel-
 lectuales extensiones et immissiones scilicet
 feruidos fulgores et fulgidos fervores.
 ad quorum omnium sublimes excessus
 et extendentes sublimitates intelligere
 et trahi non potest sed solum principalis
 affectus deo vmbilis. **Hec** excellens
A Divina namque caligo est inaccessi-
 bile lumen in qua habitare deus dicitur et
 invisibilis quidem existens propter exce-
 dentem claritatem. et inaccessibilis propter
 excessum. super substantiali lumine propter ef-
 fusionem in hoc fit omnis qui deum cognoscere
 et videre dignus est habitus. **Qui**
 igitur intrat hanc caliginem vmbis diuine
 incomprehensibilitati. quam non penetrat
 intelligentia. querere est omnium clausura
 et in se claudit et secretissime celat
 omnes cogitationes apprehensivas tamquam
 in propria omnium causa et per eam omnis ille
 vmbitur deo. qui super omnia constituitur in ex-
 cellentia. quam nec ratio inuestigat nec
 intellectus speculatur. et ab omnibus et quibus
 si a seipso segregatur et promissionem dilectionis
 mis. que effectiva est vere cognitionis
 vmbitur deo intellectualiter. ignara cog-
 nitione multo meliori quam sit cognitio in-
 lectualis et quod intellectuales cognitio-
 nem derelinquit super intellectum et men-
 tem cognoscit. **De** hoc excellens super causa.
 super illo verbo **Quasi** et non inveni eum
 sic ait. **Cum** hoc modo deum querere exten-
 dendo me ad mihi possibilia vigilans
 id est celestes panymphi qui custodiunt
 civitatem id est infinitam divinitatis
 plenitudinem primum suis contemplatio-
 nibus inveniunt me querentem et ex of-
 ficio suo sursum me longe duxerunt. quod
 dixi in ipsa admiratione mea non vidi
 stis quem diligit anima mea. quod ad deum est oculis
 et sublimis et gloriosus mihi et om-
 nimenti. **Igitur** cum paululum transisset

eos ascendendo super eminentiam anime
 et caliginem quam dominus inhabitat quod est
 inaccessible lumen per capacitate mea
 intransissem inveni per desiderata et abso-
 lute unionem super intellectualis cogniti-
 onis et amoris quem diligit anima mea
 excellens. **Si** autem querat aliquis
 quomodo hec fiant talis interroget gratiam non
 doctrinam. desiderium non intellectum. gemitum
 orationis non studium lectionis. sponsum non
 magistrum. deum non habet caliginem non cla-
 ritate non lucem sed ignem totaliter in-
 flammantem et in deum excessivis unioni-
 bus et ardentissimis affectibus transfe-
 rentem. hoc enim misterium est secretissimum
 et nemo novit nisi qui accipit nisi qui
 desiderat. nec desiderat nisi quem ignis
 spiritus medullitus inflammat. quem christus
 misit in terram. hic igitur nihil valet natu-
 ra. modicum valet industria. parvum dandum
 est inquisitioni et multum vinctum. parvum dandum
 est lingue et plurimum eterne leticie
 parvum dandum est verbo et scripto sed totum
 dei dono hoc est spiritus sancto. parvum
 aut nihil est creature sed totum creaturi
 ci patri et filio et spiritus sancto **H**
Et notandum putat dicit Dionysius. **Modus**
 quo intellectus noster deo coniungi potest
 est in quantum coniungitur ei ut ignoto. **Unde**
 dicit beatus augustinus. **Deus** omnem
 formam intellectus nostri subterfugit quia
 quicumque formam intellectus noster con-
 cipiat illa forma non pertingit ad ratio-
 nem diuine essentie. et ideo ipse non po-
 test esse prius intellectui nostro sed per
 hoc eum perfectissime cognoscimus in sta-
 tutiva quod scimus eum esse super omne id
 quod intellectus percipere potest. et sic ei coniungi-
 mur quasi ignoto sed in patria ipsius
 per formam que est essentia sua ipsius
 videbimus et coniungemur ei quasi noto. **De**
 hac divinitate gratie. **Thazzenus** expo-
 nens illud verbum. **Qui** est misit me ad
 vos sic ait. **Esse** enim ipsius totum est

et semper esse quod nec cepit unquam nec a
 liquando cessabit insupabile quoddam
 ac sine fine substantie pelagus nullis
 terminis limitibusque circumdatum su-
 pergrediens sensum omne rps atque om-
 ne naturam. quod solo mentis pretemplari
 possit intuitu. et hoc subtili admodum
 et perigua inspectione non ex his que cir-
 ca ipsum sunt veritatis species non tam
 ex ipsa veritate quam ex his que veritati sunt
 prima pretemplari. Effugit enim prius quam
 teneri queat et prius quam apprehendi possit
 fit elabitur. tamen se cordi offerens et hoc
 si purus sit quantum humanos oculos ictus
 chorusci perstringentis et eo cito pretere-
 untis illuminat. Idcirco ut ego arbi-
 troz quod per hoc quod omnino quantumlibet ex
 hominibus lumine prospici potest nec appetere
 di nec inquirendi tribuit spiritum. Quod autem
 vel ex parte sentiri potest admirationis est et
 quod in admiratione est desiderari copiosius
 potest. cum autem desideratur desiderantes pu-
 rificat tunc eos velut proprios iam et dome-
 sticos facit etiam in colloquiis et sermonibus
 principes. Absque ulla ergo est sine cre-
 denda divinitas et ad sciendum etiam
 ipsi difficilis menti et hoc est solum quod ex
 ipsa apprehendimus. quod apprehendi non po-
 test. hec gre. **C**um deus id quod
 est nec cogitatur nec apprehendi potest.
 nam si apprehenditur deus non est. potest tamen
 cordis oculus si purus est quoddam tactu
 incorporeo et spirituali visu attingere sed
 non apprehendere. Qui ergo desiderat
 deum videre et mente pertingere cor purget
 et mundus faciat oculum cordis. De
 hoc beatus augustinus. in libro de verbis do-
 mini sic ait. Cum de deo loquimur quod
 mirum si non comprehenditur. Si enim
 comprehendis non est deus. attingere
 aliquantulum mente deum magna be-
 atitudo est. apprehendere autem omnino
 impossibile. Quis enim oculus cordis
 apprehendit deum. sufficit ut attingat si

purus est oculus. Si autem attingit tactu
 quoddam incorporeo et spirituali attingat
 non tamen apprehendit et fit beatus homo con-
 tingendo corde illud quod spiritus beatus ma-
 net. et est illud ipsa beatitudo. non homo
 mo fit vita perpetua. Si vis ergo
 illum mente pertingere. purga mentem
 purga cor tuum. mundum fac oculum cor-
 dis. Beati enim mundo corde quam ipsi
 deum viderunt. hec augustinus. Beatus etiam
 bernardus. in epistola ad carthusienses. de hoc sic
 dicit. Deus id ipsum quod est cogitari
 omnino non potest. nisi quantum ad hoc
 sensu illuminati cordis et amoris at-
 tingi potest. Certe enim sensu humili et
 illuminati amoris quam quolibet cogita-
 tu rationis attingit. Et semper melior
 est quam cogitatur. melius tamen cogitatur quam
 dicitur. ipse est summa essentia a quo omne
 esse proficiscitur in quo esse nostrum non
 moritur. intellectus non errat. amor non
 offendit quod si querit ut dulcius inveni-
 niatur. dulcissime invenitur ut diligenti-
 us queratur. hoc ergo ineffabile cum non
 nisi ineffabiliter videatur qui vult cor
 mundet quod nulla cordis similitudine
 dormienti nulla corporea specie vigilan-
 ti nullo tactus indagare nisi mundo cor-
 de humiliter amatis videri potest apprehen-
 di. hec enim est facies dei quam neminem
 videre potest et vivere vivendo. hec est species
 cui contemplantando suspirat omnis qui
 affectat diligere dominum deum suum in toto
 corde suo et in tota anima sua et in totis
 viribus suis. Ad quod etiam non desit
 excitare proximum suum si diligit
 eum sicut seipsum. hec bernardus. **S**ed et
 hoc notandum quod excessus siue alienatio
 mentis extasis et raptus omnia in scriptu-
 ris per eodem accipiuntur et significant ele-
 vationes quandam ab exterioribus sensi-
 bus. quibus naturaliter intendimus ad
 aliquid que sunt supra hominem potest tamen
 inter raptum et extasim aliquid interesse

nam extasis importat simpliciter excessum a seipso sicut quibus aliquis extra suam ordinatorem ponit. sed raptus super hoc addit violentiam quandam et mentem excedentem suam virtutes. De qua dicit paulus Sine mente excidimus deo. glosa. Excessum mentis dicit quod mente leuatur ad intelligenda celestia.

En excessu vero mentis duo intelleguntur vel pauor vel intentio ad superna. ut ait quodammodo a memoria elaboratur inferiora. In hoc mentis excessu fuerunt omnes sancti quibus archana dei mundum istum excedentia reuelata sunt. De hoc mentis excessu paulus dicit. seipsum insinuans soli deo excidisse. Excedens enim mente apertus omnem humanam fragilitatem omnem seculi temporalitatem omnia quecumque nascendo et occidendo euanescent transiuntia. habitabat in corde in quadam ineffabili contemplatione ubi audit ineffabilia verba que non licet homini loqui. Sed queritur utrum in illo excessu viderit deum per essentiam. De hoc beatus augustinus ad paulinum sic dicit. Quibusdam sanctis deus non in sua natura sed in qua voluit spiritum dignatus est apparere sic abrahe ysaac ceterisque similibus. inuisibilis est igitur natura deus non tamen pater. sed ipsa trinitas unus deus et quod non tamen inuisibilis est etiam incommutabilis sic apparet quibus voluerit spiritum ut apud eum integra maneat inuisibilis incommutabilisque natura. desiderium autem veraciter propter quod videre deum cupiunt inhyantem inardescit non opinor in eandem speciem prouendam flagrat qua ut vult apparet quod ipse non est sed in eam substantiam qua ipse est quod est. Huius enim desiderii sui flamma moyses fidelis famulus eius ostendit ut ait deo cum quo ut amicum facie ad faciem loquebatur. Si inueni gratiam apud te ostende mihi teipsum. Quid ergo ille

non erat ipse. Si non esset ipse non diceret ei ostende mihi teipsum sed ostende mihi deum et tamen si eius naturam substantiamque prospiceret et multominus diceret ostende mihi teipsum ipse ergo erat in ea specie qua apparere voluerat non autem ipse apparebat in natura propria quam moyses videre cupiebat. Ea quippe permittitur sanctis in alia vita. unde quod respensum est moysi est quod nemo potest videre faciem dei et viuere id est nemo potest eum in hac vita viuens videre sic curi est. Unde iohannes ait. Dilectissimi filij dei sumus et non dum apparuit quod erimus. scimus cum apparuerit similes ei erimus. quoniam cum videbimus sicuti est non sicut eum homines viderunt. quoniam voluit in specie qua voluit non in natura qua in semetipso etiam cum videre latuit sed sicut est quod ab eo petebatur cum ei diceretur ostende mihi teipsum ab eo quod cum eo facie ad faciem loquebatur. Sed potest moueri questio quomodo diuinitas substantia videri potuit a quibusdam in hac vita positus propter illud quod dictum est ad moysen. Nemo potest faciem meam videre et viuere nisi eo modo quod potest mens humana diuinitus rapti ex hac vita ad angelicam vitam ante quam per istam communem mortem carne soluantur. Et sic raptus fuit paulus qui audiuit illic ineffabilia que non in vobis que ad opera facta ab huius vite sensibus quedam rationis auersio ut siue in corpore siue extra corpus ante omnia resolutio facta fuerit que huius in morte contingit nescire se diceret. Ita fit ut illud verum sit quod dictum est nemo potest faciem meam videre et videre quia necesse est abstrahi ab hac vita mentem. quando in illius ineffabilitate visionis assumitur. hoc augustinus super geneseos dicit idem. Cur non credam quod tanto apostolo doctore genitum raptum usque ad excellentissimam visionem voluerit

de? demonstrare vitā in qua post vitā
istam viuendū est in eternū hec august.
Et notandū q̄ i raptu pauli nō
fuit necessariū vt aīa eius totaliter se-
paret a corpe sed manēte hoc statu ab-
lata ē ab anima eius actualis puerfio
ad fantasinata sensibilia. ne impeditur
eius eleuatio in id qd̄ excedit om-
nia fantasinata. et ideo in raptu eius nō
fuit necessariū vt dictū est vt aīa eius
separet a corpe vt ei non vniret vt
forma fuit aut̄ necessariū eius abstra-
hi a fantasmatibz et sensibiliū p̄cepti-
one. nam oportet cū intellectus hoīs
eleuat̄ ad altissimā diuine essencie vi-
sionem vt tota mentis intentio illuc
aduocetur. ita q̄ nihil itelligat ex fan-
tasmatibus sed totaliter ferat̄ in deū
Unde et paulus ab oībz abstractus of-
fendiculis vn̄tue p̄templatōis mēte
tm̄ excessit vt vere amatoz trāslatus in
amatus nō aut̄ vt exanimatus et corpi
subductus. p̄terea apostolus dicit il-
lud bene. **V**iuo ego iam nō ego. viuū
vero in me cristus. nam totā mentem
attractus īsup itellectuales extēsiōes
diuinor̄ inuisibiliū vsqz ad feruidos
fulgores et fulgidos feruores ad quo-
rum omnīū sublimes excessus et exce-
dētes sublimitates intelligētia trahi
nō potuit s̄ sola p̄cipalis affectō deo
vn̄ibilis. **D**ixit se iam et extunc viue-
re sed non vita sua sed amari. cuius quo
fuit effectus vn̄us spiritus. **C**or̄ nāqz
eius diuina absorptū dulcedie sic iso-
lutū diuini amoris extirrit hquamine
vt appetitus cum appetibili mirabili
vn̄iretur amicitie vinculo. et ideo in
supsubstāciali et suplucei diuini splē-
doris caligine factus ascēdit p̄prio in-
tellectu se esse icōp̄hensibilē et vite sue
nō viuētem dicens viuo ego iam non
ego et. **S**icut em̄ ferrū p̄latū in igne
in liquore soluit̄ nil de natura eius re-

manente sensibz videtur sed totum in
igneam qualitatē vertit̄ sola vero rōe
naturā suam quibz liquefactā ferua-
te p̄gnoscentis. **S**icut ḡ totū ferrū
liquefactū ignituz ymo ignis apparet
manēre eius substātia. ita mēs Pau-
li caritatis igne liquefacta et in deum
transformata manente natura tota fa-
cta est deus. **U**n̄ etiā mens deuoror̄ et
p̄fector̄ viroz cum p̄templationem
et alienationez p̄iuncta et vn̄ita fuerit
deo dormit quodā mō et quodā modo
vigilat dicens illud cantic̄. **E**go dor-
mio et cor meum vigilat. **S**ola effecti-
ua tunc dormit et silenciū alijs impōit
omnibz potentis. **E**t tunc alienatus
est a sensibus et in extrahi positus et au-
dit verba que nō licet hoī loqui qz tm̄ ē
in affectu et talia sunt solum mō p̄ gra-
tiam. **Q**uia sol ille diuinus per suas i-
flāmatōes et ardores quos emittit i il-
las aīas que habent excessus mētales
nullus p̄t explicare. **S**i ei scōz aposto-
luz gemit̄ sunt enarrabiles qbz p̄ no-
bis postulat spūs quid sunt excessus
quid et ardores. **U**nde sol ille diuinus
et eternus illam celestem ierarchiaz et
istā hūana et irradiat et inflāmat et for-
mi amore illā p̄tentōz visionē et fructi-
onē. hāc p̄ caritatē de corde puro p̄sci-
encia bona et fide nō ficta. **S**ed quid
est q̄ radi? iste excecatur cū potius de-
beat illuminare sed ista excecatio est sū-
ma illuminatio. qz est in sublimitate
mentis ultra hūani intellectū inuesti-
gatōz. vbi intellectus caligat. qz nō po-
test inuestigare qz transcendit omnes
potentiā inuestigatiuā. **E**st ibi ḡ cali-
go iaccessibilis quāqz tm̄ illuminat mē-
tes q̄ pdiderūt inuestigatōes curiosas
vñ p̄s d̄t. **P**osuit tenebras latibuluz
suū **S**piritus autem sanctus leuat am-
mā ad ista obscura et docz ip̄onisa et
hic ē digit? dei ad quē mag? p̄barao

Liber .III. **D**ist. III. Ca. XI.

nis nō potest attingere scz intellectus
noster sed affectus. **I**ste autē amor ē se
questratiuus separatiuus ⁊ sursum acti
uus. **S**equestrat emz ab omni affectu
alieno ppter sponsi affectus vnitionez
Soporat ⁊ quietat omnes potētiās
⁊ silentiū imponit. **S**ursuz agit quia
ducit in deū ⁊ est sic homo quasi mor
tuus ⁊ iō foris est vt morō dilectio. qz
separat ab omni casu oportet eī homi
nem mori p illū amorē oībz terrenis
vt sursum agat ⁊ deo vniamur in q̄ vnio
ne intrat in tenebras radiū. **D**icitur te
nebra qz intellectus nō capit ⁊ tñ anī
ma sūme illustrat ⁊ qz mens oculis i
tellectualibz illū radiū respicere n̄ po
test ideo amouendi sunt. vñ d̄r in cā
ticis. **A**uerte oculos tuos a me ipi me
auolare fecerūt. **T**unc xp̄s cedit qz
mens oculis intellectualibz miratur il
lam sapiām aspiciere qz non ibi intel
lectus sed affectus vadit ad pfunduz
crusti. **Q**ui vero tantū grāciam a domi
no p̄cipiunt quodam mō deificantur.
nam duas naturas rōis capaces crea
tor noster pdidit angelicā scz ⁊ huma
nā quas ad similitudinē suā creans i
eternū subsistere voluit. **E**t qz beate si
ne illo esse nequibant sui p̄cipariōz
illis largiri dignatus ē vt vicz hoc ha
berent p grām qd̄ deus est p naturam.
Hoc autē fieri aliter nō potest nisi bī q̄
saluandi deificentur. qz saluari non
possunt nisi bī qui deificati sunt.

Deificatio autē est assimilatio ⁊
vnico ad deū s̄z possibilitatē creature
Assimilatio vero fit p virtutes seu ope
rationē bonā vnicio autē fit p carita
tis feruorē. **Q**uanto autē quisqz ē vir
tuosior ⁊ caritate plēnior tanto est deo
filiōz ⁊ eius vnio cū deo pfectior. **U**n
secti ⁊ pfecti viri qz sunt virtuosī ⁊ cari
tate plēni in suis p̄tēplatiōibz extra se
ipos ⁊ eo pfectius cū deo vniantur. q̄

to magis p̄vitam virtuosam ⁊ carita
tem feruidā deificant qz p ardorē di
uini amoris quē in excessu mentis dul
citer d̄gustant in deū quodāmō trans
formāt. **S**z d̄r circa hoc vnusqzqz cō
sciam suam discutere ⁊ si domis spūali
bus quibus ad amicitia deī puenit se
carere conspexerit debet gemere ⁊ per
penitentie remediū illa a dño studeat
obtinere. **S**i autē aliqua dona mino
ra habuerit. maiora i alijs n̄ inuideat
sed potius diligat et dñm suppliciter
exoret vt illius doni qd̄ alter pfectius
possidet euz p̄cipem faciat vt dicere
possit cū ps. **P**articeps ego sum om
niū timenciū te ⁊ custodienciū māda
ta tua. **N**otandū qz his qui p̄
gratiā p̄tēplatiōis celestis vite dul
cedinē gustauerint ac p̄gnouerint trā
sitoria vilescunt omnia deserunt habi
ta ⁊ eo p̄animus solū desiderijs celesti
bus inardescit. **D**e hoc beatus gre. in
quada omelia sic ait. **Q**ui celestis vi
te dulcedinē iōtrū possibilitas admit
tit p̄fecte p̄gnouerit ea que in terris a
mauerat libenter cuncta derelinquit i
comparatione eius vilescunt omnia.
deserit habita. congregata dispergit. in
ardescit animus in celestibz in terre
nismil libet. deforme p̄spicitur quicqd̄
d̄ terrene rei placebat sp̄. qz sola cele
stis patrie claritas fulget i mente naz
quem p̄fecte absorberat ad terrena
desideria foris velut insensibilem red
dit. **H**ec gre. **O**mnis etiā ani
ma. put d̄r beatus bernardus. que vel
semel gustauerit spiritus sancti dulce
dinem p̄nciam ipsius impossibile ē vt
non toto corde desideret imo oīs ani
ma in spiritu ambulans sponsum vel
in amplexu vel in affectu osculo ⁊ desi
derio etiam cum manducat vel bibit
impossibile est nō habere. **H**ec Bernar
dus. **H**āc vero dulcedinē spūalē ⁊ gau

diu ueritate mundi et voluptatum carnalium amatores percipere non possunt. quia homo dulcedo est cordis et non carnis. **U**n de ea agnoscere non potest quilibet carnalis. **D**e hoc rich. de sancto victo. in tractatu suo super Benjamin adolefcentulus sic ait. **Q**ui enim in bonis falsis atque deceptoris spem figunt qui sint vera bona inuenire non possunt. **N**on ergo est mirum si ea quilibet amator mundi nescit. quam deus diligentibus se abscondit est enim manna absconditum et nisi gustantibus omnino ignotum. **E**st namque homo dulcedo cordis non carnis. **U**n nec eam nosse potest quilibet carnalis. **O**rdinatum uerum gaudium veraciter tunc habemus. quando de veris et eteris bonis gaudemus. **A**d tale gaudium apostolus nos hortatur dicens. **G**audete in domino. **E**t post Letamini in domino et exultate iusti. **M**ens autem que in laude hominum delectatur quid sit internum gaudium experiri non meretur. nec mens humana nisi per abstinentiam et paciam ad uerum gaudium pertingit. **O**portet enim non solum falsam delectationem sed etiam uanam perurbationem eum excludere qui uult de ueritate gaudere. **Q**ui enim in inferioribus adhuc delectatur internamque iocunditatem indignus est et qui vano timore perturbatur spirituali dulcedine percipi non potest. **F**alsa leticia ueritas damnabat cum dicebat. **G**erobis qui nunc ridetis. uanam perurbationem increpabat cum dicebat. **N**olite timere eos qui occidunt corpus. **N**on autem unum sustinendo superamus. **A**lterum patiendū toleramus. **Q**uid igitur propter labores nisi uerum gaudium querimus. sed huius mercedem tocies quasi quasdam primicias uelut artem quandam accipimus quoties ad illud internum domini nostri gaudium intramus et ex aliqua parte gustamus. **D**anc autem interne dulcedis de

gustationem scriptura sacra nunc gustum nunc ebrietatem uocat. ut quod sit parua uel magna ostendat. **P**arua quidem ad pacem future plenitudinis magna autem in comparatione cuiuslibet mundi iocunditatis. **P**resens autem spiritualium uirorum delectatio future uite gaudij comparata quodcumque libet ex crescens inuenitur. in cuius tamen comparatione omnium exteriorum delectationum est nulla. **O** dulcedo miranda dulcedo tam magna dulcedo raris parua quod non magna que terrenam omnem excedis quod non parua que de illa plenitudinem uix stillam modicam decerpis. **M**odicum quidem de tanto felicitatis pelago mentibus instillas mentes tamen quas infundis plene inebrias. **U**erito tantillum de tantillo gustus quidem de meri. nihilominus que mentem a se ipsa alienat ebrietatem nominatur. **G**ustus ergo est et ebrietatem uere dici potest. **G**ustate et uidete quam suavis est dominus dicit propheta. **E**t de ebrietate quidem dicit. **U**isitasti terram et inebriasti eam. **H**ac itaque dulcedine inebriari non merentur qui adhuc carnalium desideriorum fluctibus agitantur. **U**isitasti inquit terram et inebriasti eam. **Q**uare ergo solum terram inebriari dicit. **D**eus cur etiam non mare. **S**ed scimus quia mare quod per uaria discordia fluctuat quam adhuc secularium curarum cella exagitat. in illud internum gaudium non admittitur et illo torrente uoluptatis non potest per terram nisi fixam cordis stabilitatem debemus accipere. **D**ebemus ergo fluctuationem cordis restringere et ad uerum gaudij desiderium cogitationum affectionumque motus colligere. qui se capite uel credit illo uere ebrietatis poculo inebriandum fore. **N**ec est illa uere beata recta mentis uicem stabilitas tranquilla. quando mens in seipsa tota colligi

tur et in vno eternitatis desiderio imo-
 biliter figitur. Hec est illa terra quam veri-
 tas promittebat cum diceret. Beati mi-
 tes quam ipsi possidebunt terram quam
 ysachar percipit et in eius amorem ex-
 arsit ut legit ysachar asinus fortis ha-
 bitans inter terminos vidit requies quae
 esset bona et terram quae esset optima et super-
 posuit humerum suum ad portandam. De-
 ne iste ergo non plene hanc morientium
 terram deseruerat. pene non plene illam
 viuencium terram apprehenderat qui in-
 terminos habitabat quod viliissimis quod pau-
 cissimis huius vite bonis contentus habet
 terre misere extrema tenebat. quod per fre-
 quentes mentis excessus per huius vite
 bona per gustabat illius beate terre in-
 ciam rangebat. quod huius vite bona ad neces-
 sitatem non respuebat. hanc terram non
 penitus desererebat. Quia future vite non
 nisi nouissima quedam capere poterat il-
 las omnino non apprehendebat et idcirco
 inter terminos habitabat istas sole-
 rabat ad necessitatem illam percipere ad
 iocunditatem. Satagebat istam penitus
 deserere nec poterat ambiebat in illas
 totos intrare nec valebat. Fecit ergo
 quod potuit inter terminos habitabat
 quotidie ad illam nitentur quotidie
 relabebatur. Hanc terram ut ait propheta.
 Mansueri hereditabunt et delecrabunt
 in multitudinem pacis. Ecce qualis ter-
 ra pax ibi est pax plena requies bona
 quies pacifica. In illa labor non est sed
 ad illas sine labore perueniri non potest
 propter illam laboratur sed in illa non la-
 boratur. Mens etiam que ad internus
 gaudium non colligitur tota que sit vera
 requies minime experitur. Hec richardus.
 Qui qui gaudium et consolationem voluit
 habere in domino necesse est ut vanam consolationem
 huius mundi permittant nam qui
 consolatur hic indigni sunt consolatione di-
 uina. **Nemo enim potest intro-**

quod seculo consolari. quod oportet vnum per-
 dat qui alter voluerit possidere. hoc aff-
 firmat beatus augustinus in libro soliloquiorum
 ita dicens. Tu domine solus es consolatio
 nostra sempiterna que solus illi
 te tribuis. qui consolator huius mundi
 per consolatione eterna permittunt. Nam qui
 hic consolantur indigni tua consolatione ha-
 bentur sed qui hic cruciantur a te con-
 solantur et qui hic percipiunt passionibus
 participant et consolationibus. Nemo potest
 in vtroque seculo consolari nec potest quis
 hic et in futuro gaudere sed vnum neces-
 se est ut perdat qui alter voluerit possi-
 dere. Hec ubi confidero domine consolator me-
 reuinit consolari in alia anima meam dig-
 na habeat consolationibus tuis eternis.
 quia iustum est ut amittat te quicumque
 in alio aliquo consolari magis eligat
 quam in te. Ergo obsecro te ut non per-
 mittas me in aliqua alia consolatione va-
 na consolari quam in te. Sed omnia mihi
 peto amarescant. ut tu solus dulcis ap-
 pareas anime mee qui es dulcedo in-
 estimabilis per quam cuncta amara dul-
 corantur. Tua enim dulcedo craticulas
 Laurencio dulcem fecit. Tua dulcedo
 Stephano rorentis lapidem dulcora-
 uit. Pro tua dulcedine ibant apostoli gau-
 dentes a conspectu oculi quod digni habitari
 sunt pro nomine ihesu christi melius pati. Ibat
 andreas ad crucem securus et gaudens
 quam ad dulcedinem perperabat. Hanc
 gustavit petrus inferior oblitus cla-
 mauit quasi ebrius dicens. Domine bonum
 est nos hic esse si vis faciamus tria ta-
 bernacula hic moriemur te contem-
 plumus quo habito nullo alio indigebimus.
 Sufficit tamen nobis videre te. sufficit in
 gratia dulcedine tua faciarum nullam
 illam iste dulcedinis tue gustauit et omnem
 aliam dulcedinem fastidivit. Quid putas
 dixisset si magnam illam multitudinem di-
 uinitatis tue gustasset quam abscondisti
 aa .i.

diligentibus te. **Hec aug.** Ubi considerant dum quod sancti viri cum visitantur per gratiam dei interdu dulcedine et iocunditate perveniunt ut gaudia seu premia nollent recipere poriora. **De hoc beatus Hieronimus.** sic dicit. **Hanc deus dulcedinem in tuos filios demonstrasti quod tuo tacti dono et gratia ad tantam interdum movetur dulcedis voluptate. ut premia seu gaudia iam nollent recipere poriora quam semper esse in dicta dulcedis redundantia quam in illa sancta senserant hora hec Hieronimus.** **De hac etiam dulcedine spirituali.** beatus aug. sic dicit. **Tantam anime mee divine cuiusdam dulcedis incidit delectatio. que si iam beata vita non est tunc nescio quid est.** **Hec aug.** **Beatus etiam bernardus.** semper desiderans ardere in dei amore a quo ista spiritualis dulcedo procedit ad dominum sic colloquendo ait. **Verbum mihi ad te est. o rex secretorum cristie.** **Ihesu ausu caritatis alioque presumit te factura manus tue. et adire gementi desiderio cordis mei. usquequo sustinebo absentiam tuam. expectationem faciei tue. quanto tempore feram usquequo ingeram miscam et stillabit post te oculus meus.** **Amabilis dominus ubi habitas ubi est diversorium tuum. in quo letus recumbis inter carissimos et facias eos manifestatione glorie tue.** **Quam felix quam sanctus quam appetendus est percipiscencia locus iste deifice voluptatis. locus proximum deliciae si accessit oculus meus nec appropinquavit cor meum usque ad multimodam dilectionem dulcedis tue quam intrinsecus abscondisti filius. solo eius odore foris intusque sustentor.** **Spiramem suavitatis tue de longinquo venit ad me. et est mihi super odorem balsami et flagrantiam thuris et mirre et concupiscentias mundas parit in me quam est adustio delectabilis.** **Quid enim mihi est in celo. Quis est thesaurus meus**

in illa celica cella. que est hereditas mea in terra vivencium. **Nonne cristus dominus meus unica salus mea totum bonum meum plenum gaudium meum. et quod perire poterat cor meum dominus non amet te.** **Si non amaverit te quid amabo.** **Si transulerit amorem meum a te ubi illud digne collocabo.** **Desiderabilis dominus ubi extra te requiescent desideria mea.** **Si usque extra te pedes extenderit amor meus pollutus est.** **Si ad te non declinaverit desideria mea vana erunt. nonne tu amabilis et desiderabilis es super omnia que amari possunt et desiderari.** **Abs te enim habet omnis creatura quicquid habet decoris.** **Tu inquam sole excellenti claritate vestisti et clarior sole tu es. ymo quid est sol quid omnis creatura quid ipsa lux nisi tenebre ad tui comparationem.** **Quid ergo melius quid amabilius te estimavi. ut abstraherem cor meum a te ad premeditandum quidquam in mundo abs te.** **Cur amavi quare percipivi in omni vita mea quicquam preter dominum Ihesum meum.** **Quare distuli quare intermisi vultu tempore te Ihesum versari in corde meo te tota mente percipere et delectari in tua dulcedine omnia interiora spiritus mei. ubi eram quando tecum mente non eram. Quo defluerunt quando te solum non audierunt desideria mea.** **Deus vite mee quam vane consumpta sunt quam infructuosa illapsa sunt a me repta mea que dedisti mihi ut facerem voluntates tuas in eis et non feci.** **Red iam ex hoc nunc omnia desideria mea incalescite et exfluere in dominum meum Ihesum cristum. corrite satis. hactenus tardastis.** **Deus cordis mei et pars mea Ihesu cristie deficiat obsecro per te cor meum in spiritu suo caro mea a percipiscentiis suis. ut vivas tu in me et convalescat in spiritu meo carbo amoris tui et excreseat in igne perfectum foueat et nutritur illud in me gratia tua ut ardeat**

ingiter in ara cordis mei et ferueat in absconditis anime mee apud te in die que erunt exui me iubebis tunica ista mortali quam nunc circumfero circumdet me dilectio mea et fiat anime quasi vestimentum de coris. ut non nuda sed vestita inueniatur et habeat non abscondat infirmitas eius ab oculis tuis. igne alienum que adu sarios tuos presumit dilectionis tue feruor elonget a me et animam meam ad te currentes sursum attollat et quantum phas est tuo diuino lumine immergat. Domine ihesu omnes qui te diligunt repleantur benedictionibus tuis et sit pax eis in uelamento alarum tuarum per eum. **Hec Bernardus**

Sed et hoc notandum quod omni potens deus etiam omnibus tenoris subtrahit interdum dulcedinem contemplationis manet tamen cum eis quantum ad gubernationem et quantum ad uisionem. De hoc laicus beatus Bernardus in libello de scala claustrali um sic ait. Sponsus diu desideratus subtrahit se non omnibus uicibus anime quantum ad contemplationis dulcedinem. manet tamen presentis quantum ad gubernationem quantum ad gratiam et quantum ad uisionem. Sed ne timeas. Sponsa ne despes. ne estimes te committam si paulisper subtrahit faciem suam sponsus tuus omnia ista cooperant tibi in bonum. et de accessu et de recessu lucet tibi acquirat tibi uenit tibi recedit. uenit ad consolatio. recedit ad cautelam ne magnitudo consolationis extollat te. ne si spiritus sit apud te sponsus. incipias contemnere sodales et hanc pristinam uisitationem iam non gratie tribuas sed nature. **Hec autem gratia quam uult et cui uult a sponso tribuit non quasi iure hereditario possidetur vulgare puerbium est nimis familiaritas parit contemptum. Recedit ergo nemis assiduus contemnat ut absens magis desideret et desideratus auidius queratur. diu quesitus graciosus inueniatur. inuentus strictius teneatur. Pre**

terea si nunquam deesset hec consolatio que respectu future glorie que telenabitur in nobis enigmatica est et ex parte forte putarem hic habere ciuitatem manentem et minus inquireremus futuram. **Ne ergo exilium putarem pro patria aram pro precepti summam uenit sponsus uicissim et recedit nec consolatio afferens nunc uersum stratum nostrum in infirmitate mutans paulisper permittit gustare que suavis est dominus et ante que plene facietur se subtrahit et ita alio expansis super nos uolirans prouocat nos ad uolandum quasi dicat. **Ecce parum gustate que suavis sum et dulcis. sed si uultis plene faciat hac dulcedine currite per me in odorem unguentorum meorum. sursum habete corda ubi ego sum in dextera dei sedens. Sed caue tibi. Sponsa quam absentat se sponsus non longe abest et si non uides eum ille tamen spiritus uidet te. plenus enim oculis ante et retro. nusquam potest ei latere. habet et circa te nuncios suos spiritus. quasi sagacissimos exploratores ut uideant quomodo absente sponso conuerseris et accusent te coram ipso si aliqua signa lasciuie et securitatis in te deprehenderit. Zelotus est sponsus iste si forte alium amatorem recepis si alius magis placere studueris statim discedet a te et alius adhaerebit adolescentulis. Delicatus est sponsus iste et nobilis diues et speciosus forma pro filiis hominum et ideo non nisi speciosam dignatur habere sponsam. Si uiderit in te maculam siue rugam statim auerit oculos nullam enim potest inmundiciam sustinere. **Esto ergo casta esto uerecunda et humilis ut sic a sponso tuo frequenter uisitari merearis. Hec Bernardus******

Filius
Desidero etiam scire quomodo deus loquatur angelus et a iacob sanctis ac dyabolo et conuerso. **Et de uisionibus que**
 aa .ij.

phæris solēt apparere et cū gratia pte
platōis vel deuorōis de fuerit. quō dōe
at se homo tunc habere et de his cupio
informati.

Capitulum XII Pater et

Sire debes fili

p primo quesito q̄ talis locu
cio non sit corporaliter sed spūaliter.
Uñ beatus gre. ij. mo. de huiusmodi
spūali colloquio sic dicit. Sciendum q̄
ipsa natura incorporea cū loquit̄ eius lo
curio nequaquāna et eadem qualitate
format. Aliter em̄ loquit̄ de angelis.
aliter angeli ad deū. aliter deus ad san
ctorū aīas. aliter sanctorū aīe ad deum.
Aliter deus ad dyabolū. aliter dyabo
lus ad deū. nā q̄ spūali nature ex corp
porea oppositōe nil obstat. Loquit̄ de
ad angelos sanctos eo tpe quo eorum
cordibus occulta sua inuisibilia osten
dit et quicquid agere debeant in ipsa cō
templatōe ueritatis legunt. ut uelut q̄
dam p̄cepta sint uel ipsa gaudia cō
templatōis. Quasi em̄ audientibus dicit
q̄d uidentibus inspirat. vñ cū cordibus
eorū deus p̄tra humanā supbiā aīadu
sionē uictoris infunderet. dicitur et
descendamus et pfundamus ibi ling
uam eorum. Ascendunt angeli in eo q̄
creatore aspiciunt. Descendunt ange
li in eo q̄ creaturā sese in illicitis eri
gentem examine districtōis premūt
Dicere ergo dei est descendam et pfū
damus linguas eorum. in seipso. eis hoc
q̄d recte agat ostendere et p̄xim inter
ne uisionis eorum mētibus exhibenda iudi
cia occultis moribus inspirare. **O** Ali
ter loquuntur angeli ad deū sicut p̄ io
hānem in apoc. dicūt. Dignus est ag
nus qui occisus est accipere uirtutē et di
uinitatem et sapiām. Vox nāq̄ ange
lorū est in laudem p̄ditoris ipsa admira
tio intus contemplatōis. quibus uirtu

tis diuine miraculo obstupuisse dixit
se est q̄ excitatus cum reuerencia mo
tus cordis magnus est ad aures incir
cumscripti spūs clamor uocis. que uox
se quasi p̄ distincta uerba explicat uox
se p̄ innumeros modos admiratōis
format. Deus ergo angelis loquit̄ cū
eis uoluntas eius intimauit uel ma
nifestat. Angeli aut̄ tunc loquit̄ dñō
cū p̄ hoc q̄ supra semetipsos respiciūt
in motū admiratōis surgant. Aut̄ de
ad sanctorū aīas loquit̄. Aliter sancto
rum aīe loquuntur ad deū. Uñ i iohā
rursū apoc. dicit. Audi iubere altare dei
aīas interfectorum p̄ter uerbus dei et cla
mabant uoce magna dicētes usq̄ quo
domine sanctus et uerus non uindicas
sanguinē nostrū. Quid est em̄ animas
uindictę petitionem dicere nisi uicem
extreme iudicij et resurrectōis extinc
torū corpus desiderare. Magnus q̄p
pe eorum clamor magnū est desiderium. tā
to em̄ quisq̄ minus clamat quāto mi
nus desiderat et tanto maiore uocem i
aure incircūscripti lūs exprimit. q̄p
to se in eius desiderium plenus infūdīt
Animarū igit̄ uerba ipsa sunt desideria.
nā si desiderium sermo nō esset p̄ltra nō
diceret. Desiderium cordis eorum audiuit
auris tua. De ipso ergo bibunt q̄d ab
ipso sitiunt et mō nobis adhuc incon
prehensibili in hoc q̄ petendo esuriūt
presciendo faciantur. Discordaret er
go a uolūtate p̄ditoris si q̄ eū uident
uelle nō peterent ei q̄ minus illerēt
si uolentē dare desiderio pigriori pul
sarent. Quibus p̄sponsum dñi dicit̄
Requiescite adhuc modicū donec cō
pleatur numerus fratrum uestrorū. Desi
derantibus aīabus adhuc requiescere
modicū dicere est inter ardorē ex ipsa
p̄ntia solatia aspirare uel et animarum
uox sit hoc q̄d amantes desiderant. et
respondentis dei sermo sit hoc q̄d eas

retributōis certitudinē iter desideria
 pfirmat. **P** Aliter loquitur de
 ad dyabolū. aliter dyabolus ad deum
 Sed sciendum q̄ quattuor modis lo
 quitur deus ad dyabolū tribus modis
 dyabolus ad deū. Quattuor modis
 loquitur deus ad dyabolum. q̄ r̄ i iu
 stas vias eius arguit r̄ electoz suoz
 iustitiā p̄ra illā p̄mittit r̄ temptandaz
 eoz innocenciā ei p̄cedendo permittit
 r̄ aliquē eū ne temptare audeat p̄hibet
 In iustas em̄ vias suas redarguit cum
 dicit. v̄dextemis Electoz suoz contra
 illū iusticiam p̄mittit cuz ait. Conside
 rasti seruu3 meū Job q̄ non sit ei simi
 lis sup̄ terram. Temptandam eozum
 innocenciam p̄cedendo p̄mittit quā
 do dicit. Ecce v̄niuersa que habz i ma
 nu tua sunt. Rursumq̄ a temptatiōe
 p̄hibet cum ait tm̄ in eum ne extēdas
 manum tuā. **T** Tribus autē mo
 dis loquit̄ dyabolus ad deum cum vel
 vias suas insinuat vel electoz innocen
 tiā fictis criminibus accusat. vel temp
 tandā eandē innocentiā postulat. Vi
 as suas q̄ppe insinuat q̄ ait Circuui3 ter
 ram r̄ p̄ ambulauī eam. Electoz inno
 centiā accusat qui ait. Nunquid iob
 frustra timet deū. Temptandam ean
 dem innocentiā postulat cū d̄r Extēde
 manum tuā r̄ tange cuncta q̄ possidet
 h̄c gr̄e. **R** Et notandum put
 idem bea. gr̄e. xxvij. mo. dicit. q̄ duo
 bus modis diuina locutio distinguit̄
 aut em̄ p̄ semetip̄m d̄ns loquit̄ aut p̄
 creaturaz angelicā eius ad nos verba
 forman̄ sed cū p̄ semetip̄m loquitur
 sola nobis vis interne ispiratiōis ape
 ritur cū p̄ creaturam angelicā loquit̄
 de verbo eius sine verbis r̄ sillabis cor
 docef. q̄ virtus eius intima quadam
 subleuatōe p̄gnosceit. ad que mēs ple
 na suspenditur. vacua grauat̄. **P**ō
 dus em̄ quoddā est qd̄ omnē aiāz quā

replet leuat̄ incorporeū lum̄ est r̄ qd̄ i
 teriora repleat r̄ repleta exterius cir
 cumscribat. sine strep̄tu sermo est q̄ r̄
 auditū apit r̄ habere sonitū nescit. h̄c
 gr̄e. **S** De visionibus r̄ reuelati
 ombus que facte sunt p̄lx̄tis vel etiaz
 alijs p̄fectis viris. Scienduz p̄mo
 q̄ misteria dei siue secreta nemo scire
 potest nisi cui sp̄s dei reuelauerit. q̄
 ip̄e solus illa nouit. h̄c autē reuelatio
 fit diuersis modis vel p̄ sensibilē appa
 ricionē r̄ allocutionē sicut oliz fiebat
 patribz vt legitur de abrahā gen. xij.
 Dixit d̄ns ad abrahā Egredere de
 terra r̄ p̄gnatōe tua. vel p̄ ymaginariā
 visionē exterius cū insinuatōe interio
 intelligencie. sic reuelatio facta fuit p̄
 phetis. v̄n̄ d̄r dan. x. Invisiōe opus ē
 intelligencia. vel p̄ solā intima i sp̄ra
 tōz sicut d̄r iob. xxxij. Inspiratio om̄
 nipotentis dat̄ intelligenciā. vel per in
 spiratōz r̄ reuelatiōz cū raptu a sensib
 bus sicut de Paulo legit. ij. ad cor. xij
I Signanter tm̄ tres sunt visio
 nū sp̄s scz corp̄ea ymaginaria r̄ itel
 lectualis. Corporalis est cū quedā cor
 poraliter videntur di munere que aliq̄
 videre nequeūt vt balthasar vidit ma
 num scribentis in pietate. dan. v. Yma
 ginaria est q̄n̄ aliquis i exta siue som
 no vider non corpa sed ymagines re
 rum dei reuelatiōe vt petrus super quē
 cecidit mētis excessus vidit celū aper
 tum. Actū. x. Intellectualis est quā
 do nec corpa nec ymagines reruz vi
 dentur sed in substantijs incorporeis
 intuitus mentis mira dei potētia figi
 tur. talis fuit visio beati pauli Er notā
 dum sicut dicit glo. super libro d̄ diui
 nis noībz q̄ q̄to magis nostra mens
 ad p̄templanda sp̄alia eleuatur. r̄ tō
 magis abstrahit̄ a sensibilibus.
Ultimus autē terminus quo
 p̄templatio p̄tingere potest est diuina
 aa .iij.

substantia. **U**n̄ oportet mentē que diuinam substantiā videt totaliter a corporalibus sensib⁹ esse absolutā vel per mortē vel p̄ aliquē raptū. **H**ic est qd̄ d̄r ex p̄sona dei. **E**xodi. xxxiij. **N**ō vidit me homo & uiuet. q̄ aut̄ in sacra scriptura aliqui deum uidisse dicunt̄ oportet itelligi hoc fuisse p̄ aliq̄ ymaginariā visionē seu etiā per corpalem s̄z per aliquas corp̄as sp̄s vel exteri⁹ apparentes vel interius formatas per quas ymaginarie diuine virtutis p̄ncipia demonstrabat̄. **X** **E**t sciendum q̄ duplex est mod⁹ apparitiōis siue manifestatiōis diuine reuelatiōis theologor̄ & p̄phetar̄ mentib⁹ infusus per visiōes & demonstratiōes quas greci theophanias appellāt id est diuinas apparitiōes. **Q**uā aliqui per signa sensibus similia demonstrant̄ inuisibilia. aliqui per solā anagogen id est mentis ascensum in sup̄na pure cōtemplata. **E**x his duob⁹ generib⁹ visionū duo s̄ scriptōis genera in sacra pagina sunt formata. vnū quo formis & figuris & similitudinib⁹ re⁹ occultar̄ veritas obumbrat̄. aliud quo nude & pure sicut est absq̄ tegimento exprimit̄. **C**ū itaq̄ formis & signis ac similitudinib⁹ manifestatur qd̄ occultū est vel qd̄ manifestum describit̄. simbolica demonstratio est. **C**ū vero pura & nuda reuelatiōe vel plana & aperta narratiōe ostendit̄ & docetur anagogica. **H**ec glo. **A** **D**einde etiā cōsiderandū cū homo priuatur vel caret gratia cōtemplatiōis seu deuotiōis. quō tunc se habere debeat. **D**e hoc sciendū primo q̄ cū animus p̄senserit se cōtemplatiōis gratiā nō habere. debet seip̄m cū aliqua salubri meditatiōe occupare & impensa sibi diuinor̄ b̄n̄ficior̄ munera an̄ recordatiōis sue oculos reuocare. & ex tali recordatiōe seip̄m ad deuotā gratiā actionē

instigare. **H**ec & similia valent ad gratiam cōtemplatiōis p̄ negligentiā amissam reformare. **D**e hoc rich. de sanc. vict. sic dicit. **N**otandū q̄ ille qui ad gratiā cōtemplatiōis p̄ficiū cum eas sibi ultra solitus subtrahi sentit & quid facere debeat. **U**n̄ ad eā recuperandam multū p̄ omnē modū adiuuari valeat & nō aīm suū in id negotij cōtū in se ē ydoneus efficiat. **D**ebet itaq̄ animus qui h̄mōi est p̄p̄t̄s meditatiōibus cordis in se exultatiōis reparare. & impensa sibi diuinor̄ b̄n̄ficior̄ munera an̄ recordatiōis sue oculos reuocare. & ex hui⁹ modi recordatiōe seip̄m ad p̄fundam & deuotā gratiā actōis instigare. & aliq̄ illud internuz tandem sp̄ualis armonie organū ex itimo affectu in diuinas laudes relaxare. **D**ū itaq̄ h̄mōi suo dio intima cordis affectio ī diuine cōfessionis magnificentia plena deuotiōne resoluitur quid aliud q̄ quoddam vt ita dicā spiraculū ap̄itur p̄ quod in illud cordis nostrū vasculū celestis dulcedinis emanatiō diuineq̄ suauitatis habundancia infunditur. **H**inc est q̄ heliseus p̄p̄ta verba d̄ni requisit⁹ cū sensisset sp̄m p̄p̄cie tunc ip̄s nō habere. fecit sibi psalten adducere quo p̄sente atq̄ psallente statim sp̄m p̄p̄cie cū hausit. osq̄ suū ad v̄ba p̄p̄tica relaxauit. **A**uditaq̄ melodia p̄p̄te facti quid aliud q̄ quandā scalā facit q̄ eū ad p̄suetā gaudia leuauit. & que carnalibus causa ruine esse solet huic occasio ascensiōis extitit. **S**ed & tu que cūq̄ es o aīa que soles h̄mōi spiritalibus delicijs affluere & delectatiōe sepe ad theozicos quosdam excessus subitaneo quodā & inopinato gaudiorum tripudio subleuari. & quasi quibusdā p̄p̄ticijs reuelationib⁹ diuinitus subleuari. p̄p̄tico disce exēplo. qd̄ tu facere debeas. vt sub necessitatis articulo

lo quasi ad manū habeas quo aīn tuū ad assuetas dīlicias reparare valeas forte non erit inutile et te sub simili necessitate psaltē adducere. Sed quid aliud dicimus psalten istū q̄ exultationem cordis in deū. Cuiusmōi psalten p̄ntes habere nos voluit. qui dixit **L**etamini in dño et exultate iusti. Quid est autē huiusmōi psaltē adducere nisi p̄ uita meditatōe cordis exultatōz reparare et ex diuinorū recordatione cordis deuotōez excitare. **H**unc tūc p̄culdubio psalten psallere facimus. q̄n ex magno tripudio cordis ī diuina p̄comia iubilamus. et in grāp̄actionē assurgētes ex intimis uisceribz in diuinas laudes cū magno cordis clamore resonamus. **H**ec itaqz agentes quid aliud q̄ uiam sterminus. p̄ quā ueniētes uisitātemqz nos dñm excipiamus. **S**acrificiuz iquit laudis hono rificabit me. et illic iter parabo quo ostendaz illi salutare dī. **P**sallēdo itaqz et laudādo iter domio paraf p̄ quod ad nos uenire et miris quibusdā misteriorū suorū reuelatōibz reuelare dignes. **S**tudeamus ergo cū magna mētis alacritate ī dño gaudere. **S**atagamus corā ipso cū intima deuotōne psallere. **A**d huiusmōi psalmodiā spiritalēqz armoniā aīa p̄tēplatiua spiritalibz theorijis assuetata incipit tripudare. et p̄ gaudij nimitate se a terra terrenisqz omibz suspendere et ad celestiuū p̄tēplatoz tota mētis alienatione transire. **H**oc igitur ē ut diximus quod ad mentis eleuatōz ualet hoc est qd̄ ad amisse gracie recuperōnem maxie ualere solz. **H**ec rich **B** Est et alius modus p̄ quē grā amissa recuperari potest uicē p̄pūctio q̄ de deuoto corde p̄cedit. nam sancti et deuoti uiri cū dulcedine spiritali. quā ex uisitacione et p̄sencia domini ī suis cordibus p̄ceperūt p̄dunt et post

modū eadem grā et p̄solatōe priuatos esse p̄senserint p̄ lacrimosaz p̄pūctio nem cristū dñm et suū dilectū ad se iturū uisitādum reuocare studēt. **H**ec p̄memorat beatus ber. sup̄ cantica ita dicens. **S**i cui uestru cū sancto p̄p̄ta adherere deo bonum est et ut loquar manifestius. si quis in uobis ira est desiderij uirtut cupiat dissolui et esse cum cristo. cupiat autē uelēmēter. ardentē fieri. assidue meditetur. **I**s p̄fecto nō secus q̄ in forma sponsi suscipiet uerbum in t̄p̄e uisitacionis horā uidelicet qua se astringi intus q̄busdā brachij sapiencie atqz inde sibi infundi senserit sancti suauitatez amoris. **S**i quid desiderij cordis eius tribuet ei. et si adhuc p̄egrināti in corpe ex parte tñ idqz ad tempus et tēpus modicū. naz cū uigilijs et obseruatōibz et multo ymbre lacrimarū questus fuerit. subito cū teneri putat elabitur et rursus lacrimanti et insectanti als affectari occurrens p̄prehēdi patit. sed minie teneri **D**um subito iterū quasi e manibus euolat et dū insteterit p̄cibus et fletibus deuota anima. de nouo reuertet. et uoluntate labiozū eius non fraudabit eū. et rursus mox dispārebit et nō uidebit nisi iterū toto desiderio requirat. **T**ra ergo et ī hoc corpe potest esse de p̄ficia sponsi frequens letitia. sed non copia que et h̄ uisitō letificat. s̄ molestiat uicissitudo et hoc tādū necesse ē pati dilectionez donec semel deposita corpee sarcine molis euolet et ipsa leuata peninis desideriorū suorū libere iter capēs p̄ campos p̄tēplatois et mēte sequēs expedita dilectuz quocūqz ierit. **N**ec tamē uel in trāsitu p̄esto erit sic omni anime nisi illi dumtaxat quā ingeris deuotio et desiderium uelēmēns et p̄dulcis affectus sponsaz p̄bat et dignā ad quam graciā uisitandi accessurum

verbum decorē induat. formā sponsi accipiens. Qui em̄ nondum inueniē ita affectus et punctus magis actuus suoz recordatōe loquens in amaritudine anime sue dic̄ deo noli me p̄demnare. Et etiā forte adhuc piculose tēpratur. aut p̄pria p̄cupiscentia abstractus et illectus. **D**icit talis sponsum nō requirit sed medicū et p̄ hoc nō oscula quidē non amplexus sed t̄m̄ remedia vulneribz accipiet suis i oleo vtrigv̄n guentis. **h**ec ber. **E** Notandum etiā q̄ gr̄a p̄templatōis seu deuotiōis vel alia quecūq̄ sine labore et sollicitudine haberi nō potest. teste beato aug. qui sic d̄r. **I**mpossibile est ad gr̄am p̄uenire sine sollicitudine et labore. vñ qui vult deo p̄templatōz seu deuotiōnem ac orationē deuotā adhx̄rere. oportet vt cum labore mentis euagacōnes reprimat et ad deum colligat et deinceps ex studio et vsu tali ac p̄suetudine facilius cor suū iā cob̄rere et secuz habitare discit. int̄m̄ q̄ non solum facilius et delectabiliter valet deo adhx̄rere vt auulsus ab hm̄ōi q̄ete fit ei de solatio non modica. sed semper velle si posset talibus delicijs habundare. **D** Sed et hoc norandū q̄. iij. sunt que impediunt p̄templationē. **U**ñ d̄r bea. ber. sup̄ can. **I**n hoc archano p̄templatōis et in hoc sanctuariū dei si quē nostrā aliqua hora sic rapi et sic abscondi p̄rigerit. vt minime auocet aut perturbet vel sensus egens vel cura p̄ugēs vel culpa mordēs vel certe ea que difficilius amouent irruentia ymaginuz corporeaz fantasmata. poterit quidem hic cū ad nos redierit gloriari et dicere. **I**ntroduxit me rex in cubiculū suū. **E**t aut̄ hęc impedimenta melius intelligamus de hoc videamus. **P**rimū igit̄ impedimentū d̄r qd̄ est sensus egens scz corpis in t̄m̄ anima ad

corpus afficit q̄ eo in aliqua sui parte vel sensuum defectū notabilē patiente p̄templari non delectat. tpe em̄ i h̄rimitatis non est locus p̄templatōis nisi si dñs hoc fecerit de gratia sp̄ali. **S**imile p̄ringit cū valida fames vel sitis vel frigus im̄inere vel aliud corpis impedimentū. **S**ecundū impedimentū d̄r qd̄ est cura pungens id est sollicitudo curaz et occupatōnū. **U**ñ idē beatus bernardus dicit. **S**icut puluis iniectus in oculum corpale impedit visum eius. sic cura terrenoz actū oculuz intelligencie p̄fundit. ac p̄templationē veri luminis excludit. **T**ercium impedimentū dicit qd̄ est culpa mordēs id est peccatū. **E**t hoc duobz modis p̄ringere potest. **P**rimū cū peccatū est in aīa. **S**ecundo cū fuit et deletum est p̄p̄ritionē et p̄fessionē sed i memoriā reuocat vtz q̄ em̄ impedit p̄templationē. qz sicut tenebre impediunt visum corpale. sic peccatū cū est in aīa impedit ipsam. qz sic tenebrosa est sed ad p̄templationē requirit puritas et pulchritudo aīe et sic tunc nō est locus p̄templatōis. **S**imiliter sic sanguis et humor p̄tentus fluens in oculū impedit visum eius. sic peccatū nō si redit in memoriā influit in aīam et impedit visum eius. **E**t p̄pterea cauere debemus tpe p̄templatōis cogitare super peccatis. oī quidez tpe nos debemus nos reputare peccatores. sed sp̄aliter nō debemus cogitatōnē nr̄am reflectere super aliquo peccato. tempore quo volumus p̄templari. **Q**uartū impedimentū dicit qd̄ sunt fantasmata corporeaz ymaginum et hoc est difficilius sup̄radictis alijs. **E**t p̄pterea p̄mē datur in hoc statu solitudo. **O**portet em̄ p̄templantem esse mutū surdum et cecum v̄videns nō videat audiens nō intelligat nec loqui delectet. nisi quā

do necessitas ad hoc cogit. non secum
reporret ymagines q̄ p̄ has fenestras
intraant ad animā nostrā. **U**n̄ nō sic in
heredas exterioribz rebus volūtate vel
dilectōe. vt inde reporretes ymagines.
ne postea vacans deo impediatis.

Et sciendū q̄ p̄templator q̄uis
soli deo vacare debeat ac cetera obmit
tere hoc scire debemus vt esse nō sem
per. nā tribz ex causis iocunda p̄tēpla
tione se ad tps sepat et se recipit in vi
tam actiuā. **U**na causa est p̄pter lucrū
animay. **U**n̄ beatus bern̄. Sciens bo
na sponsa voluntatē sponsi zelantis a
mimay salutē exit ad tps vicz cū est ne
cessariū ad ipsam opandā et postea re
dit ad p̄tēplationē. **S**ecunda cau
sa intermittende p̄tēplationis est cum
talibus intermissio agit rōe im̄inentis
officij. nam cū p̄relatus subditorū ne
cessitatibz intendere habet. obmittit
tunc p̄tēplatorz similiter et subditus
cū p̄relatum suū iubetur in aliquibz
transitorijs rebus occupari. p̄pter quē
bona debet p̄pter obedienciam illo tpe
postponere p̄tēplationē. **T**ercia cau
sa intermittende p̄tēplationis est quā
do more suo recedente sponso non fen
tit anima solitas p̄solatōes. vadit em̄
et redit sponsus p̄ suo velle. cū em̄ re
cedit aīa languet ex desiderio ipsius et
toto conatu reuocat eum dicens. **R**e
uertere dilecte mi nec tunc redit inuo
cat angelos in auxiliū suū et dicit.
Adiuro vos filie ierusalē vt annuncie
tis dilecto. qz amore languet. **S**ivo
nec sic redire dignat aīa sciens volū
tatem sponsi reducit se in actiuā vitay
vt sic fructificet sponso. **N**on em̄
debet p̄templatorē esse desidiosum.
Unde religiosus quisqz cum gratiam
p̄tēplationis v̄l deuotōis senserit sibi
deesse in bonis opibz actiue vite se ex
erceat ac p̄seueret tam diu quousqz

minovisitante gratia cōtemplatiōis
iterum ad mentem redeat. **D**e hoc be
atus ber. super cant. sic ait. **E**x bonis
opibz recipit p̄solatōnē mens assuetā
quietis. quociens sibi lux vt affolet cō
templatiōis subtrahitur. **Q**uis em̄ nō
dico p̄tinue sed vel diu dū in corpe ma
net lumine contemplatiōis fruatur.
Ac quotiēs corruir p̄tēplatiua. toctēs
in actiuam se recipit inde mimirū tam
q̄ evicino familiaris reditura i id ip
sum quoniam sunt inuicem p̄ubernas
les et cobabitant hē due p̄iter. **E**st q̄p̄
pe soroz marie martha. **N**eqz enim et
si a p̄tēplatiōis lumine cadit patitur
tam vllatenus se incidere in tenebras
peccati seu ignauiam oclj sane in lumī
ne opationis se retinens. **D**ec bern̄.
Beatus etiā gre. x. libro mora. de hoc
sic dicit. **S**ciendū est qz nonnulla bo
na sunt ad que indefesse p̄fici scimur et
rursus nonnulla sunt a quibus quo
tidie deficientes labimur. atqz ad hoc
magnis conatibz p̄ interualla tempo
rum reformamur. **I**n actiua etenim
vita defectu mens figitur. a p̄tēplati
tiua autē infirmitatis sue pondere vi
ta lassatur. **Q**uod bene ezechiel ī sinu
at narrans motus animalium sic di
cens. **N**on reuertebantur cum incede
rent. **E**t paulo post animalia ibant et re
uertebantur. **S**ancta quippe animalia
aliquando vadunt et minime redeūt et
aliquando vadunt et protinus reuertū
tur. qz electorum mentes per oblatam
sibi actiue gratiam erroris viam dese
runt. **C**um vero per p̄tēplatiōis acies
et ab hac se eadem vita actiua suspē
dunt eunt et redeunt. qz per hoc q̄ diu
persistere minime i p̄tēplatione suf
ficiunt. se iterum ad operationem fun
dunt vt in his que sibi iuxta sunt se ex
ercenda refoneant. et super se surgere
iterum contemplando conualescunt.

Sed dū hęc eadem p̄tēplatio more de
bīto post tempoz̄ interualla reperit̄ in
definēter. p̄culdubio in eius soliditate
p̄ficiat̄. q̄z̄ si infirmitatis sue pon
dere sup̄ara mens deficit. hanc tamen
iterū p̄tinuis conatibz̄ repata p̄prehē
dit nec stabilitatē in ea p̄didisse dicē
da est a qua si semp̄ deficit hanc et cū
p̄diderit semp̄ inquit. hęc Gregori?

F Debet ergo quilibz̄ religiosus
nūq̄ vacare ocio sed semper in bonis
opibus se exercere videlicet p̄tēplādo
aut orando meditādo legendo studen
do vel scribendo vel aliquē laborē fruc
tuosuz̄ exercēdo. Sed sunt nōnulli in
sancta religione. qui postq̄ horas ad
quas tenēt̄ p̄pleuerit̄. q̄s eē satis neg
ligēter et distracta mente p̄ficiunt resi
duam p̄tē diei totā inuuliter expēdūt
vacando colloquēdo ociosis et scurrili
bus aut alijs leuitaribz̄ aut seculi vani
tatibus. h̄y tales multū sunt reprehē
sibiles. Unde bea. ber. vñūquēqz̄ fide
lem ac seruū xp̄i hortatur ad spiritua
lia exercicia ita dicens. Nulluz̄ vñq̄
seruū dei inueniat nō dico dies s̄z̄ nec
hora nisi vñ i exerciciū labore occupatū
vel p̄ficiendi studio vel i exp̄iencie dul
cedine vel fruendi gaudio. hęc bernaz.
Et sic habemus de p̄tēplatiōe q̄ virtū
nobilissima p̄inet tercio loco ad vi
ros p̄fectos vt sup̄ius p̄missuz̄ est. Nā
q̄to quisqz̄ in vita religiosa ac virtuo
sa fuerit p̄fectioz̄. tāto magis p̄tēplati
onis erit seruētioz̄ et ad speculādūz̄ di
uina abilioz̄ et exp̄ditioz̄. **E**t
notādum put̄ dicit thomas de aquino
q̄ triplex est p̄fectio. vna assoluta que
attendit̄ sc̄dm̄ totalitatē diligentis
et diligibilis et p̄fectio hęc nō est possi
bilis alicui creature pure. Vñ hęc p̄fec
tio p̄perit̄ soli deo qui se totū totuz̄ dil
igit. Secūda p̄fectio attendit̄ secun
dum totalitatē ex p̄te solius diligentis

fm̄ totuz̄ suū posse semp̄ actualiter tē
dit in p̄m̄ deū. et talis p̄fectio nō est
possibilis in via sed habetur in patria
Tercia p̄fectio est q̄ n̄ attendit̄ s̄z̄ totali
tatē diligentis nec fm̄ totalitatez̄ dili
gibilis q̄tuz̄ ad hoc q̄ semper actu se
ratur in deum. sed quantū ad hoc q̄ ex
cludantur ea que repugnant mori di
lectōis in deuz̄ sicut dicit beatus aug.
q̄ venenū caritatis est cupiditas et tal
p̄fectio potest haberi in via et vira ista.
et hoc dupliciter. Vno modo quantū
ab affectu hominis excluditur omne id
quod cōtrariatur caritati sicut est pec
carum mortale sine tali p̄fectōe cari
tas esse non potest. Unde talis p̄fectio
est de necessitate salutis. Alio mō po
test haberi p̄fectio in quantum ab af
fectu hominis excluditur non solum
id quod est caritati p̄trarium sed etiā
omne id quod impedit ne affectus mē
tis totaliter dirigatur in deuz̄. hęc tho
mas. Unde p̄fecti viri vt suuz̄ amorē
et affectum possint expedicius dirige
re in deum etiā a peccatis leuibz̄ seu
venialibz̄ q̄tum possibilitas admittē
bat seipos retrahēbat. De hac p̄fectōe
in q̄dā glo. sic d̄. P̄fectio virtutū ē ad
hūc statū aī p̄scendere. q̄ gratiā p̄dito
ris vel i modico timeamus offendere
nihil eius memorie p̄ponētes. p̄fectio
igit̄ virtutū est in hac vita vt caste time
amus deū. finis virtutū erit in futuro vt
diuicias p̄missas hereditatis et regni
celestis gloriā et vitā p̄cipiamus. hęc
glo. Vñ fm̄ dictū bea. ambro. Nihil a
liud q̄rit p̄fectus nisi solū et p̄fectū bo
nū qd̄ est deus. Et p̄fectus cristi suus
vt d̄t bea. iheromi. nihil p̄ter cristū ha
bet. ac si qd̄ p̄ter cristū h̄z̄ n̄ ē p̄fectus
cū se p̄fectū deo pollicitus sit mēritus
ē. hęc iher. Et q̄z̄ q̄libz̄ eligios? sub obe
diētia p̄lati p̄stitit? tenet̄ i q̄tū v̄z̄ la
borare ad p̄fectōz̄ iō nos q̄ ad hoc habi

toz religionis accepimus ad hoc toto
 conamine tēdamus. vt sic psoluam?
 vora nostra que distinxerunt labia no
 stra. nō em̄ pfectionē sed conatum ad
 perfectōz pmisimus et ideo qui ad con
 natum fecerit qd potuerit videri vti
 sui transgressionē euasisse. Cū autē co
 natus que pmisimus tēdat ad perfec
 tionē videamus in quo p̄sistat pfectio
 vt et sic agnoscamus in quo statu no
 stez conat? sit p̄pletus. **P**rop
 ter hoc sciendū q̄ iuxta diuisionē aliā
 duplex est pfectio. vna intentōis siue
 p̄gressionis. alia est termini p̄uencio
 nis. **P**rima est q̄ pfectio cū auida de
 uotione semp̄lterius p̄cedimus nō
 contenti q̄tumcūq̄ iā p̄fecimus. **T**a
 lis conatus p̄ficiendi quantum est de
 affectōe et intentōe et cū poterit ab opa
 cione nunq̄ cessat nobis p̄ p̄fectōe
 reputatur. **E**t hoc innuit nobis i gen̄.
 cū d̄r. **A**mbula corā me et esto p̄fectus
Ac si dicat deus. **A**mbula corā me id
 est p̄fice et hoc tibi p̄ p̄fectione reputa
 tur. **A**mbulare p̄ur d̄r beatus bern̄. p̄fi
 cere est. h̄c ap̄l̄us dicit. **N**ō arbitroz
 me p̄prehendisse scz p̄fectōz. **S**ed qd
 vnum est necessariū que retro sunt ob
 litus ad ea que priora sunt me exten
 dens. **A**c si dicat licet nō iudicē me p̄
 sectū p̄fectōe termini ad eandē t̄m̄ per
 fectionē conabor et talis conatus p̄fec
 tio iudicaf. **E**t ideo sequit̄ quotquot
 aut̄ p̄fecti sumus id ipsū sentiamus
Ecce in hoc verbo sumus alijs se cōnu
 merans d̄r se iā p̄fectuz ergo solo co
 natu que iā non longe supra p̄mit̄ ar
 bitratus est se p̄fectionē nōdū app̄h
 endisse. **Q**uod exponens beatus ber.
 dicit. **I**n verbo isto manifeste ap̄lo di
 cente declarat q̄ p̄fecta eoz que t̄ro
 sunt obliuio et p̄fecta in anteriora ex
 tensio ipsa est iusti hoīs in hac vita per
 fectione. **H**inc itēz beatus ber. d̄r. **I**nter

fessum p̄ficiendi studiū iugis conatos
 p̄fectō iudicatur. **D**e hoc etiā leo pa
 pa sic ait. **H**ec ē p̄fectoz vera iustitia
 vt nunq̄ p̄sumant se esse perfectos
 nedum ab itineris nondūz finiti iten
 tione cessantes ibi incidant deficien
 di periculū. vbi p̄ficiendi deposuerūt
 appetitum quia nemo itaz p̄fectus aut
 sanctus est vt perfectior sanctiorq̄ eē
 non possit ideo omnes simul sine dis
 ferentia graduum sine discretōne me
 ritoz ab his in quem p̄uenimus ad ea
 que nondū app̄hendimus pia auidi
 tate curramus. **H**ec leo pap̄. **T**am
 q̄tumcūq̄ ac vbiq̄q̄ lassari vel atte
 diati desistimus p̄ficere. ibi necessa
 rio deficiamus. **U**nde dicit beatus ber
 nardus. **M**onachz non vis p̄ficere
 ergo vis deficere. **D**icit etiā beatus
 augustinus. **S**emper displiceat tibi qd es
 si vis p̄uenire ad id quod nōdū es
 nam vbi tibi placuisti remansisti. **S**i
 autem dixeris sufficit peristi. **S**emper
 adde. **S**emper ambula. **S**emper p̄fice
 noli in via remanere. noli retro redire
 noli deuiare. **R**emanet qui non p̄ficit
 retro redit q̄ ad ea reuolu it vñ iā ces
 serat deuiat q̄ ap̄statat. **H**ec aug. **U**nd
 iacob patriarcha videt scalā attingē
 tē celos et in ea angelos d̄scendentes
 et ascendentes nullūq̄ ibi subsistentē
 vel etiā residentē q̄tū palā dare itel
 ligi inter p̄fectū et defectū in hac vita
 nullū mediū inueniri. **S**ed quō corp?
 n̄m crescere p̄stat aut deficere sic op̄z
 ter sp̄m̄ n̄m filr aut p̄ficere aut deficere
Et iō ne deficiam? op̄zret nos
 p̄tinue ad bonū conari. **C**ur aut tal' con
 nat? ad p̄fectōz p̄sequēdā p̄ p̄fectōe im
 mo p̄fectō reputet rō est. qz tal' conat?
 maximi desiderij iudicij est. nullus
 em̄ tam in defesso labore p̄tinuo possit
 conari nisi maximū desiderium ipsuz
 impelleret ad conanduz. **Q**ui aut̄ vete

menti desiderio ad habendū aliquid
estuat hoc iaz habet. hxc pbari possūt
p auctoritates sanctorū. De primo eī
bea. aug. sic dicit. Non quid sis sed quid
esse desideras attendit deus si tū in q̄
tum potes satagis ut qd nōdū es me
rearis. Et ait bea. bern. Sunt multi q̄
totā vitā tendunt ad pfectōz sed nūq̄
tū p̄tendunt quibz tū si pie p̄seueraue
rūt statū cum de corpore exeunt redditur
qd in hac vitā dispensatōe est negatū
illuc pducēte eos sola gratia quo p̄t
tendebant ip̄i cum gratia. hxc berna.
Ex quibz verbis colligere possumus
q̄ p̄tinuus conatus ad pfectōz reputa
tur hōi perfectio. **R** Consideran
dum etiā q̄ p̄fectivirivt dñm seq̄va
leant viam artā et angustam sequunt.
De qua veritas in euange. dicit. Angu
sta est via que ducit ad vitam. Quod
beatus gre. exponens. xxv. mo. sic dicit
An non quasi quedam angustā via est
itineris in hoc quidez mundo vivere
sed de huius mundi p̄cupiscētia nihil
habere aliena non appetere p̄pria non
tenere laudes mundi despiciere et p̄ dō
obprobriū amare. gloriā fugere. de
spectum sequi. adulātes despiciere. ho
norare despicientes mala nocentium
ex corde dimittere. et erga eos dilec
tionis gratiā immobilem in corde re
tinere. Que vie q̄tū in p̄nī vitā p̄ ip̄a
viuendi custodia anguste sunt. tanto
amplius in eterna retributōe dilatan
tur. hxc greg. Et s̄m beatum augu. An
gustam et artā cristianoꝝ viā due res
faciunt. p̄temptus voluptatū et tolerā
cia passionū. Quisquis p̄sigerit hxc
duo vincat et vicit mundum. Si vis v̄
trare p̄ angustam portā claude portāz
cupiditatis et timoris. **U**n duplicem
aciem pducit mūdus p̄tra milites cri
sti. blandit em̄ ut decipiat terret ut frā
gat. Non nos teneat voluntas p̄pria n̄

nos terreat crudelitas aliena et victus
est mundus. hxc aug. Et quis hxc via
que dicitur laboriosa esse videat tū ve
ris p̄fectis et in amore dei feruentibz
nō est difficilis sed potius desidiōsis.
Un cris. sup illo verbo. **A**tra est via sic
dicit. Si quis viam que ducit ad vitā
laboriosam existimet sue desidie ipu
tet n̄ vie. Si tū tempestas pelagi nau
ris. vulnera militibz. frigora et glaci
es agricol leuia et portabilia sūt. p̄p̄
spem p̄remij temporalis. multo magis
cui celū placet nullum debet sentiri pi
culum. Nullus ergo aspiciat in viam
q̄ atra sit. sed quo ducit id est ad celūz
nec aliā aspiciat q̄ lata sit sed quo du
cit id est ad infernū. hxc Cris. **D**eber
quiliber homo deuotus et religiosus in
q̄tū valet dei adiutorio conari ad per
fectionē et ut hanc assequi possit stude
at vicia subicere dñi rōis et corp̄ ani
mo aīz vero deo. p̄ hāc at viā obrine
tur p̄fectio. De hoc prosper sic dicit.
Domine si vicijs ratio subiciatur cor
pus aīo et animus deo et impleta est ho
minis p̄fectio. hxc prosper. **I** **S**
et hoc notandū q̄ ad culmen p̄fectōis
nemo peruenire potest nisi per virtutes
ac bonā opacōz. necesse est ut virtutes
ip̄e si efficaciter ad statū p̄fectū hōie
debeant pducere q̄ p̄rineantur et habe
ant in se q̄tū ex pte hōis vicijs forti
tudine. rectā intentōz. discretionē ac
p̄seueraciā finalē. **D**z nāq̄ hō p̄ficiēf
i virtutibz et volēs p̄uenire ad p̄fectōz p̄
mo h̄e fortitudinē. fortit em̄ oportet
eū aggredi viāz salutis viriliter se in
operibz bonis et virtuosis exercendo et
nō per negligenciam seu accidias tor
pescendo. Ad hoc hortatur ps̄ dicens
Viriliter age et p̄fortet cor tuū et susti
ne dñm. **S**c̄do homo p̄ficiens in vir
tutibz h̄e debet intencionem rectam.
ut videlicet bona que facit n̄ propter

vanaz gloriā faciat aut aliquod com
modū corpale sed simpliciter ad glo
riam dei ppter salutē aīe sue ac etiā cū
cordis humilitate illa p̄ficere studeat
Uñ aplūs . Omnia in gloriā dei faci
te. Tercio homo totaliter in virtutib⁹
p̄ficiens habere debet discretionē vt n̄
excedat mēsurā virtū suarū minis agēs
do nec etiā minus q̄ vt facultas suppe
rit virtuosā opa exercendo. Uñ aplūs
rōnabile fit obsequium vestrū. Quarto
habere debet p̄seueranciā finalē vt nō
ppter aliq̄ temptatōz aut tribulatiōz
vitā derelinquat virtuosā sed p̄stan
ter in opib⁹ bonis vsq̄ i finē vite deo
coop̄ate p̄seueret. Uñ ip̄e dñs dicit.
Qui p̄seuerauerit vsq̄ in finē hic sal
tus erit. hęc igit. iij. vicz fortitudo. i
tencio recta. discretio. ac finalis p̄se
uerancia hōiem virtuosuz ad statū p̄
fectuz p̄ducere solent ⁊ eterna gloria
cū omnib⁹ sanctis remunerari. Et sic
habemus de statu p̄fectoz ac de virtuti
bus ad eosde⁹ p̄inentib⁹ vicz cordis
puritate caritate ac p̄templatione ex
positum atq̄ explanatū **Filius**

Postq̄ instructus sum a te **P**ater
de statib⁹ incipientiū p̄ficiēs
tium ⁊ p̄fectoz nunc ergo finaliter de
morte. ad cuius debitū p̄soluendū nō
solum p̄fecti sed omnes hōies obliga
ti noscuntur cupio edoceri.

Capitulū XIII Pater

Sire debes fili

q̄ triplex est mors. Est itaq̄
mors aīe quā ipsa incurrit p̄ peccatus
mortale. Et est mors cū quis moritur
peccato ⁊ viuif deo. Tercia vō ē mors
vicz separatio aīe a corpe ad quaz om
nes generaliter tenentur. sed paucos
delectat. Et defectus iste n̄ est ex vicio
mortis sed ex fragilitate humane cō
dictōis. qz homo diligens corpi⁹ vo
luptatē cursum b⁹ vite formidat fini
re. in qua plus est amaritudinis q̄ vo
luptatis. De hac triplīce morē sic
dicit beatus ambrosi. Tria sunt morē
tis genera. Una mors peccati est que
p̄cio damnatiōis infertur. De q̄ dicit
Anima que peccauerit ipsa morietur ⁊
hęc est mala. Secūda est q̄ quis pecca
to moritur ⁊ deo viuif ⁊ hęc est bona
Tercia mors est media naz ⁊ bona iu
stis videt ⁊ plerisq̄ metuēda paucos
q̄ delectat sed nō hoc mortis est viciū
sed nostre infirmitatis. qui voluptate
corpis ⁊ delectatōe vite huius rapim⁹
⁊ cursum hunc p̄sumare trepidamus
in quo plus amaritudinis q̄ voluptatis
est. Quid est em̄ hęc vita que delectat
plena erumnarū ⁊ sollicitudinū in q̄
innumere sunt calumpnie ⁊ molestie
multe ⁊ lacrimę infinite eoz que affli
guntur molestis. nā i hac vita homo
in vmbra viuif nec expleri potest cupi
ditatib⁹ suis ⁊ si expleat diuicijs fruc
tum quietis amittit. qz cogitur amitt
tere qd̄ auditate misera queherat. hęc
ambrosi. De morte etiam corpis q̄ sit
fructuosā iustis per quendā sic dicitur
Mors nihil aliud est q̄ exitus de car
cere. finis exilij. laboris p̄sumatio. ad
portum applicatō. peregrinatōis finis
oneris grauissimū idest corpis depositio.
de furioso equo idest carne descen
sio. de domo ruinosa liberatio. omnū
egritudinū terminatio. oīm piculoz
evasio. oīm maloꝝ p̄sumatio. omnū
vinculoꝝ disruptio. debilis nature
dissolutio. reditus ad patriam. ingres
sus ad gloriā. hęc ille. Unde consi
derandum prout dicit Beda. q̄ mor
tem carnis timet omnis homo et mor
tē aīe pauci formidant. ⁊ laborāt ho
mines. ne moriantur. exterior homo
morif ⁊ non vt non moriatur homo i
terior semp victurus. Dicit ec̄d̄ hoc

beatus aug. Vera mors est quā hoīes
nō timent ⁊ hęc est sepatō aīe a deo. q̄
beata vita est animarū. Deber autē qui
liber fidelis hanc duplicem mortem
ante oculos mentis frequēter habere.
q̄ multū valet talis meditatio ad rep̄
mēdā vitia ⁊ ad terrena desideria cō
rēnēda. De hoc bea. gre. xij. lib. mo
fic dr. Qui p̄siderat qualis erit i mor
te sp̄ fit pavidus in opatōe atq̄ bene i
oculis sui p̄ditōis viuit nil qd̄ tranfit
appetit cunctis p̄ntis vite d̄siderijs cō
tradicit ⁊ pene mortuū se p̄siderat. q̄
morituz se minime ignorat. Perfec
ta em̄ vita est mortis ymitatio. quā dū
iusti sollicitē pagunt. culpaꝝ laqueos
euadunt. De hoc etiā cassia. sic dicit.
Si id qd̄ futurus es sedula cogitatōe
cogitaueris pensaueris ruminatus fu
eris. credo raro aut nūq̄ peccabis hęc
cassia. Ad hanc vero fructuosāz medi
tatōz mortis hortat̄ beatus ber. ita di.
Filioli mei memorēm nouissima n̄a
ne peccemus. Nūm̄ hęc recordatō fa
cit timoratū. timor̄ expellit peccatum
negligentiā nō admittit. Nouissima
nostra sunt. mors. iudiciū. gehēna et
gloria. Quid horribili⁹ morte. Quid
iudicio terribilius. ⁊ gehenna nihil
potest inolerabilius cogitari. Quid
metuet si quis ad ista nō trepidat. nō
expauescat. nō timore p̄curit. hęc ber.
Mortis etiā memoria facit hoīez p̄p̄
nere oīa transitoria ⁊ sollicitū facit eē
in boni opis executōe. Un̄ beatus ille
rominus. Facile p̄temit oīa qui sem
per se cogitat morituz. Bea. etiā gre.
de hoc sic dr. Valde se sollicitat in bo
no ope. q̄ sp̄ cogitat de extremo fine.
Notandū etiā qd̄ deus horam mortis
voluit nobis eē incognita. vt sp̄ possit
esse suspecta. Un̄ beatus grego. sic ait
Ad hoc p̄ditōz noster later voluit finē
nostꝝ vt dum incerti sumus qm̄ moria

mur sp̄ pati ad mortēz inueniri debē
mus. beatus aug. de hoc sic ait. Latet
vltimus dies vt obfuet̄ omnis dies.
Ideo nāq̄ dñs noster tps̄ exitus suū
nicuiq̄ nostꝝ voluit esse incertū vt ma
iori diligētia simus erga nosmetip̄
sos in vita nostra solliciti quousq̄ est
in nostra potestate quatenus ad diem
exitus nostri in bonis nos opibz dño
nos vocanti occurrere p̄paremus. vt
penduli expectatōis incerto sp̄ creda
mus eū esse ventuz quem ignoramus.
qua hora vel tpe ad nos vocados sit ip̄
se venturus. hęc augu. **N** Cum
mors ista sit certa oībz ⁊ hora mortis
incerta debet unusquisq̄ sic viuere. vt
illā intrepidus possit expectare. Un̄
dicit seneca. Certū qd̄ morieris sed in
certū qm̄. vbi. quō. qd̄ mors vbiq̄ re
expectat. ⁊ tu si sapiens fueris vbiq̄
eam expectabis. hęc seneca. Un̄ stultū
est in tali statu viuere in quo quis non
audet mori. Sed pro choloꝝ sunt plu
res qui cū sani sunt tps̄ p̄ns in vanita
tibus ⁊ peccatis expendunt. Sivo egrit
tudo aliqua mortē vicinā esse denunci
ans eos pulsauerit. cum magno deside
rio sup̄uiuere p̄cupiscūt vt peccata sua
desleant ac peniteant. qui tam tps̄ vite
modo acceptū. p̄ nullo reputant. De
hoc bea. gregorius. Semper fratres ca
rissimi. extremū diem debemus expa
uescere. quē nunq̄ possumus p̄reui
te. Ecce ip̄m hunc diem in quo loqui
mur ad iducias p̄uersionis accepim⁹
et tamen mala que fecimus flere recu
samus. Non solum p̄missa non plan
gimus sed etiam que desleantur auge
mus. At si aliqua corporis nos corri
piat si signa egritudinis vicināz mor
tez denunciant iducias viuendi que
rimus. vt peccata nostra desleamus ⁊
eas coz magno estu desiderij perimus
quas acceptas mō. p̄ nullo habemus.

Nunc ergo carissimi. sollicitè cogite
 mus. ne nobis in vanū tpa peant vñd
 tunc queramus ad bene agendum vere
 cū iā cogimur d corpe exire. qz igitur
 momenti suis hore fugiunt agite fra
 tres vt in bona opis mercede tenean
 tur. Qui igitur tventure mortis temp
 ignoramus. et post mortē opari n̄ pos
 sumus. sup̄est vt ante mortē tpa iou
 ta rapiamus. Sic em̄ mors ipa cū ve
 nerit vincit si priusq̄ veniat sp̄ timeat
 Sed sunt nōnulli qui i peccatis mori
 talibus iacere nō formidant. et tps pe
 nitentie differūt vsq̄ ad horā mortis
 quod valde piculosum est. quō em̄ tal
 les possunt agere p̄niam. cū omnes po
 tentie et virtutes ante in illa hora per
 mortis dolorē grauitur sunt occupate
 De hoc bea. Aug. sic dicit. Plane nō
 inueneris mortis i tpe te aliq̄le p̄nias
 posse facere tunc em̄ omnes potetie a
 nime et virtutes mortis sunt v̄tētia
 occupate. destitute quoq̄ sunt oī mo
 da libertate. hxc Aug. Vñ valde timē
 dū est qz mala vita hōis raro fortis bo
 nū finē in extremis. Qd affirmat bea
 tus Hiero. ita dicens. Qui dū sanus
 est et iuuenis deū offendere nōn formi
 dat. in morte nō meretur diuinā obri
 nere indulgenciā. Que dilectissimi fi
 lij est p̄niam. quā nō solū quis accipit qz
 se viuere amplius nō posse cernit. qz si
 ex infirmitate p̄ualeretur peior q̄ pri
 us fieret hoc teneo hoc verus puto hoc
 multiplici exp̄iencia didici. quod ei
 si bonus est finis cuius semp̄ mala vi
 ta fuit qz peccare nō timuit sed mun
 di vanitatibz semp̄ vixit. Vñ psalmi.
 Hōis peccatorū pessima. hxc Hieroni.
 Sicut igitur malam vitam sequit mala
 mors. Ita qui bene vixerit nō p̄t male
 mori. **S** Festinandum est ergo
 nobis ad penitentiā agendā et ad bene
 viuendū. qz vnūquēq̄ in quo inuene

rit suus nouissimus dies cū de hoc se
 culo migrauerit talis i nouissimo die
 iudicabitur. De hoc beatus aug. dicit
 sic **S** homo vide d̄ditōz tuā vides vñ
 qz sed non times. Nō est inquis sic s̄
 timeo. **S** miser mentiris plane. Si
 times quare nō caues. illud potius i
 me qd si nobis nō erit quid peccare ri
 me quod si amaueris peccare i alterā
 prem irrues. quā posses non inuenire
 si nō amasses peccare. Igitur mori ma
 le times. viuere male non times. vix
 bene moritur. qui male vixerit. Corri
 ge ergo male viuere. time mali mori
 cum em̄ correxeris male viuere noli ri
 mere. Nō potest male mori qui bene
 vixerit. hoc age vt bonā vitāz habeas
 et quecūq̄ occasio venerit. vt ex eas de
 corpore hoc exis ad requiē exis ad bea
 titudinē. que n̄ habet timorē nec finez
Merces em̄ bone vite eterna vita est.
 Igitur quisquis futurū iudicē times p̄
 sentem p̄sciam corripe. Vñ quotidie
 ad penitentiā festinemus semper an
 te oculos nostros v̄sel vltimus dies
 et cū diluculo surrexerimus d̄ lucis si
 presumamus aduentu. nihil em̄ sic re
 uocat a peccato q̄ frequens mortis
 meditatio. Vñ q̄ vnusquisq̄ de die no
 vissimo formidare debet. qualē em̄ v
 nuūquēq̄ inuenerit suus nouissimus
 dies cum de seculo hoc egredif. tal in
 nouissimo die iudicat veruntū bonū
 opus fiat non timore pene sed amore
 iusticie. ipsa enim vera et summa liber
 tas est. Et quidem signū profectus est
 caritatis als p̄fectus iminucio timō
 ris signū p̄fectōis nullus timor. Cō
 summata enim caritas foras mittit ti
 morē. hxc augustinus. Hugo d̄ sancto
 victo. exponens illud Beati mortui
 qui in domino moriuntur. de hoc sic
 ait. In domino moriuntur qui in car
 ne quidem morientes in domino tamē

Lib. III Dist. III. Ca. XIII

viuentes inueniunt. Quid est in dño
viuere nisi in fide spe ⁊ caritate. Per
ista em̄ uiuunt in illa uita qua uiuunt in
dño. Est quedā uita qua corpus uiuit
ex aīa. ⁊ est quedā uita qua aīa uiuit
ex teo. nūc quidē fide spe ⁊ dilectōe
Postea dō p̄ fide ⁊ spe p̄replatōne re
manente ⁊ dilectōe. Nō ei nocere po
test aīe si corpus uitā suā pdit qñ ip̄a
uitā suā in fide spe ⁊ caritate p̄sistens
nō amittit. Sed d̄t quisquis securus
potest esse post hanc uitā in incertū p̄
gens. hoc aut̄ solū incertū esse non d̄z
qz bonā uitā mala mors sequi nō pōt
Qui ergo uult bene mori bene uiuat.
hxc hugo. Cū igit̄ uita bona ⁊ uirtuosa
nō possit recipere finē malū. necesse est
ut hō studeat uirtuose ⁊ sancte uiuere
ut cū fiduria ⁊ hylaritate possit extre
mū diē expectare. qz nemo mortē gau
deat suscipit. nisi qui se ad illā dum
adhuc uiuere p̄ uideat meritū diligēter
p̄parauit. De hoc be. ber. sic d̄t. Intel
lige qz uentē mortē nullus letus et
hylaris suscipit nisi qui se ad ip̄am dū
uiueret bonis operibz p̄parauit. bona
em̄ est mors iusti p̄pter requiē. melioz
p̄pter nouitatē. optia p̄pter securitatē
Contra mors peccatoz pessima. Ma
la in amissione mūdi. pezoz in carnis
⁊ aīe sepatiōe. pessima in uermis ⁊ ig
nis p̄ritōe. ⁊ qd̄ oīm pessimū est in di
uine p̄templatōis amissione. hxc bern.
Etiā de hoc p̄quendā d̄t. Sic in q̄ ui
ta iugiter disponat ut mors tibi nō as
mara sed adoptabilis uideat. Un̄ s̄z
dictū bea. gre. Qui de sua spē ⁊ opaci
one securus est dño pulsanti p̄festi ap
it. qz letus iudicē sustinet. ⁊ cū tps p̄
pinque mortis aduenerit. de gloria re
tributōis hylarescit hxc gre. Nā qui ⁊
sāctē uixerit mors illū n̄ terreat. Un̄
dicit yfidoz. Nec mors te terreat si
bene ⁊ pie uixeris. nō solum aut̄ talis

mortem nō formidabit sed etiā uere
mat exoptabit. Un̄ beatus ber. O uita
secura in pura p̄scia ubi absqz formi
dine mors expectatur ymmo exoptat
cū d̄cedine suscipit ⁊ excipit cū d̄no
tōe. hxc ber. Un̄ p̄fecti uiri qui uitā p̄
sentē patienter sustinent. mortē uero
in desiderio h̄nt. Un̄ beatus gre. Per
fectoꝝ est uitā h̄e in paciēcia ⁊ mor
tem in desiderio. Sed peccatoꝝ aī
mīe p̄cognoscentes causam sue dam
natōis p̄pter peccata prius p̄tracta de
corpe exire trepidant ac p̄mescunt.
Un̄ d̄t bea. Iero. in extremo mortis ar
ticulo p̄renoscit aīa causam damnaci
ōis sue. quā p̄uidēs a carne exire for
midat. Nec mirz qz d̄t hyamo. Nul
la maioꝝ acerbitas cuiuscūqz amaritu
dis ⁊ dolor q̄ mors ip̄a h̄is in pecca
to tam miserabiliter morientis. Etiā
de hoc egippus sic dicit. Nulla ratio
apprehendere nulla quoqz lingua exp
mete poterit. quātus horroz ⁊ miseria
peccatoꝝ uult hanc uitā iminebit.
Nā s̄m beatus ber. Malum triplex sup
peccatoꝝ manet. manet em̄ sup eos
horroz in exitu. dolor in trāsitu. pudor
in cōspectu glorie magni dei. hxc ber.
Ex dictis igit̄ colligere possumus qz
illi mortē timēt qui in peccatis iacet
⁊ nullum bonum in futuro sp̄ant pre
sentibusqz radicatus in h̄ent. Illi uo
qui mundū ⁊ seculi uanitates ac uolup
tates p̄ cristo contemnunt nec timent
mortem nec p̄ncipia diligūt. sed potius
futura desiderant. Nec mirz qz s̄m cri
so. sup mat̄. Nil dolorosius morte ē
pioꝝ. Sed e contrario nil dulciꝝ mor
te obituꝝ iustoꝝ. mors nāqz a malis
minimū formidat. a iustis autem uir
expectatur. hxc crisostomus. Unde p̄
fecti uiri non solum non timent mori
sed desiderantur dissolui ⁊ esse cū cri
sto. ex q̄b uiciz bea. Iero. sic d̄t. Tibi

mibi iam foret dulcius q̄ mori in cor-
 pore. ut in suo sic anima mea saliat cre-
 atore eiusq̄ foueat solacio ⁊ dulcore.
 atq̄ iocundet eius beatissimā visione.
 hec ilxroni. Nec immerito sancti gau-
 dent de mortis aduentu ⁊ mali pertur-
 banf. q̄ ut dicit beatus grego. bonis exi-
 turis de corpore occurrit odor celestis
 patrie. malis vero fetor gehenne eter-
 ne. Unde beatus est qui in hoc seculo
 sic uiuit ut post cursum huius uite cuz
 fiducia ⁊ gaudenter cora3 deo summo
 possit assistere. ac in eius uisione eter-
 naliter delectari ac gaudere. De hoc
 effrem sic dicit. Beatus qui mente habu-
 erit die3 exitus sui ante oculos. ⁊ festi-
 nauerit in illa patens esse ⁊ sine aliquo
 timore peccati vel p̄tatiōe p̄scie inueniēti
 Beatus qui inuenierit fiducias in hora
 exitus sui q̄n anima separatur a corpore
 Cum magnis fletibz ac doloribz sepa-
 tur. ueniunt em̄ angeli a sumere eā ⁊ se-
 rabunt eam a corpore ⁊ p̄ducent eaz an-
 te tribunal immortalis ⁊ metuēdi iu-
 dicis. at illa p̄memorans opa sua mi-
 serabiliter p̄tre miscit Grandis timor
 est fr̄s in illa hora mortis ⁊ separatōis
 anime a corpore. Assistent em̄ tunc ipsi
 ante opera eius que die noctuq̄ bona
 vel mala egisset. ac illa audiens actus
 suos egredi p̄tmescit. q̄ peccatrices
 anime cū metu magno ⁊ timore horē
 do separant a corporibz. ⁊ trementes
 p̄gunt ad eternum iudiciū **E**a ergo ho-
 ra cum aīa diuidit a corpore uidens vni-
 uersa opa sua dicit eis. tonate mibi in
 mus hore spaciū donec egrediar. Et re-
 spondentes oēs actus eius dicēt ei. tu
 nos egisti. tua opa sumus. tecū semp̄
 ibimus. tecumq̄ p̄gemus ad iudicē.
 Sancta uero anima a corpore nō timet
 exire. nec metuit. sed magis gaudens
 cum fiducia pergit ad deū euecta offi-
 cijs angeloz. hec effrem abbas. **P**

Ubi notandum q̄ quilibet deuotus ac
 p̄tuosus q̄diu in hac peregrinatione
 p̄sistutus est de desiderare debet introitu3
 celestis patrie. q̄ lxxvira tota tribula-
 tio ⁊ temptatio est. Unde beatus aug.
 in glo. super ps. sic ait. Uira ista tribu-
 latio est. ⁊ si tibi tribulatio non est aut
 paruz patriam diligis. aut sine dubio
 tribularis Qui enim non tribulat nō
 se esse sciat de eo qd̄ desiderat. unde ti-
 bi uidet uira ista tribulatio nō esse qd̄
 non amas. Ama alteram uitam. ⁊ ui-
 debis q̄ ista tribulatio est quacunq̄ p̄
 speritate fulgeat. quibuslibet delictijs
 abundet circūfloreat. qm̄ nondum est
 illud gaudiū sine vlla temptatōe cer-
 tissimū. qd̄ nobis in fine seruat deus.
 sine dubio tribulatio est. hec aug. Nō
 enim in ista miserayita in qua peregrini-
 namur potest esse felicitas vel gaudiū
 v̄p̄. Qd̄ testat Maximus ita dicens
 Nemo se credat aliqua3 felicitatē aut
 aliquod v̄p̄ gaudium in hoc sclo possi-
 dere. beatitudo hic p̄parari potest possi-
 deri non p̄t **Q** Duo sibi tempora
 ordine suo succedunt. tempus. s. fletu-
 di. ⁊ tempus ridendi. nemo se circū-
 ueniat. non est in mundo hoc tps ridē-
 di Scimus aut̄ q̄ omnis homo gaudere
 desiderat. sed non omnes ibi q̄runt
 gaudium vbi oportet inquiri. V̄p̄ in
 hoc mundo gaudium non fuit. nec est.
 nec esse poterit. hec maximus **R**
 Unde sancti uiri ut liberior p̄uenire
 possint ad celestem patriam in hac pe-
 grinatione in labore ⁊ gemitu fuerūt
 ⁊ ad illam p̄spiciendam suspirauerūt
 De hoc beatus aug. in quadā ome. sic
 ait. Non desiderat patriam peregrina-
 tio sine lacrima. sed desideras qd̄ non
 habes funde lacrimas. Quis iustus n̄
 habuit istas lacrimas. qui non habu-
 it peregrinum se esse non uoluit. Qua
 fronte ad patriam uenit qui nō absens
 bb. j.

Liber .III. Dist. III. Ca. XIII.

suspirauit. hxc augu. Et inde est qd dicitur beatus bern. Desideremus qto possu-
mus desiderio celestie patrie. cu mag-
no rubore naqz et pfusione ad illam p-
ueniet quisquis ea vel xmetem modo no
desiderat. Quicunqz ingi ozoni assidua
meditatioe necno et sollicita puerfati-
one in illa versat securus hinc egredif-
et cu magna exultatione in ea suscipie-
tur. hxc bern. Ad tale etiā desideriu vi-
delicet pueniendi ad regnum celoꝝum
vnaquamqz deuotaz aiam Anselmus
horat ita dicens. O aia tantus dicitur ee
amor tuus in hac mortali vita et deside-
riu pueniendi ad illud ad qd facta es et
dolor qz ibi nodu es et timor ne forte
non puenias vt nullam leticia sentire
valeas nisi de his que tibi auxilium et
spem pferunt perueniendi. hxc ansel.
Et vt aia liberius possit celestia
desiderare et pnr ad eternam felicitate
peruenire. necesse est cu adhuc in car-
ne retinet vt afectionibz inordinatis
reluctet ac etiam ab illis mudef. vt si
ne obstaculo seu impedimeto puenire
valeat ad xpm. De hoc in libro de spu
et aia sic dicit. Si anima a corpe corpalium
afectionu hic non mutat. corpe
eruta corpalibz tenet passionibz. Bru-
teat ergo in hac vita ab hmōi petulan-
tia mundari. qtenus cu hinc exierit ni-
hil corruptu secum trahat et a corpali
passione imunis existat. hxc in libro de
spu et aia. **O**portet ergo vt aia non so-
lum a psensu abstineat veruetiam ab
omnibz pscupiscenqz se excutiat pnt
declarat beatus bern. latius sup can. sup
primo vbo **E**n ipse stat post pietē. sic
dicens. Prope est dñs sanctis et ele-
ctis etiam cu longe esse videat et no e-
qualiter omnibus. s; alijs plus. alijs
minus p meritoꝝum diuersitate. nam
et si ppe est dominus omnibz inuocan-
tibz eum in veritate non tñ omnibz for-

san vt dicere possint qz ipse est post pie-
tem. **S**ponsuero qz ppe e que vno tm
pariete diuidit. **P**ropterea namqz cu
pit dissolui et rupto medio pietē ee cu
illo. quem post parietem esse confidit
Ego aut qui peccatoꝝ sum dissolui no
cupio sed formido sciens qz mors pec-
catoꝝ pessima. **Q**uo no pessima mors
vbi non subuenit vita. formido exire
et ipse ptemisco portus ingressum. du
non p fido ppe existere qui excipiat ex-
euntem. **Q**uid em securus exeo si non
dñs custodiat exitu meū. **I**xi ero ludu-
brio demonu si no assisiat qui redimat
neqz qui saluū faciat. **N**il tale erendu
anime pauli cui ab aspectu et amplexu
dilecti vnus tm modo pies obfistebat
videlicet lex peccati qua inueniebat in
membris suis. **I**psa est ois carnis p-
piscētia qua carere omnino no potuit.
donec in corpe fuit hoc sane interiecto
pariete vno non longe pegrinabat a
dño. **U**nde et oprando clamat. **Q**uis
me liberabit de corpe mortis huius.
sciens se mortis ppendio pnuo p-
turum. **H**ac ergo paulus se fatebatur
vna lege teneri pscupia. s. qua carni sue
immobiliter insita tolerabat inuitus.
De cetero nihil mibi psciens sum inqt.
Uerū quis similis paulo qui non vice-
licet huic interdū pscupiat pscupiscen-
tie ad obediendum peccato. **P**roterit
p inde quis is qui peccato pscupiscit et
alterum sibi opposuisse pietem ipsum
vtriqz illicitu pscupsum nec potest glori-
ari qui hmōi est. qz stet sibi post parie-
tem sponsus. quando iam parietes in-
terfint no paries multo minus si pscu-
sus puenit ad effectum tūc certius
iam pies sponsi impediatur accessum ad
ctus videlicet ipse peccati. qz si pctm
in vsum psuetudo forte aurosus etiaz
in ptemptum pduxerit. **N**one ita erie-
tis miles ante a rugienti pparis

ad escā poteris deuorari q̄ puenire ad
sponsū. non vno siquidē iam sed tan
ta a te parietū numerositate interclu
sum. Primus siquidē p̄cupia. secun
dus p̄sensu. tercius a ctus. quartus
consuetudo. quintus p̄emptus Cura
igif̄ p̄iori p̄cupie toris resistere visce
ribz vt non cades in p̄sensum. ⁊ oīs de
inceps malignitatis fabrica euanescit
Nec est oīno qd̄ sponsū appropinq̄
te verat tibi p̄ter solū parietē corpis.
q̄tenus gloriari poteris ⁊ dicere de il
lo. En ipse stat post pietē. hęc ber. **T**
Notandū est etiā vt ait bea. aug. q̄ nō
sumus in hac vita sine pct̄is aut p̄cupi
scentiis q̄uis etiam scī. sed exhibimus
hinc sine pct̄o. q̄ vnusquisq̄ cū de cor
pore exierit dimittunt ei qui talia ha
bebat vt dimittentē debita. q̄ quori
dianis p̄ceibz dimittunt ⁊ exit mun
datus. hęc aug. Et vt beatus gre. d̄t su
per cañ. Cum aīa scā a peccatis quori
dianis ac minutis se p̄p̄mā mūdāt.
dū quotidie pct̄ā minuta cū lacrimis
abluit. ⁊ a maioribz se obseruat q̄uis
freq̄nt peccet per assiduā tñ p̄māz mū
diciā suam assidue seruat. q̄uis enim
mor vt peccata iusticia declinet. dū tñ
sp̄ credit in eū qui iustificat impiuz ⁊
assidue sub eius fide pct̄ā sua deslet. p̄
assiduas ablutōes iusticiā suā retinet.
hęc greg. **Q**uisquis etiā in ius
ticia p̄stiterit. ⁊ p̄cepta dñi seruare
non obmiserit. antiquuz hostē in hora
sui exitus nō timebit. Qd̄ a firmat be
atus greg. vj. mora. sic dicens. Quis
quis ad vite p̄cepta dirigit. p̄iusq̄
eterna p̄mia p̄cipiat. hic iam initia
securē imp̄peruū felicitatis degustat.
vt antiquū iam non metuit vt interne
mente mortis articulo violentos eius
impetus non phoretat. Istis namq̄
initū est retributionis ipsa plerūq̄ in
obitu securitas mentis. **U**n̄ recte in li

bro Job d̄t. Et bestiam terre nō formi
dabis. Callidus quippe aduersarius
bestia terre d̄t. q̄ ad rapiēdas mortis
tempe peccatorū animas violentia cru
delitatis effrenat. Quos em̄ viuentes
blandiens decipit moriētes seuius ra
pit. Que p̄tra de electorū ecclesia per p̄
plexam pollicet dñs dicens. Mala be
stia non offendet per eā. Illi igif̄ terre
bestiā moriētes timent. qui p̄ditōris
sui potentia viuentes non timent. Sā
cti etenim viri qui diuine se formidini
medullitus subdunt. omne de aduer
sarū aduentu pondus timoris abijciūt
q̄ viuentes perfecte electi timent iudi
cem. ne moriētes metuant accusatorū
rem. Bene ergo d̄t. Et bestia terre non
formidabis. Ac si aperte diceret. quia
blandiente hoste non vinceris. hunc
seuiēte postmoduz non timebis. hęc
grego. **X** Impioꝝ vero aīas in
hora sue egressiōis de corpore magnus
terror inuadit. ⁊ amarissime angustie
⁊ pauores illas circūstant p̄pter remoz
sum p̄scie. De quoz miserabili anxie
tate petrus da. sic ait. Pensandū quip
pe est cū iam peccatrix aīa vinculis in
cipit carnis absolui. q̄ amaro terrore
p̄curit. quantis mordacis p̄sciētie sū
mulis lacerat. recollit vetera que p̄mi
sit. videt mandata que solito cōplere
p̄emptit. dolet indulta p̄mē tēpa sese
inaniter p̄cepisse. ploꝝat immobilē di
stricte vltionis articulū inenitabiliter
imminere. manere satagit ⁊ exire p̄pel
litur. recuperare vult perditā ⁊ nō audir
tur. Post terga respiciens totius trās
actē vite cursū velut vnū breuissimū
deputat itineris passū ante se oculos
dirigit. ⁊ infinite perhenmitatis spacia
deprehendit. ploꝝat itaq̄ q̄ intra tam
breue spaciū acquirere potuit omne
seculorū leticiam. Deslet etiam se tam
p̄pter breuis illecebris voluptatē ineb
bb. ij.

narrabilem perpetue sanitatis amisse dulcedine Erubescit qz ppter illa substantia que vermibus erat obnoxia. illa neglexit que choris erat angelicis inferenda. Ideo radios mentis attollit et cum diuitiis immortalium gloria contemplant eam ppter vite homini inopia perdisse profundit. Cumqz sub se reflectit oculos ad huius mundi puallem terra qz caligines super se mirat eterni luminis claritate. Liquido deprehendit qz nox erat et tenebre quod amauit. Si rediui uis pme rps mereri posset qz dure conuersationis iter arripet. qz et qualia pmitteret quantis se deuotionu vinculis innodaret. Interea dum oculi strabescunt dum pectus palpitat. raucus guttur anhelat. dentes paulatim ingrescunt. palpescent ora. membra cuncta rigescunt als angescunt. Dum hec itaqz et homini tanta qz uicini morti pcedentia famulantur officia. assunt oia gesta simul et uerba. nec ipse etiam cogitationes desunt et cuncta hec amara aduersus auctorem testimoniu reddunt. Coaceruant oia an respicientis oculos que respicere refugit et eo modo coactus et inuitus attendit. Adest pterea huc horrenda demomura turba illuc uirtus angelica. In illo qui medius est liquido replendit cui parti iure possessio uendit. nam si pietatis in eo uident insignia inuentionis angelice bladicis delimit atqz armonice melodie dulcedine. ut exeat puocatur. qz si eum sinistre parti merito nigredo et fedditatis squalor adiudicet. intolerabili mox terrore percussit. repentinus impetus uolentia perurbat precipitater inuadit. ac de misere carnis erga sculo uolenter euellit. ut ad eterna supplicia iam cum amaritudine perurbat. Jam uo post egressionem de corpore quis explicare ualeat quot armature spirituum iniquorum acies insidit lateant. quot fre-

mentes cunei feralibus telis instructi iter obsident. et ne transire libere possint aut uelut militari more stipare legionibus oppugnant. Hec et homini frequenter in corde versare quid est aliud qz lenocinantia uite huius blandimenta respicere. mundo repudium dare illicitos carnis motus elidere. solumqz perfectionis adipiscende. positum indeclinabiliter custodire. hec petrus dami. **A** Notandum etiam qd diabolus grauissime temptat fideles cum iam morti appropinquant. Testatur hoc anastafius qui sic dicit. Demon siquidem fortissimis aggressionibus suis temptat. dum ipse homo mortis sue foribus appropinquat et maxime in duobus uis in fide et in spe. In fide temptat qz ualde conat quomodo possit hominem tunc a uia ueritatis et a fide catholica euertere. et in errores infidelitatis inducere. et sic sequenter in perditionem perurbare. Unde optima consuetudo in ordine cisterciensium inuenitur. nam cum aliquis fratrum in extremis laborat percussitur tabula lignea. et occurrentibus fratribus expressa uoce dicit ac proclamatur. Crede in unum deum ut ille frater qui in articulo mortis est constitutus audies uerba symboli ad seipsum redeat et si forsitan temptat peritium incredulitatis positum errore infidelitatis in fide catholica solides. Unde necesse est ut homo cum adhuc in corpore subsistit et icolumis est pericula que in mortis hora euentire solent frequenter meditet et sic uiuat ut illa cum uenerint non timeat sed cum dei adiutorio uincat. De hoc damas. sic dicit. Temptabit nos hostis antiquus mira obliquitate ueritatis et fidei in extremis ppter quod animus quidem noster in meditatione eorum que in morte futura sunt terribilium iugiter est exercendus. et prescientia futurorum euentuum imbuendus. hec damas. **B** Secu-

do malignus spūs temptat hōnem in illa vltima hora ī spe. qz laqueos desperationis in cor hōis tunc rēpīs immittere solet. per quos decipiat et in desperationem inducat. ac postmodū in eternam damnationem pertrahat. Contra hoc etiā periculū debet vnusquisqz per vite sanctimoniam ac bonam puerfationem se munire vt aduente teptationis turbine p durare valeat. **U**n̄ beatus greg. Obijciat tibi spūs malignus mortis in tpe infinita desperationis prestigia et erroris q̄ nullatenus effugies nisi duz vnus te premunias et pfirmes. hxc greg. Debet ergo quilibet fidelis adhuc dū viuūt corpore timorē dñi p̄ oculis cordis habere et virtuose viuere. vt in illa vltima necessitate fiduciam in deo et p̄solatōem mereat ab ipso percipere. **U**nde dicit ecci. j. Timētū deū bene erit in extremis et in die de functionis sue benedicef. **U**bi etiam norandū vt dicit beatus greg. xxij. moza. Dū viuimus debemus bona nostra a memoria repellere ne extollant. et appropinquante exitu plerūqz ea humiliter ad memoriam reuocemus vix qz fiduciam p̄beant et de speratū timorē premant. hxc greg. In de etiā est qd idem beatus greg. xxiiij. moza. sic dicit. Nonnunqz aīa etiā iusta solutioni carnis appropinquans retrose vindicte turbat permittente. s. deo. **E**t si quid tranquillū in hac vita sape potuit mortis articulo interueniente pcutit. sed iustoz aīe a leuibus quibz cōtagiis ipso sepe mortis pauore purgatur. et eterne retributionis gaudia iam ab ipsa carnis solutōe percipiūt. **P**lerumqz vero contemplatione quadā retributionis interne etiā p̄iusqz carne exsoluēt hilarescunt et dū vetustatis debilitū soluunt noui iam muneris p̄fruntur. hxc gre. **E**t cū itaqz vnusqz maxime in illa hora extrema indigeat

p̄solatōe diuina vbi tot picula occurrunt. necesse est vt hō dū adhuc sanus est talem dñm et amicū sibi q̄rat et eligat. qui eum a tot malis liberet et defendat. **I**stexero dñs et amicus est dñs n̄ quē sibi q̄libet in amicū et p̄em eligere dicit et eidē fortiter adhxere per fidē. p̄ dilectōem. p̄ vite sanctimoniam et puritatem vt in illa tremenda mortis hora mereat ab ipso de insidijs demonū liberari et ad eterna gaudia p̄uoci. **D**e hoc beatus aug. sic dicit. **E**lige inqz illū amicū p̄e omnibz amicis tuis xp̄m vix. qui cū aīa subtracta fuerit tibi solus fidē seruabit in sepulture tue hora. **C**ū amici tui recedēt a te. ille te nō derelinq̄t. sed tuebit te a rugientibz p̄patis ad escā et p̄ducat te ad ignotā regionē atqz p̄ducat te ad plateas celestis iherosolym et ibi collocabit te cū angelis ante faciem maiestatis sue vbi est cumulus felicitatis supeminens gl̄a. supabundās leticia et oīa bona. hxc aug.

Filius.

Quipio etiā scire cū aīe soluant a corpibz ad que loca ferant vel vbi locent aut subsistant.

Ca. XIII. Pater D

De hoc scire debet q̄ excepto lym. bo pueroz sine baptismi sacramento decedentiū in quo est pena damni et nō sensus tria sunt potissima loca. ad que aīe statim post absolutionem a corpibz ferunt videlicet infernus purgatorium et regnum celoz. In quibz locis aīe scdm meritum vel demeritū recipiunt. **H**ec vero loca qualia sint nō possunt nobis esse nota. sunt tamen substantijs spūa libz. i. animabus congrua et conuenientia. **D**e hoc thomas de aquino sic dicit. **Q**uamuis animabus post mortem non assignent aliqua corpora quoz sine

bb. iij.

forme et determinati motores. deter-
minant tñ eis quedam loca corpalia
fm quandam congruentiam fm gradus
dignitatis eoz. in quibz sunt quasi in
loco eo modo quo incorpalia in loco
esse pñt fm q magis vel minus acce-
dunt ad primā substantiam. cui locus
superior congruentiā deputat. s. deum
cuius sedem celū scriptura esse denun-
ciat. et ideo aīe que sunt in principatio-
ne pfecte deitatis in celo esse possumus
Alias dō que a principatione hōmō im-
pediunt loco prario dicimus depura-
ri. **E**t sciendū q incorpalia nō
sunt in loco aliquo modo nobis noto
et suero. fm q dicimus corpora prae
in loco esse. sunt tñ in loco mō substan-
tīs spūalibz puenienti. qui nobis ple-
ne manifestus esse non p̄r. Et sicut in
corpālibz est gravitas vel leuitas qua
ferunt ad suum locū. qui est finis mo-
tus ip̄oz. ita etiā est in aīabz meritum
vel demeritum. quibz pueniunt aīe ad
p̄m̄ium vel penā q sunt fines actionū
ip̄az. **U**n̄ sicut corpus p gravitatem vel
leuitatē statim fert in locū suū nisi p̄bi-
beat. ita et aīe statim soluto vinculo car-
nis p qd in statu vie detinebant statim
p̄m̄ium psequunt vel penā. nisi aliquid
impediat sicut interdū impedit p̄secu-
tionē p̄m̄ij veniale peccatū qd prius pur-
gari oī. ex quo seq̄t q p̄m̄iū differat.
Et qz locus deputat fm cōgruentiam
p̄m̄ij vel pene statim ut aīa soluit a cor-
pore vel in infernū demergit. vel ad ce-
los euolat. nisi impediat aliquo reatu
quo oportet euolutionem differri. ut
prius aīa purget. Et huic veritati au-
tōritates sacre scripture canonice at-
testant et patrū documenta scōz. unde
prarium p heresi est habendum. hec
thomas Ex p̄dictis cognoscimus tria
esse loca animabus deputata scdm me-
ritum vel demeritum. **F** Et scien-

dum consequenter de pena infernali
q pena ipsa infernalis est in loco cor-
porali deorsuz. in quo eternaliter affli-
guntur omnes reprobi tam homines
q̄ spiritus mali. affligent aut eodem
igne corporali qui cremabit et spūs et
corpora. nec tamen illa corpora consu-
met sed semper affliget alia plus alia
minus fm exigentiam demeritorum.
Ignis namq̄ infernalis non omnes
equaliter cruciabit. qm̄ ab eodez igne
alij plus alij minus torquebunt fm q
plus vel minus peccauerunt. Quāvis
aut ille sit corporeus nec possit agere
in spūm ipsum calefaciendo. agit tñ
in ipsum vt instrumentum diuine ius-
ticie ipsum ledēdo et ille dolor est ma-
ximus tum ppter potentiaz diuine ma-
nus illum ignem mouentis. tum ppter
sensibilitatē patientis. tum etiā ppter
immediationem diuinitatis. **D**e cui-
us ignis acerbitate beatus aug. sic dī.
Quantū distat ignis materialis ab ig-
ne p̄cto. tñ distat ignis infernalis ab
igne materiali. cuius tanta est violen-
tia q si marium vniuersitas flueret in
ipsum nec ad modicū refrigeraret. Et
notandum q reproboz aīe que in pre-
senti vita moriunt per culpaz in infer-
no p̄sente earuz mors eternaliter viuet
in pena. in qua ex̄s non solum maio-
ra p̄ctā verum etiam minora tormenta
patiēdo persoluent. **D**e hoc beatus
gregori. xv. mora. sic dicit Cuius hic
vita mortua fuerit in culpa. illius etiā
mors viuet in pena licet que fecit om-
nia nec tñ p̄sumet quia cruciat et non
extinguitur. moritur et viuit. reficit et
subsistit finitur semper et sine fine est.
hec solo auditu valde terribilia sunt q̄
to magis passione. grauiora tñ tormē-
ta recipiunt illi qui multas iniquita-
tes ex suis prauis desiderijs p̄traue-
rūt **D**istricta oīpotētis dei iusticia sup

placium a reprobis exigit p peruersis actibus. et eis mala vsq; ad verborum retributionem reddit. vt qui de magnis malis debitores sunt. supplicij traditi etiam nouissimi quadrantē solunt. Illis em̄ minima p̄cunt qui maiora in se mala districte defleuerunt. Nam quos magna premunt etiā minima pariter in gehenna affligūt. hxc greg. **S** De igne etiā infernali hugo de scō vitico. sic dicit In inferno dicitur ignis esse inextinguibilis. et qui vt sp̄ ardeat nutrimentum non eger. et ab initio mundi demonibus eternaliter cruciandis preparatus In quo. s. igne etiā hoīes maligni cū demonibus eternā penā passuri. q; in hac vita positi ad culpaz eis p̄senserunt. Ad hunc infernū aīe sceleratorū a corpibus egressis statim retrudunt. hxc hugo. In quo etiā inferno erit et est calor ignis. stridor frigoris. tenebre. fumus. lacrimae interiores. aspectus demonū. clamor. improperiū. ariditas sitis. fetor sulphuris. vermis p̄scie. vincula carcer. timor. dolor. putor. rancor. tristitia. carentia visionis dei. ablatio spei oīs salutis In quibus etiā penis erit afflictionis varietas et cū varietate acerbitas interminabilis vt ad reproborū supplicij tormentorū fumus ascendat in secula seculorū. **U**bi etiā p̄siderandū. p̄t dicit thō. de aquino q; spūs dānari nunq; sunt extra infernū. nisi ex dispensatōe dīna vel ad instructōez vel exercitiū electorū. vbicunq; autē extra infernū sunt spūs vidēt eternum ignem inferni. Cū cū ista visio sit immediate affligens. vbicunq; sunt ab igne infernali affliguntur Unde sicut glōria electorū non minuit si aliqui extra celos impietū sint. ita etiā in nullo minuit pena damnatorū si extra infernū diuina dispensatōe ponant ad ipsos. Similiter et dyabolus vbicunq;

sit. siue in aere. siue sub terra. secū trahit tormenta flammaz suarū. hxc thō.

De purgatorio etiā sciendum est primo q; ille ignis purgatorius scz est corporalis ignis. per quem t̄mmodo spūs iustorū qui in hac vita p̄miam non impleuerunt ac satisfactōem p̄dignaz affligunt s̄m plus et minus. s̄m q; pl̄ de cremabili ex hac vita traxerint. Affligunt t̄m minus grauius q; in inferno et grauius q; in hoc mundo. non t̄m ita grauius quin sperent et sciant se in inferno non esse. licet forte p̄ penarū magnitudine hoc aliquotiens non aduertant. Hac autē pena ab igne corporali afflicta purgant spūs a reatibus. scorrijs et reliquis peccatorū. quibus sufficenter expurgatis immediate euolant et introducunt ad glōriam paradisi.

Et notandū q; diuine iusticie ordo hoc exigit. vt spūs ab igne materiali habeat purgari. vt sicut s̄m ordinē nature anima vn̄i corpori vt influat vitā sic vn̄i igni materiali s̄m ordinē iusticie vt punibile punienti a quo suscipiat penas. Et q; viri iusti qui sunt in gratia nō sunt digni nisi pena transitoria et tanto maiori pena sunt digni. quanto maiora p̄miserunt p̄cā et minorem egerūt p̄miam. Hinc est q; ab igne materiali puniunt r̄paliter. quidā t̄m diutius. quidā breuius. quidā acerbius quidā leuius s̄m q; reatus exigit offensaz. Nec est em̄ vt dicit beatus augustinus. q; t̄m v̄rat dolor quantū h̄serat amor. Tāto em̄ difficilius quisq; purgaf. quanto medullis cordis eius intrinsecus amor h̄serat mundanorū. et iō tanto vnusquisq; torquet diutius q;ro eius affectus carnalibus ad h̄serat forius. Unde itē beatus augustinus de hoc sic dicit. Post hanc vitā incredibile nō est nōnullos fideles per ignem quendam purgatorij quāto magis minusue p̄uentia di

lexerunt. tãto tardius citiusq; saluari.
Un non frustra illa tria distingit
apls **L**ignũ fenũ stipulã q̄ illi edificat
qui ⁊ si aliena nõ rapiũt. reb; tñ mun-
danis hoĩb; p̄cessis aliqua dilectione
inherent. q; s; in suos amandi modos
diutius vt lignũ vel minus vt fenũ vel
minimũ vt stipulã ignem sustinebunt
Qui ho supedificant auz argentũ la-
pides p̄ciosos de vtroq; igne securi
sunt. nõ solũ de illo eterno qui crucia-
tus est impios in eternũ. s; etiã de illo
mundatorio quo purgabunt quidã sal-
uandi. **I**n auro intelligit p̄templatio
dei. in argento dilectio p̄imi. in lapidẽ
de p̄cioso bona opa. **D**ic obijci p̄t **S**i
p̄ lignũ fenũ stipulã venialia intelligã-
tur peccã ⁊ nullus a deo p̄fectus ẽ quin
venialiter nõ peccet q̄ qui edificant au-
rum. argentũ. ⁊ lapides p̄ciosos edifi-
cant etiã lignũ fenũ ⁊ stipulã q̄ p̄ ig-
nem transibũt. **D**e hoc sciendũ q̄ non
oĩs qui venialiter peccat lignũ fenũ ⁊
stipulã edificat. **L**ignũ quippe fenũ ⁊
stipula accipi p̄nt seculariũ rez ama-
tores q̄ quis licite p̄cessat. tales cupidi-
tates vt amari sine omni dolore nõ pos-
sunt. **H**ec ẽ edificat is qui cogitat que
mũdi sunt quõ placeat qui circa diuĩ-
cias suas quodã carnali affectu tenet
⁊ tamẽ ex eis multas elemosinas facit
nec p̄ eis aliquid fraudis vel rapine
molit. **E**x his igit patet q̄ non homo
idem simul hec ⁊ illa edificat. **I**lla em̄
edificatio p̄fectoꝝ tñ est. qui nõ cogi-
tant placere mundo sed tñ deo qui ⁊ si
venialiter aliquĩ peccant seruoze carita-
tis ira absumit in eis peccã. sicut a que
gutta in camino ignis ⁊ ideo nõq; vel
raro portant secum cremabilia **S**i ho
mundũ deo p̄ponerent non supedifica-
rent sed destruerẽt fundamentũ. **A**ffe-
ctõnes igit quib; carnales dediti sunt
omib; piugib; possessionib; ita vt mil-

preponat cristo illis trib; signant que
in mentes p̄fectoꝝ nõ cadunt **E**t si cri-
minalia nõ admittant. **I**n sordib; ho-
minozum interdum durant vsq; in fi-
nem qui cũ talib; edificijs transeũt s;
dissoluent in igne **I**pi ho merito fun-
damẽti salui erũt. grauissimã tñ penã
sentient. **E**x quo apparet quantam hie
miam exhibet deus. ⁊ quantã exerce-
at ibi seueritatẽ cũ p̄ eodem p̄cõ mul-
to grauius ibi puniat q̄ hic. **U**
Ubi etiã notandũ q̄ sunt nõnulli qui
capitalia crimina p̄miserunt vel si fe-
cerũt p̄ p̄miam ⁊ satisfacionẽ licet in-
sufficientem in venialia p̄mutauerũt ⁊
multa venialia addiderũt **H**i tales qui
nõ hũt capitalia euadũt infernũ s; q;
hũt venialia non statim transeunt in ce-
lum. sed in locũ mediocrem hoc est in
purgatorium. vbi tamdiu detinentur
quousq; ip̄a venialia p̄ ignẽ purgatori-
um p̄sumunt vel p̄ suffragia sanctorũ
rediment **U**nde d̄t beatus augu. **Q**ui
capitalia crimina non admittunt sed
ad minuta p̄perrãda faciles sunt ⁊ ad
redimenda negligentes ad vitam eter-
nam sine dubio venturi. s; p̄ius in hoc
seculo p̄ dei iusticiãz amarissime sunt
torquendi. aut p̄ multas elemosinas
⁊ orõnes liberandi. aut certe illo igne
de quo d̄t ap̄ls **S**ic quasi per ignẽ lõ-
go tempore cruciandi **Q**ue autẽ sunt
illa venialia **I**dem beatus augustinus
enumerat dicens. **Q**uamtu aliquis
in cibo ⁊ potu plus accipit q̄ necesse
sit quotiens flagello dei impatiens fu-
erit. quotiens plus loquit q̄ oportet.
plus tacet q̄ expedit. quotiẽs malas co-
gitationes sine p̄sensu admiserit. quotiẽs
in diuino seruitio negligens fue-
rit. quotiẽs terrena dilexerit citra deũ
hec ⁊ similia ad minuta peccata p̄ine-
re nõ dubiũ ẽ **E**x quib; peccõs lsceraĩa
nõ damnet tñ velut quibusdam pustu

lis et horrida scabie deformant animam
 ut ad amplexus dei in celo nullatenus
 admittat. Et ideo quicquid de his minu-
 tis primum omnibus. elemosinarum largi-
 tionibus. misericordiarum. missarum. orationi-
 bus. ieiuniis et indulgentiis eorum qui in
 nos peccaverint assidue redemptum non
 fuerit. aut hic multis tribulationibus
 expiatur vel illic in purgatorio depurat.
 hoc ipsum tamen anima plus patitur et minus.
 quam diversitate apostolus insinuat cum vo-
 cat eadem minuta lignum. fenem et stipulam.
 non quod sint talia. sed quod cruciatur plus et
 minus. **S**ciendum etiam quod ignis
 purgatorius valde durus et acerbus est
 ita quod nulla pena huius mundi dolori illius
 usque pene parari possit. Et hoc probat beatus
 augustinus. sic dicens Ignis purgatorius du-
 rior est. quam quicquid in hoc seculo videri
 aut cogitari potest. Omnis enim tribulatio
 quantumcumque magna vel longa in hac
 vita modica est respectu purgatorij et ideo
 totius viribus unusquisque laborat. ut capi-
 talia crimina possit evadere et minuta
 peccata ita operibus bonis redimere. ut de
 ipsis nihil videatur remanere quod ille ignis
 possit absumere. Illi autem qui capi-
 talia crimina committunt si quidem vivunt ea
 penitentiam medicamentis redimere noluerint
 ad illum ignem pervenient de quo dominus dicit.
 Ire in ignem eternum. Et ideo qui ab ista
 perpetua pena et ab illo purgatorio igne
 desiderant liberari. crimina capitalia non
 admittant. aut si iam commiserint. fructu-
 osam agant penitentiam. addentes lacrimas
 rugitus et gemitus longo continuatos
 tempore. et illa pua vel quotidiana peccata bo-
 nis operibus redimere non desistant. hoc
 augustinus. Et quod dicitur est ad modicum illa tor-
 menta sentire. ideo tutius est et salubri-
 us ut in presentia vita homo subeat purga-
 tionis remedium et penitentiam. ut illas penali-
 tates evadere possit in futuro. De hoc
 hugo de seculo victo. sic ait. Est ignis qui

tem qui purgatorius dicitur. ubi purgantur
 et mundantur qui hic corrigere ceperunt
 et non profecerunt. Qui autem in hac vita
 nec incipere voluerunt. ibi resummare non
 possunt. Quibus autem hic correctionem suam in-
 cipe datur. illic correctionis perfectio
 refusa. Tamen tutius omnino est ut hic incipe
 et proficere intendas ut illic nihil tibi fa-
 ciendum vel patiendum super sit. Dicitur est
 tormentum illud vel modicum vel ad momen-
 tum sentire. propterea tibi tutius omnino est
 ut hic incipias et proficias quod facere de-
 bes. quod si proficere non poteris tamen si incho-
 averis noli desistere saluus eris. sic tamen
 quod per ignem ardebis quidem donec resump-
 tum fuerit quod cremabile portas. tu autem
 saluus eris quam fundamentum vite in te
 permansit quod caritas dei est. hoc hugo.
Sciendum pur dicitur richardus de seculo vi-
 cto. quod tribus modis purgatio peccatorum
 agit. aliquando per solam severitatem. aliquando
 per solam pietatem. aliquando per solam mo-
 derationem utriusque. ut miseratio ipsa
 non sit sine nonnulla severitate. nec se-
 veritas sine miseratioe. Siquidem in
 igne purgatorio intolerabilis afflictio
 sine totius consolationis remedio. Invo-
 luntaria satisfactio est afflictio cum
 multiplici consolatione. In lavacro re-
 generationis plena emundatio nihil
 habens afflictionis. Prima purgatio
 agit per incendium. secunda per flagel-
 lum. tertia per lavacrum. Per incendi-
 um purgatorij ignis scoria peccati ex-
 coquitur. per flagellum satisfactiois pa-
 lea peccati excutitur. per lavacrum re-
 generationis peccati macula absque pe-
 na diluitur. Sunt autem multi qui in ex-
 tremis veraciter penitent. sed morte pre-
 venti tempus satisfaciendi non habent.
 Ex his quidem malis quod iniquitatis
 et impietatis est. ad veram eorum peni-
 tentiam remittitur. quod vero turpitu-
 dinis et impietatis est purgatorio igne

excoquit. et his dictus intellige quod in ps. habes Beati quorum remissa sunt iniquitates. Alij cum magna deuotione ad confessionem veniunt et cum omni studio et sollicitudine satisfactionem solvunt et rursus diuine suae caritatis operibus et virtutum varietate obducunt. fit itaque in eis quod alibi legis. Caritas operit multitudinem peccatorum. In his adimplet illud ps. Beati quorum tecta sunt peccata. Plures post multa flagitia et blasphemias de iudeis et gentibus venientes in christo regenerati. qui bustum pro peccatis malis nihil satisfactionis iniungit. quod renatis in christo de ante actis peccatis nihil imputat. pro talibus esse dictum pura. Bonus vir cui non imputavit dominus peccatum. Et sunt nonnulli qui tantum profunde et intime penitent et tanto deuotionis ardore in ipsa sua peccata feruent. et tamen de domini pietate presumunt. ut hoc ipsum in eis ad peccatorum suorum expiationem sufficiat et dominum sibi potius placabilem reddant. Testis hoc tam sero penitens latro ille qui statim audire meruit. Hodie mecum eris in paradiso. Cuiusmodi quilibet in eorum currit numerum quibus a domino non imputatur peccatum sed dimittunt eis peccata multa quam diligunt multum. hec richardus. **U**bi etiam considerandum quod in peccato duo sunt remittenda culpa videlicet et pena. Culpa remittitur confessione et cordis contritione. Sed culpa dimissa adhuc remanent peccata remittenda quantum ad penam ad cuius remissionem requiritur satisfactio. que fieri solet per bonum opus caritate formatum. Et hoc fit plus et minus propter unumquodque in peccatis et facinoribus excessit. **Q** Et notandum quod remissio culpe aut nulla est aut totalis. Sed remissio pene fit per partes et non tota simul de cuius cursu licet aliquando fiat tota simul propter feruorem penitentis et ex liberalitate dei. Et hoc fit maxime cum operis deus cor hominis per gratiam contritionis accendit. et feruentes lacrimas pro peccatis effundere facit que ita habundantes esse possunt quod peccata omnia non solum quantum ad culpam verum etiam quantum ad penam valent abluere. **U**bi maria magdalena ex feruida cordis dilectione lacrimis suis christi rigavit pedes. et ideo ab ipso domino audire meruit dimittunt tibi peccata tua non solum quantum ad culpam sed etiam quantum ad penam propter vehementem amorem caritatis dei quam dilexit multum. Simile etiam legitur de beato petro. qui post negationem trinam egressus foras est et flevit amare. cui statim dimissum est totum peccatum et in signum huiusmodi minus post resurrectionem suam dignatus est sibi singulariter apparere et in eadem apparitione ipsum mirabiliter consolari. Ex quibus colligere possumus quod ad perfecte delendum peccatum quantum ad culpam et quantum ad penam nihil ita efficax est quemadmodum lacrimosa contritio. que ex feruido et humili corde procedit. Quod exhortando affirmat beatus bernardus. sic dicens. **O** homo una lacrima de puro corde et contrito procedens plus purgat animam tuam quam ignis purgatorum infra spacium decem annorum. hec beatus bernardus. **U**bi vere penitentes non solum emendant vitam suam virtuose et religiose vivendo verum etiam dominum deprecantur ut gratiam contritionis et lacrimarum illis donec ut a suis excessibus in peccata perfecte abluant mereantur. Quam etiam gratiam se obtinere a domino confidentes cum ps. dicunt. Cibabis nos pane lacrimarum et potum da nobis in lacrimis in mensura. ac si dicant. **T**antam sufficientiam equipollentem lacrimarum des nobis ut sufficiant ad delendum perfecte peccatum. quantum ad culpam et quantum ad penam. ut purgari et mundari post hanc pergrinationem sine impedimento ad te

pendit. et feruentes lacrimas pro peccatis effundere facit que ita habundantes esse possunt quod peccata omnia non solum quantum ad culpam verum etiam quantum ad penam valent abluere. **U**bi maria magdalena ex feruida cordis dilectione lacrimis suis christi rigavit pedes. et ideo ab ipso domino audire meruit dimittunt tibi peccata tua non solum quantum ad culpam sed etiam quantum ad penam propter vehementem amorem caritatis dei quam dilexit multum. Simile etiam legitur de beato petro. qui post negationem trinam egressus foras est et flevit amare. cui statim dimissum est totum peccatum et in signum huiusmodi minus post resurrectionem suam dignatus est sibi singulariter apparere et in eadem apparitione ipsum mirabiliter consolari. Ex quibus colligere possumus quod ad perfecte delendum peccatum quantum ad culpam et quantum ad penam nihil ita efficax est quemadmodum lacrimosa contritio. que ex feruido et humili corde procedit. Quod exhortando affirmat beatus bernardus. sic dicens. **O** homo una lacrima de puro corde et contrito procedens plus purgat animam tuam quam ignis purgatorum infra spacium decem annorum. hec beatus bernardus. **U**bi vere penitentes non solum emendant vitam suam virtuose et religiose vivendo verum etiam dominum deprecantur ut gratiam contritionis et lacrimarum illis donec ut a suis excessibus in peccata perfecte abluant mereantur. Quam etiam gratiam se obtinere a domino confidentes cum ps. dicunt. Cibabis nos pane lacrimarum et potum da nobis in lacrimis in mensura. ac si dicant. **T**antam sufficientiam equipollentem lacrimarum des nobis ut sufficiant ad delendum perfecte peccatum. quantum ad culpam et quantum ad penam. ut purgari et mundari post hanc pergrinationem sine impedimento ad te

peruenire valeamus. Talis vero anima exuta a corpore non habet impedimentum culpe vel principalis debite statim euolat ad gloriam. Hoc etiam patet ratione. quia talis anima per gratiam quam habet digna est glorie. et non habet impedimentum proprie passionis vel totius nature. quia illud impedimentum per christi mortem fuit ablatum. quia per mortem suam amouit impedimentum nature. et ascendens ad celos misit donum gratie que ambo erant necessaria ad presenciam glorie. **Sed et hoc notandum quod peccatum veniale minuit feruorem caritatis in homines et potentias anime in operibus bonis lassat et retardat post hanc vitam a gloria qui homo deberet et posset statim post mortem euolare cogitur propter peccata venialia ad tempus in purgatorio expectare. Nunquam enim ab aliquo facies dei videbit donec soluat per penas minimam quadrantem venialium peccatorum. Oportet enim quilibet ita mundum esse in introitu paradisi sicut fuerat in innocentia baptismali. Unde est necesse quod diu sumus in corpore secundum dictum apostoli mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus proficientes sanctificationem in timore dei. ut purgati et mundati ac virtutibus decetera adornati post hanc vitam sine lesione ac molestia possimus cum pace videre faciem dei. De hoc beatus augustinus sic dicit. Qui temporalibus bonis digna gesserunt per flumen ignis non transibunt. quanta fuerit peccati materia tanta et pertranserunt mora. quantum stulta iniquitas gessit. tantum sapiens pena discutiet. que omnia ab anima separari per elemosinas et lacrimas preciosa transactione potuerunt. Convertamus ergo nos ad meliora dum in nostra parte sunt remedia. hic extinguamus mortem moriendo peccatis. hic iam vitam vite meritis preparamus. hinc augustinus. **Tercio videndum est de celesti patria ad quam sanctorum anime****

que sine impedimento sunt statim postquam soluantur a corpore perueniunt et sanctorum angelorum ceteris siue consortio iungunt. De hoc beatus gregorius. ix. mora. super illo verbo. **Qui facit interiora austeri. sic ait. Quid namque austeri nomine nisi feruor sancti spiritus designat. quo dum repletus quisque fuerit ad amorem patrie spiritualis igne scit. Interiora ergo austeri sunt oculi illi angelorum ordines. et secretissime patrie celestis quos implet calor spiritus sancti. Illuc quippe sanctorum anime et nunc corporibus exute et postea corporibus resitute perueniunt. et quasi astra in abditis occultant. hinc gregorius. Erich. de sancto victo. de hoc sic ait. Anima iusti de ergasculo et vinculo carnis egrediens liberata de seculi temptacionibus transibit ad gloriam filiorum dei. Felix ille transitus quo iustus post actiones bonam stola primam et euadens miseriam intrat gloriam et post laborem inuenit requiem. Beati namque mortui qui in domino moriuntur. Ammodo iam dicit spiritus. id est deus ut requiescant a laboribus suis. **Argent enim ibi diem solemne cum angelis coram altissimo domino. ibi gaudentes cum bonis spiritibus in gaudio solemnitatis illius glorificationem suorum corporum ibi habitantes in excelso vident reges in deo suo. hinc Erich. Nam anime sancte in illa eterna beatitudine fruuntur dei visione quia vident deum per essentiam. Unde dominus in cruce dixit latroni. hodie mecum eris in paradiso. **Ubi paradisi nomine notat dei fructio. quia per acta passionis. tam ipse latro quam alij qui in limbo fuerunt per essentiam vident deum. Et ideo consequenter omnes anime innocentes et beate. nec habentes aliquod impedimentum postquam a carne solute fuerint ad celestem patriam perducunt et fruuntur dei visione. Unde beatus gregorius. in moral. sic dicit. **Umus cuiusque sancti anime corruptione carnis********

exuta ad deum mox ducit. qui pro nobis
in morte sua sponte se satisfecit cecidit
et de morte resurrexit. **U**n nos qui redē
ptoris gratia redempti sumus hoc iam cele
stis muneris habemus. ut cum carnis nostre
habitatio subtrahatur. mox ad celestia
promissa ducamur. **h**ec gregorius. **P**remium
vero celestis patrie quod aliud est quam visio
sancte trinitatis ac fructus dilectionis il
lius. qua fruuntur omnes anime sancte in illa
felici requie consistunt ad quam totum dissi
mum requie anime innocentes aut per penitentiam
satis purgati a domino post istam peregrinatio
nem suscipiunt. **D**e hoc per beatus augustinus.
sic dicit. **A**ne sancte que in hoc seculo aut
per vite innocentiam pure sunt aut per
purgationem satisfactione a nostro saluatore
resuscipiuntur. et cum eo credende sunt esse
sicut dicitur apostoli. **C**upio dissolui et esse cum
christo. **h**ec augustinus. **B**eatus etiam gregorius in libro
dialogorum sic dicit. **L**uce clarius constat quod
perfectorum anime mox cum huius carnis clau
stra exeunt in celestibus sedibus capiuntur.
Quod ipsa per se veritas testatur dicens
Ubi cumque fuerit corpus illud congrega
buntur et aquile quia ubi ipse redemptor
noster est corpe illud proculdubio colliguntur
et anime iustorum. **E**t paulus dissolui cu
piebat et esse cum christo. **Q**ui ergo christum in celo
esse non dubitat nec pauli animam in celo
esse negat. **Q**ui et de solutione sui cor
poris atque habitatione patrie celestis
dixit. **S**cimus quoniam si terrestis domus
nostra habitationis dissoluitur. quod edificatio
nem habemus a deo domum non manufa
ctam sed eternam in celo. **S**ed si nunc in
celo sunt anime iustorum quid est quod in die iudicij
pro sue iusticie retributione recipiant.
Doc eis minime crescit in iudicio
quod nunc anime sola postmodum vero corpo
rum beatitudine proficiant. ut in ipsa quo
que carne gaudeant. in qua dolores pro
domino cruciatusque perulerunt. **h**ec gregorius.
Ubi tamen notandum quod anime sanctorum ante res

sumptionem corporum que sunt in eterna
felicitate et in visione dei tamen adhuc cogi
tant de resurrectione proprium corpus et
ideo propter tale desiderium quod ad corpus
habet eorum beatitudo non est ita perfecte ple
na sicut erit post resurrectionem corporis
U De hoc beatus bernardus sic dicit. **A**ne a
carne exute iam pane doloris non cibantur
sed vinum amoris post cibum plenius
haurire permittunt. **N**on tamen purum sed cum
lacte mixtum ut quilibet illarum dicere
possit illud canonicum. **B**ibi vinum cum lacte
meo. vniom enim diuini amoris miscetur
etiam tunc dulcedinem lactis. id est natura
lis affectionis. qua resumere corpus
suum glorificatum desiderant. **E**stuar ergo
anima in vino sancte caritatis potata sicut
plane non ad ebrietatem celicam quin
tamen interim ardores diuine caritatis
permixto humani lactis. id est naturalis af
fectionis. **E**brietas tamen corporalis so
let euertere mentes atque omnino imme
mores reddere sui sed non ex toto obli
ti sui. que adhuc de proprio corpore cogi
tant suscitando. propter quod desiderium anime
perfecte beatitudinem esse non potest sicut per resurrectionem
nem corporis cum resumantur. **h**ec bernardus.
Flam anima propter talem affectionem quas
gerit ad corpus retardat quodammodo
ne tota intentione pergat in illud sum
mum bonum quod est deus nec tamen propter hoc
desinit esse beata que non desummate
nec etiam aliquem dolorem sentit ex huiusmodi
desiderio naturali. **D**oc affirmat beatus
augustinus super genesim dicens. **A**nime in
est quidam naturalis appetitus corpus
ministrandi quo appetitu retardat quod
dammodo. ne tota intentione pergat in
illud summum celum alibi bonum. quod diu non
subest corpus. cuius administratione
appetitus ille quiescat. non obstante
tamen illo desiderio anime in patria est beata
licet non desummate et tamen nullum do
lorem sentit ex illo naturali appetitu.

De augustinus:

Filius

Desidero etiam ultimo scire de resurrectione mortuorum de finali iudicio ac gloria eterna quam possidebunt electi in illa celesti patria.

Ca. .XV. Pater

Scire debes de

resurrectione mortuorum quod sicut deus est potentissimus in collatione gratiarum ita est et iustissimus in retributione stipendiorum. Quia igitur meruit homo vel demeruit ut in anima simul et in corpore puniatur. vel in utroque simul a domino presertim quatenus ideo in eisdem omnibus ipsum resurgere. Ad hoc autem tunc resurgent mortui sicut dicit apostolus. **X** Dupliciter vero intelligitur illa vox. scilicet quosdam enim illa vox tunc est imperium christi resurgere in partibus secundum alios vero tunc est manifestatio christi apparitio. Unde dicit beatus gregorius. Tu bam sonare non est aliud quam mundo iudicem filium dei demonstrare. De resurrectione autem corporum hoc tenendum est quod omnium corpora resurgent in resurrectione generali nulla in eis existeret differentia quantum ad ordinem temporis. sed magis quantum ad ordinem dignitatum. Nam mali resurgent cum corporum deformitatibus penalaribus. miseris et defectibus quos habuerunt in statu vite. quod malis resurrectio non est ad vitam sed ad supplicium ideo necesse est quod ipsi cum suis infirmitatibus deformitatibus et defectibus suscitentur. Boni vero suscitabuntur in optimis conditionibus et per hoc necesse est quod in eis vitia terrabantur et natura serventur. Boni vero tam boni quam mali resurgent in integri corpore debita statura secundum etatem plenitudinis christi. Resurrectio igitur tunc corriget in natura. scilicet defectum sicut in pueris et in mutilatis. superfluum. scilicet unguium et crinium et huiusmodi. Errorem

sicut monstruositatem membrorum. Resurgent quoque corpora eadem in numero quam prius erant ex eodem pulvere ad quem redacta fuerant. ita quod in quascumque auram vel sinus terre pulvis ille dispersus fuerit ad eandem animam redeat que ipsum prius dum cresceret et viveret animavit. Non solum autem resurgent corpora quantum ad membra principalia. sed etiam salvis capillis et ceteris membris que sunt ad decorem. **A** Nota dum etiam quod duplex est mors. videlicet anime per culpam. et corporis per penam. Hinc rursus duplex resurrectio. anime. scilicet per gratiam. et corporis per gloriam. Et sicut in primis parentibus mors culpe intulit mortem pene. ita resurrectio anime per gratiam causabit resurrectionem corporis per gloriam. Deinde considerandum quod statim post resurrectionem erit iudicium in quo deus pater per dominum nostrum Iesum christum iudicabit vivos et mortuos. bonos et malos. reddendo unicuique secundum exigentiam meritorum. In hoc autem iudicio fiet aperitio librorum. scilicet presertim quibus merita et demerita universorum scribuntur et ceteris innotescunt. faciente hoc virtute illius libri vite. scilicet incarnati qui in forma veritatis non videtur nisi a bonis. In forma vero humanitatis in qua et sententiam promulgabit videbitur tam a bonis quam a malis. licet terribilis in eadem forma appareat reprobis et blandus iustis. Sed quis existimare poterit quod horribile erit peccatoribus illud ultimum iudicium ex omni parte. quod supra erit iudex iratus. subtus infernus patens. intus conscientia remordens. extra torus mundus ardens. a dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia. miser peccator tot malis involutus quid faciet. latere erit impossibile. apparere intolerabile. Torus etiam mundus tunc accusabit peccatorem.

qz offenso creatore offendit ois crea-
tura. **A**stabunt etia oēs corā illo in tre-
mendo iudicio vt referat vnusquisqz
qd gessit in corpe siue bonū siue malū
Presto erit diabolus vt recitabit vitā
p̄fessionis n̄e et obijciat nobis in faci-
em quicquid fecerimus. in qua die in
quo loco peccauerimus et quid operis
tunc t̄p̄is facere debuimus **E**t si tales
inuenti fuerimus exultabit ille aduer-
sarius noster in p̄spectu iudicis supio-
rem se nobis exclamās agens talē cau-
sam apud talē iudicē. **D**icet nāqz dia-
bolus. equissime iudex iudica istum
meū esse ob culpā. qui noluit eē tuis
per gratiam. hoc tremenduz iudicium
vnusquisqz fidelis timere deberet. et
q̄diu est in p̄nitivita p̄stitutus semetip-
sum d̄iudicet et p̄vite innocentiaz pu-
ram p̄sciam acquirere studeat que in il-
lo metuendo iudicio plus valebit quā
oēs thesauri mundi **D**e hoc ber̄n. sic d̄r
Quid tā panendū quid tā plenū anxi-
etatis excogitari p̄t q̄ iudicādū astare
illi tanti iudicis tribunali. et incertaz
adhuc sub districto iudice expectare
fīnē **V**eniet inqz dies iudicij vbi plus
valebūt pura corda q̄ astuta verba. cō-
scientia bona q̄ masubia plena. quā
do quidē iudex ille iudicabit qui non
fallet v̄bis nec flectet domis **V**erendū
est valde cū adhuventū fuerit. ne taz
in subtili examine multe nostre iusti-
cie vt putant p̄ctā appareant. **N**unz est
t̄n si nosmetip̄os d̄iudicauerimus nō
vriqz iudicabimur **B**onum iudicium
qd me illi districto diuinoqz iudicio
subducit et abscondit **V**olo vultui ire
in iudicio eius p̄ntari non iudicādus
iudicem interim fratres et terribilem
illam expectationē studeamus p̄nti de-
clinare iudicio. **Q**uicūqz em̄ iudicari
dissimulant eo iudicio qd nunc est in
quo p̄nceps mundi huius eijciat fo-

ras expectent iudicem vel timeant ma-
gis a quo cū ipso p̄ncipe suo eijciant
foras et ipsi. **L**xc ber̄n. **U**bi notā
dū q. iij. erunt ordines in futuro iudi-
cio. **Q**uidā em̄ iudicabunt et damna-
bunt sicut illi qui fidē habuerunt sine
opibz **Q**uidā iudicabunt et saluabun-
tur. vt hi quoz merita bona permixta
erant aliquibz venialibz malis **Q**uidā
non iudicabunt et damnabunt. sicut hi
qui caruerūt fundamēto fidei **Q**uidā
non iudicabunt sed saluabunt et iudica-
bunt. sicut p̄fecti viri et p̄tempores mū-
di. **D**e hoc habet in. vj. als in. x. mor.
vbi beatus gre. sic d̄r. **D**ue quippe par-
tes sunt electoz. s. et reproboz **S**z bo-
ni ordines hi in singulis p̄tibz p̄tinent
als p̄tinent **A**lij nāqz iudicant et p̄nt
quibz voce dominica d̄r. **E**surini et non
dedistis mihi māducare. **A**lij v̄o in ex-
tremo iudicio p̄nt et nō iudicabunt
De quibz d̄ns d̄r **Q**ui non credit iam
iudicatus est **E**x electoz v̄o p̄re alij iu-
dicant et regnant qui v̄ite maculas la-
crimistergunt. qui mala precedentia
sanctis seq̄ntibz redimētes quicquid
illicitū aliquā fecerūt ab oculis iudicis
elemosinaz sup additione coopiunt.
quibz interueniens in d̄stra p̄sistenti-
bus dicat. **E**surini et dedistis mihi mā-
ducare **A**lij non iudicantur et regnant
qui p̄cepta legis p̄fectione v̄rutū trāsp̄-
cendunt. qz nequa q̄ hoc solū qd cum-
cris diuina lex precipit implere p̄nt
ti sunt. s. p̄stantiori desiderio plus ex-
hiberi appetūt q̄ p̄ceptis generalibz
audire meruerūt quibz dominica voce
d̄r v̄s qui reliquistis oīa et secuti estis
me. cū sederit filius hoīs in sede maie-
statis sue sedebitis v̄s sup sedes. xij.
iudicantes. xij. tribz israhel. **S**i itaqz
in extremo iudicio non iudicant et re-
gnant. qz cū auctore suo etia iudices
venit **R**elinquentes quippe oīa plus

pmptra deuotione exequunt q̄ inter
 generaliter audierūt. hxc greg. **C**
 Sciendū etiā q̄ due s̄nie in illo iudi
 cio ferunt. vna p̄ bonis. alia p̄ malis
Snia p̄ bonis p̄inet. vij. clausulas.
Prima est amabilis xp̄i vocatio. ibi.
Gemite. **S**cōda diuina benedictio. ibi.
 benedicti. **T**ercia paterna dilectō. ibi
 patris mei. **Q**uarta est remuneratōis
 retributio. ibi p̄cipite. **Q**uinta regni
 assignatio ibi. regnū **S**exta est glorie
 p̄paratio. ibi. q̄d parum est vobis **S**e
 ptima eterna p̄destinatio. ibi. ab origi
 ne mundi. **I**te s̄nia p̄tra malos p̄inet
 sex clausulas **P**rimo a deo sepatōez.
 cum d̄r. **I**te. **S**cōdo maledictōem ibi.
 maledicti. **T**ercio incarcerationis in
 clusionē. ibi. in. **Q**uarto pene acerbi
 tarē. ibi. ignē. **Q**uinto liberationis de
 speratōnem. ibi. eternū. **S**exto demo
 num associatōem. ibi. qui p̄paratus ē
 dyabolo et angelis eius. **U**bi
 etiā notandū q̄ sunt nōnulli reprobi
 qui finē suis p̄ctis imponere nō curāt.
 q̄ finē habere futura supplicia suspicā
 tur. **D**e talibz beatus greg. xxiij. moē.
 sic d̄r. **S**unt quidaz q̄ idcirco p̄ctis su
 is ponere finem negligūt. q̄ h̄e q̄nq̄
 finē super se iudicia dei suspiciant. qui
 bus breuiter r̄ndemus. **S**i q̄nq̄ finē
 da sunt supplicia reproboz. q̄nq̄ etiā
 finēda sunt gaudia beatoz. **P**er semet
 ipsam em̄ veritas d̄r. **I**bunt hi in sup
 pliciu eternū. iusti aut̄ in vitā eternam.
Si ergo non est v̄p̄ hoc q̄d minaf. ne
 q̄ illud v̄p̄ est q̄d p̄misit. **A**c inquit.
Ideo eternā penam peccatoribz mina
 tus est vt eos a peccatoz perpetrōne
 p̄pescerz. q̄ creature sue eterna supli
 cia minari debuit non inferre. **Q**uibz
 citius r̄ndemus. **S**i falsa minatus est
 vt ab iniusticia corrigat. etiā falsa pol
 licitus est vt ad iusticiā puocaret **Q**ui
 dum p̄missionibz suis reproboz sup

plicia. finiri asserunt. a s̄rtōne sua eri
 am electoz p̄mia remuneratōnesq̄
 p̄fundunt. **Q**uis hant etiam v̄saniaz
 toleret qui conant̄ asserere. v̄p̄ nō eē
 q̄d veritas de eterno minata est. et dum
 fatagunt deū phibere minime nō verē
 tur predicare fallacē. **A**t inquit sine
 fine non d̄z p̄m̄i culpa que cū fine p̄
 petrata est. **I**ustus miniz est op̄s deus
 et q̄d non eterno p̄ctō p̄missum ē eter
 no non d̄z p̄m̄i tormento. quibz citi
 us r̄ndemus q̄ recte dicerent si iustus
 iudex districtusq̄ veniens nō corda ho
 minū sed facta pensaret. imqui em̄ cū
 fine deliquerunt. q̄ cū fine vixerūt. vo
 luisse quippe sine fine viuere. sine fi
 ne in iniquitatibz possent p̄manere. nā
 magis appetūt peccare q̄ viuere et hic
 sp̄ viuere cupiunt vt nunq̄ desinat̄ pec
 care cū viuunt. **A**d districti ergo iudi
 cis iusticiā p̄tinet. vt nunq̄ careant
 supplicio. quoz mens in hac vita nūq̄
 voluit carere p̄ctō et nullus def̄ iniquo
 terminus vltionisq̄ q̄ diu valuit al̄s
 vixit noluit habere terminū criminis
Op̄s em̄ deus q̄ pius est miseroz cru
 ciatibz non pascit. q̄ autez iustus est
 ab iniquoz vltione imp̄petuū nō seda
 tur. hxc greg. **D**e eterno etiā
 supplicio reprobis p̄parato. et q̄ pena
 inferni finē nō habeat. oñt bea. bern. in
 tracta. de miserijs hoīs ita dicēs **Q**uis
 putas tūc merito est. quis luctus. q̄ tri
 sticia cū iniusti sepabunt a p̄sortio ius
 toz et a visioe dei et tradent̄ in p̄ratem
 dyaboli et ibunt cū eo in ignē eternuz.
 ibi erunt sine fine in luctu et gemitu p̄
 cul quippe exulari a beata patria p̄di
 si. **C**ruciabunt in gehenna p̄petua nū
 q̄ requiē adepturi. nunq̄ lucē visuri.
 s̄ p̄ milia milium annoz in inferno cru
 ciandi. nec tñ vnq̄ inde liberādi. vbi
 nec qui torq̄t fatigat. nec q̄ torquet a
 liq̄n liberabit. sic em̄ ignis ibi p̄sumit.

ut semper referret. sic tormenta agunt
 ut semper renouent. Iuxta vero qualitate
 culpe unusquisque penam sustinebit. Gebene
 et similes culpe rei suis similibus iungun-
 tur cruciandi. Nihil aliud ibi audis nisi
 fletus luctus gemitus ululatus et plau-
 ctus merores et stridores dentium nihil
 quod ibi videtur nisi vmes et laruales facies
 estortorum atque teterrima monstra demo-
 num. ardebuntque miseri in igne eterno in
 eternum et ultra. In carne cruciabunt per
 ignem in spiritu proscie vmem. Ibi erit do-
 lor intolerabilis. fetor incompatibilis
 timor horribilis. mors corporis et anime si-
 ne spe venie et mie. Sic tamen moriuntur ut
 semper uiuant. et sic viuunt ut semper morian-
 tur. ita ipsa anima peccatoris aut in inferno
 pro peccatis cruciabitur. aut in paradiso pro bonis
 operibus collocabitur. Tunc galatam e duobus
 eligamus aut semper cruciari cum impijs
 aut in perpetuum letari cum sanctis. Bonum si-
 quidem et malum mors et vita anime nos sunt
 ut ad quod voluerimus manus extendamus
 et si tormenta non terrent saltem pre-
 mia inuitent. hec bernardus. **¶** Deinde
 videndum est de gloria beatorum quare ipsi
 post resurrectionem possidebunt. De qua
 primo notandum ut dicit thomas de aquino.
 Beatitudinem sanctorum post resurrectio-
 nem augeri quidem exte siue manifestum
 quare beatitudo tunc erit non solum in anima sed
 etiam in corpore. anime etiam beatitudo exten-
 siue augebitur in quantum anima non solum gau-
 debit de bono proprio sed etiam de bono cor-
 poris. Corpus namque quod corrumpitur
 in partem aggrauat animam. Si vero a corpore
 remoueat omne illud quod per actionem anime re-
 sistit. simpliciter anima erit perfectior in ta-
 li corpore existens quam per se separata. Quarto
 autem aliquid est perfectius in esse. tanto per
 perfectius operari. Unde et operatio anime con-
 iuncte tali corpori erit perfectior quam operatio
 anime sepe. huiusmodi autem corpus est corpus
 gloriosum. quod omnino subdest spiritui. Cui

perfectior erit beatitudo anime post res-
 surrectionem corporis quam ante. Sicut enim
 anima separata a corpore corruptibili perfecti-
 us potest agere quam ei coniuncta ita postquam fue-
 rit coniuncta corpori glorioso perfectior
 erit eius operatio quam quando erat separata.
 Omne autem imperfectum appetit suam per-
 fectionem et ideo anima separata naturaliter
 appetit coniunctionem corporis. et propter
 hunc appetitum et imperfectionem procedentem
 eius operatio qua qui in deum fertur est
 minus intensa. Et hoc est quod dicit alexander.
 quod ex appetitu corporis retardatur ne tota
 intentio pergat in illud summum bonum.
Hec thomas. Unde considerandum quod
 anima post resurrectionem generalem. re-
 sumpto iam glorificato corpore. libera-
 bitur ex hac imperfectione. quare tunc absol-
 uetur a desiderio naturalis affectus quam
 nunc gerit erga corpus per gloriam res-
 surrectionis. Et ideo sine omni obsta-
 culo alicuius impedimenti eternaliter
 tunc feretur in amorem dei et inebriabitur
 plenissime ebrietate diuine caritati-
 tis nec unquam a visione seu amplexu dei
 totius sui imperpetuum auellatur. De hoc
 beatus bernardus. ita dicit. Rediuiuis igitur
 corporibus et sumptis in vita mortali
 inebriamur mira plenitudine exuberantes
 post resurrectionem tanquam carissimi
 et merito inebriantur. qui ad nuptias
 agni introduci merentur edentes et bibentes
 super mensam illius in regno sapi-
 entie quam sibi exhibet gloriosam ecclesi-
 am. tunc prosumus inebriat carissimos suos
 tunc de torrente voluptatis sue potet eos
 quam in amplexu illo artissimo sponsi et
 sponse suus imperus iustificat ciuitatem
 dei. ut delectentur in leticia in eternum.
 De ista superhabundantia diuine cari-
 tatis idem beatus bernardus. in libro de
 diligendo deum sic ait. O amor sanctus
 et castus. o dulcis et suavis affectus cari-
 tatis. o pura et deifica intentio volu-

ptatis et eo certe deificatio et purior. quo in ea de proprio nihil mixtum relinquit. eo suavior et dulcior quo totum diuinum est quod sentit. sic affici deificari est. quomodo stilla aque modica multo infusa vino puro a se deificare tota videtur et saporis vini induit et calorem. et quomodo ferax canis ignitus simile igni fit. pristinaque forma erutum. et quomodo solis luce aer perfusus in eandem transformatur lucis claritate adeo ut iam non illuminatus sed ipsum lumen esse videatur. sic in omnem modum tunc in sanctis humanam affectionem quo dum ineffabili modo necesse erit a seipsa liquefcere. atque in diuinam penitus transformari voluntate. Alioquin quomodo erit deus omnia in omnibus. si in homine aliquid de homine supererit. manet quidem substantia sed in alia forma in alia gloria atque potentia et quando erit quando veniam et apparebo ante faciem dei mei. Iuxta bernardum.

S Et sciendum quod in celesti patria opus deus electos suos totabit diuersis donis tam in anima quam in corpore. Dotes vero anime quibus anime gaudebunt sunt tres. scilicet cognitio. dilectio et inhesio sive tenentio que a quibusdam appellatur apprehensio. a quibusdam vero fructio. Dantur totum numerus multipliciter accipiuntur. Primo ex parte virtutum theologiarum. quia cognitio succedit fidei. dilectio caritati. comprehensio autem spei. Alio modo accipiuntur ex parte potentiarum anime. Cognitio namque potest appropriari intelligentie. dilectio voluntati. comprehensio memorie. Sunt etiam predictae dotes accipiuntur secundum tria que tribus personis appropriantur ita ut comprehensio respiciat potentiam patris. cognitio vero sapientiam filii. et dilectio benignitatem spiritus sancti. Prima igitur dos anime est cognitio. quia diuina essentia videbitur ab omnibus tota sed non totaliter. id est. potest esse in finita. videbitur tamen essentia diuina limitius ab uno quam ab alio. et iste defectus

erit ex parte videntis non visus. quia idem erit visum. **S** Secunda dos anime est dilectio. sed inter dilectionem virtutem et dilectionem dote duplex est differentia. Nam una est secundum habitum. quia virtus est id proprie quod transit de statu gratie in statu glorie. Dos autem est quod supra meritum datur in introductione sponse. Alia est differentia penes obiectum. quia deus erit obiectum virtutis in quantum est summa bonitas. obiectum autem dote in quantum vmbilis in unum spiritum. Et norandum quod fides et spes secundum rem euacuabuntur in patria. Caritas vero nec secundum rem nec secundum actum eius euacuabitur. sed solummodo secundum modum imperfectio iustitiae et ideo augebitur in patria. Tercia dos anime est comprehensio que est tenentio visus et amari. vel est tenentio veri et boni primi. et hoc est potest comprehendere summi per attingere et non potest complecti diuinam immensitatem.

N Notandum consequenter quod quatuor sunt dotes corporis. quarum numerus sic habetur. Nam ad hoc quod corpus perfecte sit subiectum anime nec eam impediatur in operibus quatuor requiruntur. quorum duo pertinent ad sensum. alia duo ad motum. Primum quod ad sensum requiritur est ut sit facile receptibile specierum sensibilium ad quod disponit claritas. Alterum ut non sit receptibile passionum ignobilium ad quod disponit impassibilitas. Duo ad motum etiam duo requiruntur. Unum est ut per prariam inclinationem non resistat suo motori. ad quod disponit agilitas. Aliud est ut corpora per que mouentur non resistant ei. ad quod disponit subtilitas.

R Item iste dotes sumuntur secundum quatuor defectus quos habet corpus humanum a quatuor elementis ex quibus componitur. Habet enim corpus humanum ab igne caliditatem. et inde nigredinem. a terra grossiciem. ab aere passibilitatem

cc. iij.

Ab aqua frigiditate et inde tarditate
 Sed ista tolluntur per quatuor vires corporis.
 Una proem generalis bonorum corporum
 propter progatiuis siue dignitatibus seu
 bonis gloriabuntur. scilicet claritate impassi-
 bilitate agilitate et subtilitate. De prima
 vires claritate dicitur ecclesiasticus. Fulgebunt ius-
 ti sicut sol. De secundavires impassibili-
 tate dicitur apocalypsis. Jam non erit amplius
 luctus neque clamor sed nec ullus dolor.
 De eadem etiam vires dicitur beatus augustinus.
 In tantum corpora nostra glorificata erunt
 impassibilia. ut si ponerentur in inferno
 nullatenus paterentur. De tertia vires
 scilicet agilitate. idem beatus augustinus. sic dicitur.
 Corpora glorificata erunt tam agilia.
 ut ubi esse volunt sine mora sine ullo
 obstaculo statim erunt. De quarta vires
 vires subtilitate. idem beatus augustinus.
 Corpora glorificata erunt tam subtilia
 ut non obstantibus quibuscumque obstacu-
 lis transeunt ubi volunt. Unde dominus
 resurgens a mortuis ex virtute corporis
 glorificati surrexit de sepulchro clauso
 et ad discipulos in transitu in clauis
 clausis. hanc glorificationem corporum
 operabitur christus in fidelibus et elec-
 tis suis post resurrectionem generalem.
 Unde dicit apostolus. Salvatorem expectamus
 dominum nostrum iesum christum. qui re-
 formabit corpus humilitatis nostre
 figuratum corpori claritatis sue. Unde etiam
 beatus gregorius. Erunt electorum corpora clari-
 tati dominici corporis figurata. que et si equi-
 litatem glorie eius non habent per naturam.
 Similitudinem tamen figuracionis eius
 habebunt per gratiam. hec gregorius. **U**bi
 etiam notandum quod post resurrectionem
 generalem et glorificationem corporum in ce-
 lesti patria sancti et electi ipsam dimen-
 sionem non videbunt per oculos corporales
 quibus etiam glorificati sunt sed per spiri-
 tum hoc est per animam. De hoc beatus
 augustinus. in libro de ciuitate dei sic dicitur. Con-

siderandum est quantum vix dicebat.
 Ex parte scimus et ex parte propter scimus. Et
 videmus nunc per speculum in enigmate
 tunc autem facie ad faciem. Premium itaque
 quod fidei nobis visio ista seruat. Facies
 autem dei manifestatio eius intelligen-
 da est non tale aliquod membrum quale
 nos habemus in corpore. Unde illud quod
 ait apostolus. Facie ad faciem non vult ut
 deum per hanc speciem corporalem ubi sunt
 oculi corporales nos visuros esse cre-
 damus. que spiritu sine intermissione vi-
 debimus. nisi enim esset interioris hominis
 facies non disceret idem apostolus nos autem re-
 uelata facie gloriam domini speculantes in
 eandem ymaginem transformamur de
 gloria in gloria tanquam a domino spiritu. Et in
 psalmo. canit. Accedite ad eum et illumina-
 mini et facies vestre non confundent. Fide
 quippe accedit ad deum. quam cordis con-
 stat esse non corporis. In futura enim vita deus
 nobis erit ita notus atque conspicuus ut
 videat spiritum a singulis nobis. hec gregorius.
 Sed omnipotens deus ubique et in omnibus volens per
 videre saluti nostre. unigenitum filium su-
 um in hunc mundum misit et carnem
 assumere voluit. ut per suam passionem
 et mortem non solum ab eterna damnatione
 nos redimeret. sed etiam ut in celesti-
 patria post corpus glorificationem a sen-
 su nostre carnis videret in sua humanitate
 et a sensu nostre carnis hoc est per spiritum siue ani-
 mam videret in veritate et sic totum ho-
 minem nostrum interiorum vires et exteriorum
 reficeret eterna sua suauitate ac le-
 tificaret. **U** De hoc in tractatu
 de spiritu et anima sic dicitur. Duo sunt sensus in
 homine unus interior alter exterior et
 uterque bonum suum habet quo reficitur.
 Sensus interior reficitur contem-
 platione veritatis. exterior in contemplatione
 humanitatis. Propterea enim deus
 homo factus est ut hominem totum beati-
 ficaret in se. ut tota puerio hominis esset

ad ipsuz ⁊ tota dilectio esset in illo cū
a sensu carnis videret per carnē ⁊ a sen-
su mentis per deitatis p̄templatōem.
hoc erat totum bonū hōis siue ingrede-
ret siue egredere foras in suo creato-
re pasqua inuenit. pasqua foras in car-
ne saluatoris. pasqua interius in dei-
tate creatoris. hxc in li. de spū ⁊ aīa

A Sed ⁊ hoc notandū q̄ sancta tri-
nitas que est vnus deus a neīne in hac
vita p̄prehendi p̄t. In celestivero p̄tia
ab electis ⁊ sanctis apte videbit ⁊ co-
gnosceat. De hoc beatus aug. alloquēdo
dñm in quodā tractatu qui speculū d̄
sic ait. Quis in hac vita positus vel cri-
stallino pectore sufficiat penetrare sui
ipsius trinitatis misteria. quō pater ⁊
filius ⁊ spū sanctus tres p̄sone estis ⁊
vna natura. quō tu pater diceris inge-
nitus. filius genitus. spū sanctus nec
genitus nec ingenus. sed p̄cedens di-
cas. Quō filius de te patre natus est.
⁊ spū sanctus de te p̄cedit ⁊ filio. quō
filius nascendo non p̄cedit. spū sanctus
p̄cedendo non nascit. quō filius nō de
se. s̄ de te est. nec tñ tui est posterior de
quo est. Quō spū sanctus de te p̄cedit
⁊ filio. nec tñ a vobis p̄scindit a quibz
p̄cedit. Quō tria vnū estis ⁊ vnū tria
Quō inuicē relative tria estis essentia-
liter vnū. quō trinus ⁊ vnus deus vbi-
q̄ es ⁊ non p̄cularim vbiq̄ es. sed v-
biq̄ totus. vbiq̄ p̄s sine situ. motu.
⁊ loco. Quis ista rogo p̄sideret. quis
hoc apprehendat. quantalibet p̄bitate
vel scia p̄ditus. hoc tñ in spe p̄missi
omis repositū est. q̄ videbimuste dñe.
⁊ tanto vnusquisq̄ p̄spicacius quāto
hic vixerit purius. q̄ mundo corde te
ste scriptura deū videbunt. Apte nāq̄
videbimus cuncta mentis ias de terra
caligine quō filius qui oriēdo est tibi
o pater de quo oriē subsequens nō est.
⁊ quō spū sanctus amboz qui p̄ p̄ces

tionem p̄ducit a vobis p̄ferentibz nō
p̄reī. Quō ⁊ vnū diuifibiler tria. ⁊
tria indiuisibiler vnū estis. visa em̄
claritas ad patefactā nobis tue maie-
statis sp̄m p̄p̄ amantis intuitū men-
tis rapiens subleuabit. Que nimirū vi-
sio nūc fide inclinat sed tunc in specie
p̄ficiet. non em̄ ibi vllis misterijs cuz
facie ad faciē videbimuste. q̄ nos la-
tere tunc nō poteris q̄ tu deus vita vi-
uentiū te nobis clara visione insinua-
bis. hxc aug. **C** Considerandus
etiā q̄ in illa celesti p̄tia vnusquisq̄ p̄-
p̄riam mercedē accipiet p̄m suū labo-
rem ⁊ meritū. q̄ q̄to quis in p̄iti fue-
rit ⁊ riuosior. ⁊ in caritate dei p̄fectior.
tanto eius gl̄ia in eterna retributione
erit copiosior. De hoc bea. grego. iij.
mora. sup illo verbo. p̄uus ⁊ magnus
ibi sunt. sic ait. **Q** in hac vita nobis
est discretio op̄ez. erit in illo p̄culdu-
bio discretio dignitatū. vt quo hic ali-
us aliū merito supat. illic alius alium
retributōe trāscendat. **U**n̄ in euange-
veritas d̄t. In domo p̄tis mei mansio-
nes multe sunt. Sed in eis multis mā-
sionibz erit ipsa retributionuz diuersi-
tas p̄corz. q̄ tanta vis in illa p̄te nos
sociat vt quid in se quisq̄ non acceperit
hoc se accepisse in alio exultat. **E**rit
em̄ cunctis beatitudo leticie. q̄uis nō
vna sit oībz sublimitas vite. hxc greg.
P Circa qd̄ notandū q̄ tres sunt
status sublimes hōim quibus aureola
debet. Aureola em̄ est mentis speciale
gaudiū veniens ex ope p̄cellenti ⁊ p̄ri-
uilegio. Tribz em̄ generibz hōim vt di-
ctū est debet aureola. vīcz martiribz. p̄-
gimibz ⁊ p̄dicatozibz. **Q**d̄ p̄z multi-
plici rōne. **P**rimo ex operibz excellē-
tissimis viriū aīe. **E**xcellentissimū at̄
opus rōnabilis est p̄dicatō veritatis.
Excellentissimū opus p̄cupiscibilis
est obseruatio castitatis v̄ginalis. **E**x
cc. iij.

Liber .III. Dist. III. Ca. XV.

cellentissimum opus irascibilis est per
fessio corporalis. **U**n p3 q̄ p̄dicatozibz
7 virginibz 7 martiribz debet aureola.
Scdō p3 hoz nūerus ex hostibz quos
p̄ pugnas manifestas vincūt. qui sunt
mundus. caro. 7 demonia. **M**artires
em̄ vincūt mundū. virgines carnē p̄e
dicatores diabolū. **T**ercio p3 p̄
victoriā tripliciū passionū. **S**unt em̄
passiones innate. illate. 7 in cordibz
alienis. sed passiones innatas supant
virgines. illatas vero martires. illas
aut̄ que sunt in alienis cordibz vincūt
p̄dicatores. **E**x istis ḡ colligere possu
mus q̄ tres sunt gradus excellentis p̄
fectionis sanctorū quibz debet aureola
7 sumis p̄m effectū gratie causantē me
ritū excellentis p̄m̄ glorie penes sum
me arduū viriū aīe. vt p̄missum ē que
sunt rōnalis irascibilis 7 cupiscibilis.
Meritū nāq̄ p̄m̄ excellentis q̄
tum ad summe arduū virtutis cupisci
bilis est v̄ginalis p̄tineria cui debetur
aureola virginū. p̄pter singularē victo
riam quā de carne obrinent p̄tra quaz
p̄tinue bellū gerit. **Q**uis em̄ vidue vel
p̄tinentes post p̄tīm pugnent p̄tra car
nem. p̄fectius t̄m̄ v̄gines triumphant
q̄ nobilissimū est genus victorie nun
q̄ cessisse hosti. **M**eritū v̄o q̄trum ad
summe arduū virtutis rōnalis est p̄di
cationis doctrina cui debet aureola p̄
dictoz q̄ p̄fectissima victoria p̄tra dy
abolū obtinet q̄m̄ non solū aliquis res
pugnans non cedit sed etiaz de regno
illius eū expellit. nō a se solū sed etiaz
ab alijs. **M**eritū v̄o quantum ad sum
me arduū virtutis irascibilis ē p̄ x̄p̄o
passionū 7 mortis tolerantia. cui debet
aureola martirum que summa est
Quia p̄m̄ beatū greg. ad magnaz clari
ratē que in regno x̄p̄i aspiciť p̄ effusio
nem sanguinis veniť. nā inter oēs pas
siones illatas exterius p̄cipuuz moꝝ

tener locū. **N**on solū hi sancti qui has
p̄rogativas a dño p̄secuti sunt. verum
etiā oēs beati 7 electi cuiuscūq̄ status
sint qui post resurrectionem 7 finale iu
diciū ad gloriā celestē assumēť gau
debunt inenarrabili iocunditate inē
ternuz. **G**audēbūt inq̄ supra se de dei
visione. infra de celi 7 aliaz creaturaz
pulcritudine. intra se de corpis 7 aīe
glorificatione. extra se de angeloz 7
hoīm societate. **R** De hac eterna
felicitate beatus aug. sic dť. **O**vita vi
ralis dulcis 7 amabilis. vbi summa se
curitas. secunda trāquillitas. tranquil
la iocunditas. iocūda felicitas. felix
eternitas. eterna beatitudo. 7 beata vi
ra sine fine visio atq̄ laudatio dei **I**bi
est affluentia diuitiaz. influentia deli
ciaz. p̄fluentia oīm bonoz. **H**ec augu.
Ad has delicias tam felices. ad hanc
refectionē tam desiderabilē quā deus
p̄parat suis electis bñs est q̄ illic pue
nerit. q̄m̄ ibi x̄p̄s dei fili? eternas epu
las illis ministrabit. **D**e hac mirifica re
fectione bñs bñs. sic ait. **M**utatio
ammirabilis. o refectio desiderabilis.
o inebriatio exoptabilis vbi dapifer
est dei filius. p̄ncerna spiritus sanctus
vbi in habitatione sancta mater 7 vir
go intemerata transit 7 ministrat disci
pulis. **H**ec bñs. **D**e p̄mio aut̄ 7
felicitate eterne p̄tē idē bñs bñs. in
tractatu de miseria hoīs sic dť **P**remi
um ē videre deū. vivere cū deo. esse in
deo. q̄ erit oīa in oībz. habere deuz qui
est summū bonū. 7 vbi est summū bo
nū ibi est summa felicitas. summa iocū
ditas. vera libertas. p̄fecta caritas
eterna securitas. 7 secunda eternitas.
ibi ē vera leticia. plena scia. 7 oīs pul
critudo 7 beatitudo. vita pleniss. requi
es 7 p̄cordia dulcis. **S**ic cū deo bñs
erit in cuius p̄scia peccatū inventū nō
fuerit. videbit em̄ eum ad voluntatē

tem .habet ad voluptatem . fructus ad iocunditatem . in eternitate vigebit . in veritate fulgebit . in bonitate gaudebit . Sicut habebit permanendi eternitatem . sic cognoscendi facultatem et requiescendi securitatem . Cuius siquidem erit illius sancte civitatis cuius angeli sunt ciues .

De civitate celestis . mansio segura . patria totum continentis quod delectat . populus sine murmure . incole quieti . homines nullam indigentiam habentes . Quae gloriosa dea sunt de te civitas dei . sicut letantium omnium habitatio in te omnes letantur . cuius aspectus pulcher et facies decora . eloquium dulce . delectabilis est ad videndum . suavis ad habendum . dulcis ad fruendum . ipse per se placet et per se sufficit ad meritum . sufficit ad premium . nec extra illum quicquam querit . quia totum in illo invenit quicquid desiderat . spiritus liber illum aspicere spiritus habere . spiritus in illo delectari . et illo perfrui . in illo clarificat intellectus et purificant affectus ad cognoscendam et diligendam veritatem . et hoc est totum bonum hominis . nosse vicem et amare creatorem suum .

Graciam enim et videbimus quae dulcis est dominus et quae magna multitudo dulcedinis eius . Cognoscemus patris potentiam . filii sapientiam . spiritus sancti benignissimam clementiam . et ita habebimus illius summe trinitatis noticiam . haec erit summa illius felicitatis quam intelliget in suo puro esse sincera divinitas et apprehendet incomprehensibilis trinitas . patebunt archana divinitatis . videbitur et amabitur deus . et haec visio et dilectio totum cor hominis impletur et satians totum erit illius beatitudo . una erit omnium lingua . iubilatio indefessa . unus affectus . amor eternus . patebit veritas . implebit caritas . et erit integra corporis et anime societas . fulgebit sicut sol humanitas glorificata . quia erit corpus carnis et spiritus caritatis angelorum et hominum . unum erit gaudium .

unum colloquium . unum convivium . non languebit amor . non liquefiet dilectio . praesentibus omnibus bonis nulla erit dilationis afflictio quam beatifica divina maiestatis praesentia omnibus erit omnia . In tota mente illius voluptatis nihil appetit ultra cumulata societas . ubi eterna erit felicitas . supereminens gloria . superabundans leticia . haec haec .

Cum igitur homines sint pueri ad celestem patriam et similes effecturi angelis dei . congruum est ut de amore illorum quo eternam feruntur in deum aliquid videamus . et quis similes actus caritatis nequaquam nos exercere in hac vita possumus . non imitari eos aliqualem quantum nostra fragilitas permittit in dei amore studeamus .

De hoc ergo primo sciendum quod amorem divinum angelorum intelligere oportet immaterialiter qua est super mentem et desiderium indeclivabile in aliud et irremissibile a proprio fervore exemplationis divinae . ac per excessum omnis substantiae in solos sponsum si amplexus tendentis et nulla anxietate afflictivum accidit in desiderio carnalium voluptatum . quia appetitus plenus est anxietate et pena . propter quod ipsi angeli pure et singulariter deum desiderant . et nihil est quod eos possit ab eius amore revocare vel retardare .

Et quia deus est spiritusiformis . equaliter bonus et pulcher . etiam qui in se habet simplicissime omnem speciem desiderabilem . ut sapientiam . bonitatem . pulchritudinem . eternitatem . omnipotentiam . et secundum omnia haec est totus desiderabilis . ideo plenarie . intime et irrevocabili in se trahit omnium suorum apprehensorum desideria omnia . Unde angeli ex ratione abundantiam scientes id quod appetunt super omnia esse desiderabile . idcirco amore puro et non in aliud tendente in illud summum lumen ita fortiter et inavertibiliter intendunt quod ista intentio a nulla potentia intercidi

potest vel impediri. Et notandum quod in sacra scriptura non inueniuntur amores angelici distincte traditi nisi de seraphin. De quorum amore dicitur. ca. vii. angelice ierarchie ponit quinque gradus aut proprietates ita dicens. Mobile eorum semper diuina et incessabile et calidum et acutum et superferuidum. ubi dicitur glo. Interpretatio huius nominis seraphin. scilicet incendentes vel calefacientes. iuxta naturales proprietates ignis qui incendit et calefacit nobis. significat sempiternam mobilitatem substantiarum illius circa diuina et incessabilitatem et caliditatem et acutum ac extendentem feruorem sempiternae motionis eorum in deum que attentissima est et irremissibilis et in aliud desiderabile non quae declinat. haec verba occultissima sunt. Ideo lyncomien. commentator exponens ea ita dicit. Ad hos deiformes habitus tam excessos et a nostra infirmitate longinquos. ac visui nostro tam absconditos exponendos omnino minores sumus. verisimile est enim hoc esse de archaemicis verbis quae paulus in raptu sic audiuit. que quis non licet homini loqui. hoc tamen dyonysio spiritualissimo discipulo et quasi celesti sermone locutus est. que iste ut estimo non coiter omnibus sed puritate intelligentie et diuinis illuminatibus et gratia privilegiatis ac per hoc ut supra hominem eleuatis decreuit coiccare. haec lyncomien. **U** Prima igitur proprietates vel gradus seraphici amoris secundum dyonysium. est semper mobile de quo commentator lyncomien. et hugo commentator concorditer ibidem dicunt. quod auctor volens ostendere proprietates amoris quo feruent seraphin significauit per ignem. sic eorum dei formos habitus significat per ignis proprietates. Ignis proprietates sunt sempiterna non interrupta mobilitas. caliditas. acumen penetrantium. acutum et superferuidum. Eandem igitur proprietatem quam dicitur

motiones amoris ut estimo significat actionem. id est amotionem non interruptam nec infinitam quietem vel pausatorem ab agendo. Que enim alia esse potest amoris semper motio nisi spiritus actualis celestibus substantiis. non sicut in nobis quibus quiescit aut finit sed sempiternae agitantis intentio ut non desistat aliquando ab agendi motione. ac per hanc intentionem irremissibilem ab amandi intentione et indeclinabilis seu inflexibilis ab amando ordinate amatum et indeclinabile ad aliquid aliud inordinate amandum. De hoc etiam glo. super eodem. vii. ca. sic dicit. Quia igitur deus caritas et quomodo caritas ex deo est. homo et angeli ad ymagines dei facti sunt. quod si ista dilectio defuerit totius imaginis species figuramque soluetur. Quomodo ergo deus caritas est. nihil itaque est apud deum preciosius caritate. ea autem caritate maxime viget primus ordo angelorum. unde et seraphin. id est ardentes appellantur. Interpretatio igitur nominis seraphin insinuat mobile semper eorum. id est quod semper mouentur circa diuina. nam iugiter flagrant et ardent ineffabili dulcedine diuini amoris. et circa dilectionis eius affectum est quodam delectabili mouentur. Mobile ergo eorum vim vel eminentissimi amoris insinuat. unde et ipsum nomen eorum de quo nunc sermo est seraphin id est incendium dicitur. nam de ipso omnium auctore scriptum est. Deus noster ignis consumens est. Deus quippe ignis dicitur quia flamma sui amoris mentes quas replet incendit. Et seraphin idcirco incendium dicuntur. quoniam haec potestates ex parte supra ceteros ineffabili dilectione eius successe sunt. haec glo. **X** Secunda proprietates vel gradus seraphici amoris est incessabile vel inflexible. et haec proprietates amoris differt a prima sicut dicitur commentator lyncomien. et reddit rationem dicens

Hec particula sp mobile tollit inter-
ruptionem motionis in amorē et hoc
adiunctū incessabile vel infimibile tollit
terminatiōem in duratiōe. vel forte
p hoc q̄ autor dicit incessabile vel infimibile
tendit exprimerē hanc proprietatez
amoris ad similitudinē proprietatis ignis.
vici q̄ sicut ignis nō hz terminus
in agendo dū inuenit auctā materiam
in quā p̄t accendi. sed sp̄ crescit in ma-
ius. Sic amor et eius actio nō hz ter-
minū in agendo dū inuenit materiam
auctā in quā possit transire. Deus autē
infinitus est. qz infinite sapiē. potērie.
bonitatis. iusticie et mīe de ip̄o dicitis
Igitur amor in ip̄m transiens sp̄ inuenit
auctam materiā in q̄tum naturalē ap-
tus natus est transire. et ignis qui est a-
mor aptus natus accēdi. Amor igitur et
amoris motū in diuina natura terminū
nō hz in agendo. significat ergo p mo-
bile sp̄ sempiternitas priuans interru-
ptiōem et duratiōis interminatōem.
Per incessabile vero seu infimibile a-
moris et amatoris et motionis signifi-
cat augmentabilitas priuans terminū
augmentatiōis seu intentiōis
et magnitudinis. vt verus sit p̄suetus
sermo de quo dicitur. Modus amandi deū
est sine modo et mensura. Vñ motio il-
loz sp̄um summe diuinitati appropin-
quantū incessabilis dicitur et intenta. imi-
ta et inflexibilis qz a se per amoris de-
sideriū in deū tendēs et mobilis sp̄ est
vt nunq̄ in se subsistat. et intenta vt i-
illum pergat. et intima vt ad exteriora
non effluat. et inflexibilis vt ad aliud
extra ipsum et p̄ter ip̄m non diuertat.
Mobile nāq̄ ad inquisitiōem excitat.
Incessabile vero ad p̄seuerantiā p̄sum-
mat. lxx lynco. A Tercia proprietatez
vel gradus seraphici amoris ē calidū
nā caritas eoz frigescere nescit. qz taz
valido amoris igne calent vt nunq̄ in

eis eberudo mentis locum habeat qz ip̄
si tam feruenter tāq̄ subtiliter diuinitatis
amore inflāmarū illuatiōes eius
primi suscipiūt. De hoc calido dicitur
Hugo Tercio in loco p̄uenienter ponit ca-
lidū. qz sicut mobile p̄cedit vt ad inq̄-
sitiōem excitet. et incessabile sequit vt
ad p̄seuerantiā p̄firmet ita calidum se-
quit vt ad sensum viuificet. et acutū vt
ad p̄prehendendū penetrat. et vltimo
superuidū sequit vt ad p̄prehensionē
et amplexū quietū manifestet. lxx bu.
De proprietate seu ardore seraphin etiā
bea. greg. in quadā omel. sic dicit. Sera-
phin vocant illa scōz sp̄um agmina
que ex singulari p̄inquitate sui p̄dito-
ris incompatibili ardent amore. Sera-
phin nāq̄ ardentes vel incendēs vo-
cant. Que qz ita deo p̄iūcta sunt vt in-
ter deū et hos nōnulli alij sp̄s iter sint
tanto magis ardent q̄to hūc vicinūs
vidēt. quoz p̄fecto amor flāma amor
est. qz quo subtilius claritatē diuinita-
tis aspiciūt. eo validius in eius amore
flāmescent. lxx gre. Et qz celestis p̄rie
sp̄s in dei amore sp̄ flagrāt. idō inces-
santē gustāt q̄ suauis est dñs. Naz. p̄
ut dicit rich. amor est dulcedo saporis in-
rimī. vñ q̄to quis ardētius amat. tan-
to suauius gustat. et cingulū quo cingit
tur amor est gaudium sp̄i. qz vbi amor
ibi sp̄s. et vbi sp̄s dilectio ibi gau-
diū. Etiam hoc notandū qz gaudium et
desideriū beatorū sp̄um est incessabi-
le et eternū. quoz etiam desideriū est si-
ne labore. qz satietas desiderii comi-
tas. et satiant sine fastidio. qz illa sati-
etas ex desiderio semper accenditur.
Est itaq̄ eis delctabiliter impressa si-
tis simul atq̄ satietas. Longe abest a-
siti satietas. longe a satietate fastidiū
qz et sitientes satiant et satiati sitiunt.
B Quarta proprietatez vel gradus
seraphici amoris est acutum. Quod

exponens hugo. Commentator sic dicit **A**cutum significat quendam impetum amoris et vehementiam amoris ardentis desiderii et penetrantis. ut ibi sit ubi est ipsum quod amat. et cum ipso et in ipso. ut non solum ab illo calidum sit. sed transeat acutum in ipsum. poterit enim calidum esse et quali de loco calefieri cui hoc satis esset amare. **S**ed non erat iste amor perfectus. nisi acutum faceret sibi et transiret omnia et penetraret. ymo porius ad dilectum iret. **S**i enim in dilectum non vadis. adhuc foris amas nec acutum habere diceris. sed ebres et torpens diuisus es manens extra et alius tunc cum illo non efficeris. **A**mor autem tunc te vult facere cum ipso et idcirco penetrat et propinquat quantum potest ad unum ipsum. **U**n propterea ait. ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur. **I**mpetus acutum est. **A**cutum vero non quiescit donec intret et penetret et dicat **T**enui eum nec dimittam donec introducam eum in domum matris mee et in cubiculum gemtricis mee. **T**unc enim ipse ad te ingreditur quoniam amor illius cor tuum penetrat et ad intimum cordis tui illius pergit. **I**gitur tu te ipsum ad te introducto non solum in domum tuam quod hoc non est magnum magne dilectioni nisi usque ad thalamum perveniat et cubiculum ingrediat et usque ad interiora penetret et in intimis tuis requiescat. **A**cutum ergo penetrat omnia et impetum sequens ardentis desiderii sui nec dissilare valens donec ad amatum perveniat et eo amplius adhuc fitiens intrare ad ipsum et esse cum ipso. et tam prope et si fieri possit hoc de ipso sit quod ipse. nunquid non acutum valde est hoc omnia penetrare et ad intima intrare. nec repellere posse aliquam virtute donec perveniat ubi amat. **Q**uis inquit amplius separabit nos a caritate christi. persecutio. an famemes et cetera. multa que impedimento esse potuissent si dilectionem obstiterent. **D**ilectio autem quod acutum habuit teneri non

potuit sed pertransiit et penetravit eum et dicitur libere ac currens ad desiderium suum. **H**ec hugo **C** Quinta proprietatis seu gradus seraphici amoris est superferuidum quod lyncon. exponens ostendit primo quid sit feruidum et quid superferuidum. **D**icit ergo sic **F**ervere dicuntur que in presso calore sursum supra se ferunt et proprio pondere in se recidunt. huius supra se elevationis et in se relapsus vicissitudinarie fervere dicuntur. **S**ancti itaque viri qui ex accepta spiritus sancti gratia supra se efferunt in deum. ex proprio pondere recidunt in se ab actuali supra se elevatione hęc vicissitudinates potest congrue dici spiritus ferventes. et qui in hoc supereminet superferuidi sunt. **S**ed quæstio oritur. si angeli quorum amor defixus in deum tepescit. aut remittit. aut alio quo modo declinat ab ipso quomodo dicuntur ferventes. et si ferventes dici non possunt quomodo feruidi dicuntur. **R**espondet lyncon. quod potest dici quod sicut dei cognitio in se est velut mane et cognitio ipsius in creaturis est velut vespe. sic amor in se est elevatio. et amor ipsius in creaturis est velut depressio. et in hoc utroque ipsius amore sese naturaliter ad invicem consequente quæstio quedam vicissitudinario fervor est spiritualis cuius eminentia est esse in termino possibilis sibi intentionis. **U**el forte potest dici quod amor quo deum angeli amplectantur superferuidus est qui intensus ad summum non lentescit neque remittit sed immobiliter prestat intentionis sue summitatem. hęc lyncomensis. **D**ugo vero commentator exponens predictum verbum. scilicet superferuidum dicit **A**mmonet nos hęc res aliquid maius cogitare de superferuido quam de calido et acuto. **N**ostis enim quoniam id quod fervet quadam caloris et incendii sui violentia iactat extra se totaliter supra se et facit motionem magnam inuisibili estimatione

Liber .III. **Dist.** .III. **Ca.** .XV.

quod enim prius acutum fuit in dilectione
abstinentia omnia penetrans superferuidum
fit iam buliens in seipso stare non valens
Acutum enim amoris est cum omnia transce-
dendo despiciat. superferuidum autem cum
etiam seipsum contemendo relinquit. nam
ille qui hoc solum appetit quod amat. in il-
lius operatione etiam seipsum despiciat quod
amat. neque enim vere id solum appeteret. si
vel seipsum cum illo amaret. Non enim
hoc facere potest nisi magna et singularis
dilectione pro amore illius quod solum di-
ligit. ille etiam qui amat quodammodo a
seipso despiciat. Fit ergo miro modo
dum per dilectionis ignem in illum suffollit
qui est supra ipsum primum amoris expel-
lat et exeat a se. Quod ergo feruet et quod
bulit corde. qui post perceptum superni
amoris ignem dum in illum solum qui sur-
sum est appetendum fertur cogitatione et
desiderio extra se proficit et supra se ele-
uat. nec se cogitat dum illum solum amat
Hec hugo. Et notandum per de
glo. super eodem. vij. ca. celestis ierarch.
quod quanto seraphin vicinior claritate dei
aspiciunt. tanto manifestius quod in crea-
tura sunt penetrabiliter vident. aspicien-
tes enim incircumscriptum omnia continentem
omnia in eius visione aspiciunt. nam luce
visionis intime mentis laxatur sinus
Cumque in dei interioribus super se in interio-
ribus ampliat. tantumque expandit ut an-
gusta fit ei omnis creatura. non solum autem
seraphin. sed et quicumque sancti in illa ce-
lesti patria omnipotentis dei claritate vi-
dent. Nullo modo credendum est quod foris
fit aliquid quod ignorent quilibet partem de
luce creatoris aspexerit breue fit ei om-
ne quod creatum est. namque in deo rapiti
videre sine difficultate possunt omne quod in-
tra deum est. Cum ergo facultas hanc omni-
bus fit deum cernentibus. seraphin tamen ea
specialiter obtinent. sicut et omnes ange-
lici spiritus amore creatoris coiter ardent

Et tamen propter incompatibiles caritatis ar-
dorem seraphin ardentes dicuntur quod vel
tra quam dici prevel estimari possit diuino
ardent amore. hanc glosa. Quod autem beati
spiritus videntes deum penetrant et videant
omnia que sunt in creatura beatus ber. de
hoc sic dicit. Celestis illius curie lapides
vini et rationabiles vicem illi angelici spiritus
ritus diuinis intersunt consilium et trinita-
tis misteria noverunt. audiuntque verba in-
effabilia que non licet homini loqui. quanto
enim plus vident tanto plus intelligunt.
et quanto plus cognoscunt tanto plus dili-
gunt. ut duplici colorent sibi lapides
illi glutino cognitionis plene et perfecte
dilectionis. Tanto siquidem maiore di-
lectione ad se inuicem copulantur. quanto ipsi
dilectioni quam deus est viciniores existunt
Sed nec vlla separe ab inuicem suspensio
probi nihil omnino quod fit in altero alterum
latere patitur penetrantes omnia radios ve-
ritatis quod qui adhaeret deo unus spiritus
est cum deo. nihil dubium est quin perfecte
adhaerentes ei beati spiritus cum eo pariter
et in eo penetrant vniuersa. hanc ber. **F**
Ubi notandum quod non solum hanc proprieta-
tes quas describit dyoni. vicem mobile
incessabile. calidum et acutum et superferui-
dum pertinent ad seraphin. ut etiam ad
omnes spiritus celestes qui proficiunt visi-
one dei. quod et ipsi mouent sine cessacione
et intermissione in amorem sui creato-
ris. et hoc acute et feruentet. non tamen equi-
li modo. quod digniores et magis propinqui
deo partem sunt seraphin et ceteri ordines
sublimiores angelorum secundum suam digni-
tatem et excellentiam quam a deo habent
feruentius secundum plus et minus et arden-
tius feruntur in sui creatoris felicissimum
amorem. Hoc idem intelligendum
est etiam de omnibus sanctis et beatis qui
post resurrectionem generalem et glorifi-
cationem corporum ad eternam gloriam
sunt peruenturi. nam et ipsi secundum plus et mi-

nus. put in pñti vita fuerunt virtuosiores. et in dei caritate feruentiores. motuebunt et ferent incessanter et sine intermissione absq; omni obstaculo et impedimento eternaliter in amorem dei ac cū angelicis spiritibus eternam felicitatem possidebunt. Et sic habemus de gradibus et proprietatibus seraphici amoris. prout per doctores dici potuit. **E**t quibus etiam de gaudio patrie celestis multa in sacra scriptura habeant et per doctores sanctos in diuersisq; libris et tractatibus. nullo tamen modo illa ineffabilia bona. prout veraciter sunt aliquo sermone explicari possunt. nec etiam minimum gaudium quod beate anime in celesti regno possident aliquis in pñti vita positus intelligere potest quanto minus vobis enarrare. **U**n beatus augustinus. scire desiderans animarum gloriarum beatarum. de hoc volebat scribere epistolam beato iheronimo qui iam fuerat egressus de corpore et celestibus gaudiis sociatus. quid de hac materia sentiret ab eodem beato iheronimo. in visione mirificam in formationem super hoc habuit et responsum de quibus visione responsa idem beatus augustinus. in epistola ab iheronimo sic dicit. **D**um prope in cella mea requiescerem. auide cogitans qualis inesset animabus beatorum qui cum christo gaudent glorie et leticiarum quietas. cupiens inde ex hac materia breuius proponere tractatum. carta calamo pugillariq; in manibus susceptis breuius velle scribere epistolam sanctissimo iheronimo. destinandas. ut quicquid ex hoc sentiret responderet. Sciebam enim in tam difficili questione a nullo alio uiuentium me posse euidentius edoceri. cum iam scribens salutatoris exordium iheronimo. in ineffabile lumen subito nostris inuisum temporibus nostrisq; linguis minime declarandum cum ineffabili inauditaq; odorum omnium fragrantia celulula in qua stabam intrauit hora iam completorum. **I**nter hec autem meis me prestrepens

tibus cogitationibus quid hoc esset. de luce hec dicens. **V**bi vox emicuit Augustine augustinus. augustinus quid queris. putas ne breui immittere vasculo mare totum. breui cludere pugillo terrarum orbem. celum firmare neysitatos cursus exerceat. **Q**ue oculus nullius hominum videre potuit tuus videbit. que auris nulla per sonum hausit audiet tua. que cor humanum nullatenus intellexit nec etiam cogitauit existimas te posse intelligere. infinitum te quod serit finis. infinita qua mensura merieris. potius totum mare in artificum mo clauderes vasculo. potius terrarum orbem paruus teneret pugillus. potius a motu continuo celum desisteret. quam gaudiorum et glorie quibus beatorum anime sine fine potiunt minorum intelligeres particulam nisi uti ego experientia docereris. **D**iscurrere adhuc breui temporis spacium. impossibile facere non teneris. donec impleatur vite tue cursus. hic non queras que non alibi nisi quo tam feliciter speras. inueniri possunt. hic sarage talia exercere opera ut postmodum ibi qui hic aliqualiter cupis rationabiliter in eternum habeas. in te qui intrat nullatenus exeat. **H**ec beatus beati iheronimo. ad augustinum. **B**eatus etiam bernardus. enumeratis quibusdam gaudiis celestis patrie ultimo concludit nequaquam posse illa in cor hominis ascendere ita dicens. **O**mnes habitatores iherusalem letissimi et iocundi quod leticia semper preterna super capita eorum gaudium et exultationem obrinebunt. non erit ibi mors neque luctus. neque fletus. neque dolor. neque languor. sed nec semium. neque terror hostium. **S**igna vox letantium. vnus ardor cordium. o quam securi. quia se tenent in pulcritudine pacis et in raberitaculis fiducia et requie opulenta. **O** opulenta nimis multa et eternitas. quicquid delectat ad votum adest. quicquid prestat. precul abest. ibi sonant iugis

ter organa sanctorum. ibi dulcis simplicitas resonat musicorum. ibi angeli et archangeli ymnium deo decantant ante thronum dei. ipse enim deus populo suo est ibi fectum exultationis et corona leticie. ipse eorum merces. ipse pastor et pascua. ibi pascunt nec fastidiunt. fruuntur nec deficiunt. sed spiritus frui magis ac magis sitiunt. Est enim eis ipse ois incunditas. omnis suauitas omnis ubertas. et breuiter dicamus est eis omnia in omnibus. Quod dulcia coram deo resonant cantica caritatis. audis hominibus Magnus dominus et laudabilis nimis. Et dicamus breuiter. non est ibi locus ubi non cantet canticum leticie. et per oes vicos eius ab vniuersis dicitur. laus honor et gloria. benedictio et omnis gratiarum actio deo nostro in secula seculorum. Amen.

Nec vidimus et loquimur vtrumque. quod velut in parabolis. sed ea que in veritate sunt. nec oculi videre. nec aures audire. nec vniuersum in corda hominum ascendere potuerunt. hec beatus. **N**ec igitur celestis patrie bona per fidem et caritatem dei contra opera virtuosa acquiri possunt. sed quanta sint estimari non possunt. De hoc augustinus sic dicit. **E**tendat anima cupiditatem suam et sinu capaciore querat comprehendere quod oculus non vidit. nec in cor hominis ascendit. desiderari potest. suspirari in illud potest cogitari digne et verbis explicari digne non potest. **Q**uicquid vis cogita. quicquid exopta. si esset comprehensibile defineret esse laudabile. **E**t quid dicimus. fide non attingit. spe non comprehenditur. caritate non capis. desideria et vota transgredis. acquiri non potest. ibi satiaberis cum pueneris. hic te oportet esurire cum peregrinaueris. **E**t qui non gemit peregrinus non gaudebit civis domesticus. **Q**ualis patria. et miseri sunt peregrinantes ab illa. **S**uspiremus et suspirio

gemamus et ubertate domus eius inebriati. illam saltem cordis desiderio attingamus. quod potuit lingua sonare. cetera mente cogitent. **E**t his verbis sanctorum doctorum colligere possumus quod gaudium eterne felicitatis nulla humana ratio comprehendere potest. quanto minus sermone quis poterit explicare. **A**d illa ergo festa celestis patrie omni studio ac diligentia pervite sanctimoniam unusquisque putat valere domino cooperante se debet preparare. nam secundum dictum beati fulgentii. arbores sumus in agro dominico. id est in sancta religione constituti. deus autem noster est agricola. **I**n qua videlicet religione et si non possunt omnes arbores. scilicet omnes fratres et religiosi equales fructus afferre. nulla tamen in agro dominico id est in sancto ordine sterilis debet permanere. **U**nde laborare debemus cum omni sollicitudine ut in statu incipientium et vere penitentium aut in statu proficientium vel etiam perfectorum. qui tres status in hoc tractatu pro parte descripti sunt ante exitum mortis inueniri valeamus et post hanc transituam vitam ad eternam mansionem et ad illa ineffabilia celestis patrie gaudia pervenire mereamur. **D**e quibus ineffabilibus gaudiis apostolus ait. **O**culus non vidit. nec auris audivit. nec in cor hominis ascendit. que preparavit deus his qui diligunt eum. **A**d que inenarrabilia bona eterne glorie producat nos dominus noster **I**esus christus. qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

ExPLICIT DIALOGUS DICTUS MALOGRANATUM SPILATUS A QUODAM VENERABILI ABBATE MONASTERII AULE REGIE IN BOHEMIA ORDINIS CYSTERCENSIS.

Anno domini. M. cccc. lxxxvij.

177

178

179

180

181

182

